

ספר
להודות ולהלל

ליקוט דברי התעוררות
מדברי חז"ל ומשאר ספרי קודש
בעניני תפילה

גלקט ע"י
נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער
בן אמו"ר הגה"צ אבר"ק מורקא זצ"ל

שנת תשס"ו לפ"ק
ברוקלין, ניו יארק

כל הזכויות שמורות

©

Copyright '06

להשיג את הספר:

RABBI EZRIEL WEINBERGER

673 Dahill Road

Brooklyn, NY 11218

718.436.4142

סידור ועימוד הספר

נעשה בעזרשיית על ידי

MBU TYPESETTING

Tel: 718.436.3049

Fax: 718.871.6962

התוכן

פתח דבר.....	יט
מדור תפלה בלב.....	לה
מדור כוונת התפלה.....	נא
מדור מורא מקדש.....	עח
מדור סגולת התפלה.....	פט
מדור עניין אמן.....	קח
מדור תפלה בדמעות.....	קיט
מדור תפלה בציבור.....	קכה
מדור חזרת הש"ץ.....	קלא
מדור כח הדיבור.....	קלד
מאמרי התנא אלקי רשב"י בזה"ק.....	קמח
התעוררות לסדר התפלה.....	קסב
עניני תפלה השייכים לנישואין.....	קפא

RABBI Y. ROTH
1556 - 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219
Tel. (718) 435-1502

יחזקאל ראטה
אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק, ברוקלין, נ.י. יע"א

יעזרה לי

הנה הרכה בח' המוח' ואינן וחסיד מאוד נעלה קלעב
כש' מופכ' נחוס דבריאל אזלימאך אוינקזאזאר שליט'א
בן נבדע בייב הג'ר'ז' גאב'ד טוניה צצלה'ה
נשאן אבו דבה טוב אזכר'ט את ב'ן קדשי הקודש
במואו של עולם בוג'ה'ה, והעלה וקידש דברים
נדישים ונבונים מסי'ינ'ע אשג מעי'הם אינו מים.
אסבן אדוכר ע'נו הג'ה'י אשר ב'ה מצאכ'אין דו.
והוא מהפכנים אשר צבי'כן תע'ין וק'ה'ט בומינו זאה
בעוה'כ אג' ע'י הס'ר'ד'וה המ'ר'ק'וה ג'סוקד'ים אפ'ה
ומח'ר' נע'ה פ'ת'אם רב'ני הרמ'ב'ן קר'וה זאה'ה וז'א'ן
והס'ר' ב' דברי העולם בע'ה הג'ה'י. והב'ן אב'ן אפ'ני
המקום ב'ה וג'ו וק'ה'ת'ק מה' ז'נה וק'ה ונ'ק'ו ומנ'ני
ומ'ק'וה'ט אפ'ני המקום ב'ה וס'י'ג קמ'פ'ע'ן. ואמ'ת'ר
אהמ'ני'ן קד'ש'י ש'בה על איק'ו'ס. ד'א'ה מ'ר'ב'ו'ת'ינו ב'ת'
נ'ע' ז'ט', וי'ה'כ ש'ת'ק'ה' י'ק'ו' ת'ע'ל'ת'ינו א'ר'ח'מ'ים א'ר'צ'ו'ן
וי'ח'י' ע'ה ר'פ'יו'ן ק'ד'ה'

המפ'נה אישוע'ט ב' י'ג'ר'אז ו'אישוע'ט ב' מ'ה'ר'ה

של יחזקאל ראטה

RABBI Y. ROTH
1556 - 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219
Tel. (718) 435-1502

יחזקאל ראטה
אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק, ברוקלין, ניו יורק

בעזהשי"ת

הנה הרב הח' המו"מ ותיק וחסיד מאוד נעלה בנש"ק כש"ת מוה"ר נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער שליט"א בן כבוד הרב הגה"צ גאב"ד טורקא זצלה"ה, נשאו לבו דבר טוב לזכות את בני" בדבר העומד ברומו של עולם זו תפלה, והעלה וקיבץ דברים קדושים ונכונים מספה"ק אשר מפייהם אנו חיים, לחזק ולעורר ענין התפלה אשר בנ"א מזלזלין בו, והוא מהדברים אשר צריכין תיקון. ובפרט בימינו אלה בעוה"ר אשר ע"י הטרדות המרובות הסובבים מבית ומחוץ נשכח פתגם רבינו הרמב"ן הקדוש זלה"ה, וזל"ק, והסר כל דבר העולם בעת התפלה, והכין לבך לפני המקום ב"ה וגו' ותפלתך תהי' זכה וברכה ונקי' ומכונת ומקובלת לפני המקום ב"ה, ועיי"ש בתודה"ק. ולמותר להאריך בדברי שבח על ליקוטי דא"ח מרבותינו הק' נ"ע זי"ע. ויה"ר שהקב"ה יקבל תפלתינו לרחמים ולרצון ויחיש עת פדיון בב"א.

המצפה לישועת כל ישראל ולישועת ד' מהרה,

TEL. (718) 520-0115
FAX (718) 268-0186

קהל נחלת יצחק דיהומנט
CONGREGATION NACHLAS YITZCHOK
141-43 73RD AVENUE
KEW GARDENS, HILLS, N. Y. 11367

NOACH ISAAC OELBAUM
RABBI
AUTHOR OF SEFORIM
MINCHAS CHEN

ד"ר
ואם זה מספד "זה סגור תולדות אבם תולדות אבם"

נה אייזיק אהלבוים
בעמח"ס מנחת חן
רב ואב"ד קהילת נחלת יצחק
בקר נארדענס הילם נ.י.

שלום רב ושלום רב
אני מצטער מאוד על פטירתו של
אבי אוריאל אהרן ז"ל
אשר נפטר ביום ו' ט"ז אדר א'
שנת ה'תשס"ב בגיל 87 שנה
עלה ליישוב ארץ ישראל
בשנת ה'תש"ו ונשתייך לאגודת
מנחת חן ויהיה נשמתו
ברוך. הנה אנו מציעים
לערוך מצות קבורה ביום
ד' ט"ז אדר א' שנת ה'תשס"ב
בבית הקברות הישן של
האגודה בברוקלין. אנחנו
מבקשים שתאשר לנו
להעביר את האפר לברוקלין
ביום זה. אנחנו יודעים
שהאפר יישמר במקום
הנכון. אנחנו מודים
לך מאוד על שיתוף הפעולה
בפרויקט זה. אנחנו יודעים
שהאפר יישמר במקום
הנכון. אנחנו מודים לך
מאוד על שיתוף הפעולה
בפרויקט זה.

והנה מציעים לך
להעביר את האפר לברוקלין
ביום זה. אנחנו מודים לך
מאוד על שיתוף הפעולה
בפרויקט זה.

ייתכן שאנחנו נבקש לך
לערוך מצות קבורה

אשר נפטר

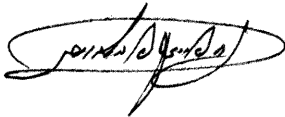
קהל נחלת יצחק דיהומנא
CONGREGATION NACHLAS YITZCHOK
141-43 73RD AVENUE
KEW GARDENS, HILLS, N. Y. 11367

בס"ד, יום ב' לסדר "זה ספר תולדות אדם" תשס"ז לפ"ק.

ישמח לבי ותגל כבודי לבוא בשבח המגיע לכתבים,
למע"כ אהובי גיסי היקר המפואר והחשוב, איש מורם מעם,
מופלג בתורה, וביראה טהורה, כש"ת מו"ה נחום עזריאל
אלימלך וויינבערגער שליט"א, בראותי מעשה ידיו
להתפאר חידושי תורה, וליקוטי מפרשים בעניני תפילה
דברים העומדים ברומו של עולם, לזכות את הרבים בספר
כה נחוץ וכה חשוב, אשר רבים צריכים לו כדי להתעורר
ולהכיר בערך ובמעלות התפילה, ובעוה"ר בני אדם מזלזלים
בו. והתועלת בזה גדול ועצום מאד, ובודאי ישמחו לקראתו
ויתענגו בו ישרי לב.

והגני בזה בברכה מרובה שיזכה לפעול רבות להרבות
כבוד שמים מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת ורב נחת
מכל יוצ"ח עד ביאת גואל צדק בב"א.

הכו"ח באה"ר ובלונ"ח לכבוד התורה ולומדי,

Rabbi David Eichenstein

5822 11th AVENUE
Brooklyn NY 11219
718.438.7338

דוד אייכנשטיין

בה"ד"ב רשי"י וצללה"ה
מבורשמיץ

דזאגלוש

הינך ראוי אולם אגופיך זיקתי דגם זיקתי אה זמני געלט
מעשה יצי אומן בקוף שך היה המאלך דגמיה ודחסי פוג
כשג לוויה רבו מעשיאל ונונכדיע ארטיטא קן בלד' תקאון
הצדין אקדנן לוינא צענען אשג צאל חום אפיוס והעלה
מרגניגא טקא מפניס תקפוטום המפקדום טקת העלה
ומננה הנשקק האומדג כדומו של עולם, וקאדאי יהיו
אמאמ גפול אל תקום כה ויזאט השות שיעלך
המאמס ואל אקק א המאמס ולראוג פרו אמאן, אפא
הפכדו אצוג אג הרבום אועפה עם ל קד ליתדון
ארק עתנען ונינו פקפולע מל, אצת אפי נצפה אבאא
גואל צדין במהרה פופן אמן
כ"ה קום א' אסדר נח תשל"ט לפ"ק
הי' אבדקוהרדפסניצצלההמאמאמ

בעזהש"ת,

הנה ראיתי עלים לתרופה ליקוטי בתר ליקוטי על עניני תפלה, מעשה ידי אומן כבוד ש"ב הרב המופלג בתורה ובחסידות כש"ת מוה"ר רבי עזריאל וויינבערגער שליט"א בן דודי הגאון הצדיק אבדק"ק טורקא זצוק"ל, אשר צלל במים אדירים והעלה מרגניתא טבא מספרים הקדושים המדברים בשבח התפלה וענינה הנשגב העומדת ברומו של עולם, ובודאי יהי' לתועלת גדול לכל ההוגים בה.

ויעזור השי"ת שהה"ג המחבר יוכל לברך על המוגמר, ולראות פרי עמלו יוצא בהדרו, לזכות את הרבים. ויזכה עם כל ב"ב שיחיו לרב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצ"ח, עדי נזכה לביאת גואל צדק במהרה דידן אמן.

כו"ח ביום א' לסדר נח תשס"ז לפ"ק,

ה"ג אבדק"ק טורקא זצוק"ל

הסכמות שקבלתי על חלק א'

אשר אנשיר כ"ץ

אבד ור"מ

קדל עדת יראים וויצען

307

הן ראוי הקונטרס תורה חזרה א' ענין חב' ניין
והגדה א' פסח א' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ענין ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
מאניק' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ה' י' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
וט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'

והנני כזה אריכו אלא אריכו ט' המומת קקרו
אזכור בו י' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'
ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'

הנני אבניו המורה ומאניק'

קונטרס חזרה ח"א

י' א' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט' ט'

הן ראיתי הקונטרס חידושי תורה על עניני חדש ניסן והגדה של פסח אשר עלה ביד תה"ח המופלג
בתי"ש נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער שליט"א בן הגה"צ מטרקא זצ"ל ללקוט שושנים
ציעים ופרחים בפקודי ה' ישרים משמחי לב, מסודר בסדר נאה דבר דבור על אופניו, והם דברים
ערבים בביאורי המקראות ועיני דפסחא, פרפראות לחכמה, ליהנות בהם בני תורה.

והנני בזה למדכו שיכול לברך על המוגמר בקרוב לזכות בו את הרבים מתוך שמחה וטוב לבב עדי
זוכה לראות בישועתן של ישראל בביאת בן דוד במהרה ודין.

הט"ח לכבוד התורה ועוסקיה

הק' אשר אנשיל כ"ץ

י' לחדש שמרבוין בו בשמחה תשס"ה לפ"ק

Rabbi J. Eichenstein
287 Hewes Street
Brooklyn, N. Y. 11211-8111
(718) 388-6749

יגדוק אייזיק מנחם אייבענשטיין
אבד"ק גאלאנטא
חבר הבר"צ של התאחדות הרבנים
ברוקלין, נ. י. ק"א

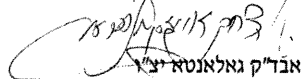
ב' לס' ויברך אותם משה ל' אדר א' תשס"ה לפ"ק

בס"ד, יום _____

הנה שלוחה אלי עלים לתרופה בדברי תורה יקרים מפנינים חידושים נפלאים פרפראות לחכמה בעניני חודש ניסן וחג הפסח מעשי ידי אומן נפלא ש"ב היקר החשוב והמפואר ירא ושלם ומופלג בתורה ויראה טהורה ה"ה כש"ת מו"ה נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער שליט"א בן דודי הגה"צ המפורסם אבד"ק טורקא צ"ל, אשר ליקט וקיבץ כעמיר גורנה מתוך דבריהם של רבותינו הק' תלמידי בעש"ט הק' נ"ע, והשקיע בו עמלה של תורה לסדרם בסדר יאות ונכון ליהנות מהם שוחרי תורה וחושבי שמו ית'.

ע"כ ידי תיכון עמו לברכו שדבריו יתקבלו בטוב ובנעימים, ויזכה רבות בשנים להרבות כבוד שמים ולעשות פעלים לתורה ולתעודה מתוך בריאות השלימות באריכות ימים ושנים טובים עד יעמוד הכהן לאורים בביאת בן דוד במהרה בימינו אמן.

כ"ד ש"ב החותם למען כבוד התורה ולומדיה

אבד"ק גאלאנטא יצ"ל

קהל בית יצחק דטורקא
Congregation Bais Yitzchok

82-35 SURREY PLACE
JAMAICA ESTATES, N. Y. 11432

DOVID WEINBERGER
RABBI

דוד וויינבערגער
רבי דאמירא

כתב ברכה

בימים אשר שלל ומחמו של היהודים אלמח גם אני קשחתם לא אחי וראש גדול האחים, גדול האחים, גדול בתורה וביראה ומאזים טובים זכורים זכרונם לברכה נחוק צחיאל איתלך איטא אשר נקה רוחו ונשאו לבו לקרה או האלעב מאגמ קוש והתעסק בקנאים ומתעמל נברו מעק מצויו אלף אורו ופנינים יקיים שימות קוש מספן אל צדיקים הראשונים מאזכר וואספם אפנינה אחד מצונו חובש ניסן וחל הפסח ובא במשאל ספר ספיר ויהלום של הרואה אומר בקראי טול נאה ויאה, ומחמו לבו במאגמ לצדיק פמקרא ברצא יקרא ולהאמו אל אמן מאכמ חתם צומה איתך.

והנינו בברכת ברכה אח אהב וצדקן שיצבה לקרא אל המאמר ואפיוג הספר הגב כסדרה אל ראש החתם יקרא בו של הדרגה המיוצגת זלו וא ברשיליו ומ' יקרא בו נאמן היספאל אל האגיה וא הדבורה. ומלח ונע איתנו רוצני פקב האינו הצדיק צדיק קון צדקן האינו הראשון מצאנו יצי קון האיתוק או יעזירי פטור אבותנו יקרא אלמח ומלח ואל איד אה בשלמיו וברוחניות, ויצי איתנו הברכה למח' רואו ומחמו מאיוט דקפיקא.

אחיו השלוח בשמחתו של ואז
באיתו מצד של הימים
שלפנינו

"
ב ב

מכתב ברכה

בימים אשר ששו ושמוחו כל היהודים אשמח גם אני בשמחתו של אחי וראש גדול האחים, גדול בתורה וביראה ובמשים טובים ובחסידות, כמו"ה נחום עזריאל אלימלך שליט"א, אשר נדבה רוחו ונשאו לבו לקרבה אל המלאכה מלאכת קודש ולהתעסק בקדשים ומחשבתו נכרת מתוך מעשיו ללקט אורות ופנינים יקרים שיחות קודש מספרן של צדיקים הראשונים כמלאכים, ולאספם לפונדק אחד, מעניני חודש ניסן וחג הפסח, זכר במגילת ספיר ויהלום, כל הרואה אומר בקראי, כולו נאה ויאה, ישמח לבי במלאכתו לעטר פתורא בראו יקרא ולהעלותו על שלחן מלכים, חתן דומה למלך.

והנינו בברכתי ברכת אח אהב ודבוק שיזכה לברך על המוגמר, ולהיות הספר הזה כעטרה על ראש החתן שיתקיימו בו כל הברכות המיועדות עליו ועל בת גילו תחי', שיבנה בית נאמן בישראל על התורה ועל העבודה. ישמח ויגל אבינו ורוענו הרב הגאון הצדיק זצוק"ל בגן עדן העליון בראותו מעשה ידי בנו האהוב לו ויעורר זכות אבותינו הקדושים לששון ולשמחה ולכל טוב סלה בגשמיות וברוחניות, ועיני אמינו הרבנית שתחי' רואות ושמחות לאוישו"ט עבוצבב"א.

אחיו השומח בשמחתו שש ועלו בטובתו תמיד כל הימים,
דוד מנחם

תוכן העניינים

יט	..... פתח דבר	
טז	..... הקדמה	

מדור תפלה בלב

לה	..... תפלה מפנימיות הלב	
לה	..... עבודה שבלב	
לו	..... תפלה באיזה מצב שהוא	
לו	..... כח התפלה בזמן היאוש	
לה	..... להכין לבו להתפלל ע"י מניעת הדיבור	
לט	..... ע"י אהבה בין אדם לחבירו נתייחד שמו ית"ש	
מ	..... תפילה ע"י השתפכות הנפש	
מא	..... החילוק בין תפלה לתחנון	
מא	..... מעלת עבודה שבלב	
מג	..... שיהא פיו ולבו שוין בשעת התפלה	
מד	..... לאחד פיו לבו ואזנו בשעת התפלה	
מד	..... לבל יתפלל ולבו בל עמו	
מה	..... לא ישקר בתפלתו	
מה	..... תפלה בכוונה נגד מקום המקדש	
מו	..... להגביר כח הנשמה בשעת התפלה	
מח	..... תפלה בנסתר להינצל מהמקטרג	
מט	..... מחשבות טהורות בשעת התפלה	
מט	..... מחשבות קדושות בשעת התפלה	

מדור כוונת התפלה

נא	..... ע"י תפלה בכוונה נעשה בחינת אד"ם	
נג	..... יכוון עכ"פ בברכה אחת	
נד	..... התגברות היצר מסוגל לתפלה	
נה	..... ישועה דייקא ע"י מדת הגבורה	
נה	..... לכוון בעת התפלה על חלק אלקי שבקרבנו	
נו	..... התחזקות שהקב"ה מסייע לו להתפלל	

ז	להתאמץ בכוונת פירוש המלות
זש	אופן התפלה
ס	להתפלל שיזכה לתיקון המדות
ס	מעלת תפלה בטהרה לעורר כוונה
סא	לכוון לשם ד'
סג	לכוון בעת שמתוודה
סג	קביעת מקום מסוגל לכוונה
סה	לכוון לפני מי אתם מתפללים
סו	לכוון בתפלה רק למען כבודו יתב"ש
סז	משל נאה מהרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע בענין התקשרות ע"י התפלה
סה	סגולה לכוון כשמתפלל מתוך סדור
סה	כחה של תפלה מעומקא דלבא
סט	גנות המתפלל שלא בכוונה
סט	התקרבות להביות"ש ע"י תפלה בכוונה
עא	חובת כוונת התפלה עפ"י הלכה
עב	כח התפלה כשהיא בכוונה
עג	עיקר הכוונה לתקן העולמות העליונים
עד	תפלה היא עבודה במקום קרבן
עה	הקב"ה מתאוה לתפלתן של ישראל בכוונה
עה	בשעת תפלתו ממשך פרנסתו ושאר צרכיו
עו	להסיר דאגותיו ממחשבתו בשעת התפלה
עו	בשבת מסוגל להתפלל בכוונה

מדור מורא מקדש

עח	חומר העון לדבר בשעת התפלה
פ	דיבורים חוצכים להבות אש בענין גדול העון של
פד	להזהר במורא מקדש
פו	להיכנס בבית המדרש בהכנעה
פז	לידע שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה
פז	המשכת קדושת ביהמ"ק לבית מדרשו

מדור סגולת התפלה

פט	קרוב ד' לכל קוראיו
צ	סגולת התפלה תלוי' כפי שמאמין ומחשיב כחה
צא	לעורר זכות אבות בתפלה

להודות תוכן העינים ולהלל

טו

כפרת עוונות	צא
סגולה למבקש על צרותיו רח"ל	צב
כח התפלה לשנות מזלו	צג
סגולה שיתקבלו תפלותיו	צד
צריך להתפלל שיתקבלו תפלותיו	צה
בחינה על תפלתו אם היא מרוצה לשמים	צו
תפילה לשון חיבור	צח
התחברות להקב"ה בעת התפלה	צט
כח התפלה לאוקמי שכינתא מעפרא	צט
כח התפלה על דורות העתידים	ק
סגולת התפלה להביאו לידי יראת שמים	קא
סגולת התפלה כשמוציא דיבוריו בכוונה	קה
אין להתרעם אם לא נענה כחפצו	קה
כשאינו נענה הוא לטובתו	קו

מדור עניית אמן

גודל חשיבת עניית אמן	קח
גדול העונה אמן יותר מן המברך	קט
ע"י עניית אמן נפתחים השערים, ונתקבל התפלות	קי
כוונת עניית אמן	קי"א
עניית אמן בתור הגדת עדות	קי"ב
חובת עניית קדיש בכל כוחו	קי"ג
ענין כ"ח אותיות, וכ"ח תיבות מיהש"ר עד ראמירן בעלמא	קי"ד
גודל ענין עניית אמן	קי"ד
חומר ענין עניית אמן	קט"ו
עניית אמן מסוגל לאריכת ימים	קט"ז
משל נאה מהחפץ חיים זצ"ל	קט"ז

מדור תפלה בדמעות

שערי דמעות לא ננעלו	קי"ט
כח הדמעות לבטל גזירות	קכ
דמעות לשם שמים בלי שום פני'	קכ
גודל כח המתפלל בדמעות	קכ"א
גאולה העתידה מכח בכי'	קכ"א
ע"י דמעות פותחין לו שערי תפלה	קכ"ב

תפלה בדמעות . . . . . קבג
 דמעות דומה לניסוך המים ע"ג המזבח . . . . . קבג
 הכוכה עד שאינו יכול עוד לדבר אין תפלתו חוזרת ריקם . . . . . קבד

מדור תפלה בציבור

תפלה בצבור . . . . . קכה
 מעלת התפלה על חבירו דהוי כתפלת רבים . . . . . קכו
 תפלת הציבור אינה נדחית . . . . . קכז
 השפעות טובות באים מתפלת הציבור . . . . . קכז
 גדול כח תפלת הציבור . . . . . קכח

מדור חזרת השי"ן

לכוון בשעת חזרת השי"ן . . . . . קלא
 השי"ן יזהר להתפלל בכוונה . . . . . קלב
 תפלת שמו"ע סגולה לפרנסה . . . . . קלג

מדור כח הדיבור

גדול כח הצעקה . . . . . קלד
 חיוב תפלה בפה על כל דבר . . . . . קלד
 השמיעני את קולך . . . . . קלד
 ע"י תפלה יוכל לשנות מצבו . . . . . קלו
 ככל שמרבה לבקש בן נעתר לו . . . . . קלח
 תפלה היא המפתח לקבל השפע לאחר שנתמלא משאלותיו . . . . . קלט
 תפלתי שגורה בפי . . . . . קמ
 לכוון כשמוציא דיבוריו מפיו . . . . . קמ
 פירושי השמות הקדושים ולהזכירם ביראת הכבוד . . . . . קמא
 מעשה נורא מקדושת הזכרת שם הוי"ה יתברך הגדול והנורא . . . . . קמג

מאמרי התנא אלקי רשב"י בזוהר הקדוש

מאמר "התפלה בונה עולמות" . . . . . קמז
 מאמר "התפלה בוקעת רקיעים" . . . . . קמז
 מאמר "ערך התפלה כפי הכוונה" . . . . . קנ
 מאמר "תפלה מתוך תשובה" . . . . . קנב
 מאמר "מעלת תפלת רבים" . . . . . קנב
 מאמר "מעלת תפלה בדמעות" . . . . . קנג

מאמר "תפלה ברורה ומפורשת"	קנד
מאמר "תפלה בשלימות התיבות"	קנה
מאמר "תפלה מעומק הלב"	קנו
מאמר "הלכות תפלה"	קנז
מאמר "שכר המתפלל כראוי"	קנט
מאמר "שכר תפלות ישראל"	קסא

התעוררות לסדר התפלה

מודה אני	קסב
ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו'	קסג
אדון עולם	קסד
שתצילני מיצר הרע	קסה
ברוך שאמר	קסו
מזמור לתודה	קסז
יהי כבוד	קסח
אשרי והללויה	קסט
אז ישיר	קע
ברכת יוצר אור	קעא
אהבה רבה	קעב
קריאת שמע	קעג
קריאת שמע — מסירת נפש	קעד
שמע ישראל וברוך שם	קעה
פרשת ואהבת	קעו
ולעבדו בכל לבבכם	קעז
ולא תתורו	קעח
פרשת ויאמר	קעט
ה' שפתי תפתח	קע
שלש ראשונות	קעא
אתה חונן	קעב
רפאנו	קעג
שומע תפלה	קעד
מודים	קעה
הודאה	קעו
ברכות והודאות לשמך הגדול	קעז
ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך	קעח

קעד	ולעבדך בלבב שלם .....
קעד	הטוב שמך ולך נאה להורות .....
קעה	שים שלום .....
קעה	ברכנו אבינו כולנו כאחד .....
קעו	יהיו לרצון אמרי פי .....
קעו	והגיון לבי לפניך .....
קעו	נצור לשוני מרע .....
קעו	עלינו לשבח .....
קעה	תפילות כנגד ד' עולמות אבי"ע .....

עניני תפילה השייכים לנישואין

קפא	זיווג יצחק ורבקה בכל אדם .....
קפג	ביאור בנוסח של השבע ברכות .....
קפז	נחיצת תפילה על זיווג .....

פתח דבר

י"שמח ה'לב ו'תגל ה'נפש בהגיע עת דודים, ובקול רנה ותודה אשפוך נפשי לה' להודות ולהלל לשמו יתברך על כל הטוב אשר גמלני, וברוב רחמיו וחסדיו הגיעני לשמחה בשמחת כלולת בתי היקרה הכלה הבתולה המהוללה שיינדל ראביל תחי', עב"ג החתן המופלג בתורה ויראת שמים כמר יואל וואלמער נ"י. בן מחותני היקר מו"ה משה דוד יצחק שיחי'. ואני תפלתי לך ה' עת רצון שהזיווג יעלה יפ"ה, ויבנו בית נאמן בישראל בדורות ישרים ומבורכים על דרך התורה והחסידות, לתפארת שני המשפחות, וזכות אבות יגן עליהם שיתברכו בכרכה המשולשת בבני חיי ומוזני רויחי, ויזכו לעבוד את ה' מתוך הרחבת הדעת ויהיו מאושרים בכל טוב לאורך ימים ושנים בכלל כל ישראל אמן.

בהודמנות זו אביע תודתי לכל האורחים החשובים, קרובים וידידים, אשר באו לקחת חבל בשמחתנו, ולהריק עלינו ברכות טוב, אנו מוקירים ומעריכים את ידידותכם, ולעומתכם נאמר ברוך, שיתן ה' שמחה באהליכם, ותחוגו את שמחות צאצאיכם בלב שמח מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב, ונקוה שבעזר ה' גשתתף אתכם ונתעלם באהבים.

מקרב הלב אברך את אמי מורתי החשובה והיקרה מנב"ת הרבנית הצדיקת פינא ניטל תלוי"א הרבנית מטורקא, אשר גידלה אותי במסירות נאמנה במצבים קשים, ולא חסכה כל מאמץ להדריכני במעגלי צדק, ובדין הוא שתטול שכרה, חלקה מכל עמלה, לשמחה בשמחה זו, והקב"ה ישלם לה מאוצרו הטוב בכפלי כפלים, נחת מלוא חפנים, מכל צאצאיה, בכריאות נכונה וחילוץ עצמות, לאריכות ימים ושנים טובות וכט"ם, אכיה"ר.

שפתי לא אכלא מלהביע מיטב ברכתי למורי חותני כבוד הרבני המפואר הרב החסיד מוה"ר אברהם וועבער הי"ו וזוגתו חמותי החשובה תחי', המסורים אלינו בלב ונפש ובאהבה. יתן ה' תמיד שמחה באהליהם, דשנים ורעננים יהיו כל ימיהם, וירונו נחת מכל צאצאיהם, בכריות גופא ונהורא מעליא לאריכות ימים ושנים טובים וכט"ס, אכיה"ר.

כבר מלתי אמורה ב"להודות ולהלל" חלק א' (שזכיתי להו"ל ניסן תשס"ה) ששם החיבור קראתי 'להודות ולהלל', כי זה כל תכלית חיבור הספר, להודות לה' ולהלל לשמו על כל החסד אשר עשה עמדי ואשר עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי. וראה זה פלא כי שתי תיבות אלו 'להודות ולהלל' עולים עה"כ למספר שמי 'נחום עזריאל אלימלך', להורות כי עלי חובת ההודאה ולי נאה לברך, ועיי"ש עוד.

הדברים הנקבצים בזה הספר, המה מילי דמתאמרא בי ספרי רב, ספרי רבותינו הקדושים אשר מפיחם אנו חיים, המונחים באוצרי, אשר לקמתי אחד אחד מהדברים השייכים לעניני תפלה. וענינים יקרים הללו המה משוככי לב אשר עשו רושם עלי, והכניסו בקרבי רשפי התעוררות לעבודת ויראת ה', ועל ידם התבוננתי והבנתי מקצת מן המקצת ערכה, ומה המוסר השכל הטמון בהם להגיע על ידיהם למדרגה גבוהה יותר במעלת המדות ובעבודת השי"ת. ואקוה שעתה ע"י איסופם לפונדק אחד והדפסתם בספר יתעוררו גם אחרים כמוני — והיה זה שכרי.

בעמדי בזה חובה קדושה עלי להזכיר בזכרון קדוש את כבוד אאמו"ר הגאון הצדיק רבי אלתר יצחק אייזיק וויינבערגער זצלה"ה אבד"ק טורקא ומחבר ספר בית יצחק עה"ת וסוגיות הש"ס, אשר כל ימיו היה דולה ומשקה מתורת רבותיו לאחרים, ועוד בהיותו אברך יסד וניהל ישיבה רמה ומפוארה ישיבת "דגל התורה" בעיר טורקא, ובשנים שלאחרי המלחמה הקים וניהל את בית מדרשו "תפארת אלעזר" ושם הרביץ תורה הרבה שנים, וגם עבד את ה' בתפלותיו הזכות והנעימות, ובעשיית חסד לכלל ולפרט, ופעל הרבה להרמת קרן התורה והדת. לדאבוני לא זכיתי לשאוב הרבה ממעיינו, כי עוד בשנות בחרותי הורם הנזר והוסרה העמרה מעל ראשי, הוא הלך למנוחות ואותי עזב לאנחות,

ותהי זאת נחמתי כי חינוכו והדרכתו, תהלוכותיו והתנהגותו, נשארו חיים וקיימים, ויוצ"ח מחזיקים בהם לתפארת ולנח"ר לנשמתו בגן עדן העליון. עתה בעת חדותא שכידוע מהזוה"ק (פרשת פינחס) שהאבות באים מגן עדן לשמוח בשמחת צאצאיהם, ודאי יהיה חיבורנו לנחת ולעונג לנשמתו הטהורה.

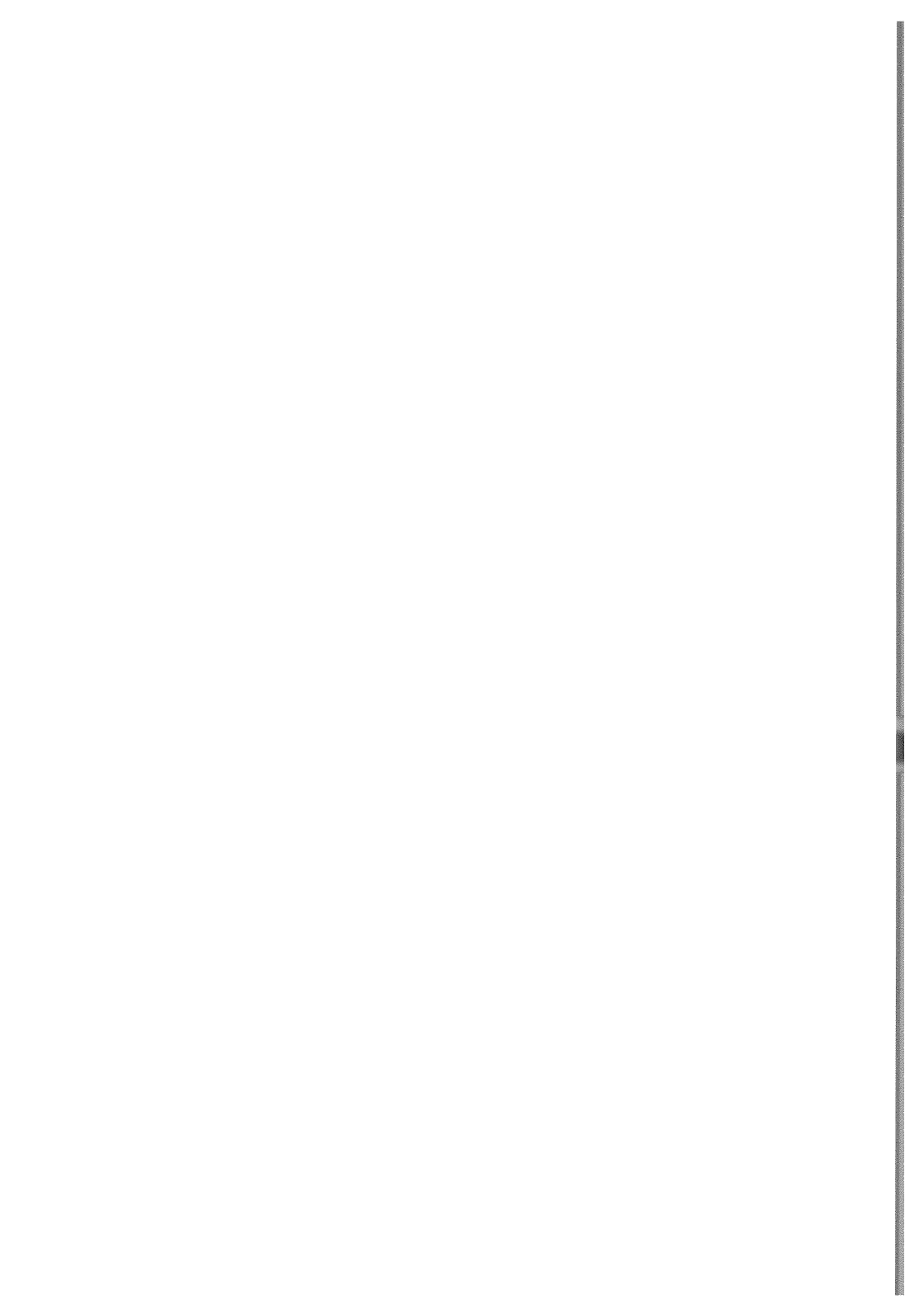
הברכה אחת היא גם לידידי העוסקים במלאכת הקודש של סידור ועריכת הספר ה"ה הרה"ג ר' יעקב דוד נאדדאן שליט"א ר"מ במתיבתא עץ חיים דבאכוב, הרה"ג ר' יהושע אשר ווייסבלום שליט"א והרב ר' דוד אלימלך צאננער שליט"א. תודה רבה על העבודה המצויינת, בסידור נאה ובלשון צח.

ומה' אשאלה מענה, ברכנו אבינו ביום שמחתנו, שאזכה יחד עם כ"ב החשובה הצנועה והחסודה אשת חיל מנב"ת מרת רבקה תחי' לאוי"ט, המוכרתת במעלות וכמדות טובות, העומדת לימיני בכל עת ועונה במסירות נפלאה, לרוות רב נחת מכל צאצאינו היקרים, ה"ה בני מו"ה אלתר יצחק אייזיק וזוגתו מרת פערל שיחיו, בני מו"ה יצחק וזוגתו מרת תמר שיחיו, בני מו"ה חיים ארי' צבי וזוגתו מרת רחל שיחיו, בני מו"ה עזריאל נפתלי וזוגתו מרת אסתר חי' שיחיו, בתי מרת חוה לאה רחל ובעלה מו"ה מרדכי פרידלענדער שיחיו, בתי מרת פייגא ובעלה מו"ה חיים זאבעל שיחיו, בני מו"ה יואל וזוגתו מרת גיטל זעלדא שיחיו, בתי הכלה מרת שיינדל ראביל ובעלה חתן דגן מו"ה יואל וואלמער שיחיו, שנראה אותם מאושרים ושמחים כל ימיהם, בניהם כשתילי זיתים סביב לשלחנם, מתוך הרחבת הדעת דקדושה. וכמו שעד הנה עזרונו רחמיו ית"ש, כן גם הלאה אך טוב וחסד ירדפוננו, עד ביאת ינון, בכ"א.

הכ"ד המלקט והמסדר

נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער

בן אמו"ר הגה"צ אבד"ק טורקא זצ"ל

הקדמה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה. ארוממך אלקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד, על אשר זכיתני להוציא לאור עולם ספר "להודות והלל" ח"ב על התפלה, כדי לרומם בעזרתו יתברך את עמוד העבודה שהוא עמוד התפלה. ואבקש מיוצרי ובוראי יתברך שמו לעד שהספר יהיה תועלת גדולה לאחינו בני ישראל למצוא חיזוק ועליה מתוך הדברי תורה שימצאו בתוכו, שמעוררים את הלב לקרב אל עבודת הקודש זו עבודת אלקינו ית"ש, בעבודת התפלה.

אמר המחבר, באמת כבר נמצאים הרבה ספרים וקונטרסים מעניני תפילה, וא"כ לכאורה אין מן הצורך להוציא לאור ספר חדש בענינים אלו. אולם כבר מצינו בגמרא (ברכות ו:), שהיא מן הדברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהן, ופירש"י — כגון תפלה שעולה למעלה. ומכל שכן בימינו אלה, שישנן לבני אדם כמה וכמה ביטולים אשר לא שערום אבותינו. הלא תפילה היא מן הדברים היחידים שמקרבים את בני ישראל לאביהם שבשמים, ובפרט בזמנים אלו אשר עינינו תלויות ביותר לרחמי שמים, אשר על כן נתעוררתי ללקט כמה ענינים בעבודת התפלה, מחולק לכמה מדורים, ובאתי במגילת ספר זה כאשר עיניכם תחוינה מישרים, ואמרתני אני בלבי גם לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל לזכות אותם שידעו גודל החשיבות, ואולי יתעוררו שאר בני אדם ויהי' לזכות לי ולבני ביתי.

הנה הלשון תפלה יש לה ב' פירושים, תפלה היא מלשון הכתוב (בראשית מה, יא) ראה פניך לא פללתי, דהיינו ענין מחשבת, וגם ענין דביקות, כדכתיב (שם ל, ה) נפתולי אלקים נפתלתי. ולכאורה קשה, דכשאחד בא לבית המדרש להתפלל, הרי בעיקר האדם מתפלל שיהי' לו הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא, והאיך שייך שיהי' לו הרחבת הדעת, אם בעת תפלתו זו אין האדם מתפלל בהרחבת הדעת. כשבא לבית

המדרש עושה האדם טובה להקב"ה ומשים את הסעלפאן (פלאפון) שיצלצל בלי השמעת קול, אולם האדם מרגיש ומתבלבל והמחשבה מסתובבת לידע מי הוא המצלצל, וכבר רוצה לצאת מבית המדרש להסתכל ולראות מי הוא זה שרצה לדבר אתו, אבל מקודם צריך לגמור את השמונה-עשרה, ואכן כשמתחיל הש"ץ תפלתו, רואים הרבה בני אדם יוצאים לחוץ, וכל אחד מוציא הסעלפאן מכיסו לראות ולידע מי הוא זה שצלצל בעת התפלה. וכי חשב אדם כמה עניית אמן או איש"ר הוא מחסר מחמת שטות זו, והיאך הוא מקיים הפסוק תכין לבם תקשיב אזנך. באמת כאשר האדם בא להתפלל, והבני בית יודעים שהבעל מתפלל עליה ועל יוצאי חלציו, ואיזה דביקות בה' הוא זה שאין אדם יכול להתגבר ולנצח את היצה"ר למשך חצי שעה של התפלה ולהתפלל מתוך דביקות, כי אין מציאות שיהי' תכין לבם תקשיב אזנך באופן זה. כשאדם מכין הלב אז הקב"ה מקשיב תפלתו, וכשנכנס לביהמ"ד ואומר הריני מוכן ומזומן להתפלל וכו' ואומר לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, לא יעכב ממנו כוונת הלב ומחשבה, ויקיים תכין לבם תקשיב אזנך.

אסור בהחלט ליכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות עם המכשיר הזה אם אינו כבוי לגמרי, וחובה קדושה היא מצד המתפללים למחות נגד המשתמשים בסעלפאן באמצע התפילה.

הביהמ"ד שמתפללים בו הוא מקום אדמת קודש, וכאים לתוכו להתפלל או ללמוד, וכ"ש וקל וחומר שאין לשיח ולדבר במקום קדוש כזה הכלים וכדומה, ובפרט בעת חזרת הש"ץ דכתיב בי' הלשון בשו"ע 'גדול עונו מנשוא וגוערין בו', ויש חיוב על כל אחד מהתפללים לגעור בו ולמחות בו, כי הנם בכלל מחטיאי את הרבים, והמדובר שיחת חולין בביהמ"ד מוטב שלא יבוא כל עיקר.

הבית המדרש הוא היכל המלך, וכבר מובא שמיד בבואו לביהמ"ד יאמר פסוק ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחזה אל היכל קדשך ביראתך (תהלים ה, ח), וזהו חסד גדול מן השמים שיכולים ליכנס לבית המדרש ולהתפלל על בני חיי ומזוני, והאיך ירהיב עוז בנפשו לבלבל את המתפללים, ועוד, הלא תפילת שמו"ע נתקנה לומר בלשון רבים, וכל

אחד מתפלל גם עליך, ואתה נכנס עם הסעלפאן ומבלבל את המתפללים עליך ועל נפשות ביתך! למה תעשה כה? הלא הביהמ"ד הוא מקום קדוש שהשכינה שורה בה, וכל בי עשרה שכינתא שריא (פנהרין לט.), וכתוב (תהלים נה, טו) בבית אלקים נהלך ברגש, מלבד מה שכתוב בתורה 'ומקדשי תיראו', וכי זהו מורא מקדש?

ומזה אנו באים להבין דברי הגר"א כי ענין הבית הכנסת הוא, לנעול עצמו בבית הכנסת, כי בעת התפלה צריך האדם להיות נעול לגמרי בבית הכנסת, מבלי קשר לכל העולם. ולכן מבינים את ההפסד הגדול שיש היום במה שהאדם עדיין מקושר בטלפון בהיותו בבית הכנסת, ובוה הוא קשור לעולם שמחוץ, ואינו נעול בתוך הבית הכנסת. ידוע שהגר"ח קניבסקי שליט"א אמר כי מקום שיש "סעליולאר" טלפונים אינו משומר בכח התורה, כי החומה נפרץ ע"י קשר הטלפון לבחוץ. ומזה אנו למדים ענין הנעל שיש בבתי כנסיות שצריך להיות המקום נעול לגמרי מהשפעת הרחוב בעת התפלה, ולא יהיה לו קשר כלל עם העולם, רק יהיה כולו משוקע בתפלתו, ואז יתקיים מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב.

ודבר זה נפרץ עד למאוד לאחרונה, בלי בושה נכנסים עם סעלפאן, הן באמצע התפילה, הן באמצע ברית מילה או פדיון הבן, אצל חופה או רח"ל אצל לוייה, הסעלפאן עלה מעלות רמות למעלה מן הכל, כי הוא חיינו. בואו ונחשוב, אם אתה מדבר עם בןך שהוא נמצא בארץ ישראל, ואחד בא ומבלבל את השיח, הלא בודאי תגער בו כדבעי, וא"כ כשאחד עומד באמצע התפילה ואתה בא ומבלבל את שיחו, הלא ראוי הוא שיגער בך, היכן ההרגשה למקום קדוש זה? האם השיחה על הסעלפאן הוא יותר מעוניין מלדבר עם מלך מלכי המלכים? ולבסוף שמו"ע אומרים יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, רבונו של עולם, הנני נותן לך את הגיוני לבי, וכי איזה לב נותנים לו ית"ש, לב שלא התפלל, רק הפה התפלל, בבחי' אחד כפה ואחד בלב, כי בעת התפלה צריך שיהי' פיו ולבו שוים, וכי הגיוני לב זה אנחנו רוצים ליתן להקב"ה!

ובענין זה צריכים גם לחנך הבנים, וצריכים להתבונן באיזה חינוך מחנכים את צאצאינו, ואיפה רואים הם את חשיבות התפילה. אם הבן רואה שאביו עונה סעלפאן באמצע התפילה, או אף שאינו עונה ומדבר, עכ"פ הוא מסתכל באמצע התפילה כשמדבר אל השי"ת מי הוא המצלצל ומפריע לו, שמתעניין לידע מי שמחפש אותו כעת, מה יעשה הבן שלא יחטא. הלא הבנים צעירים מבינים הרבה יותר ממה שחושבים בענינים כאלו. וכך מתגדלים הבנים, ומי יודע מה יעשה הדור הבא רח"ל. הלא חוב קדוש מוטל על האבות לחנך את הבנים בדרך הטוב והישר. עוד מוטל על האבות לענות אמן יהא שמיה רבא בקול רם, ועי"ז יראו הבנים גודל החשיבות שאביהם מחשב את התפילה, חוץ מזה שיש לנו הבטחת חז"ל שקורעים לו גזר דינו אף משבעים שנה. ההורים צריכים גם הם להבין גודל חשיבות עניית אמן יש"ר. גם בשיבות צריכים ללמוד עם הבנים לענות אמן יש"ר וכדומה. הלא נסיונות הבנים מתגברים ומתגדלים וצריכים אנחנו להתחזק הרבה בכח תפילה בכוונה.

ענין זה שלא לדבר בעת התפילה נותנת כח ועוז להעלאת התפילה. וכידוע שהבעל שם טוב הקדוש היה מאריך בתפלתו שעה ארוכה, ותלמידיו הקדושים שהיו רגילים בכך היו ממתנינים עד שסיים תפלתו. פעם אחת חשבו התלמידים כי אין מן צורך להמתין לרבם הקדוש עד שסיים את תפלתו, ובינתים הם יכולים לפנות לעניניהם ולחזור בשעה המשוערת לסיום תפלתו. כך עשו, כל אחד מן התלמידים פנו לעניניהם ושבו לבית הכנסת בזמן המשוער. לתמהונם מצאו כי הבעל שם טוב הק' סיים מכבר את תפלתו. שאלו אותו תלמידיו, מדוע דוקא היום, כאשר הם עזבו את בית הכנסת, הקדים לסיים תפלתו. השיב להם הבעל שם טוב הקדוש, כי כל מי שנמצא בביהמ"ד הוא נותן כח ועוז להעלאת התפילות, ובכח התלמידים הנמצאים עמו הוא בונה את תפלתו, שהם משמשים עבורו כדוגמת סולם לעלות מעלה מעלה, אבל כאשר הסולם נשמט אי אפשר לעלות, וממילא הוכרח לסיים את תפלתו, ע"כ הסיפור. ולענינו אף שמתפללין בציבור גורמת הדיבור שלא להעלות התפילה.

ידועים שכ"ק רבותינו הקדושים מכאבוב זצוק"ל הרעישו עולמות בענין זה שלא לדבר בעת התפילה, ואעתיק כאן חלק קטן מנועם שיח קודש שזכיתי לשמוע מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש זצוק"ל (בשלחן הפירות ביום שב"ק פ' כי תצא שנת תשמ"א), וזה תוכן דבריו הקדושים:

והנה לפני איזה שנים פקדתי ממונים בכל שולחן בביהמ"ד, לעורר ולהזכיר על ענין זה, ומה מאוד נדהמתי בשמעי שהמוכיחים נעשו מטרה לחיצים, כי אותם המדברים בשעת התפלה גערו בהם והתלווצצו עליהם באומרם, מה איכפת לך מה שאנו מדברים הלא אתה לא תהי' בניהנם בשבילנו, הנה דיבורים כאלה הכאיבו אותי מאד וגרמו לי צער גדול, כי באמת ודאי איכפת להם טובא מה שהוא גורם לקלקל את כל התפלות, ובפרט בעתים הללו שצרכי עם ישראל מרובים ועיניהם תלויות לרחמי ד' וחסדיו המרובים בכלליות ובפרטיות, ואין לנו שיוור רק הכח הזה של תפלה וכמאה"כ (בראשית מה, כב) אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, ותרנומו בצלותי ובבעותי, ואיך מאבדים בידים בזדון ובשאט נפש מתנה זו. ובשים לב לזה תסמר שערות ראש האדם כמה רעות בקרב אותם המדברים בעת התפלה, כי גורמים עי"ז קטרוגים וצרות ח"ו עליהם ועל זרעם ועל כל ישראל, ומי יודע אם לא בסיבת עוון זה של שיחה בטילה בשעת התפלה, באים לעולם כל הגזרות והיסורים וכל מיני מכאובים ועגמו"ג. וראה זה פלא, כי אף אנשים המוסרים נפשם תמיד שלא לשנות ממנהגי אבותינו אף כקוצו של יו"ד ומתנהגים בחומרות שונות, ובדבר חמור כזה מקילים עד שנעשה להם כהיתר. (דבה"ק בשלימות, ראה לקמן בתוך הספר).

גם כ"ק מרן אדמו"ר מכאבוב זצוק"ל בתשות כחו עורר פעם אחר פעם בענין זה, עד אשר בעוה"ר שקעה החמה שלא בעונתה. ואעתיק גרגיר אחד שאמר בדברו פעם דברים חוצבים להבות אש בזה הענין, והוא בשם רבו הרה"ק רבי מרדכי מסלאנים זצ"ל, על אומז"ל (מגילה כט.) עתידין בתי מדרשות שבבל שיקבעו בארץ ישראל, וכי יהיו שם כל בתי מדרשות בקדושה אחת, כל אחת שוה בשוה, וכי יקבעו כולם על מקום אחד, בוודאי שלא יהיה כן, רק בית המדרש שהיו נוהרים בקדושתו

ושלא לחללו בדברים כמלים, תהיה בקדושה יותר גבוהה, וגם יקבע בארץ ישראל סמוך ונראה למקום המקדש יותר משאר בתי מדרשות... עבד"ק.

אם כוונת הלב היא דבר קשה, צריך לעבוד על זה הרבה עד שיתרגל בזה. ועצה היעוצה בזה היא לקחת סידור ולעיין בו בכל תיבה ותיבה, ולא להסתובב אנה ואנה בעת התפילה, רק לעמוד במקום אחד ולעיין בסידור, ולענות בקול רם ככל אמנן ובכל יהא שמייה רבא וכו'. ועצה מפורשת כתבו בספה"ק בפסוק ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה (אסתר ט, כה), שעיון בסידור התפילה מסוגל לכוון בעת התפילה.

וכשאדם מעיין ומכוון לבו בתפלתו וברכותיו, הרי עובד עבודה תמה ושלמה, ומרוממתו ומקדשתו למעלה למעלה. אבל אם האדם מתפלל ומברך מבלי לב ח"ו, ואינו מבין פירושם וענינם, הרי גרע עבודתו וחסר לו הרבה הרבה. וכתוב כרם זלת לבני אדם, ואמרו ז"ל (ברכות ו): אלו דברים (התפלה) שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהם.

הבט נא, אחי, כשתבוא למעלה ותעמוד לדין, ישאלוך: הלא כמה אלפי פעמים התפללת בחיך, אמור נא מה הפירוש של "משליך קרחו כפתים"! מה היה כוונתך בעת שאמרת "והוא נסי ומנוס לי מנת כוס ביום אקרא"? וכיצא בזה בשאר מקומות התפלה. ואם לא תדע להשיב, מה תעשה? הלא תשאר עומד בבושה וכלימה, שאין לשער גודל הבושה והצער שיש בזה, חוץ מהענשים שיתנו לך ויתבעו ממך בטענת "שגגת תלמוד עולה זדון". הלא, להבדיל, אילו בא לך מכתב ממלך בשר ודם, כמה היית טורח ועוסק להבין פירוש כל תיבה ותיבה, ואיך לא עשית כן במכתבו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הנצרך לך בכל יום ויום ממש כמו לחם לגופך!

הקב"ה דורש מאתנו ליתן לו זמן קצר בכל יום, היינו שעת התפילה, לכוון לדיבור פיו, ולא להתפלל משפה ולחויץ. להתפלל בדביקות, והאיך יכולים לדבר בשעת התפילה, וכי כך מתדבקים בהקב"ה? הלא

הכרירה בידינו לברור כל מיני השפעות טובות ישועות והצלחות, בני חיי ומוזני ריחי, וכל טוב סלה, ומי הוא זה שאינו רוצה בכל אלה. והעצה הנשארת לנו היא להתפלל בדביקות אף קצת, להתפלל בהכנעה ולכוון פירוש המלות, ובוה נושע בכל טוב סלה.

אם הי' האדם יודע שנגזר עליו איזה צרה גדולה רח"ל, ונתברר לו שבמרחקים יכול להוושע ולהנצל מן הצרה, הלא כל אשר לו יתן בעד נפשו, בוודאי הי' מפרק הרים ומשבר סלעים בכדי להגיע למקום ההוא. וא"כ עכשיו ראוי להתבונן איזה כסיל הוא האדם שהוא נמצא בבית המדרש ואינו צריך לנסוע למרחקים, ואינו צריך לאבד מעותיו כלל, רק צריך להתפלל להנצל מכל צרה וצוקה ומכל מיני פורעניות המתרגשות לבוא לעולם, ולמה לא יעשה האדם כל מיני השתדלויות לכל להתעכב מן התפילה.

בברכת מודים, מודים אנו להשי"ת "על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים", הרי האדם הוא מודה שכל עצמנו אנחנו תלויים בהקב"ה, ועל כל נשימה ונשימה צריכים להודות ולהלל לשמו יתברך. ואם האדם מגיע לבית המדרש בלב שבור וקרוע, ראוי להתפלל, ובדרך זה הוא מכין את עצמו להתפלל, או זוכה למאה"כ (ישעי' סה, כד) והיה טרם יקראו ואני אענה.

הבה נתבונן, הנה איתא בספה"ק שכשרוצים לדבר אל מלך בשר ודם, צריכים להמתין זמן רב בכדי ליכנס אליו בזמן המיועד. לא כן הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, הלא כתיב (דברים ה, ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו, כה' אלקינו בכל קראנו אליו, וכי יש חסד יותר גדול מזה, הלא קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (תהלים קמה, יח), ובכל עת שנרצה נוכל לבוא בית ה' לשפוך לבנו לפניו ית"ש. ומה כתיב אחריו רצון יראוי יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם, ואם לאו, הרי זה סימן כי לא הי' בבחי' של יקראוהו באמת'.

הגאון מווילנא זצ"ל פי' הפסוק הנ"ל, קרוב ה' לכל חסידיו או ליראיו אין כתיב כאן, רק קרוב ה' לכל קוראיו, לומר לך שכל הקורא את הקב"ה באמת ממעמקי לבו הקב"ה מקבל תפלתו.

הקב"ה מלווה את האדם בכל מצב ומצב, אם בעת שמחה, או ח"ו בעת צרה. כל צורך ובקשה שיש לו ליהודי הוא פונה מיד אל הקב"ה, ואפי' נגב בפתח המחותרת קורא אל הקב"ה שלא יתפסוהו (ברכות טו.ג). וכל אחד ואחד מפליא פלאות בתפלותיו. ומה נפלא דברי הרמב"ן (שמות ג, יג) שאין לנו צורך לראיה על מציאותו והשגחתו "רק כי אהיה עמהם בכל צרתם, יקראוני ואענם. והיא הראיה הגדולה שיש אלקים בישראל, קרובים אלינו בכל קראנו אליו ויש אלקים שופטים בארץ!"

כתיב בפרשת אחרי (ויקרא טו, יז), וכל אדם לא יהיה באהל מועד כבואו אל הקדש לכפר בקדש, בצדקת הצדיק (אות כ"ה) מביא בשם הדגל מחנה אפרים כי בפסוק זה יש הוראה על עבודת האדם בעת עומדו בתפלה, שטוב שיתפלל במקום שאין בני אדם, כי האנשים הנמצאים עמו מבלבלים אותו בפניות ומחשבת חוץ ושאר מחשבות זרות. שאלו המחשבות שאנשים חושבים, מבלבלים המתפללים כמו חצים הנכנסים לתוך מחשבתם. וזה הפי' וכל אדם לא יהיה וגו' כבואו לכפר בקודש. ומה שמתפלל תפלה בצבור, מפני שאז גם הצבור מתפללים, וממילא אין דעתן עליו וכן אין דעתו עליהם, כי כל אחד עסוק בסידורו ובתפלתו.

והנה מה שמדמה הדגל מחנה אפרים ענין התפלה לכהן גדול בבית קודש הקדשים, יש בו עומק נפלא עפי"ד הגמ' (ברכות ל) יכוין לבו כנגד בית קדשי הקדשים, שפי' הנפש החיים שהכוונה הוא שיש מקום בלב האדם שהוא קודש הקדשים, כמו שידוע מדברי הארז"ל כי יש בלב עשרה עמקים שהם מכוונים נגד העשר קדושות שבהם נתקדשה ארץ ישראל, בעת התפלה כשאדם עומד להתפלל י"ח, הרי הוא נכנס לבחינת קודש הקדשים, וכן הוא צריך להיות אופן התפלה, בעת שמו"ע אדם נכנס לעולם האצילות כידוע מספרים הק', והאדם באותו עת הוא נכנס לאהל מועד, נקרא בשם מועד, שתפלת י"ח הוא התוועדות עם הכורא יתברך, וצריך שיהיה כל האותיות מאירות בעת התפלה, בבחינת

בהלו נרו וגו', ולכן נקראת התפלה אהל מועד. ובעת התפלה כאשר אדם נכנס לאהל מועד לכפר, אז צריך להיות בבחינת וכל אדם לא יהיה.

ויש בדברים אלו לימוד גדול, על חיוב הזהירות איזה מקום קובעים לתפלה, כי יש מקומות אשר אינם בבחינת רשות היחיד בעת התפלה, כי רבים מצוים שם שאינם מתפללים באותו עת, ומסתובבים במקום התפלה, ויש בזה חסרון שאינו מתפלל במצב של כל אדם לא יהיה באהל מועד, והרי אז תפלתו ח"ו נתבלבל ע"י המחשבות של האנשים ההם. ולכן עדיף להתפלל במנין קבוע, בבית מדרש שאין שם רבוי עם, ויהיה תפלתו מתקבלת יותר.

צריך האדם שלא לחשוב שום מחשבה זרה בשעת התפלה שלא יעשה קרבנו פיגול הוא לא ירצה, וכל אדם ידע בנפשו המעשה אשר יעשה האדם לחטוא בהנה, שבשעת התפלה שעומד להתפלל לפני מלך גדול ונורא ממ"ה הקב"ה יבוא לו הרהורים ומחשבות זרות, ובדעתו דברים של הנהגת ביתו ועצות שונות בדברים השייכים לפרנסתו או לתקן דבר מה או למלאות חסרונו, ופעמים שיבוא לו הרהור של דבר שיבוש של מה בכך בעו"ה, ואין זה אלא מעשה שטן ויצה"ר, שיתאמץ ומביא לו הרהורים בטלים ותחבולותיו שמראה לו עצה הגונה בעסקיו ובהנהגותיו כדי להסיר דעתו מכוונת התפלה, ואח"כ מעט מעט עד שמרגיל את האדם בכך ומסלק מחשבותיו בהרהורים בטלים ומבוטלים, שהפה מדבר והלב אינו יודע כלום מה שמדבר עד גמר התפלה, ובפרט בשעת קריאת שמע ותפלת שמונה עשרה צריך חיוזק גדול לפרוש מהרהורים בטלים, ויחשוב בדעתו מי אנכי איש חוטא ונבזה ונמאס מטפה סרוחה בשר ודם, ולפני מי אני עומד להתפלל ולהתחנן לפני ממ"ה הקב"ה, ויעמוד באימה וביראה ברתת ובויעה ובחלחול ובכובד ראש, ולא ידאג על חסרונו שבביתו, רק יגמור בדעתו כאילו כל מלאכתו עשוי, ומכח זה יסיר מאתו מחשבות זרות והרהורים.

נפסק בשו"ע או"ח סימן צ"ח (סעיף א): "המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו". וכן גם בסימן ק"א (סעיף א):

"המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות". ופירש במשנה ברורה (שם סק"ב): "היינו פירוש המלות". וראה את לשונו המליצית של בעל "כף החיים" על אתר (בסימן צ"ח שם): "דבלא כוונת פירוש המלות אלא מחשב מחשבות אחרות לא תצא התפלה זכה ונקיה, אלא כולה מלאה חלודה, וטוב ורע מעורבה, ממה שנתנו בה מחשבה זרה, היפך ממה שצריך לעשות לה בחינת נשמה ולהעלותה כמו כלה כלולה, לפני מי שהכל ברא, ובוחן מסתרות ליבא".

תכלית התפלה היא עבודת הלב, ותפלה בלא כוונת הלב היא כגוף בלא נשמה, ועל כן הזהרנו יען כי נגש העם בזה בפיו ובשפתיו יכבדוני ולבו רחק ממני (ישעי' כמ, יב), שלא תהיה התפלה בגדר של מצות אנשים מלומדה, אלא בבחינת ואשפוך את נפשי לפני ה' (שמואל-א א, טו).

ועיין בספר מאור ושמש (פ' כי תצא ד"ה א"י ע"ד הנ"ל) לענין עיקר מצות תפלה, וזלה"ק: ידעו בני עמנו כי עיקר מלחמת היצר היא על התפלה, כי גם אם ירבה האדם לעסוק בתורה ומצוות, ולגמול חסד בגופו וממונו ולהרחיק יד עני ואביון, על כל זה לא ישים היצר את כל תוקף מלחמתו... אכן באם איש ישראלי יעמוד לשפוך שיח נוכח לפני ה'... וילדיב לבכו לנועם ה'... על זה יוציא היצר כל עזו להלחם ולבלבלו, כי זה יגיע עדיו להכניעו יותר מכל המצוות, עבלה"ק.

*

אין הוצאת ספר הנוכחי להגדיל כבודי ח"ו, רק מחמת שמאוד עגמה נפשי וצר לי מאוד, בראותי הפרצות והולזול שנתהווים בעוה"ר בבתי מדרשות בעת התפילה מחמת חסרון ידיעה מגודל מעלת התפלה. ואם כי איני הגון ואיני כדאי לזה, עתירתי ובקשתי בזכות אבותי הקדושים אשר מדור דור זי"ע, ובזכות שני המאורות הגדולים אשר זכיתי להתאבק בעפר רגליהם כ"ק מרגן ורבנן מבאבוב זי"ע, שימצאו חברים מקשיבים בספר הנוכחי זה דברי חפץ, ויעשה רושם כביר בלבבות בני ישראל, ויעלה על שלחנם לעיין בו תמיד, להעיר ולהאיר לבם בעבודת ה' זו תפלה, וצלותהון בכך מקבל והניא בעותא. ואף שישנם הרבה בעלי מוסר

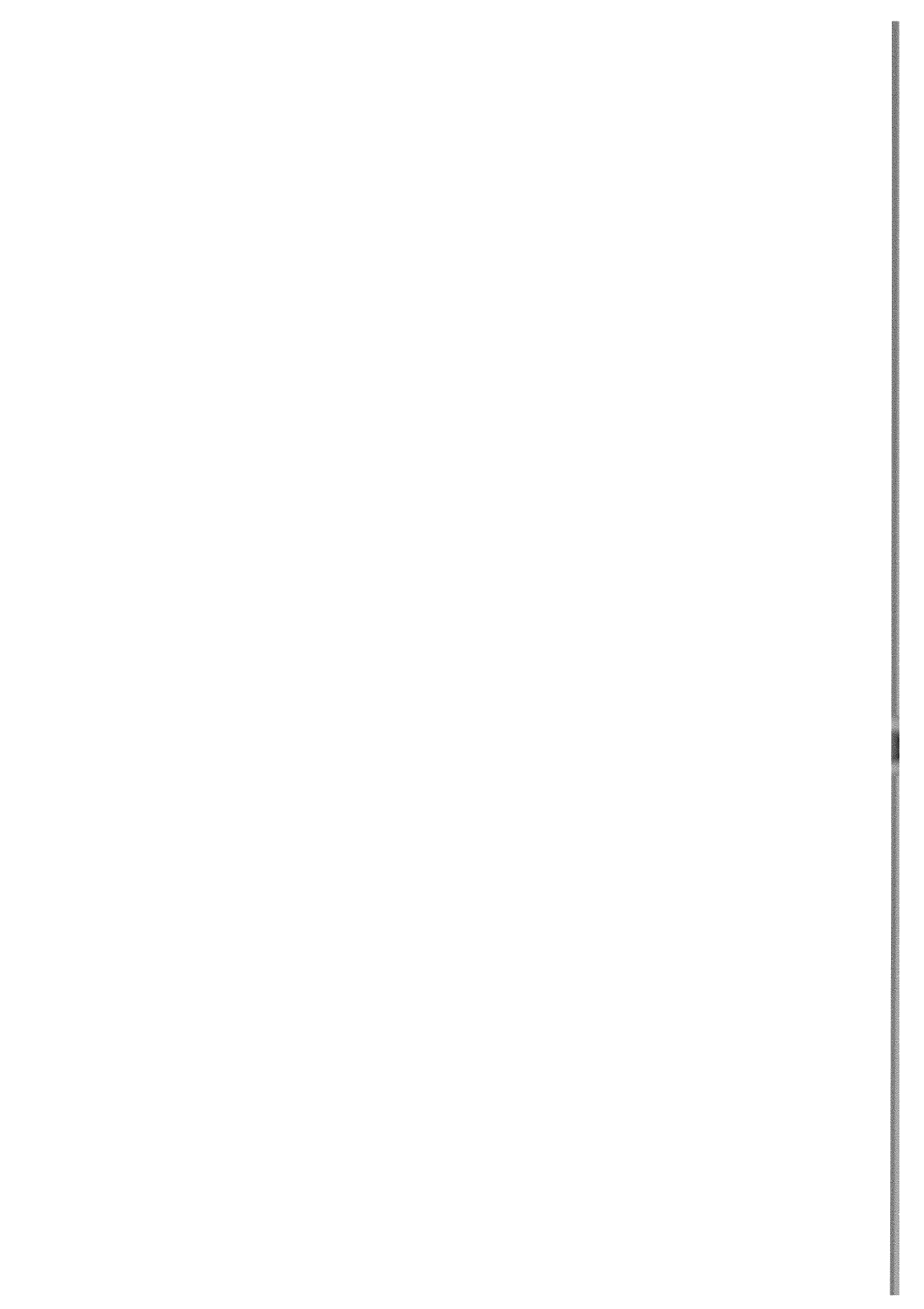
להודות הקדמה ולהלל לג

ורבנים שדורשים בענינים אלו, אבל אם אזכה שאף יהודי אחד יתעורר ע"י ספר הנוכחי זה להתפלל ביותר כוונת הלב, וירגיש מעם בתפלתו וכדומה, זה חלקי מכל עמלי, וכדאי לי כל המירחא שמרחתי בעד ספר זה. ויהי ה' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו.

ואני תפלתי לפני הקב"ה שיזכני ללכת בדרכי אבותינו הקדושים נבג"מ להגות בתורה ולהתפלל בלב טהור מתוך הרחבת הדעת ולב שלם, ולהדריך דורות ישרים ומבורכים בנים ובני בנים כולם יודעים ודבקים בשמו יתברך אכיה"ר.

באעה"ח ביום שני לסדר ואברכה מברכך, ה' חשון שנת תשס"ז
לפ"ק.

הכ"ד המלקט והמסדר
נחום עזריאל אלימלך וויינבערגער
בן אאמו"ר הגה"צ אבד"ק טורקא זצ"ל

תפלה בלב

תפלה מפנימיות הלב

עיקר התפילה הוא הצעקה מפנימיות הלב, הצעקה שצאה מנקודת אמת כשמתפלל אל ה' ויודע שהקב"ה הוא היחיד שיכול להשיע ורק אליו נריך לפנות, התפילה שעולה מהרגש זה היא תפילה אמיתית, רק אין יכולים מיד לבוא לנקודה זו של תפילה, וצריכים להאריך בתפילה ותחנונים עד שזוכים לפעמים לבוא לנקודה זו. לפעמים האדם מתפלל וחוזר ומתפלל ועדיין אינו מתעורר כלל, ורק לצסוף הוא מתעורר, כי ככל שהאדם מתפלל הוא מכבס יותר ויותר את נקודת הלב, ואז הרי יוכל להתפלל בגודל התלהבות, כי לפעמים צריכים זמן רב לכבס את הלב, ואם הוא מתפלל ואינו חוזר ומתפלל האף יוכל להגיע להתעוררות הלב בתפילה. לכן נריך האדם להתאזר בגבורה ולהתפלל הרבה עד שיזכה לתפלה זכה מפנימיות הלב.

עבודה שבלב

בשנתבונן למה היצה"ר עוצד מעשים דייקא על תפילה, יש לומר דהנה ידוע (מעניית 3) שתפילה נקראת עבודה שלב, והלב הוא המושל על האדם [כמ"ש האצן עזרא שמות ט, ית, דהלב הוא המלך על כל הגוף], כי כל האצרים נכנעים אל הלב, והיצה"ר יודע דבר זה, ויודע שאם הוא ינצח את הלב הלא יהיו כל האצרים נכנעים אליו, ולכן עוצד מעשים על לבו של אדם ציותר.

אמרו חז"ל (קידושין 3:) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אצן הוא נימות וכו', למה צבית המדרש, ולמה רואים שנכנסים לבית המדרש וגם שם היצה"ר מנצח. והתירון הוא פשוט, הלא אתה גרמת לדחוק רגלי השכינה מבית המדרש, וא"כ אין היצה"ר מפחד כלום

מלהיות צביהמ"ד, כי אין השכינה שורה שם, ויכול היצה"ר ליכנס גם לבית המדרש.

משל למה הדבר דומה, לאדם שמכר גנו, ושומר הגן עומד לפני הפתח ואינו מכניס שם אף אחד, גם לא הצעל החדש. מה עושה צעה"צ החדש, הוא מביא עמו את הצעה"צ הראשון שמכר לו את הגן, והשומר כשרואה הצעה"צ הראשון הוא נותן לו דרך ליכנס. כן הוא בלבו של אדם, הלבו הוא היותר פנימי של האדם, והוא קדוש ביותר, אבל היצה"ר עומד שם כשומר ואינו מכניס לשם אף אחד. וכשאדם מתפלל הוא מתדבק את עצמו כביכול עם השכינה הקדושה, וזוהו הוא מצריח את היצה"ר משם.

וזהו הכוונה של בחרצי וצקשתי (בראשית מת, כב), שאונקלוס תירגם בללתי וצבעותי, כמו קשת, כי קשת כל מה שמשים קרוב ללבו אז החץ הולך יותר למרחוק, כך הוא בענין התפילה, כל מה שמכוון בתפילתו, ומשים את תפילתו יותר קרוב ללבו, אז התפילה פועלת יותר ויותר. קשת ר"ת ק'בל ש'מע ת'פלותינו. [ומשמי' דמהר"א מצעלו ז"ל, דדומה הכנה לתפלה להכנת החץ בקשת.]

תפלה באיזה מצב שהוא

איתא בס' בית אהרן — פאטיק (פ' ויאל) עה"פ ויפגע במקום, דהנה יש שינוי לשונות של תפילה אלל האבות הקדושים, אלל אברהם כתיב (בראשית יט, טו) אל המקום אשר עמד שם, ואמרו חז"ל (ברכות ו:) עמידה זו תפילה, אלל יצחק כתיב (בראשית כד, טג) ואלל יצחק לשוח בצדה, ואמרו חז"ל (ברכות כו:) שיחה זו תפילה, ואלל יעקב כתיב ויפגע במקום (בראשית כח, יא), ואמרו חז"ל (סס) שהיא לשון תפילה. ואמרו חז"ל (סס) אברהם תיקן תפילת שחרית, היינו צעת שאדם הוא צעשרו בהלחמתו, יתפלל שיעמוד אללו אור הלחה, וזהו עמידה. יצחק תיקן תפילת מנחה לפנות ערב היינו בזמן שינטו אללו כללי ערב אל יתייאש ויתפלל ויעבד הפורענות שלא תבוא. יעקב תיקן תפילת ערבית, ויפגע, אפילו כבר פגע בו הרע ח"ו, כי בא השמש, אל יתייאש מלהתפלל לנחת מצרה לרווחה

ומאפילה לאורה. נמצא כי שינוי הלשונות מרמזים על זמני התפילה וכח התפילה, בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

ובם' נתיבות שלום (לשבת נחמו) מפרש הפסוק (תהלים קלט, ח) אם אסק שמים שם אתה ואזיעה שאלו הנך, שכאשר הקב"ה עוזר ליהודי באתערותא דלעילא הוא בתי' אם אסק שמים, יודע ששם אתה, וג"כ בעת ואזיעה שאלו, כשנפל לשאלו תחמיה ידע שהוא הנך, שהקב"ה עמו, וכמאמר בעל בית אברהם עה"פ (שמות כ, יח) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים, שיש ג' בחינות חשכות, חושך עין וערפל, וערפל קשה מכולם, ומשה נגש אל הערפל, שגילה שבחן החשכות והערפל שם נמצא האלקים. יש להוסיף שהערפ"ל בגימטריא שכינ"ה.

וב' בספר תפארת שמואל — אלכסנדר (פ' ואמתן אות ה'), בעת שבה לאדם חיזה כיבה לא טובה ח"ו לא יאמר לנפשו נושא שכוונת השי"ת בהיסורים ליסרו ולהאבידו ח"ו, רק ידע שכוונת השי"ת שישב אליו ויתפלל אליו בצרתו, וצריך לשום אל לבו ממקור מי יאלו הדינים ממקור הרחמים רבים, ויאמין שהכל לטובתו כי מפי עליון לא תנא הרעות (איכה ג, לח), וכ"ז הוא לטובתו ומתוך צרה ימציאו פדות ורוחה כו' כי מתוך היסורין יתבונן נגד מי חטא וישב אל ה' ורפא לו כו' ע"ש.

בח התפלה בזמן היאוש

הנה השי"ת מזמין להאדם מצבים כאלו פעמים רבות בכדי שהאדם יתן קולו בתפלה, כיון שמשחוקק כביכול לתפלת האדם ומבקש "השמיעני את קולך". ובספר החיים לאחיו של המהר"ל ז"ל הוצא שיש ג' דברים שמוכרחים להיות ובכ"ז קשה להשיגם כמו מזונותיו של אדם קצוצים לו מר"ה (בינה טו.), ובכ"ז קשה מזונותיו להשיגם כקריעת ים סוף (פסחים ק"ח.), זיווגו של אדם שארבעים יום קודם שנולד מכריזים בת פלוני לפלוני ובכ"ז אז"ל קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים ק"ח.), וכן קריעת ים סוף בעצמו אז"ל תנאי התנה צבירתו שיקרע ובכ"ז הוכרחו לתפלה כי זה רצונו ית' שיתפללו ויצקשו ממנו עליהם ודו"ק.

ובן צמד"ר (שמו"ר כה, ה), וז"ל: כיון שראו ישראל שהיו מוקפין מג' רוחות, היס סוגר והשונא רודף והחיות מן המדבר, תלו עיניהם לאציהם שבשמים וזעקו להקב"ה שנא' "ויזעקו בני אל ה'", ולמה עשה הקב"ה להם כך? אלא שהיה הקב"ה מתאווה לתפלתן, אמר ריב"ל, למה"ד למלך שהיה בא צדק והיתה בת מלכים זועקת לו בצקשה ממך הצילני מיד הלסטים, שמע המלך והצילה, לאחר ימים ציקש לישראל אותה לאשה היה מתאווה שדבצר עמו ולא היתה רוצה, מה עשה המלך גירה צה הלסטים כדי שתזעוק וישמע המלך, כיון שבאו עליה הלסטים התחילה זועקת למלך, א"ל המלך לכך הייתי מתאווה לשמוע קולך, כך ישראל כשהיו צמזרים והיו משעבדים צהם התחילו זועקים ותולין עיניהם להקב"ה, שנא' (שמות ב, כג) "ויהי צימים הרצים ההם וגו' וזעקו", מיד "וירא אלקים את צני"י", התחיל הקב"ה מוציאן משם ציד חזקה ובזרוע נטויה, והיה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה? גירה לפרעה לדרוף אחריהם, שנא' (שם יד, י) "ופרעה הקריב", מיד "ויזעקו בני אל ה'", באותה שעה אמר הקב"ה לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם שנא' (שה"ש ב, יד) "יונתי בחגוי הסלע" וגו' — השמיעני קול אינו אומר אלא "השמיעני את קולך", אותו הקול שכבר שמעתי צמזרים, לכך כתיב "השמיעני את קולך", כיון שהתפללו אמר הקב"ה למשה מזה אתה עומד ומתפלל כבר קדמה תפלתן של בני וכו', ע"כ.

(מעלות התפלה)

להכין לבו להתפלל ע"י מניעת הדיבור

והנה עיקר התפילה הוא כוונת הלב, וכמו שדחז"ל (תענית ב) עה"פ (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם, אינו היא עבודה שהיא בלב הוא אומר זו תפלה, הנה כי כן צריך האדם להכין את עצמו קודם התפילה, ולהסיר מלבו כל הדברים המונעים כוונת התפלה [כמבואר בשו"ע סי' צ"ח ס"א דמשו"ה חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה], ומבואר בספה"ק דאחד מעיקרי הדברים המפריעים מאוד את

כוונת התפילה הוא הדיבור בדברים בטלים קודם התפילה, ו"ל ס' דברי יתחק (להגה"ק ראד"ק מונקאטש ז"ל, אות ל"ט), והרב הקדוש אדמו"ר [מהרי"ל] מראזדיל זללה"ה אמר בשם הרבי ר' מענדלי מרימנוב זללה"ה, שמה שמדברים דברי חול קודם תפלה שמרית בזה דוחין היראה צידים עכ"ל.

ובן כ' הגה"ק מקאמארנא זי"ע בספרו שלחן הטהור (סי' ג' בור והב אות ד'), דדברים בטלים קודם התפילה עושה מחינה של צרול לפני התפילה עיי"ש, וכן הזהיר ע"ז הרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע בהנהגות האדם (אות ט'), חל"ק: וישמור את עצמו מלדבר שום דיבור קודם התפילה אפי' דבר אחד, כי זה מצטל כוונת התפילה, עכלה"ק. ו"ל ספה"ק קצ הישר (פס"ג בא"ד), על כן בהליכתו לציית הכנסת יראה למעט בדיבורו דברי חול עם חזירו וכל שכן עם איש אחר אשר הוא שלא לזרוך, "והו סגולה נפלאה שיקבל ד' ברחמי תפלתו", עכלה"ק.

ובסה"ק ליקוטי תורה (להגה"ק מהר"מ מטשערנאציל זי"ע — פ' ואלא בא"ד) כתב בזה, חל"ק: גם כל היום מעת קומו צוקר יכוין את לבו ויתגבר ויתאמץ לפנות מורשי לבו לכל יחשוב מזימות כל יכון, ולא לדבר דבר בלתי המוכרח לשאול או להשיב, וגם בדברים כאלה המוכרחים לנוכח ה' ישים פניו ויתיישב האיך ומה שידבר, דע לפני מי אתה עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש צרוך הוא, ואז בהתנהגו ככה עת יגיע זמן תפלה אזי יתרון לשון וידבר דיבורים זכים וטהורים בלי שום מסך המזדיל, כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קל, ה) ממעמקים קראתיך ה', מעומקא לביא וממקורא לביא בלתי לה' לבדו, עכלה"ק.

ע"י אהבה בין אדם לחבירו נתייחד שמו ית"ש הראשי מיצות ויגש אליו י'הודה ויאמר צ"י אל'ני (בראשית מד, יח), בגימטריא כ"ו כמספר שם הוי"ה צרוך הוא, ועל פי מה שכבר הזכרנו לאהבה אחת בלב אדם לחבירו מוליד גם כן אהבה בלב חזירו עליו, וצ' פעמים אהבה בגימטריא כ"ו כמספר הוי"ה צרוך הוא, הרי שעל ידי אהבה לחבירו עושה יחוד שם הוי"ה צרוך הוא. ובה יתפרש על נכון (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך [ועל ידי זה מוליד עוד אהבה

בלב חזירו ועל ידי זה] אני ה', שנתייחד שמו הוי"ה צרוך הוא, כי צ' פעמים אהבה בגמטריא כ"ו. וזה שאמר ויגש אליו יהודה ויאמר צי אדני, ראשי תיבות בגימטריא הוי"ה צרוך הוא, והרמז שעל ידי הגשה והתקרבות הלזו שמעורר אהבה בלבו אל יוסף וממילא גם כן מוליד אהבה בלב יוסף אליו, נתייחד בזה שמו צרוך הוא, וזה צי אדני פירוש על ידי נתייחד שם אדני שבשמים צרוך הוא, הבן.

(בית אשר)

תפילה ע"י השתפכות הנפש

עוד יש בתפלה שהיא שפיכת הנפש לפני השי"ת, ככתוב (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, וכ"כ אלל חנה (ש"א א, טו) ואשפוך את נפשי לפני ה', ובישעי' (כז, טז) קורא לתפלה לקון לחש (שפך שיח ותפלה. רש"י), וכן כתוב (איכה ג, יט) שפכי כמים לבך נוכח פני ה'. והוא ע"ד שיש לאדם ידיד קרוב עד מאד המצין ללבו ולרוחו, שהוא יכול להשיח בפניו את כל המעיק על לבו, ואחרי שיחה כזו הוא מרגיש אדם אחר. ומי ימצא ידיד כזה. אכן בתפלה כתוב (תהלים קמה, יח) קרוב ה' לכל קוראיו, ותכין לבם תקשיב אזנך (שם י, יז), לפעמים אדם בעצמו אינו יודע מה מעיק עליו, ואפילו כאשר יודע אין לו בפני מי להשיח את לבו, אבל בתפלה יהודי מרגיש שהוא משיח לבו לפני השי"ת ומרגיש שתקשיב אזנך, הוא פורק את כל כאבו ומרירות לבו, ומכח זה הוא יוצא מהתפלה אדם אחר אשר רוח אחרת עמו. ולפעמים תוך כדי התפלה הוא כבר מרגיש שגם נושע ממנוקחו.

עוד נכלל בתפלה, כמאחז"ל (ברכות י). אפילו חרב חדה מונחת על זוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. ע"י תפלה יכול יהודי תמיד לבקוע שערי רחמים, ולהמשיך י"ג מדות של רחמים מא-ל מלא רחמים. ויש בזה שתי בחינות, יש המשכת רחמים מאל שיש באלים איזו זכות, כמש"כ (איוב לג, כג-כד) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעהו, שמלאכי רחמים משרתי עליון מחפשים ומנאחים בו איזו זכות, או אפילו חלק או משהו של זכות, ועי"כ מנילים

אותו. אכן יש עוד צחי' של וחנותי את אשר אהון ורחמתי את אשר ארחם, אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי (ברכות ז.), למי שאין לו שום זכות ואינו יכול לפתוח שערי רחמים, עליו נאמר וחנותי את אשר אהון. וכמו שפירשו לדיקים, שהיא מדה מיוחדת עבור מי שיודע בנפשו שאינו הגון ואינו כדאי ואין לו שום נד זכות, הוא זוכה לוחנותי את אשר אהון. (ספר דרכי נועם)

החילוק בין תפלה לתהנה

הבחי של תפלת תחנונים הוא כמש"נ (משלי יח, כג) תחנונים ידבר רש, שעומד ומפציר בתחנונים, ותפלה כזאת מעוררת למעלה את מדת הרחמים, כלשון הכתוב (מ"ג יג, כג) ויחן ה' אותם וירחמם. ענין הרחמים הוא שכביכול אי אפשר לראות אותו מנטער כל כך, וכשעומד ומפציר ואינו מרפה, ורואים עד היכן הדברים מגיעים וכמה זה נוגע בנפשו, אז אי אפשר יותר לראות צערו ומתעוררים עליו הרחמים העליונים. וכמו שאמרו בגמרא (יבמות סד.) על ויעתר יחזק לה' (בראשית כה, כא), שהתפלה היא כעתר, שמהפכת מדותיו של הקב"ה למדת רחמנות. וזהו שכתב רש"י (ריש פ' ואתחנן) שתפלת ואתחנן היתה כדי להמשיך וחנותי את אשר אהון, שמדה זו היא ג"כ צבחינת למעלה מכל החשבונות. תמיד כשיהודי מבקש יש חשבונות, וחנותי את אשר אהון אף על פי שאינו הגון ואינו כדאי, אף שהאדם אינו הגון והדבר אינו הגון, אבל כיון שהוא מתעקש ומפציר — "שפארט זיך איין" — בתחנונים אי אפשר לראות צערו. ואז אפילו אם באמת טוב עבורו לסבול את הנזרה מתעוררים עליו רחמים, ויחן ה' אותם וירחמם, ומשנים עבורו את סדר ההנהגה לתת לו את אשר שאל.

(ספר דרכי נועם)

מעלת עבודה שבלב

ואתחנן אל ה' צעמ ההיא לאמר (דברים ג, כג). אמרו חז"ל (דב"ר י, י) תקט"ו תפלות התפלל משה כמנין ואתחנן. וצבית אברהם מסמין לזה את מאה"כ (תהלים קב, יח-ט) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את

תפלתם תכתב זאת לדור אחרון ועם נצרה יהלל י-ה. יש שזועקים הרצה ואינם נענים, שמתפללים וחוזרים ומתפללים ואינם נענים, כענין שנאמר (איכה ג, ח) גם כי אזעק ואשוע סתם תפלתי, ואלקי אקרא יומם ולא תענה (תהלים כג, א), ועד שלבס מתפוצץ צהם, וכלשה"ק "דאם הארץ ווערט זושפרונגען". האמת שאין ח"ו מקום להתיאש ולא יפלו צרוחם, שידעו כי שום תנועה של יהודי שעושה לפניו ית' אינה הולכת לאיבוד, וכל תפלה מתקבלת בשמים. וזהו פנה אל תפלת הערער, ערער הוא עץ יבש ללא לחותית, כדכ' (ירמ' י, ו) כערער צערצה, אפילו תפלה יבשה, ללא רגש וללא חיות דקדושה, ג"כ מתקבלת, ולא צוה את תפלתם. הקצ"ה מקבל כל תפלה, וגם אם אינו רואה שנענה אין זה משום שתפלתו לא נתקבלה, אלא שלא תמיד אדם נענה ולא תמיד ניתן למלא את מצוקשו, אבל כל תפלה מתקבלת ועוזרת ומועילה. ואפלו משה שהתפלל תקט"ו תפלות ולא נענה, לא התיאש. תכתב זאת לדור אחרון, בעקבתא דמשיחא, שיהיה הסתר וחשכות גדולה, והרצה מתפללים ואינם רואים את הישועה, שידעו כי כל תפלה מתקבלת תמיד, ואף כי לא תמיד רואים את הישועה בעינים, אבל התפלה תמיד מקובלת ומועלת. ואפילו מי שהוא צבחי ערער, שלפי מהותו וסדר החיים שלו לא מגיע לו שיקבלו תפלתו, גם אליו פנה ולא צוה את תפלתו.

וי"ל עוד צפי' פנה אל תפלת הערער. ערער הוא עץ הגדל צמדצר צערצה — בארץ ציה ועיף צלי מים, ומשום כך הוא צמא לכל טיפת מים. כך פנה אל תפלת הערער, אל מי שהוא צמא כערער ותפלתו היא מתוך צמאון לאלקות. ולא צוה את תפלתם, אפילו אם הוא כערער, אילן סרק שאינו עושה פירות ולא ענפים ועלים, שאין צו לא תורה ולא מעשים טובים, אבל אם הוא צמא כערער שמתפלל צבחי צמאה לך נפשי בארץ ציה ועיף צלי מים, אז פנה אליו ולא צוה את תפלתו, אפילו שמנד מעשיו ראוי לצותו, אם הוא צמא כערער — לא צוה את תפלתם.

ועל הכח הזה של תפלה מתוך צמאון לאלקות נאמר תכתב זאת לדור אחרון, כי אף צדור האחרון של עקבתא דמשיחא, שיש ירידת

הדורות גדולה, ניתן לאחוז בכח התפלה. אם כי הדורות דלים צמורה וצמעשים טובים, כמש"נ אנשי אמנה אצדו אאים צכח מעשיהם, ואין גבורים לעמוד צפרץ דוחים את הגזרות. וכמו שאמרו על משקל הכתוב (קהלת א, ד) דור הולך ודור בא, שאת הדור ההולך רואים, אבל את הדור הבא תחמיו לא רואים. אבל כח התפלה אינו בטל מישראל גם צדור האחרון.

ואל תחשוב שעיקר התפלה הוא אמירת התיצות, והכוונה היא רק תנאי צאמירה, כי ללא כוונה אין ערך לדיבור. אלא עיקר מנאות תפלה היא ולעצדו צכל לצצכס, העצודה היא צלצ ולא צדצור, דרחמנא לצא צעי (סנהדרין קו:), ואמירת המלות היא רק כלי להציא לכך. וזהו שכתב שם צחוצת הלצצות לשיטתו, שאין כוונת התפלה כי אם כלות הנפש אל האלקים, היינו כי זו הדרגה הכי גבוהה צעצודת הלב, כלות הנפש אל השי"ת. וכמש"נ צשיר הכצוד: מדי דצרי צכצודך הומה לצי אל דודיק, עיקר התפלה הוא הומה לצי אל דודיק. וזהו ולעצדו צכל לצצכס — עצודה צכלצ. יש הרצה עניני עצודה, והגדולה מכולם הוא העצודה צכלצ. כמו שאמרו חז"ל על התפלה (ברכות ו:): שהיא דצרים העומדים צרומו של עולם, היינו למעלה מכל העצודות ומכל המנאות, כי עצודת הלב היא הגבוהה צצעצודות.

(ספר דרכי נועם)

שיחא פיו ולבו שוין בשעת התפלה

וצריך אדם ליחד פיו ולבו שלא יפריד צינייהם, על ידי שיהיה ח"ו אחד צפה ואחד צכלצ, וכשמייחד פה ולב, נעשה משכן וכסא לו ית"ש, כמו שנאמר (שם כה, ט) ושכנתי צתוכם, שכציכול שוכן צתוכינו, ולכן פ"ה ל"צ עם הכולל גימטריא כס"א הכצוד, שכשמייחד ה' מנאות הפה אל הלב, ששוכנים שם ה' צחינות של נפש רוח נשמה חיה יחידה, נעשה כסא הכצוד לו יתצרך, ושוכן צתוכם כנ"ל, וזהו שפירש

רש"י על הפסוק צפיק וצלצנך לעשותו, שנחתי לכם צ' תורות, צכתצ ובעל פה, שהם צמדריגה אחת, צחינת התקשרות פה ולצ.

(זרע קודש)

לאחד פיו לבו ואזנו בשעת התפלה

בהגדה של פסח אומרים צרוך המקום צרוך הוא, מוצא צאצודרהס דשס הו"ה צהכאה (היינו י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה') עולה צגימטריא מקו"ס. מקום גם צגימטריא פ"ה ל"צ ואו"ן. והרמו צזה שכאשר אנו מתפללים להקצ"ה צריך לאחד פיו ולצו ואזנו כאומרס (צרכות טו.) השמע לאזנך מה שאתה מו"יא צפיק. וזהו צרוך המקום צרוך הוא, כשלומד ומתפלל אל ה' יראה לכון פיו ולצו ואזנו.

(הגדה להודות ולהלל)

לב ליתפלל ולבו בל עמו

על זה היה דוה לצנו על אלה חשכו עיינו, על הר ציון ששמש שועלים הלכו צו (איכה ה, יז-יח) פירש מו"ר מוהרי"ן דושינסקי זצ"ל זיע"א צדרך צחות צמשל, לאריה מלך החיות שעשה סעודה ציום הולדתו לכל החיות, והציא כל אחד דורון למלך, השועל הפיקח שצחיות גם היה צתוך הציאים, אמרו החיות למלך, שמן הנכון שיצקס מהשועל שיתן לו לדורון את לבו, שהוא לצ חכם, כיון שהשועל שמע זאת, התחיל לחשוש לחייו, ואמר להאריה מלך החיות, אכן דצר חסוד הוא להקריב את לצי לדורון לפניך, אולם מכיון שאני משגיח ושומר על לצי שלא ינוק, איני נוטלו אתי צכל מקום, אלא אני משאירו צצית, על כן תן לי רשות ואלך הציתה להציא את לצי, ונתן לו רשות ונשא רגליו וצרח משס כל עוד נפשו צו. והנמשל הוא, שאנשים צאים לציהכנ"ס להתפלל, אולם לצס צל עמס, את הלצ הם משאירים צצית, וכמו שאמר הכתוב (ישעי' כט, יג) צפיו וצשפתיו כצדוני ולצו רחק ממני, זהו הפירוש על הר ציון ששמש, מהו

להודות תפלה בלב ולהלל מה

הסיבה שעדיין צן דוד לא בא והר ציון שמש, מכיון ששועלים הלכו בו, שמתנהגים והולכים צעזדות ה' כשועלים וכהמשל הנ"ל.

(כנסת ישראל — מדודי הגה"צ מטעמעשוואר זצ"ל)

לא ישקר בתפלתו

הבט נא על מה שאנו אומרים בסוף תפלתנו "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגאלי". ואם האדם מהרהר בתפלתו באחד מעניני העולם, שאסור להרהר בו בשעת התפלה, והאיך הוא בא אחר כך לומר בקיום תפלתו "והגיון לבי לפניך" הלא זה גנאי גדול מצדו שדיבר עם אלוקיו בלבו ובמנפנו, צעוד שלבו לא היה עמו. ועוד הוא מבקש מה' לקבל ממנו תפלתו ולרצות בה וכו'.

(שומע תפלה)

תפלה בכוונה נגד מקום המקדש

איתא בגמרא (סוכות ק"ג), הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוקי והדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוקי, ומקשים העולם הדיוקים אהדדי, דמתחילה אמר הדר בא"י דומה כו', משמע אבל באמת אין לו, והדר אמר הדר בחוץ לארץ דומה כאין לו כו', משמע אבל באמת יש לו*. וע"פ הנ"ל יבואר, דאיתא בגמרא (ברכות ג.), העומד בחוץ לארץ ומתפלל יכוין לבו כנגד א"י, והעומד בא"י יכוין כנגד ירושלים, ונמצא כל תפילות ישראל הולכים דרך שער אחד* ונמצא האדם הרוצה שיהא תפלתו נשמעת צריך לכוין כאלו הוא מתפלל בא"י וצית המקדש בנוי ומזבח על מכונו וציהיכלו והרי הוא כאלו דר עתה בא"י, ועי"ז הוא בא לצהירות ודציקות גמור להתפלל בכוונה שלימה ציראה וצאהבה כאלו עומד בצית קדשי קדשים*, וזהו דוגמא למה שכתבנו לעיל שצריך אדם להסתכל רוממות אל צראיות כוכבים ומזלות מי צרא אלה כאלו רואה הכל בחוש הראות, כן צריך לצייר במחשבתו צעת תפלתו כאלו הוא ממש בא"י וצצית המקדש ורואה הכל בחוש הראות, וממילא מוצן

פירוש, הדר בא"י כנ"ל שמנייר לעצמו כאלו עומד בא"י, ועי"ז בא לו הבהירות בחפילתו.

(נועם אלימלך, פי' לך לך ד"ה והנה דבר ה')

להגביר כח הנשמה בשעת התפלה

אדם כי יקריב מכס קרבן לד' (ויקרא א, ט), בספרים הק' עמדו למה נקט כאן המואר אד"ס ולא אי"ש כצכל התורה כולה, עיין רש"י. עוד טעון זיאר, הא דאמרו (ברכות כו:): תפלות כנגד תמידין תקנום, ולכאורה כמה דמיין להדדי. וכן ז"צ ענין ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד, א), דמדוע תהא אמירה צפה חשובה ומקובלת ומרובה כאלו נקרבו הקרבנות.

ונראה בכל זה, בהקדם מה שכתוב בטה"ק דצרי חיים (ריש פ' ויקרא) על ענין הקרבנות, שכבר עמדו הראשונים ז"ל להבין יסודה ופעולתה, כמוכח ברמב"ן בפרשתן בשם הרמב"ם ז"ל. וזיאר הד"ח כי יש באדם נפש הבהמית ונפש דקדושה, והחטאים באים מנפש הבהמית המתאווה לגשמיות, וכשאדם מכיר שהלך חשכים ומתחרט על כך, ועושה תשובה ומתעורר להטיב מעשיו מעתה, צריך להחליט כח נפש הבהמית שנתחזק ע"י החטא, ועל כך מועיל הקרבת הקרבן, דכשנשרף הבהמית שבקרבן פועל זה שנשרף בכח קדושת המזבח גם חלק הבהמית שבאדם, והנפש דקדושה חוזרת לתוקפה להשתרר על נפש הבהמית ולהוליך את האדם בדרך הישר והטוב, עכמודה"ק.

והנה בטה"ק נשמח אדם (פרק א') מצאח הטעם על הא דאמרו רז"ל (יבמות סא.) אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויין אדם, כי בצריאת האדם אמר הכתוב (בראשית ג, ז) ויילר ד' אלקים את האדם, ונקט שני השמות הוי' אלקים, להגיד שנצרא האדם עם גוף ונשמה, הגוף שהוא ענין חומר טבעי בא משם אלהי"ם העולה בגימ' הטב"ע, והנשמה שהיא חלק אלקי ממעל באה משם הוי' צ"ה. והנה תיבת אד"ס בגימ' מ"ה, רומז לשם הוי' צמילוי אלפי"ן שעולה כמספר מ"ה. וזה שאמרו אתם קרויים אדם, כי רק צני ישראל יש נשמה אלקית הצאה

משם הוי' ז"ה העולה במילוי אד"ס, אצל אומה"ע אין להם נשמה אלקית זו.

ומעתה יתיישב לישראל דקרא הנ"ל, אדם כי יקריב מכס קרבן לד', ונקט אד"ס להגיד שכל ענין הקרבנות הוא להגביר כח נשמה האלקית על נפש הבהמית כנ"ל מהד"ח, ונשמה האלקית מרומזת בתיבת אד"ס, וע"כ אמר אדם כי יקריב מכס קרבן לד', שהגברת בחינת אד"ס היא תכלית כל ענין הקרבנות הקרבן.

והנה איתא בטה"ק זרע קודש (ריש פ' ויגש), ולכאורה אין ירהיב האדם עוז לעמוד ולהתפלל לפני ממ"ה הקב"ה, כשלבז יודע מרת נפשו שאינו ראוי לזה לפי מעשיו. וכתב שם דאחת העצמות לכך היא, ליתן אל לבו שיש בקרבנו נשמת חיים שהיא חלק אלקי ממעל, והרי חלק זה שפיר כדאי הוא לבוא ולהתפלל לפניו ית'. וזה פי' הכתוב, ויגש אליו יהודה (בראשית מד, יט), דאין הגשה אלא תפילה (ז"ר מט, ט), ולכאורה איככה יבוא האדם להתפלל כשיודע שאינו כדאי והגון לכך, ולזה ממשך ואומר, ויאמר צי אדני, שיאמר האדם בלבז, הלא יש צי כביכול חלק מאדוני ית"ש, וחלק זה שפיר ראוי להתפלל לפני מלך יוצר כל, עכתד"ק.

עוד מצוהר במכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר הראשון [מצאצבז] זללה"ה (שהופיע בס' יענו בקול, ומצא בעטרת שלמה עמ"ס חולין) לבאר ענין תפילה בקול, דכשהאדם עומד להתפלל בכה נשמתו, צריך שיבטל מקודם כל חלק כח הגופני הגשמי, וזה נעשה ע"י שיצוה האדם צפיו החומרי וצקול דיבורים הקדושים של תפילה, ואז יכנע גם הגוף להיות קודש לד', ועי"ז יוגבר כח הרוחני הוא חלק אלקי ממעל להיות דבוקה בשורשה העליון, אתדה"ק.

והשתא יוצן הא דתפלה עומדת במקום קרבנות, דכסם שכת הקרבנות הוא מהנשמה האלקית הגוברת על נפש הבהמית כמ"ש הד"ח, כן כח התפילה בזה מהנשמה החלק האלקי המתפלל לפני ד', והגוברת על כח הגוף להכניעו אל הקדושה, והלכך התפילה היא במקום תמידין,

דתרוייהו שוין לטובה בזה שעולים לרצון ע"י תגבורת כח הנשמה על כח החומר.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב שליט"א, ליל שב"ק פי' ויקרא תשס"ו)

תפלה בנסתר להינצל מהמקטרג

בה תצרכו וגו' אמור להם וגו' (במדבר ו, כג). ואקדים לפרש בעזה"י מה שהציא צערי אורה דף ע"ג שער ט' הכל לתפלה ואין הכל לתהלה, ולפי פשוטו הוא כך דתפילה בעת צרה יכול כל אחד להתפלל אבל להודות ולהלל אין הכל יכולים להלל כי לו דומיה תהלה. ואני אפרש בעזה"י דהנה איתא בצפריים הקדושים דיש תפלה בנסתר, דהיינו אם מתיירא בתפלתו מפני המקטריגים אזי יסתיר תפילתו, היינו בשעה שאומר רופא חולים או צורא רפואות יהי' כוונתו שירפא תחלוטיו, וכן בשאר תפילות, כי המקטריגים אינם יודעים מחשבה שבלב ולא יקטריגו עליו, וזה הוא חכמה גדולה שיסתיר תפילתו, וזה הכח הוא לדיקוי הדור אשר חלק להם בנסתרות להם הכח הזה, ע"כ אמר הכל לתפילה כפשוטו, שאפי' הפשוטי עם יכולים להתפלל בפשטות, ואין הכל לתהלה, ור"ל שישבחו להשי"ת ובתוך השבח יסתירו את תפילתם הקדושה, כי זה הוא עבודה גדולה להסתיר את עצמו מפני המקטרג, וע"י תפלה כזו יכול לפעול כל טוב על כל ישראל.

על כן מלמד אותנו התורה הקדושה בכאן איך להתפלל בעד כלל ישראל בהסתרה, ואמר כה תצרכו את בני ישראל, תצרכו"ו הוא לשון בריכה, והיינו הבריכה עליונה שמשם יורדים השפעות לישראל, ע"כ אמר כה תצרכו, ר"ל תשפיעו את בני ישראל בהסתרה אם תרצה להתפלל בעדם ולהשפיע להם כל טוב, אמור להם יצרכך ה' סתם, כמו שכל אחד רגיל לומר באם שאחד מתנצל לפנינו במר נפשו, אנו דוצרים על לבו ואומרים לו השי"ת יעזור לך, והחכם אשר כח הנ"ל צידו יכולת צידו להסתיר תפילתו בזה הדיבורים עד שלא יוכל שום מסטין ומקטרג

להסתיין עליו, אלא שפומח לו לינורות השפע מצריכה העליונה ומשפיע לכל ישראל כל טוב סלה.

(רביד הזהב, פרשת נשא)

מחשבות מהורות בשעת התפלה

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח, י), ודרשו על זה בגמרא (ברכות ו.) אלו תפילין שצראש. וסיפר על זה כ"ק מרן אדמו"ר מבאצבז ז"וק"ל (בס' בית לדיקים יעמוד), מעשה שהיה בהרה"ק בעל התניא ז"וק"ל צעת שהיה תפוס צצית האסורים, והיה אמו שם אחד ממקורציו באותו חדר, ופעם אחת בא שר אחד לחקרו בענין העלילות שהעלילו עליו מתנגדיו, ואותו שעה עמד הרב ז"ל בתפילה בטליתו ותפליו, והיה כאשר נכנס השר החדרה אחזתהו פלגות ואימה גדולה והתחיל לרעוד בכל אצריו, ונס תיכף החונה. וכאשר גמר הרב את תפלתו ספר לו משמשו את כל אשר קרה, ושאל כיצד נעשה הדבר הנפלא. ויאמר לו הרב הלא מפורש הדבר בגמרא, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, אלו תפילין שצראש. ויוסף האיש וישאל, א"כ למה אין הגוים נבהלים בצעה שהם רואים אותי עם התפילין על ראשי? על זה ענה לו הרב ז"ל, שלכאורה יש דיוק גדול, למה אמרו תפילין שצראש ולא תפילין שעל הראש, שהרי אדם מניח את התפילין על ראשו, אלא כנראה שאצלך התפילין הם רק על הראש, ובגמרא הלא כתיב אלו תפילין שצראש, ע"כ.

וענין זה נכון הוא גם בענין תפילה בכוונת הלב, כי תפילין ותפלה הם שניהם משורש אחד, ענין דציקות כמבואר בספרי קודש. וא"כ מה יפה כל זה להתעורר בענין כוונת הלב, לכוון צעת התפילה עכ"פ פירוש המלות, שמהיה דיצורי התפילות בצחינת תפילין שצראש.

מחשבות קדושות בשעת התפלה

בבדי להשיג מחשבות קדושות, צודאי הוא אחת מן העבודות הקשות שבזמן הזה, כי האדם נשפע מן העולם, והדבר צריך עבודה

קשה, שיהי' הלב משועבד לעבודתו יתברך שמו, כמו שאומרים ומשפע
מנות תפילין וכו'.

הלוואי שיתפלל אדם כל היום (ברכות כא.), ועי"ז יהי' האדם מקושר
עם הקב"ה, ואין צריכים להיות צעל מדריגה, רק צריכים לקחת הסידור
ולומר צפשטות וצחמימות חיבות שלימות של התפילה, ולהתדבק עם
דיבורי התפלה. דבר זה מטהר את המות, ועי"ז משיגים מחשבות קדושות
וטהורות, ואח"כ עושים מנוות ומעשים טובים צמדריגה נעלה. ולא לחנם
כתוב צוה"ק שצריך האדם להכין את עצמו לפני עשיית המנוה צהכנה
שצפה, שיאמר דיבורים מפיו שהוא מכין את עצמו לעשות מנוה פלונית,
כי ע"י הדיבור יכול האדם לכוון יותר, ומקבל טעם חדש, חיות חדש,
ולצ חדש. ודבר זה רוצה השי"ת מאתנו, שנעשה המנוות עם נקודת
הלב.

כוונת התפלה

ע"י תפלה בכוונה נעשה בחינת אד"ם

בנועם מגדים (פי' ויקרא) עה"פ אדם כי יקריב מכם (ויקרא א, ב), מביא דרשת חז"ל (ברכות ו:): לא תאכלו על הדם (ויקרא יט, כו), לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, וקשה האיך מרומנו צפסוק ענין תפלה לדרוש קודם שתתפללו על דמכם. ופי' המגיד הקדוש ממעוזיטש זוק"ל צסו"ס מגיד דבריו ליעקב, כי שם המין האנושי נקרא אדם ושורש השם הוא דם, שנפשו של אדם תלויה בו, רק אות א' נוספת ע"י תפלה שהוא דביקות הצורא צ"ה ית"ש, אלופ"ו של עולם, והוא מאמר הכתוב לא תאכלו על הדם, צעת שהשם הוא רק דם ולא אדם, ואימתי הוא זה, קודם התפלה, כי אחר התפלה הרי כבר נקרא אדם. וז"פ אדם כי יקריב מכם קרבן לה', פי' אימת נקרא האדם צשם אדם, כי יקריב מכם קרבן לה', כשהוא מתפלל, כי התפלה היא צמקום קרבן, ואז נקרא שמו אדם.

וז"פ הפסוק (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ה' לפני משכן ה', היינו שלא קירצ את עצמו לאלופו של עולם, שלא התפלל עדיין, על כן דם יחשב לאיש ההוא, היינו האיש ההוא יחשב לדם ולא נקרא אדם, רק נקרא דם, כי הדם הוא הנפש.

והנה זה הי' החילוק בין יעקב ועשו, דהנה אלל יחמק אציהם כתיב (בראשית כד, טג) ויאל יחמק לשוח צשדה, שהיה יחמק מתפלל (ברכות כו:), וכן מצינו שיעקב אחו צמדריגה זו של תפלה והתפלל דכתיב (בראשית כח, יא) ויפגע צמקום, ודרשו חז"ל (שם) אין פגיעה אלל תפילה, והו ענין שפיכה שהוא מלשון תפילה כמאמר הכתוב (איכה ג, טז), שפכי כמים לצך נוכח פני ה'. אכן עשו הרשע לא אחו צמדה זו של תפלה, רק השתמש צמדה זו של שפיכה ונעשה שופך דם, והענין הוא כי ע"י שלא

התפלל לא נקרא אדם רק דם כנ"ל, ולכן היה שופך דם, שהשתמש בשפיכה לא לענין תפלה, רק אדרבה לא התפלל ולכן נקרא דם, ולא אדם.

בוזה"ק איתא שע"י שאדם אומר מודה אני בצוקר כשקם משנתו הוא מקשר "אני" עם "לפניך", דהיינו שמקשר את עצמו עם כביכול רצון העולמים האלופו של עולם, הוא מקשר הא' האלופו של עולם עם מת, שהאדם צעת השינה הוא צבחי' מת, ועכשיו נעשה צבחינת "אמת". והרי שע"י שאדם מתקשר עם אלופו של עולם, נעשה מן דם אדם ומן מת אמת.

וזהו שאומרים בנוסח הזמירות (ליל שב"ק, י"ה רבון) לו יחיה גבר שנין אלפי"ן וכו', שקאי על אלו צ' אלפי"ן, פי' אימתי נעשה צבחי' אדם וצבחי' חי, שנין אלפי"ן, כשעושה מצ' אל"ף הנזכר אדם ואמת.

ולכן כתיב (בראשית כה, כז) ויעקב איש תם יושב אהלים, תם אותיות מת, שאדם שהוא צמתימות הוא צבחי' חי, כי הוא מקיים הכתוב (דברים י"ג, יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך, והוא מקושר עם האלופו של עולם, ונעשה מן מת אמת, כמאה"כ תתן אמ"ת ליעקב.

אמרו חז"ל (יבמות ס"א) אתם קרויים אדם ולא אומות העולם, והטעם כתוב בספה"ק נשמת אדם צפסוק ויפה באפיו נשמת חיים (בראשית ב, ז), שהכתוב מגיד מעלת הנשמה, שנשמת האדם כי חלק אלוקי ממעל, כתיב כאן צ' שמות (שם) וייצר ה' אלקים, והטעם הוא משום ששם אלקים ברא את גוף האדם שהוא צדק הטבע, אלקים צגימטריא הטבע, ומשם ה' ברא את הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל, וראיה לדבר שהמספר קטן של תיבת נשמה הוא י"ז וגם שם הוי"ה המספר קטן הוא י"ז, לרמז שהשורש נשמה הוא צא משם הוי"ה, וזה דוקא בנשמת ישראל, אבל בנשמת אומות העולם הם ממקור נמוך, והנה איתא ששם הוי"ה במילוי [אלפי"ן] הוא צגימטריא מ"ה כמנין אד"ס, והוא אתם קרויים אדם ולא אומות העולם, כי ישראל יש להם נשמה מחלק אלקי ממעל משם הוי"ה.

ויבולים להוסיף כי התפלה נחלקת לד' חלקים, אצילות, זריאה, יצירה, עשייה, כנגד נפש, רוח, נשמה, חיה.

במפה"ק ישמת ישראל בפסוק (משלי ב, כו) נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי צנון, כשהאדם מגיע לקרב נשמתו שהיא חלק אלקי ממעל, זה עולה ומסייע לו בעבודתו ית"ש שיוכל להתגדל ולהתנשא לעלות מעלה מעלה, וזה נר ה' נשמת אדם, כשהאדם שב הרי חוזר אליו אלופו של עולם, וגם הנשמה שנסחלק ממנו חוזר, ולכן נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי צנון.

ובמפה"ק פנים יפות עה"פ (משלי טו, כח) ונרגן מפריד אלוף, נרגן ר"ת נ'פש ר'וח ג'וף נ'שמה, שגם הגוף אחז דרכו יחד עם הנפש רוח נשמה, ועשה פירוד זנייהם, ולכן הוא מפריד אלופו של עולם.

ד' מדריגות של אדם, אדם, גבר, אנוש, איש. אדם מוצחר שצלבנות, וחז"ל אמרו אתם קרויים אדם, וזוה יובן מש"כ הבני יששכר צאגרא דכלה (פ' חולדות), אדם הראשון פגם בג' אלפי"ן, א' של א'דני, א' של א'דם, א' של א'מת, ומאדני נשאר דין, מאדם נשאר דם, מאמת נשאר מת, וכשבאו האבות הקדושים תיקנו דבר זה. אברהם אבינו ע"ה תיקן א' של אדון, כי הוא הי' הראשון שקראו לאברהם אדון, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ז:), ומדין נעשה אדני. יצחק אבינו ע"ה תיקן א' של אדם, ע"י שהי' מוכן לשפוך דמו ע"ג המזבח בעקידה, ומדמו נעשה אדם, שהתחבר לאלופו של עולם. ויעקב אבינו ע"ה תיקן א' של אמת, ולזה אמרו חז"ל (תענית ה:), יעקב אבינו לא מת, וכתיב (מייכה ז, ט) תמן אמת ליעקב, שמדתו של יעקב הייתה אמת, כי הוא תיקן מדת אמת. (שמעתי מגיסי בעמח"ס מנחת חן שליטי"א)

יבוון עב"פ בברכה אחת

לפעמים זורחים בני אדם מן התפילה, והוא מחמת שאינם מרגישים טעם בתפילותיהם, כי אם הי' האדם מכוון בתפילתו הרי זוודאי הי' מרגיש טעם מתיקות בתפילתו, ולא הי' כתינוק הצורח מצית הספר.

ואפילו אם רואה אדם צקוף שמו"ע שעדיין לא התכוון כלל, לא יאמר מה לי לכוון בצרכת שים שלום לצד, הלא כל השמו"ע עד כאן כבר עברה ולא כוונתי כלל, לא יעשה כן, אלא ישנס מתניו ויכוון לכה"פ ברכה אחת כראוי.

משל למה הדבר דומה, אמא שלחה את בנה לקנות תפוחים. עלי דרך צא גבר אלים והתחיל לחטוף ממנו התפוחים, והילד מתחיל לזעוק בקולי קולות. עד שעבר אללו יהודי חכם אחד, ואמר לו, למה אתה בוכה, הלא גם אתה תוכל לחטוף בעוד שהוא חוטף, ומה שתחטוף תוכל אח"כ למכור, אבל אם תעמוד כאן ותצכה מאין הפוגות, הלא הגנב יוכל לחטוף הכל ולא ישאר צידך אף תפוח אחד, מוטב שתחטוף גם אתה ככל היותר.

הנמשל מוצן מאליו, אף שכבר עברה כמעט כל השמו"ע שלא התכוון, עכ"פ ברכה אחת יכולים עוד לחטוף.

(חפץ חיים)

מי שנאנס וצאה לו מחשבה באיזה ברכה מצרכת שמוגה-עשרה, לא יסית דעתו משאר הצרכות מפני שלא כוון באחת, כי זה דומה למי שאצד מרגלית אחת, היעלה על הדעת שיאצד את כל המרגליות שיש לו מפני האחת שנאצדה לו, הלא אדרבה, הוא נוהר בתכלית הזהירות בכל מה שאפשר לו להזהר שלא יאצד עוד מרגליות. וכ"ש אם אצד פעם אחת ושמים שזוהר הרבה שלא יאצד עוד שום דבר.

(כף החיים, סי' צ"ח סקט"ו)

התגברות היצר מסוגל לתפלה

בספה"ק שם משמואל כתב, שהינה"ר עוצד מעשים קשים באדם להכשילו, ואם האדם זכה לנצח את הינה"ר, והרגיז יצר טוב על הינה"ר, אז האדם מקבל כל הכחות של הינה"ר ויוכל להשתמש בהם לעבודת השי"ת. ולפי"ז יש לציין מה שכתוב בספה"ק היכל הצרכה צפרשת ראה, אם האדם מתגבר על יצרו וכובש תגבורת אש תאותו מחמת יוצרנו יתברך, אז באותו רגע נהפך התגבורת אש התאוה לבחינת אש דקדושה

חוכה להשראת השכינה. ומפרש צ"כ בית אשר עה"פ כי תנא למלחמה על אויבך, דהיינו על היצה"ר, ואתה זוכה לנחמו, אז ונתנו ה' אלקיך צידך, שיתפך אש זרה זה שרצה היצה"ר להצעיר צך לאש קודש לעבודת השי"ת.

וז"פ המדרש (קה"ר ג, טו), טוב זה יצר טוב, מאוד זה היצה"ר, דכשמנחם היצה"ר יש לו צ' כוחות, 'טוב מאוד'.

וזהו צחינת אברהם אבינו ע"ה, ומנחת את לבבו נאמן לפניך (נחמ" ט, ט), לבבו — צחי יצרו.

ישועה דייקא ע"י מדת הגבורה

דוד המע"ה אמר (תהלים כ, ז) יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו, ויש לרמוז בזה דהנה ידוע דימין רומז תמיד למדת הרחמי"ם ולא למדת הגבורה והדי"ן, אולם ידוע שהקצ"ה הוטבע בעולם דרך הטבע שבו מתנהג העולם כמנהגו, אך יש פעמים שאדם זוכה לישועה למעלה מן הטבע, ושורש ישועה זו בא ממדת הדי"ן והגבורה, כי היא בא ע"י תגבורת כח גדול המתגבר וכוש את ההנהגה הטבעית.

ויש להמתיק הענין עפ"י משל לאדם השט צמים, שצאם המים שקטים יכול לשוט צמנוחה וצניקל, אך אם המים שוטפים וזורמים והוא רוצה לשוט כנגד הזרם, צריך להתאזר בגבורה וזכח גדול, והנמשל מוזן מאיליו, ולכן נאמר בגבורות ישע ימינו, דקאי על ישועה למעלה מן הטבע הבאה ע"י רחמים הצאים בתגבורת ועוז גדול.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצוק"ל)

לבוון בעת התפלה על חלק אלקי שבקרבו

ויגש אליו יהודה (בראשית מד, יט), ויגש, ג' במסורה, דין, ואידך ויגש אברהם (שם יט, כג), ויגש אליהו (מלכים א' יט, כא), וזהו ענין הכנה לתפילה, משל לאדם שרוצה לבקש איזה דבר מחצירו, צודאי לא יקפוץ לתוך חלון חצירו לדבר אליו ולבקש ממנו טובה, אלא ידפוק בדלתותיו. כך הוא ענין התפילה, שאין יכולים לקפוץ בצית המדרש, הנני, כבר

באמצע התפילה, באמירת צרוך שאמר וכדומה, רק נריכים לבוא בזמן לפני שמתחילים להתפלל, ואח"כ להתפלל על בני חיי ומוזני, וכדומה, יש לעשות לכה"פ איזה הכנה לפני התפילה.

ודבר זה כתב הטללי אורות שמרומז במסורה הנ"ל, ג' פעמים ויגש, נגד הג' פסיעות שפוסעים לפני השמונה עשרה, כי אברהם אבינו יהודה ואליהו הנביא היו דבוקים בהקצ"ה ועשו הכנה לפני התפילה, ודברים היוצאים מן הלצ נכנסים ללב, ונכריס דברי אמת.

עוד יש לומר כי אדוני, אם אדם יאמר האריך אתפלל לפני הקצ"ה, על זה נאמר כי אדוני, שיש כי חלק מאדוני, ואוכל להתפלל לפני הקצ"ה, יש כי חלק אלקי ממעל. ואם יהודי ירגיש דבר זה שכי אדוני, שיש כי חלק אלקי ממעל, הרי יתפלל בכוונה שלימה, בפנים חדשות.

בי אדוני, ב"י עם הכולל בגימטריא י"ג, כי על ידי תפילה כנ"ל מעוררים י"ג מדות של רחמים, וממשיך השפעות של רחמים.

ב"י גם ר"ת ב'כורי י'שראל. ב'י א'דוני ר"ת "אב". הכוונה, שהקצ"ה הוא אבינו ואנחנו לו בניס למקום.

התחזקות שהקב"ה מסייע לו להתפלל

בתב אר"י מרן הקדוש מראפשיץ זי"ע בספרו זרע קודש (פרשם ויגש, במאמר הראשון), דלפעמים כאשר עומד האדם להתפלל, נופל לבו בקרבו ואומר לנפשו שאינו ראוי לעמוד לפני השי"ת ולערוך תפילתו לפניו בגלל מעשיו ושפלות מצבו, ונתן שם עצות שונות האריך להתחזק, והענה השלישית היא, שיתן האדם אל לבו מה שאמרו רז"ל (ברכות ז.) שהקצ"ה מתפלל, והכוונה היא על דרך שאמרו רז"ל על משה רבינו ע"ה שהיתה השכינה מדברת מתוך גרונו (עי' זוה"ק ח"ג ללב), ונמצא שכאשר היה משה רבינו עומד ומתפלל, היה הקצ"ה מתפלל מתוך גרונו. וכמו כן בשעה שאיש יהודי עומד ומתחנן לפניו ית"ש, כביכול מתלבש הקצ"ה בפה האדם ומתפלל עמו. ומזה יכול האדם למצוא התחזקות לנפשו, שיחשוב ויאמר, שהגם שהוא גופו אינו כדאי להתפלל מלד עצמו, מ"מ הקצ"ה ברחמיו וברוב חסדיו כשיראה שאי אפשר לו מלד להתפלל אליו, אז

יתלבש בו והקצ"ה בעצמו כזיכול יתפלל עמו, ועי"ש שפירש בזה מאה"כ אדוני שאל את עבדיו וגו'.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצוק"ל)

בתיב (בראשית מד, יט) אדוני שאל את עבדיו וגו'. וי"ל שאנו אומרים אדני, הוא הקצ"ה, שאל ראשי תיבות אשפ"ך לפני"ו שיח"י (תהלים קמב, ג), הוא התפלה, והוא בעצמו כזיכול המתפלל ואומר, וזה לאמר, כי הוא הנותן הכח לאמר, הי"ש לכ"ס א"צ ראשי תיבות הוא ראשי תיבות הושענ"א למענ"ך חלקינ"ו הושענ"א, יען שאתה בעצמך המתפלל על כן הושענ"א למענך (ועי' ברע קודש פ' ויגש).

(אמרי יהודה)

להתאמץ בבוונת פירוש המלות

פסק בשלחן ערוך (סימן ה') יכוון בצרכתו פירוש המלות. וכמו המשנה ברורה (סעיף קטן א'), כמו שאמרו חז"ל (ברכות מו.) שלא יזרוק הזרקה מפיו, ופירש רש"י, צמהירות, שדומה עליו כמש"א אלא שחוק קבוע הוא לו, אלא יכוון צעת האמירה ויצרך בנחת. וזה לשון ספר חסידים (סימן מ"ו) כשהוא נוטל ידיו או שמצרך על הפירות או על המצות השגורות צפי כל אדם, יכוון לכו לשם צוראן אשר הפליא חסדו עמו ונתן לו הפירות או הלחם להנות מהם, וצוהו על המצות, ולא יעשה כאדם העושה דבר צמנהג ומוציא דברים מפיו בלא הגיון הלכ. ועל דבר זה חרה אף ה' בעמו ושלח לנו ציד ישעיה ואמר (כט, יג), יען כי נגש העם צפיו וצשפתיו כדוני ולכו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה.

ובחיי אדם (כלל ה' סימן כ"ו) הביא שאר לשון הספר חסידים, אמר הקצ"ה ליסעיה, ישעיה ראה מעשה בני, כי אינו אלא לפנים ומחזיקים בו כאדם שמחזיק ונוהג מנהג אבותיו צדו, באים צביתי ומתפללים לפני תפלות הקצועות כמנהג אבותיו, לא בלב שלם. הם מנקין את ידיהם ומצרכים על נטילת ידים וצו"עים ומצרכים צרכת המוציא, שותים ומצרכים כמו שהדבר שגור צפיהם, אך צעת שהן מצרכין אינן מתכווין

לזרכני. לכן על כן חרה אפו ונשבע בשמו הגדול לאבד חכמת חכמיו היודעים אותו ומזכרים אותו במנהג ולא זכונה לכתיב (ישעיה כט, יד) בתריה, לכן הנני יוסיף וכו' ואבדה חכמת חכמיו. לפיכך הזהירו חכמים על הדבר ואמרו עשה דברים לשם פועלם (מדריס סב, א), עד כאן לשונו. הרי מוכח מזה דמי שאינו מצרך ברכותיו בזוונה, יענש שלא יצליח בחכמת התורה חס ושלוס.

כתב המשנה ברורה (סימן נ"ג סעיף קטן פ"ו), נכון אף ליחיד להתפלל מתוך הקדור, כל שכן שלח צבור שאימת צבור עליו, שיתפלל צפנים.

ובכוונת הזכרות שמצרך, פסק צשו"ע (סי' ק"א ס"א) המתפלל צריך שיכוון בכל הזכרות, ופי' המשנה ברורה (ס"ק א') וירגיל אדם עצמו לכוון עכ"פ בחתימה של כל זרכה. והשו"ע ממשיך, ואם אינו יכול לכוון בכלם לפחות יכוון באבות.

והנה מצינו בתורה ענין "לז" (לז, לבו, לזב, לזבך, לזבכס, וכדו') קי"ג פעמים, וזהו נגד קי"ג תיבות שבחתימות הזכרות של תפילת י"ת, לרמוז שע"פ צריכים לכוונת הלז בחתימה של כל זרכה.

ובתב בספר נדה לדרך (תלמידו של הר"י בן הר"ש, ח"א פ"ה) ואעפ"י שאמרו חז"ל (ר"ה פס:): שמצות אינן צריכות כוונה, לא אמרו אלא במצוות המעשיות כמו סוכה וכיו"ב, אבל התפלה עיקרה לזב. הלא תראה שסדרו לנו בצוף התפלה יהיו לרצון אמרי פי והגיון לזי לפניך, ואם לזו במחשבות און ועמל, הלא יבוס האדם לאמר ליוצרו היודע כל נעלם שיהיו לרצון אמרי פיו והגיון לזו, עכ"ל. [וידוע שיטת רבינו יונה דמצוה שצדיצור צעי כוונה לכו"ע.]

ואם אינן אדם מכוון בתפלתו, יש לחשוש אי הוי כמוציא שם שמים לזטלה, דאיתא צס' יד המלך על הרמז"ס (פ"א מהל' תפלה), וכיון דכל עיקר עשה דתפלה הוא מקראי דועבדתם את ה' אלקיכם, ולעבדו בכל לזבכס, ואין עבודה שבלז רק תפלה (תענית ב.), הרי ממילא דאם לזו לא נכון עמו ולא כיוון דעתו בתפלתו, מלכד ללא ילא ידי חובת עשה אלא דגם הזרכה צסם ומלכות שצריך בחתימתה של אותה תפלה

הוי זרכה לזטלה, דכל תפלה דאין צה כוונת הלז אין זה תפלה, זולת קול דצרים צעלמא וכו', וכיון דהדבר מצואר מצד עצם תכונת העשה של תפלה וגם הדעת מכרעת מצד הסברה והשכל דתפלה צלא כוונת הלז לאו כלום, אזי אין ספק דהזרכה אשר צירך צחתימתה לזרכה לזטלה יחשב, על קן מחויב כל אדם להשים אל לבו צתפלתו, ואם אין צכחו לכיון דעתו צכל חיבה ותיבה עכ"פ יכוין לבו צראשית הענינים צכל זרכה וזרכה ענין כללי מעין התפלה, דצזה לא יהיה עכ"פ חתימת צרכמו לזטלה חלילה, עכ"ל.

וכבר מצואר זה צרוקת (שורש זכירת השם צסופו) שילמוד עצמו לשחוק מעט צסוף כל זרכה וזרכה לפני זכירת השם צ"ה, עכ"ל. וכ"ה צספר חסידים (ס' תתת"ה) מי שחפץ שיחפלו צכוונת הלז כל התפלה, קודם שיחילו הזרכה ישחוק עד שישים לבו לשמים ואח"כ יאמר הזרכה, וקודם שיאמר חיתום הזרכה כגון שיאמר צרוך אתה ה' מגן אבריהם, ישחוק עד שישים לבו להקצ"ה ואחר כך יאמר חיתום הזרכה, כך יעשה על כל זרכה וזרכה, קודם שיאמר צרוך אתה ה' מחיה המתים ישחוק, כך יעשה על כל זרכה וזרכה, עכ"ל.

אופן התפלה

איתא צגמרא צרכות (כ"א), אמר רבי יוחנן ולואי שיחפלו אדם כל היום כולו, והנה יש מחלוקת הראשונים צפי' דצרי רבי יוחנן, מוצא צטור שו"ע ס' ק"ו, דאם יתפלו כל היום לא יהי' לו פנאי ללמוד ולאכול. ואפשר לפרש, צ' אנשים צצאים להתפלו לציהכ"ג צמנין אחד, והם מתפללים כמו ג' רצע שעה, אצל החילוק הוא, האחד כיון שאך נכנס לציהמ"ד חושב אימתי יגמור הש"ס, ושצריך כבר לילך שהזמן מאוחר וכו', והשני נכנס עם שאיפה וחשק, וכשקיים התפלה חושב כ"כ מהר גמרתו הלואי שאתפלו עוד, תפלה זו חשובה להקצ"ה כאילו מתפלו כל היום כיון שצאמת רוצה להתפלו כל היום, אז הג' רצע שעה שהתפלו נחשב כאילו מתפלו כל היום.

להתפלל שיוזבה לתיקון המדות

בם' אמרי קודש (אות כ"ט) כ' צסס אח"ז הרה"ק מסטרעליסק שאמר צענין תיקון המדות אף שמוצא צספרים כמה עלות מכ"מ עבודתו עבודת הקודש, היה רק ע"י תפלה שהתפלל להשי"ת על כל כלל ופרט בכל כוחו עד שנטהר ונתקדש וממילא נתקנו המדות מאליהם מאחרי שהיה טהור וקדוש ע"ש, ובס' מעגלי לזק עה"ת (בהנהגות טובות) כ', לא יחשוב אדם כי צנקל לצוא לכל המדות טובות צפעס אחת רק לריך עבודה רבה לכל מדה טובה צפ"ע, ולריך להוסיף על המדות טובות בכל יום ולהתפלל להשי"ת צכ"י שיזילנו מהמונעים מעבודתו ותורתו וצפרט צצרכת אהבה רבה וכיון לזה שנוכל לצוא לכל המדות טובות צלי מניעה, ע"ש.

מעלת תפלה במהרה לעורר בוונה

ידוע הוא מאמר הצעש"ט הק' זי"ע שאמר "מקוה מציאה לדי תפילה", שהצעש"ט הק' גילה זאת לתלמידיו שע"י טהרת המקוה יכולים להשיג מדריגות התפילה בצחינה גבוהה מאד, ואכן כל המדריגות שהגיע הצעש"ט הק' צענמו הוא ג"כ על ידי טבילה צמקוואות.

כתיב קומה ה' ויפולו אויבך, קומ"ה אותיות מקו"ה, וע"י טבילה צמקוה יכולים לעשות שיקויים צנו סיפא דקרא ויפולו אויבך, שהמקטריגים לא ישלטו עלינו. מקוה ישראל ה' מושיעו צעת לרה, המקוה מושיע מן הצרה, ונעשה מציבת לרה"ה לתיבת לרה"ה. לדיק' תמים' היה' צדורותיו' ס"ת מקו"ה, שהגיע להיות לדיק' תמים צדורותיו רק ע"י המקוה.

וכתיב צספר תהלים (מד, כו) קומה עזרתה לנו, קומ"ה אותיות מקו"ה, ותיבת לני"ו עולה צגימטריא כמנין אלקי"ם, שהוא מדת הדין, והכוונה שע"י טבילה צמקוה ממתיקים מדת הדין, וזהו קומ"ה עזרתה לני"ו, ואז ופדנו למען חסדך, ונעשה הכל כולו חסד.

ענין הליכה למקוה הוא מדת יוסף הצדיק, כדאימת צספה"ק צני יששכר שיוס"ף נוטריקון י"ו פ'עמים ס', שעולה צגימטריא תתק"ם,

שהוא שיעור מקוה, עיי"ש. ויוסף הנדיק זכה למלכות ע"י קדושתו בשמירת עינים, כדכתיב ועוצם עיניו מראות צרע, ואח"כ כתיב מלך ציפיו תחזינה עיניך, כי השכר של שמירת העינים הוא מלכות. ואמר בזה הגה"ל רבי דן סג"ל שליט"א, שדורנו עמידים לקבל פני מלך המשיח, ויתקיים בנו מקרא שכתוב מלך ציפיו תחזינה עיניך, אנו עוזרים את הנסיונות של יוסף הנדיק בשמירת עינים, כמו שאמרו חז"ל עה"פ ברזל באה נפשו, והשכר על נסיון זה הוא שנוכה בקרוב לראות בעינינו מלך המשיח.

ובענין זה כדאי להעתיק מה שכתוב בס' עובדא דאהרן (פרק י"ג), קדושת עינים (פרק ב' אות ק"ט): הרה"ק ר' אהרן ראטה זי"ע צעל שומר אמונים, בהיותו אצרך היה גר צעיר הצירה פעסט, והלך לטבול כל צוקר לפני התפילה במקוה קרה, והיה מהלך רב ללכת עד המקוה, והרחוצות והשווקים שם היו מלאים גויים חנופים בלי שיעור כמו בכל עיר ממלכה, וכמוצן שהיה זה עבודה קשה בשצילו ללכת ברחוצות אלו ולא להכשל בראיה אפילו בשוגג, ואמר, שהעבודה הזאת של שמירת עיניו במסירת נפש בהליכתו למקוה ובחזירתו, גרם לו טהרה בנפש הרבה יותר מהמקוה עצמה, ובכל פעם הרגיש הארה בנפשו מהעבודה הלזו, ואחרי שנים רבות היה רגיל לומר: "ווי נעמט מען אהער די פעסטער גאסן", [איך לוקחים לכאן הרחוצות של עיר פעסטן], והסביר הענין כנ"ל.

ובספר קדושת עינים מוצא בשם הרה"ק הנ"ל שאמר: כשיהודי הולך ברחוצ קטון ושומר עיניו, נחשב בשמים כאילו למד מסכת קטנה, וכשהולך ברחוצ גדול ושומר עיניו, נחשב בשמים כאילו למד מסכת גדולה עכ"ל.

לבוון לשם ד'

בי שם ד' אקרא הצו גודל לאלהינו (דברים לב, ג). להבין כוונת פסוק זה, וגם מה שפתח בשם הוי"ה מדת הרחמי"ם, ומסיים בשם אלהי"ם מדת הדיין. וי"ל עפימ"ד בגמרא (ברכות ו:) כל הקובע מקום

למפלתו אלהי אברהם בעזרו. כי בשעת תפלת האדם שמתפלל להשיג כל הטובות רפואות וישועות, מדת הדין מקטרג במאי זכה זה למלאות בקשתו, והעצה לזה לכוון בתפלתו בשביל כבוד שמים, להיות זריח לעבודת הצורא ויבקש הרחבה לחנך בניו לתורה ולעסוק בצדקה ובגמ"ת, ואז גם מדת הדין מסכימה למלאות בקשתו. וזהו כל הקובע "מקום" למפלתו, מקום זה הקצ"ה, מקומו של עולם (צ"ר סה, ט), צרוך המקום צרוך הוא, שמשמח שם שמים בתפלתו, ואז אלקי אברהם בעזרו, בטח מתקבל תפלתו בשביל כבוד שמים.

ועפ"ז מפרש בספר תפארת שמואל הפסוק (דברים ז, י) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כד' אלהינו בכל קראנו אליו. והיינו שיכולים לקרב גם מדת הדין, בחינת אלהים, שלא תקטרג, לכוון בכל קראנו אליו, לשם שמים. וזהו גם כוונת הקרא (תהלים ג, ט) לד' הישועה, דאם מבקש ישועה רק לכבוד שמים, על עמך ברכתך סלה, משיג תמיד הברכה ובקשתו.

ובן פי' הנה"ק ר"ר שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל הפסוק (שמואל א-ב, ט) מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם, שהתפללנו שני ימים של ר"ה [דא"י צוה"ק (ח"ג רל"א). היום זה ר"ה] ועדיין לא נושענו, והטעם "אל הלחם", יען כל תפלתנו היחה ללחם, ולעשירות לזרכי הגוף ולא לכבוד שמים.

ובזה יובן הפסוק כי שם ד' אקרא, בשעה שהתפללו לד', להוושע בישועות טובות כדי שיתרבה מזה כבוד שמים, שיהיה הצו גדול לאלהינו, עיקר ותכלית התפלה תהיה לכבוד שמים כנ"ל, ואז אף אלהינו, מדת הדין, צע"כ תענה אמן למלאות משאלותיכם במדה טובה ישועה ורחמים. (בית אהרן — פאטיק)

לכוון בעת שמתוודה

סבוב הפסוקים צפ' האזינו נ"ב, כל"ב סימן. ונ"ל ככוונת סימן זה, עפ"מ"ש צנ"י מספר דבש לפי, לפ' על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה, שאנו מתוודים על שהודוי היה רק משפה ולחן, צפ"ה ולא

צפנימיות הלז, והוא ע"ד שפי' הגה"ק ר"ר יונתן זל"ל מאמר הגמרא (ברכות ה:) שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם והתפלל ולא המתין את חברו טורפין לו תפלתו צפניו, דהכוונה על הגוף והנשמה, כי שניהם צריכים להתפלל ביחד ושיהיה כלבו כן פיו, ואם פיו הקדים בלא כוונת הלז רק משפה ולחוך טורפין לו תפלתו.

וזהו הרמז האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, פי' הנשמה שנקראה שמים והגוף שנקרא ארץ אין עובדים ביחד, אעפ"כ מבקשים חוסה על עמלך, אבל הנשמה לך והגוף שלך, היינו צאדם שנשמתו וגופו עובדים ביחד, ושכל מעשיו לשם שמים, אז ד' עשה למען שמך, שזהו עבודה אמיתית ושלימה.

(בית אהרן — פאטיק)

קביעת מקום מסוגל לכוונה

בתיב צפרשת אחרי (ויקרא טו, ז), וכל אדם לא יהיה צאהל מועד צבואו אל הקדש לכפר בקדש, בצדקת הצדיק (אות כ"ה) מציא בשם הדגל מחנה אפרים כי צפוק זה יש הוראה על עבודת האדם בעת עומדו בתפלה, שטוב שיתפלל במקום שאין בני אדם, כי האנשים הנמצאים עמו מבלבלים אותו צפניות ומחשבת חוץ ושאר מחשבות זרות. שאלו המחשבות שאנשים חושבים, מבלבלים המתפללים כמו חלים הנכנסים לחוץ מחשבתם. וזה הפי' וכל אדם לא יהיה וגו' צבואו לכפר בקדש. ומה שמתפללין תפלה בצבור, מפני שאז גם הצבור מתפללים, וממילא אין דעתן עליו וכן אין דעתו עליהם, כי כל אחד עסוק בצידורו ובתפלתו.

והנה מה שמדמה הדגל מחנה אפרים ענין התפלה לכהן גדול צבית קודש הקדשים, יש בו עומק נפלא עפי"ד הגמ' (ברכות ג.) יכוין לכו כנגד צית קדשי הקדשים, שפי' הנפש החיים שהכוונה הוא שיש מקום בלז האדם שהוא קודש הקדשים, כמו שידוע מדברי הארז"ל כי יש בלז עשרה עמקים שהם מכוונים נגד העשר קדושות שבהם נתקדשה ארץ ישראל, בעת התפלה כשאדם עומד להתפלל י"ח, הרי הוא נכנס לבחינת קודש הקדשים, וכן הוא צריך להיות אופן התפלה, בעת שמו"ע

אדם נכנס לעולם האצילות כידוע מספרים הק', והאדם באותו עת הוא נכנס לאהל מועד, נקרא בשם מועד, שתפלת י"ח הוא התוועדות עם הצורא יתצרך, וצריך שיהיה כל האותיות מאירות בעת התפלה, בצחינת זהו נרו וגו', ולכן נקראת התפלה אהל מועד. ובעת התפלה כאשר אדם נכנס לאהל מועד לכפר, אז צריך להיות בצחינת וכל אדם לא יהיה.

ויש דבצרים אלו לימוד גדול, על חיוב הזירות איזה מקום קובעים לתפלה, כי יש מקומות אשר אינם בצחינת רשות היחיד בעת התפלה, כי רבים מצוים שם שאינם מתפללים באותו עת, ומסתובבים במקום התפלה, ויש בזה חסרון שאינו מתפלל במצב של כל אדם לא יהיה באהל מועד, והרי אז תפלתו ח"ו נתבלבל ע"י המחשבות של האנשים ההם. ולכן עדיף להתפלל במנין קבוע, בבית מדרש שאין שם רבוי עם, ויהיה תפלתו מתקבלת יותר.

בצדקת הנדיק שם מאריך לבאר סוגיית הגמ' ריש מס' ברכות (א) דג' משמרות הוי לילה, ובגמ' מבואר דאיכא סימנא בארעא מתי הם הג' משמרות, ולאזיה תכלית יש סימנים בארעא, וע"כ יש בזה רמז לעבודת האדם שצריך לידע הסימנים, ומבאר שם דהלילה מתחלק לג' זמני עבודה שהם תורה ועבודה וגמילות חסדים, ומשמר השני הוא זמן לתפלה, כידוע דחצות לילה הוא זמן מיועד לשפוך תחנונים לפני המקום ב"ה, ואיחא שם משמר שני כלבים לוועקים, והיינו כי באמצע הלילה הכל ישנים ואין מי שיתעורר ע"י צעקת הכלב, ולכן הרי אז הוא זמן של "וכל אדם לא יהיה", ולכן הוא זמן מסוגל ביותר לתפלה.

ובזה אנו באים להבין דברי הגר"א כי ענין הבית הכנסת הוא, לנעול עצמו בבית הכנסת, כי בעת התפלה צריך האדם להיות נעול לגמרי בבית הכנסת, מבלי קשר לכל העולם. ולכן מציינים את ההפסק הגדול שיש היום בזה שהאדם עדיין מקושר בטלפון בהיותו בבית הכנסת, וזהו הוא קשור לעולם בחוץ, ואינו נעול בחוץ הבית הכנסת. ידוע שהגר"ח קניבסקי שליט"א אמר כי מקום שיש "סעלולאר" טלפונים אינו משומר בכח התורה, כי החומה נפרץ ע"י קשר הטלפון לבחוץ. ומזה אנו למדים ענין הנעיל שיש בצחי כנסיות שצריך להיות המקום

נעול לגמרי מהשפעת הרחוב צעת התפלה, ולא יהיה לו קשר כלל עם העולם, רק יהיה כולו משוקע בתפלתו, ואז יתקיים מה יפו פעמין בנעלים צת נדיב.

אם רוצים להמשיך אור היום טוב שיהיה נשאר אללנו, הרי האופן לנעול הארת היום טוב הוא ע"י תפלה. יו"ט אקרי מועד, והמשך המועד הוא צעת שנמצא צאהל מועד צעת התפלה. צעת התפלה אנו נמצאים בהתרוממות הנפש, ויכולין להמשיך הארת הימים טובים. צעת התפלה צריך האדם להיות שקוע בתפלה, להיות כל מחשבתו רק לשם שמים, ולשכוח מעצמו לגמרי. כמו שכוח הצדקה הצדיק, כמו שצעת חרות לילה אדם נמצא בחוקק השינה, כן צעת התפלה צריך להיות הגוף ישן לגמרי, שאפילו כלבים צועקים לא ינער משינתו, שאפילו ע"י הצעקה בתפלה "צרך עלינו וכו' השנה הזאת", וכיוצא בו שאר עניני התפלה, יכוין הכל לצורך גבוה, וכל עניני עוה"ז יהיו צטילים אלנו דכישן דמי, והלואי נזכה לצוא לדרגא כזו צעת תפלתנו, אצל עכ"פ צריכים להשתדל עד כמה שאפשר שיהיה צשעת התפלה צבחינת וכל אדם לא יהיה צאהל מועד, ועי"ז לנעול צתוכו הארת המועדים על כל השנה.

[זו"פ צדגל מחנה אפרים (פי' שלח) צשם הרה"ק הרר"נ הורודענקער זי"ע, עה"פ ואיש לא יעלה עמך, היינו שידמה צנפשו שהוא עומד לצדו צעבודת ד'.]

(הלקח והלבוב, פרשת אחרי)

לכוון לפני מי אתם מתפללים

אמרו חז"ל צצרכות (כח:) וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם מתפללים. וכתב ע"ז המסילת ישרים (פ"ט), שיתצונן שהוא עומד ממש לפני הצורה ית"ש ונושא ונותן עמו, אע"פ שאין עינו של אדם רואהו. ונראה שזה היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל, אמנם מי שהוא בעל שכל נכון צמעט הצבונות ושימת לב יוכל לקצוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא צא ונושא ונותן ממש עמו ית' ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מצקש, והוא ית"ש מאזין לו מקשיב

לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו, ורעהו מקשיב שומע אליו. וצמעלות התפילה כתב אהמו"ר צפתיחה: שלכן אמרו חז"ל דעבודה שבלב היא תפילה (תענית 3). משום שהכונה בתפילה היא העבודה לחזק בלבו האמונה וההשגחה, ולהחזירו אל האמת הצרופה שהכל ממנו ית"ש ואין מקרה בעולם וכמו שאחז"ל בחולין (1). אין אדם נוקף אצבעו למטה עד שמכריזין עליו מלמעלה.

(מעלות התפלה)

לבוון בתפלה רק לזמן בבודו יתב"ש

ויעתר יתחן לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' וגו' (בראשית כה, כא). אפשר לומר בהקדם לפרש אני מאמין באמונה שלימה שהצורה יתצרך שמו לו לצדו ראוי להתפלל ואין לזולתו ראוי להתפלל. דהנה צדיקו של שבת (חלק ב' שער השמיני פרק ב' ז') פירש (תהלים זא, טו) עמו אנכי בצרה, היינו כשעיקר תפלתו יהיה על אנכי ה' אלקיך שיתגדל ויתקדש, אז אחלצנו וכו'. והנה צדק זה צריך להיות בכל ענין שלא תבא שיצטל רצונו מפני רצונו יתצרך שמו, ועל ידי זה ממילא יהיה נענה כמאמר חכמינו ז"ל (אבות ב, ד) בטל רצונו מפני רצונו כדי שיצטל בו עיין בפירוש הברטנורא שם ותבין.

ובזה אפשר לפרש (בבא קמא 35). המתפלל בעד חצירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה. חצירו נקרא הקצ"ה כפירש רש"י בשבת (36). מאי דעלך סני לחצרך לא תעביד, חצרך זה הקצ"ה שנאמר (משלי 10, י) ריעך וריע כו'. וזה המתפלל בעד חצירו מה שנוגע אלנו כצרכו הוא נענה תחלה על דרך בטל רצונו כו'. וזה גם כן אפשר לפרש עמו אנכי בצרה אחלצנו כנוכח לעיל, ולא עוד אלא ואכבדהו היינו שהוא יהיה נענה תחלה, הבן. וזה אני מאמין באמונה שלימה שהצורה יתצרך שמו לו לצדו ראוי להתפלל, מה שנוגע לו כצרכו ואין לזולתו לחיזה תענוג גשמי ראוי להתפלל, והאמונה הוא שאנו מאמינים שישראל נושע בה' תשועת עולמים ונגילה ונשמחה ציטעונו, הבן.

וזהו ויעתר יחַק לה' מה שנוגע אליו יחַצרך שמו, על דרך עמו
 אנכי [וגו']^א, לנכח אשמו היפך תפלת אשמו כי עקרה היא, שהיא התפללה
 על עצמה שהיתה עקרה, ועל כן ויעתר לו ה' ולא לה כי המתפלל צעד
 חצירו כו' הבן.

(בית אשר)

משל נאה מהרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע בענין
 התקשרות ע"י התפלה

בל מהותה של התפלה היא הדוק הקשר שבין האדם לקונו,
 תרים ומגן שלא ישקע צהבלי העולם הזה, וישכח ח"ו את יוצרו וצוראו.

רבינו מסביר את זה במשל נאה: לאב ובנו שנסעו יחד למרחקים,
 בדרךם עברו צינור גדול וסמך, שגדלים שם כל מיני פירות ומגדים,
 בקש הבן מאביו שיעצור את העגלה ויחכה לו עד אשר יאסוף לו
 מהפירות, שעה ארוכה עברה והבן עדיין לא חזר, כי לא יכול היה לנתק
 עצמו מחמדת עיניו תאות לצב, חשש האב פן יתעה בנו בצנך היער
 ולא ימצאהו, קראו והזהירו: עלול אתה לתעות וחוששני פן תאבד דרכך
 בחזרה, על כן איענך, לעק אלי מדי פעם בפעם "אבי" "אבי", ואני
 אענך לתמיד בקול "בני" "בני", כך נחזיק את הקשר בינינו שלא ינתק,
 ודע לך שכל זמן שאתה תשמע את קולי (בני בני), תדע שאני שמעתי
 את קולך, ויש עוד קשר בינינו, ואהיה לך לעזר לנאת מהיער. "אבל
 כשאינך תשמע קולי, אז תבין שאתה מסובך בצנכי היער, ונריך אתה
 לרוך אחרי עד שתמצא אותי".

הגמשל מובן מאליו: אנו נקראים בניס לנקום — כדכתיב (דברים
 יד, א) "בניס אתם לה' אלוקיכם" ברם יחד עם זה עלולים אנו להסתבך
 בתאות העולם הזה ולשכוח ח"ו כי יש לנו אב צשמים. על כן העצה
 היעוזה היא לחזק הקשר בינינו על ידי הקריאות התכופות אבי! אבי!
 צדמותן של התפילות שאנו מתפללים תמיד ערב צקר וזהרים.

(דברי שמואל, פי בחקותי)

סגולה לכוון בשמתפלל מתוך סדור

בספר יש נוחלין [לאזי השלה"ק] כתב: "טוב שתפלל הכל מתוך הסדור ולא בחוץ, כי זהו גם כן התעוררות גדול להתפלל בכוונה". וכן רמז הגאון מווילנא ז"ל בפסוק (אסתר ט, כה): "וצבואה וגו', עם הספר ישוב מחשבתו הרעה" — היינו, כשיתפלל מתוך הספר, ישוב מחשבתו הרעה — ינצל ממחשבות זרות המבלבלות אותו באמצע התפלה (אין שלמה, ט ג). וכן כתב רבנו החפץ חיים ז"ל (סוף 'שם עולם' בהשמטות): "ראשון לכל, צריך שיתפלל מתוך הסדור".

והתועלת מהתפלה בחוץ הסדור היא כפולה: האחת, שכשעיניו מציטות על תיבות התפלה שבסדור, ממילא יקל לו לרכז מחשבתו ולהשוב רק בתצות התפלה לבד, ושנית — מרויח בזה שאין עיניו משוטטות בכל פינות בית הכנסת, שאין לך דבר מבלבל המחשבה יותר מזה, מלבד שהוא זלזול גדול בהקדוש ברוך הוא, שהוא מדבר אל המלך ובו בזמן מסתכל על הנכנס והיוצא, היש לך זלזול גדול מזה?

וידוע עד כמה הקפיד מרן החפץ חיים בדבר זה, עד שלא צרך אפילו ברכת 'שהכל' או 'מוזנות' רק מתוך סדור הפתוח לפניו. ועוד הוסיף רבינו ז"ל עצה נפלאה: להראות באצבעו על כל מלה ומלה, ומי שמתרגל בזה, יראה שהיא עצה טובה ומועילה עד מאד, כי אף כשמתפלל מתוך סדור, יתכן שאינו מרכז מחשבתו אל מה שכתוב בו, שאף שעיניו מציטות אל הסדור, שפתו ממללות התצות על פה, מה שאין כן כשמראה באצבעו על מקום קריאתו.

(נתיבות אמונה)

בחה של תפלה מעומקא דלבא

בתיב ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו' (דברים יא, י). מעשה רב שהיה בימי הרב הקדוש רבינו הבעל שם טוב ז"ל, שפעם אחת נעזרו הגשמים, וגזרו תענית וזעקו בתפלה ובתחנונים הרבה ולא נענו. וראה הבעל שם טוב את איש אחד מעמי הארץ ופשוטי עם, שהיה

אומר פרשת קריאת שמע, ושהגיע לפסוק ועזר את השמים ולא יהיה מטר, היה אומרו בכונה גדולה וצדקי וזעקה הרבה.

ושאל אותו אחר כך הצעל שם טוב, מה היה כוונתו באמרו הפסוק הזה. והשיב לו שהיה מכון פירוש הפסוק ועזר את השמים, שהשם יתברך יעזר ויסחט את השמים העליונים, על דרך עזירת הזיתים והענבים. ואז לא יהיה מטר כלל למעלה בשמים, כי אם שירד למטה הכל לארץ, וכן (בפרשת וישב) 'ואסחט' תרגומו ועזירת.

ועל ידי תפלה וכוונה זאת, נענו כל העם וירד להם הגשם לצרכה. שהצורה יתברך שמו הוא הבוחן לצבות ויודע נסמרות, ורחמנא לבא בעי (פסחדין ק"ו), על כן ערצו עליו דברי האיש הזה, יען היו בגדל כונת הלב, באמתית ופנימית כונתו, וענהו בתפלתו.

(בעל שם טוב הקי' ז"ע)

גנות המתפלל שלא בכוונה

תפלה בלא כונה דומה למעשי החיות והבהמות שהרי אפשר להרגיל גם בהמות חיות ועופות לדברים שונים. ישנם סוקים אשר מרגילים אותם לרקוד לפני המנגינה אשר מנגינים לפניהם. והרואים מתפלאים מאד מהיפוי והדיוק שבצריקודם, אבל אין צוה שום שכל, רק הרגל שהדריכו אותם בעליהם לכך. וכן נמצאים בעולם כלבים מיוחדים שמוזילים עיורים בכל מקום אשר יורו להם. האם תאמר שהאדם שהוא מלך הצריאה והוא היחיד בצבראיו שיכול לבחור בטוב או ברע, יעשה מעשים מתוך הרגלו — כבהמה וחיה, ותו לא מידיו! הבה נחשב חשבוננו של עולם!

(לב אליהו)

התקרבות להבוי"ש ע"י תפלה בכוונה

בתב רצנו המאירי (בחבור המשנה מ"א פ"ה) יסוד ההתקרבות לה' להיות תפלת המתפלל נשמעת ומקבלת, הוא שצירת לב המתפלל וצחיותו דכא ושפל רות.

ועוד כתב "צריח כרותה לנעקה ממעמקים שאינה חוזרת ריקס". לאחר שבארנו לעיל כמה גדולה מעלתה של התפלה שכחה למעלה מן הטבע, ועל ידה האדם יכול להגיע להשגות רמות צרוחניות ובגשמיות ולהטות לב טועים לדרך האמת, נוסף שכל זה אמור לאדם שמתפלל בכונה שלמה וממעמקי לבו, וכמו שכתב רבנו המאירי צריח כרותה לנעקה ממעמקים שאינה חוזרת ריקס.

ובחב המאור ושמש על הפסוק (שמות ג, כג), "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה". יש לדקדק למה צחר בלשון נעקה, ולא נאמר בלשון ויתפללו וכו'. ועוד יש לדקדק באומרו "ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה" תצות "מן העבודה" נראות מיותרות. שכבר כתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". ועוד יש לדקדק בלשון "וידע אלהים" (שמות ג, כה) שלכאורה אין לו ביאור.

ונראה לי, כי ידוע מהגמרא (ברכות זב:) גדולה תפלה יותר ממעשים טובים, גם איתא במדרשים וצוהר מעלת התפלה שהיא במקום העבודה, אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני המקטרגים שמפסיקים כחומת ברזל, כמו שכתוב (ישעי' נט, ג) כי אם עונותיכם היו מבדילים, והתקנה לזה איתא צוהר הקדוש לעוק מעומקא דליצא בכל כונתו, שהוא רק קול לצד בלא דבור והוא נקרא נעקה ושועה, ומהו אין המקטרגים יודעים, רק הקדוש צרוך הוא בעלמו פונה לנעקה זו כשהיא באמת מעומקא דליצא ועונה לקוראיו, וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא צדיצור שמצינים המלאכים ויכולים לקטרג עליה.

וזה ביאור הפסוק "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", מלת ויאנחו פירושו לשון הנחה, רוצה לומר שהניחו התפלה שהיא בחימוך אותיות ותצות שנקראת עבודה, רק ויצעקו היינו צקול לצד, וכשעשו כן אז "ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה", רוצה לומר שעלתה השועה שהיא גם כן מעומקא דליצא כנוצר לעיל יותר למעלה מהתפלה צפה שנקראת עבודה וכו', ואמר לצקוף, וידע אלקים, רוצה לומר שמפני זה

נשמעה לעקבתם, מחמת שלא ידע ממנה כי אם ה' יתצרך לצדו ועל כן לא היה עליה שום קטרוג. עד כאן לשונו.

(שומע תפלה)

חובת בוונת התפלה עפ"י הלכה

במה שנוגע להלכה, ידוע דברי המחבר בשו"ע (א"ח סימן ז"ח, סעי' ב') "המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו ויחשבו כאילו שכינה כנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתישאר מחשבתו וכונתו זכה בתפלתו", והנה כ"ז לכתחלה, אבל "אם אינו יכול לכוין בכולם, לפחות יכוין באבות, ואם לא כיון באבות אע"פ שכיון בכל השאר יחזור ויתפלל" (ק"א, ב). וברמ"א שם "והאידנא אין חוזרין בשביל חסרון כונה שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין, אם כן למה יחזור". וחומרא גדולה החמיר רבינו הרמ"א עלינו שלשיטתו אם לא נתכוון באבות, אין לנו תקנה, והפסדנו השמונה עשרה!

ועוד יצא רבינו חיים הלוי מצריסק (על הרמב"ם הל' תפלה) לחדש שהכונה שהוא עומד בתפלה לפני ד' הוא מעטס מעשה התפלה, ואם אין לבו פנוי ואינו רואה את עצמו שעומד לפני ד' אין זה מעשה תפלה, והרי הוא בכלל מתעסק דאין זו דין מעשה, וע"כ מעכבת כונה זו בכל התפלה, דצמקום שהי' מתעסק דינו כלא התפלל כלל, וכאילו דלג מלות אלה, וזה שפסק הרמב"ם (פ"ד מהלכות תפלה ושיאת כפיס הל' טו), "כל תפלה שאינה בכונה אינה תפלה ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכונה". ומסתיימת לשונו מצואר דדין כונה הוא על כל התפלה, ואירי בכונה זו שעומד לפני השכינה דהרי הוא כלא התפלל, ודוקא כונת פירוש המלות יוצא באבות לצד.

ויעוין בגליונות לרבינו החזון אי"ש שחולק ע"ז וכתב דאינה נקראת 'מתעסק' דסוף כל סוף יש לו ידיעה כהה שהוא בתפלה לפניו ית', ובידיעה קלושה סגי בדיעבד, אלא שאינה רצויה ומקובלת כל כך, אבל מ"מ אינו כמו שלא התפלל כלל.

על כל אופן, יונא לנו מכל הדברים האלה עד כמה מחוייבים אנחנו להתאמץ לכוון פירוש המלות בכל התפלה כי הוא חיוז גמור מדינא דשו"ע, וצפרטו שזהו היסוד ועיקר תכליתה ומטרתה. וכמו כן עלינו להשתדל להכין הלבו להרגיש עצמנו כעומד לפני השכינה שהיא ג"כ מעיקר דינא דשו"ע, ולדברי מרן הגר"ח ז"ל מצריסקא היא מעכבת בכל התפלה.

(נתיבות אמונה)

בח התפלה בשהיא בבוונה

עיקר מעלת התפלה היא הכונה [אף שיוצאים צדיעצד אס רק כוון בצפוק ראשון של קריאת שמע וצרכה ראשונה של שמונה עשרה], דהא תפלה ילפינן (במעניית ג.) מדכתיב: "ולעבדו בכל לצבכס" — איזיהי עבודה שהיא בלבד זו תפלה. ואמרו (סנהדרין ק"ג): רחמנא לבא בעי. ואמרו (ברכות לא.) המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים, שנאמר (תהלים י"ד): "תכין לבס תקשיב אזנך". ואמרו (במדבר פ"ב, וצירושלמי ברכות פ"ה ה"ה): אס כוון אדם לתפלה — יהא מוצטת שתפלתו נשמעת. ואמרו (ר"ה י"ט.) שנים שעלו למטה וחוליין שוה או עלו לגרדוס ודיין שוה, זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה? זה שהתפלל תפלה שלמה נענה, זה שלא התפלל תפלה שלמה לא נענה. ואמרו (מעניית ט.) אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אס כן משיס נפשו בצפוק, דהיינו שמתפלל בצוונה, עיין שם. ואמרו (פ"ב דצבות): כשאתה מתפלל לפני המקום אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, שכל העושה תפלתו קבע אין תפלתו תחנונים (ברכות כח.). ואמרו (סנהדרין נד.): המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכינה כנגדו. ואמרו (ברכות טז.): כשאתם מתפללים, דעו לפני מי אתם עומדים. וצרכות (נד.): אי לא מכויין, מחיין לה במרזפתא דנפחא [מכין אותו בצקנס של נפחים] עד דמכויין. ובתנחומא (תצוא ח) : צשעה שאתם מתפללים לא יהא לכם שני לצבות, אחד לפני הקדוש צרוך הוא ואחד לדברים אחרים. וכתב הר"ש (בארצות חיים, סימן לו): "כוון בתפלתך, כי התפלה היא עבודה הלב, ואס צנך ידבר לך ולא

מלכו, הלא יחר לך? ומה תעשה, טפה קרוחה, לפני מלכו של עולם?
 ומה טוב לזקש סליחה על חמך 'סלח לנו' בלא כונה, עד כאן לשונו.
 ועיין ב'חיי אדם', כלל ה', סעיף א, מעשה נורא על מי שאינו מכוין
 בהזכרת השמות, רחמנא ללן.

אמנם ידוע, כי הכונה בתפלה היא מהדברים הקשים ביותר, ועל
 זה אמרו בגמרא (ברכות ל:): ארבעה צריכין חיזוק, וחדא מינייהו —
 תפלה, פירוש רש"י: שיתחזק בהן תמיד, וזכר כח. ואמרו (ב"ב קסד:),
 שעיון תפלה הוא מהדברים שאין אדם ניגול מהם. והצטיחו חכמינו ז"ל
 (ברכות ל:), שהמאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם, ואמרו (שם מד:):
 שמאריכין לו ימיו ושנותיו עבור זה, ואמרו (שבת קסג:), שהוא מהדברים
 שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. אכן
 חלילה לזלזל בזה, כי המזלזל בזה ואין משים לב כלל לכון, מראה כאילו
 אין מאמין, חס ושלום, שהמתפלל שכינה כנגדו, רק צריך להתאמץ
 ולהשתדל, ושירצה על כל פנים לכון עד כמה שאפשר ולהצטער על זה,
 והבא לטהר מסייעין אותו.

(ארחות יושר — להגר"ח קנייבסקי)

עיקר הבוונה לתקן העולמות העליונים

לפי המצואר בספרים וכתבי האר"י ז"ל על עניני התפלות
 שתיקנו אנשי כנה"ג ואמירת תהלים, וזכרת סלח לנו, רפאנו, מזרן
 השנים וכדומה, לפי פשוטו הוא לכא' ע"מ לקבל פרס, וכל מה שמכוון
 יותר הוא יותר כוונתו לקבל פרס, אך הנה הצדיקים הגדולים כל כוונתם
 בתפלתם רק לתקן העולמות העליונים, כמצואר בספרים כאשר האדם
 מתפלל על רפואה או פרנסה וכדומה, עיקר כוונתו הוא שאם יש חסרון
 למטה בצריאות או בפרנסה, החסרון הוא למעלה בשכינה או בכללות
 ישראל צרש נשמתם, או על היחיד צרש נשמתו יש פגם שנשמתו ח"ו
 השפע ממנו ונפסק מלידה. וכאשר מתקנים הדבר למעלה, ממילא יורד
 השפע בהצנור משורש נשמתו של האיש ההוא הצריך רפואה ופרנסה.

וזוה יתישב קושיה המפרשים על ענין התפלה שהוא השתנות רצון הצורה, ולפי"ז ניחא מאוד.

(תפארת שלמה, ויצא לי ע"ב)

תפלה היא עבודה במקום קרבן

כתב השו"ע (י"ח ד') התפילה היא צמקום הקרבן, ולכך נריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן צכוונה ולא יערב זה מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים, ומעומד דומיא דעבודה, וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמו וכו'.

וכתב רבינו יונה (שערי העבודה אות ח'), הקרבנות ותפלה ענין אחד להם. נריכים כוונת הלצ ומחשבה טהורה, ושיחנודצ האדם עצמו לעבוד את זוראזו בכל לצבו ובכל נפשו ובכל מאודו. וזהם יתקרב האדם אל זוראזו להדבק אליו דצקות גמורה, לצלתי היות מחיזה מפסקת ציניהם.

המתפלל הוא כאיש מציא קרבן לפני זוראזו, ונפשו קשורה ודצוקה צעליונים צעולם העליון, עולם הנשמות ועולם הרומני. וזהו שכתוב צחנה (שמואל א' טו) ואשפוך את נפשי לפני ה', שהיתה מתפללת בכל לצה כאילו הקריצה נפשה, עכ"ל.

האמת הוא שהתפלה מעולה ומשובחת מאד יותר מהקרבן וכו', אמנם מזד העבודה צענמה, התפלה מעולה הרצה יותר מהקרבן, ועבודת התפילה רוחנית. גם עבודת הקרבן היא פרטיית קרבן מיוחד לעון ולחטא מיוחד, כמו עולה חטאת אשם וכו', ועבודת התפלה כוללת לכל מיני החטאים והעוונות, ואפילו לפשעים שאין להם כפרה צקרבן מתכפרים הם צתפלה. ויש להתפלה מעלה אחרת על הקרבן, כי הקרבן יש לו זמן מוגבל והתפלה בכל עת ובכל זמן. ועוד מעלה אחרת, כי הקרבן נריך שיקרב על ידי שליח הוא הכהן והיות הלוי משורר והכהן מקריב, והתפלה ציד כל אדם יחמום לעשות אותה הוא צענמו, צלי אמנעות שום שליח. ועוד מעלה אחרת, כי צקרבן כתיב (דברים יב, יג) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, וצתפלה כתיב (שמות כ, כא) בכל מקום

להודות בוונת התפלה ולהלל עה

אשר אזכיר את שמי אצא אליך וזרכתיך. ועוד, שהקרצן צריך לתפלה, כמו ששנינו (תמיד לב): אמר להם הממונה זרכו זרכה אחת וכו'.

(סידור שלי"ה)

הקב"ה מתאוה לתפלתן של ישראל בכוונה

דוד המע"ה אמר (תהלים כג, ג-ד) אלקי אקרא וגו' ולילה ולא דומי' לי, ואח"כ כתיב ואמה קדוש יושב תהלות ישראל, וי"ל ההמשך עפ"י משאחז"ל (יבמות סד, ז"ר מה, ד) מפני מה היו אמותינו עקרות מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של נדיקים, וכן צאמת כל צרה ר"ל הצאה חלילה על כלל ישראל, הטעם הוא משום שהקב"ה רוצה בתפלתן של ישראל, כדאיתא במדרש (שמו"ר כה, ה) דהקב"ה כזיכול עשה שהמנצרים ירדפו אחרי בני ישראל, כדי שיצטעקו ישראל ויתפללו אליו כי הקב"ה חפץ לשמוע קולם, וזהו פירוש הפסוק, "אלקי אקרא יומם ולא תענה וגו' " שאני צועק כל היום וכל הלילה והקב"ה עדיין אינו עונה לי, אך הטעם בזה הוא מפני "ואמה קדוש יושב תהלות ישראל", שהקב"ה יושב ומצפה לתפלתן של ישראל.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצוק"ל)

בשעת תפלתו ממשיך פרנסתו ושאר צרכיו

אחד מהטעמים שקשה לבני אדם לכוון בתפלה הוא מפני שאינם מרגישים שבשעה שהם מתפללים ומצטקשים לרכיהם, צו השעה ממלאים לרכיהם וממשיכים פרנסתם, וכל שאר מה שהם עושים הוא רק השתדלות ואינו אלא אחיזת עינים, והראיה לזה, דאינו נמצא מי שקשה לו לכוון על עסקיו צמו"מ, וזהו מפני שידוע שהשתדלותו הוא הכרחי להמשכת פרנסתו, ואילו הבין שתפלתו הוא העיקר להמשכת פרנסתו צודאי לא הי' קשה לו לכוון.

(ספר מלכות שלמה)

להסיר דאגותיו ממהשבתו בשעת התפלה

האדם חושב שאינו יכול להסיר דעתו מדאגותיו ונרותיו אפי' רגע, כי אם מסיר דעתו מהם לא יהי' יכול למצוא ענות להם כראוי, וע"כ קשה לו לכוון בתפלתו, אבל באמת הוא להפך, שהדאגה התמידית מחליש האדם ואי אפשר לו לשוט ענות בנפשו כראוי, ובתפילה צריך האדם להסיר דעתו מכל דבר חוץ מהתפילה. וכן הי' אלל כ"ק אדמו"ר מהרי"ל מהורנוסטייפל זצ"ל, הבחין בו א' מחסידיו כאילו הוא מתפלל שמונה עשרה בעיניו פתוחות, ושאלו החסיד הלא מוצא בנספריים שיש להתפלל שמו"ע בעינים סגורות דוקא, והתפלל הרה"ק ואמר לא ידעתי שעיני פתוחות הן, ואם אגיע לכך שאוכל להבחין באמצע התפלה אם עיני פתוחות או לא, אפסיק מלהתפלל.

(ספר מלכות שלמה)

בשבת מסוגל להתפלל בבוונה

איתא במדרש ריש פ' דברים (דצ"ר פ"א) אמר הקב"ה ראה לשונה של תורה מה חביבה שמרפא את הלשון, מנין, שכן כתיב (משלי טו) מרפא לשון עץ חיים וגו' הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב צו (שמות ד) לא איש דברים אנכי, כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, ע"כ. חזינן מזה שגדול כח התורה שמתקן ענין כד פה וערל שפתים, שלפי דברי הזרע קודש היינו חולשת כח התפלה, והתורה מתקן את הקול הזה ועושהו הגון ושלים להתקבל לפני אדון כל, וגם מרפא את הלשון שמכאן ואילך יוכל לדבר דברי התפלה כראוי.

ויתכן להעמיס את הדבר הזה בנוסח רבון כל העולמים שאומרים בליל ש"ק לפני הקידוש, שם נאמר, ושויחי ד' לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלני וכו'. ולכאורה מלת בגלותי מיותר וגם אינו מובן, דהיה סגי לומר לגאלני, ופשוט דהיינו להגאל מן הגלות, ואם אמנם מצא ענין להזכיר את הגלות, היה לו לומר לגאלני מגלותי, מה בגלותי. צרם י"ל, כי הנה האדם יודע מרת נפשו שצימות החול בעמדו בתפילה, הרי מרוב התלאות ומרוב טרדות הזמן תפלתו צלולה צהרהורים זרים ועסקי החול,

ואי אפשר לו למצא את מוחו ולכונן את מחשבתו כראוי. אולם צבוא יום השביעי שמתעלה האדם מקדושת השבת, אז נפשו מצפה וחומדת ומשתוקקת להתפלל בכל לב וצוונה שלימה. אך עכ"ז כובד הגלות הוא בעוכריו, ונוכח לראות צעת נלותא דמעלי שבתא שלמרות רצונו הטוב, אמרי פיו ומחשבותיו אינן מיושצין עליו כאשר קיומה נפשו ודיבורו שבי צבולי הגלות. וע"כ צבואו לציתו אחרי התפילה, מתנצל ואומר לפני רבון כל העולמים ית"ש, "ובאתי לציתך להפיל תחנתי לפניך", ומעלה על לבו כיצד היה נראה תחינתו אשר הפיל צביהכ"ג, ושופך שיח לצבו הנשצר בהתחננו לפני קונו "שתרחמני עוד בגלותי לגאלני", כלומר דאף בעודנו בגלות צין האומות, יתעוררו רחמיו ית' לגאול אותו לכה"פ מגלות הדיבור מתוך שיטהר לבו לעבדו ית' באמת ובמחשבות מזוככות, וכפי שממשיך ואומר "ולעורר לצי לאהבתך", שיהא הלצ מלא אהבת ד' צעת התפלה ולא יתבלבל צהרהורים זרים, ומוסיף עוד לבקש, "ואז אשמור לפקודיך וחוקיך צלי ענצ", שאז בעודו בגלות יזכה ללמוד חוקי התורה ופקודי ד' המשמחים לב ומסלקים כל ענצ, ולימוד התורה יועיל שיתקיים, "ואתפלל כדת כראוי וכנכון", שבזכות דת של תורה יהא תפלתו מקובלת וערוכה כראוי וכנכון, דכח התורה מועיל לכך וכנ"ל.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ליל שב"ק פרשת וארא תשס"ו)

מדרש מקדש

חומר העיון לדבר בשעת התפלה

בשור"ע (סי' קכ"ד), כתב המחבר לשון נורא על השח צעת התפילה, "גדול עונו מנשוא", כמו שנאמר בקין (בראשית 7, יג) כשהרג הצל אחיו. המגיד הקדוש מקאזניץ פי' צפרקי אבות, אם ישנם צ' יהודים צבית המדרש שמדברים צעת התפילה, אז גורמים שאין התפילות מאותו בית המדרש נתקבלות כלל, ומהאי טעמא כתוב בשור"ע גדול עונו מנשוא, שהם רוצים כיון שמעבדים התפילות מלעלות, ודומים לקין שהרג את הצל אחיו.

בשור"ע (סס) גם כתוב "וגוערין צו". צירמי' כתיב (פה, ל), ד' ממרום ישאג וגו' שאוג ישאג על נהו. צספה"ק ישמח משה פי' שהוא צועק ושואג על מה שנעשה צנוהו, דהיינו צצתי כנסיות וצצתי מדרשות שלו, הלא זהו הענין שמדברים צעת התפלה.

אם כוונת הלצ היא דצר קשה, צריך לעבוד על זה הרצה עד שימרגל צזה. ועצה היעוצה צזה היא לקחת סידור ולעיין צו צכל תיצה ומיצה, ולא להסתובב אנה ואנה צעת התפילה, רק לעמוד צמקום אחד ולעיין צסידור, ולענות צקול רס צכל אמן וצכל יהא שמייה רצא וכו'.

הקב"ה דורש מאתנו ליתן לו זמן קצר צכל יום, היינו שעת התפילה, לכוון לדיבור פיו, ולא להתפלל משפה ולחוך. להתפלל צדציקות, והאיך יכולים לדבר צשעת התפילה, וכי כך ממדצקים צהקצ"ה? הלא הצבירה צדיינו לצרור כל מיני השפעות טובות ישועות והצלחות, בני חיי ומזוני רוחי, וכל טוב סלה, ומי הוא זה שאינו רוצה צכל אלה. והעצה הנשארת לנו היא להתפלל צדציקות אף קצת, ולכוון פירוש המלות, להתפלל צהכנעה לקראת הצית המדרש שהוא מקום קדוש, זהו הרפואה, וצזה נושע צכל טוב סלה.

כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מצאצוב זי"ע (עי' בליקוטי כרם שלמה, פ' 15 ע' כ"ג) עורר צענין שלא לשיח בשעת התפלה, כי צוה הוא מפריע לאחרים להתפלל על נפשם, ועי"ז גורם שלא יהא להם כפרה על עונותיהם, וצי"א צוה לשון המחבר צשו"ע (ארו"ח סי' קכ"ד ס"ז) ואם שח הוא חוטא "וגדול עונו מנשוא", וזל"ק: והנה ראוי לשום לב לדקדק בלשון המחבר, וגדול עונו מנשוא, שפירושו שהוא עון קשה מאד ואין עליו כפרה, וצריך להבין מדוע הכביד העונש כל כך על השח בשעת התפלה, עד שנסתמו ממנו שערי הכפרה והסליחה, הלא אחת מהמדות שנשתבח בהן השי"ת היא, שנושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, ומאי שנא עזירה זו שאין לה כפרה.

אולם לפי דברינו נראה לומר בפשיטות, כי מה שהקצ"ה מרצה מחילה לחוטאים וסליחה לפושעים, הכל הוא עי"י כח התשובה ותפלה, שהם מעבירין את רוע הגזירה, ועי"ז הקצ"ה מוחל עונותיהם של ישראל, ועיקר התפלה הוא כוונת הלב שיכוין את לבו לאבינו שבשמים בלב שלם וברוח נשברה בהתלהבות ורעותא דלבא, כאמרם ז"ל (סנהדרין קו): רחמנא לבא בעי, ואמרו חז"ל (תענית ג.) איזהו עבודה שבלב זו תפלה, וכן כתיב (איכה ג, יט) שפכי כמים לבך נוכח פני ד', כי אחר כוונת הלב הן הן הדברים (ברכות טו.). ולכן מי שהוא מפיל תחינתו לפני הקצ"ה באמת ובתמים ובלב נשבר ונדכה, אז הקצ"ה ירחמהו כי הוא חנון המרצה לבלות, אבל החוטא הזה אשר בעת צואו אל הקודש פנימה בזמן תפלה, עוסק בשעה זו בשיחה וקלות ראש, ודאי לבו כל עמו בתפלתו, וממילא אין תפלתו עולה לרצון לפני ד' כי הוא רק מן השפה ולחוץ, אם כן מאין יבא עזרו להיות לו כפרה על עונותיו, הלא חסר לו כח התפלה והתשובה אשר מהם נוצע כפרת עונות, ועל כן נאמר עליו גדול עונו מנשוא, כי אין לו תרופה למכתו, מאחר שהוא בעצמו סותם צעדו את שערי הסליחה והכפרה, על ידי שממלא פיו שחוק ושיחה צטילה צעידן בלוחא, וגם כי יזעק אין שומע לו רח"ל, עכ"ה"ק.

דיבורים חוצבים להבות אש בענין גודל העון של שיחה בעת התפלה וקרה"ת מאת ב"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל זי"ע

ענין כח התפילה וגודל מעלת עניית אמן ועושה ושכרה ידוע לכל, וכולנו יודעים וזוכרים האיך הדבר נגע בנפשו הטעורה של כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל, וכמה וכמה פעמים עורר בקול חוצצ להבות אש לחמול על נפשותינו ועל נפשות עוללנו ולהזהר בכבוד התפילה, לז מי לא ימס להזכר בדבריו הקדושים: 'אשיחה צמר נפשי לחלות ולחנן מאת כל המתפללים שיקשיבו לקול תחנוני ולמלאות את רצוני הנמרצה הקרובה אל לבי, כי נפשי צשאלתי ועמי צבקשתי. אנא אהובי וידידי היקרים, אל נא אחי תרעו לזלזל באיסור שיחה בטלה בשעת התפילה וקריאת התורה, חוסו ורחמו על נפשותיכם ועל נפש זרעכם וצתיכם ועל נפש כל ישראל, וקבלו על עצמכם כל אחד ואחד שלא ישמע קולו (קול ענות) בצואו אל הקודש, כי הלא צבית הקדוש הזה אנו מתאספים להתפלל ולשפוך שיח לפני השומע תפילות ומאזין תחנונים, צעד נפשנו וצעד כל בני משפחתנו וצעד כל ישראל. וציתור צריכים להתבונן בזה צעמים הללו, כי הלא אנו מאמינים כי כל דבר הנעשה בעולם אינו מקרה ח"ו ואין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), וצימינו אלה מתרבים ל"ע הנרות והיסורים בקרב כלל ישראל.

ואכן נודע הדבר סיבת ריבוי הנרות והיסורים והחלאים שעוצרים על ראשינו, שהרי בגלות המר הזה לא נשתייר צדינו מאומה צמה לעורר רחמים וחסדים בשמים, ואין כוחנו אלא צפה להרבות בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה, ומה מאד מוטל האחריות עלינו לשמור על כח הקדוש הזה שניתנה לנו, וכ"ש לצלתי לאצדה צידים ח"ו לסכך בענן את תפלותינו על ידי שיחה בטילה. וזה לשון המחבר בשולחן ערוך (או"ח סימן קכ"ד סעיף ז) לא ישיח שיחה חולין בשעה שהש"ס חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו. וכתב על זה הרמ"א, הג"ה, וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא.

ואם הדין כך בחפילה מכל שכן בקריאת התורה הקדושה הנחונה מפי הגבורה, עכדה"ק.

*

בי תזנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו (דברים כג, ח). טרם נצוא לבאר כוונת הפסוק ראוי לעורר על ענין שעוררתי פעמים אין מספר, אודות חומר האיסור של השיחה בשעת התפלה ובשעת חזרת הש"ץ ובעת קריאת התורה. ידוע אומנם ז"ל (ברכות ו:): עה"פ כרום זלות לבני אדם (מהלים יב, ט) אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזלין בהן, ופירש"י זו תפלה שעולה למעלה. והנה לפי גודל ערכה ורום מעלתה של התפלה, כך מתגבר השטן מאוד לקלקל ולצטל כח התפלות שלא יעלו לרצון לפני ד' ע"י שמסית לבני אדם להרבות בשיחה בטילה רח"ל בעת התפלה. ומבואר בספה"ק זרע קודש צפרשתנו עה"פ וראית בשבי' אשת יפת תואר ותשקת בה ולקחת לך לאשה (דברים כא, יא), אש"ת יפ"ת נוטריקון א'דני ש'פתי ת'פתח פ"י י'גיד ת'הלתך, ומורה על התפלה, וזהו וראית בשבי' אשת יפת תואר, כל'ו' אם תראה שהתפלות הם ח"ו בשבי' אצל החינוכים, ע"י שהינר הרע פוגם את התפלות לצל יעלה למעלה, ותשקת בה, להוציאן משם, ולקחת לך לאשה, שתתן את התפלה שמהי' לך לצדך ואין לזרים אתך, עכדה"ק.

דברות קודש הללו יאירו תמיד מול פני כל אחד ואחד, להצין ולהשכיל איך צריכים להיזהר מלדבר שיחה בטילה בציהמ"ד ח"ו. וידוע מה שכתבו בענין זה בספרים הקדושים ווי העמודים, באר הגולה, עמוד העבודה, ועוד, וכולם צוחין ככרוכי'א ומפליגין בחומר האיסור של שיחה בטילה בשעת התפלה, ואפילו על אמירת תחינות ומהלים בעת חזרת הש"ץ וקריאת התורה, דגדול עונו מנשוא. וזה לשון ספר ווי העמודים (סוף פרק עשירי) וי להם, וי לנשמותיהם, ואיך יעלו תפלותיהם למעלה והיא מלוכלכת במיני חטאים, ואין קטיגור נעשה סניגור, על כן מן הראוי שכל קהלה וקהלה מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודמו מגיע,

יעמידו אנשים על זה, אשר ישגיחו באיומים רצים על המדצרים, ויביישו אותם ברצים, עכלה"ק.

והגה לפני איזה שנים פקדתי ממונים בכל שולתן צביהמ"ד, לעורר ולהזכיר על ענין זה, ומה מאוד נדהמתי בשמעי שהמוכיחים נעשו מטרה לחיזים, כי אותם המדצרים בשעת התפלה גערו בהם והתלוצצו עליהם באומנם, מה איכפת לך מה שאנו מדצרים הלא אתה לא תהי' בדיהנם בשבילנו, הנה דיבורים כאלה הכאיבו אותי מאד וגרמו לי נער גדול, כי באמת ודאי איכפת להם טובא מה שהוא גורם לקלקל את כל התפלות, ובפרט בעתים הללו שנרכי עם ישראל מרובים ועיניהם תלויות לרחמי ד' וחסדיו המרובים בכלליות ובפרטיות, ואין לנו שיעור רק הכח הזה של תפלה וכמה"כ (בראשית מה, כג) אשר לקחתי מיד האמורי בחרצי ובקשתי, ותרגומו צללותי ובצעותי, ואיך מאבדים צידים בזדון ובשאלט נפש מתנה זו. ובשים לב לזה תסמך שערות ראש האדם כמה רעות בקרב אותם המדצרים בעת התפלה, כי גורמים עי"ז קטרוגים ונרות ח"ו עליהם ועל זרעם ועל כל ישראל, ומי יודע אם לא צסיבת עוון זה של שיחה בטילה בשעת התפלה, באים לעולם כל הגזרות והיסורים וכל מיני מכאובים ועגמ"נ. וראה זה פלא, כי אף אנשים המוסרים נפשם תמיד שלא לשנות ממנהגי אבותינו אף בקולו של יו"ד ומתנהגים בחומרות שונות, ובדבר חמור כזה מקילים עד שנעשה להם כהיתר. ובאמת אף אם למראה עיניו ישפוט כי הדבר נחוץ מאוד, יכול להמתין עד גמרו התפלה, וק"ו בן בנו של ק"ו אותם המדצרים דצרים בטלים או ליננות ולשון הרע ח"ו, כ"ש שעוונם גדול מנשוא ותפלתם תועבה רח"ל, ועליהם הכתוב אומר כי דבר ד' בזה (במדבר טו, לא), ואתם השוחחים בעת קריאת התורה עליהם הכתוב ואמר מקיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה (משלי כח, ט), ועל זה כיוונו חכמו"ל בגמרא (כתובות ה.) דרש בר קפרא מאי דכתיב וימד תהי' לך על אונך (דברים כג, ד), אל תקרי אונך אלא על אונך, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו. ובודאי ששיחה בשעת התפלה וקריאת התורה הוא דיבור שאינו הגון, ולכן

כשמתחיל חזירו לדבר אליו בשעת התפלה, ראוי להניח אצבעו באזנו, ועי"ז יפסיק חזירו מלדבר.

וידוע שכ"ק אהמו"ר ז"וק"ל הי"ד אמר באיזה תקופה בכל שנת נוסח מי שצריך שתיקן החזיו"ט על מי שזולס פיו ולשונו מלדבר צעת התפלה וקריאת התורה, והרה"ק מוה"ר ייצי מאוסטרלאה ז"ל הדפיס על ענין זה דף מיוחד בשם מורא מקדש להדציק אותם צמתי מדרשות וצמתי כנסיות. לכן אותם המוכיחים צענין זה יזהירו כזוהר הרקיע ושכרם הרבה מאוד, ועי"ז ישתקו המקטריגים ומסטינים עלינו ויתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

וענין זה יש לכון במקרא קודש שהתחלנו בו, כי תצנה בית חדש, בית מורה על עבודת התפלה, עפ"י דברי הרה"ק הנועם אלימלך זי"ע דבית פירוש פנימית, ותפלה היא עבודה פנימית יוצאת מקירות הלב כאומרים ז"ל (מענין 3) איזוהי עבודה שבלב זו תפלה, ואמר, בית חדש, כי תמיד יש לאדם תפלות וצקשות חדשות לפי מצב העת והעונה, ומזהיר הכתוב, ועשית מעקה לגג"ך, גג"ך עולה בגימטריא כ"ו כמנין שם הוי"ה צ"ה, ור"ל שעתה מעקה וגדר להשי"ת כביכול שיוכל להשרות שכינתו במקום תפלתך, ושלא תסתלק השכינה משם ע"י עון שיחה בטלה בשעת התפלה וקריאת התורה. וממשך הכתוב, ולא תשים דמים בציתך, כי תיבת "דס" רומז על התפלה שאינה הגונה דלא פרחית לעילא, וכנודע דברי הרה"ק הר"ר צער ממעזריטש זי"ע בצפה"ק מגיד דבריו ליעקב (אות רט"ו) עה"פ לא תאכלו על הדם (ויקרא יט, כו), ואמרו חז"ל (ברכות י): לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, וקשה דלכאורה העיקר חסר מן הפסוק, דאיך מרומז כאן ענין תפלה, ואמר לפרש, דשם המין האנושי שנקרא אדם, שורש השם הוא דס על שם רביעית דס שנפשו של אדם תלוי בו, ואות אלף הנוספת, מורה על הקצ"ה אלופו של עולם, ואות זה אינו ניתוסף על שמו אלא ע"י התפלה שמתדבק עם צוראו צ"ה וצ"ש, אבל טרם התפלה נקרא שמו דס לחודי, וחש"ה לא תאכלו על הדם, כל"ו לא תאכלו בשעה שאתם נקראים בשם דס לבד, דהיינו קודם התפלה, ע"כ.

ועל דרך זה י"ל כאן, ולא תשים דמים בציתך, בציתך זהו עבודת התפלה כנ"ל, שיזהר מאוד לבל תהי' תפלתו צחי' דמי"ס צלי האטרפות עם הקצ"ה אלופו של עולם, כי מי שאינו נוהר מלשוחח צעת התפלה, אין הקצ"ה מתדבק עמו בתפלתו, והשכינה נודדת ממקום מנוחתה, ועי"ז יגרום כי יפול הנופל ממנו, כי רבים חללים הפילה עון זה של שיחה בטילה צעת התפלה, לכן ביותר נריך הכתוב לזרו בענין זה.

ובזכות שנתפלל כראוי ונשתדל לבלום פינו משיחה בטילה צעת התפלה, יקשיב הקצ"ה לקול תחנונינו, וצפרט צימי הרחמים ורצון הבאים לקראתנו יתעוררו רחמים וחסדים מרובים ע"י תפלתנו, ויקוים צנו הפסוק, כי תצנה בית חדש, ע"ד שפי' אה"ז הרה"ק מראפשיץ זי"ע דקאי על צנין בית המקדש השלישי שאנו צונים אותו תמיד ע"י מעשינו הטובים, וצוה פי' ג"כ מ"ש בתפלה וצנה אותה בקרוב צימינו צנין עולם, דתיצת צימינו, פירוש, בהתורה ומצות ותפלות שלנו, עי"ז אנו צונים תמיד את בית השלישי, וצוה שיראנו הקצ"ה בצנינה על מכונה צעגלא וצומן קריב, אמן.

(כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב צוק"ל — ליקוטי כרם שלמה)

להיזהר במורא מקדש

בספרים הקדושים כבר האריכו צחומר הענין לדבר דברים בטלים ושיחת חולין צצית המדרש צכלל וצשעת התפלה צפרט וצשו"ע אמרו שגדול עונו מנשוא. והנה צומננו צעוה"ר נפרץ מאד ענין זה וכל עת התפלה מפטפטים צכל השטותים ומפריעים ומצלצלים את התפלה. ואמרתו לכוון עליהם צדרך נחות מכאיב את משנחיתו "נשים ועצדים וקטנים פטורים מן התפלה", ועוד אמרו ז"ל (ברכות ו:), "כיון שצא הקצ"ה לצית הכנסת ולא מצא שם עשרה מיד הוא כועס שנאמר מדוע צאתי ואין איש", והקשו האיך נרמו צפסוק זה מנין עשרה, וצמהרש"ל כתב שתיצת אי"ש נטרירקון אימן י"הא ש"מי' רצא וכו' שאין אומרים זאת אלא צעשרה, ולכן שפיר מרומז צקרא זה שהשי"ת כועס ואומר

מדוע באתי ואין אי"ש דהיינו עשרה אנשים שיוכלו לענות איש"ר המרומז בחיבת איש.

ולדרבינו אפ"ל בדרך נחות עפ"י אומרים ז"ל (קידושין מט:), עשרה קצין שיחה ירדה לעולם תשעה נטלו נשים וכו', נמצא שאותם אשר בעוה"ר אין מזהרים, וכל עת התפלה האם מוצאים לנכון לפטפט בכל ההצלים שבועלם, הרי הם בצחינת נשים שנטלו ט' קצין שיחות ואין יכולים להפסיק משיחתם.

וזהו שאמרו "כיון שבא הקב"ה לביהכ"נ ולא מצא שם עשרה היינו עשרה מתפללים, כי רוצים עומדים בשיחות ילדים ולא בתפלה, וממילא הם נחשבים בצחינת נשים, מיד הקב"ה כועס שנאמר "מדוע באתי ואין איש", כי הנמצאים בציהמ"ד צעת התפלה ומשיחים אז הלא הם רק צחינת נשים שנטלו ט' קצין שיחה ולא צחינת איש, ולזה אמרו נשים וכו' פטורים מן התפלה פי' שאותם שהם בצחינת נשים לפטפט בכל עת התפלה הם פטורים מן התפלה לנא לצית הכנסת להתפלל, כי מוטב שיצבו בציתם ולא יבואו אל המקדש לחלל את הקודש בדברים בטלים ולבלבל שאר המתפללים, וכמאמר הכתוב (ישעי' א, יב), מי ציקש זאת מידכם רמוס חצרי באופן כזה.

ולזה אמרו ז"ל (פסחים סה:), "אשרי מי שבניו זכרים אוי למי שבניו נקבות" והנה תיבת בניו מורה לכאורה על בניו זכרים וא"כ למה אמרו אוי למי שבניו נקבות והי' צריך לומר אוי למי שיש לו נקבות. אמנם לפי הנ"ל אפשר לומר בדרך נחות שהכוונה על הבנים הזכרים ואומר עליהם אשרי מי שבניו הם בצחינת זכרים, שבצואם לצית הכנסת הם יושבים דום משיחת חולין מפני הדר גאון עוזו וקדושתו, ואוי למי שבניו הזכרים הנה בצחינת נקבות, שבכל עת הם מפטפטים בשיחת חולין ולא שמים אל לבם חומר העון שיש בדבר הזה.

ואפשר לומר שיצ"ה נוטריקון ש'תיקה י'פה צ'שעת ה'תפלה, דע"י שנהרין מלחלל המקדש מעט דהיינו בתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ידברו שמה הרבה ובפרט בשעת התפלה, על ידי זה יזכו למקדש

הגדול שיצנה צמורה צימינו. וזה שמרומנו, מפני שיצ"ה, היינו שתיקה יפה בשעת התפלה, עי"ז תקו"ס, יזכו לקום בתולת ישראל.

ואמרתי בדרך נחות לפרש הכתוב (ויקרא יט, ט) את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, דהיינו כשיבואו בשב"ק לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, אז ומקדשי תיראי לא יחלל קדושתה בשיחות דברים בטלים שמה, וזה שאמר התנא (ברכות כח:), הזהרו בכבוד חזירכס וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים, היינו הגם שתזהרו בכבוד חזירכס להתנהג עמהם בחאה ולדבר עמהם וכו', אמנם וכשאתם מתפללין דעו לפני מי אתם מתפללין ולא ימשך מזה ח"ו שמדברו באמצע התפלה.

ובמו שאמר הכתוב (ויקרא יט, יח) ואתם לרעך כמוך, אמנם אף על פי שצויתך על זה, אני ה', תזהר שע"י אהבת החברים לא תמשך מזה זלזול לאהבת ה'.

(כרם שלמה — להגה"צ מטענקא זצ"ל)

להיבנם בבית המדרש בהבנעה

לבית המדרש צריכים ליבנם עם הכנעה, כי הוא מקום קדוש. וצריך לדע ולומר, הנני נכנס למקום שהשכינה נמצאת בו, השכינה הקדושה ממתנת צעדנו ויושב תהלות ישראל, ורובה לשמוע ממני התפילה, דברי תחנונים, וא"כ יש ללכת וליבנם בהכנעה. צבית חלקים נהלך צרגש.

מצוה עשה יש של ומקדשי תיראו, וממילא כשנכנסים וצאים לבית המדרש עם הכנעה מקבל הקצ"ה את תפילותינו כמאה"כ (תהלים לה, יט) קרוב ה' לנשצרי לב וגו'.

בתיב (שם י, יז) תאות ענוים שמעת ה'. אם מתאזים להתפלל וצאים עם הכנעה, אז שמעת ה', תכין לבם תקשיב אזנך, כי כשצאים עם הכנעה כבר מוכן הלב להשי"ת, וממילא יש תקשיב אזנך.

בשצריכים להשתדל אלל גציר אחד, הרי עושים הכנות צעד זה, וחושבים ענות היותר מועילות להוציא ממנו סכום היותר גדול, ואין

נכנסים מרגע לרגע לדפוק על דלתותיו. וזהו שאמר הקב"ה תפלה לעני, שחפילתך תהא כמו עני המבקש מאת הגביר שירחם עליו. והנה, אנחנו כשנאים להתפלל עומדים לפני הגביר האדיר והיותר גדול שבעולם, כמאה"כ (תני ג, ט) לי הכסף ולי הזהב נאום ה', למה לא נכנס אליו בהכנה כדבעי למהוי, לכה"פ עם אותה הכנעה שנכנס העני אלל הגביר.

לידע שהוא עומד לפני מלך מלבי המלכים הקב"ה מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, וצא הגמון (שר) אחד ונתן לו שלום, ולא החזיר לו שלום. המתין לו עד שקיים תפלתו. לאחר שקיים תפלתו אמר לו, ריקא (אדם ריק ונקלה), והלא כחוב צמורתכם (דברים ז, ט) "רק השמר לך ושמור נפשך מאד" וכתיב (דברים ז, טו): "ונשמרתם מאד לנפשתיכם" — כשנתתי לך שלום, למה לא החזרת לי שלום? אם הייתי חותך ראשך בסייף, מי היה תוצע את דמך מיד?

אמר לו: המתן לי עד שאפייסך בדברים. אמר לו: אילו היית עומד לפני מלך צר ודם, וצא חצרך ונתן לך שלום, היית מחזיר לו שלום? אמרו לו: לאו. ואם היית מחזיר לו, מה היו עושים לך? אמרו לו: היו חותכים ראשי בסייף. אמרו לו: והלא דברים קל וחומר: מה אהה, שהיית עומד לפני מלך צר ודם, שהיום כאן ומחר בקצר, כך, אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים, על אחת כמה וכמה!

מיד נתפייס אותו ההגמון ונפטור אותו חסיד לשלום.

(ברכות לב:)

המשבת קדושת ביהמ"ק לבית מדרשו

וירא ויאמר וגו' (בראשית כח, יז). פירוש על ידי שנתעורר צו יראה ציית התפלה, ציית הכנסת או ציית המדרש, עד שאמר אין זה כי אם ציית אלקים, רצה לומר שמתחיל ומייחד את מקום התפלה בקדושה יתירה בלתי לה' לצדו ונוהר מכל שיחה ודברים בטלים וכל שכן קלות רחמנא לינלן, רק יושב באימה יראה, וזהו שאמר כי אם ציית אלקים, דייקא

צית אלקיס מיוחד רק למען כבוד אלקיס צרוך הוא, על ידי זה וזה שער השמים מקום לעלות תפלתם השמימה, שתפלתם עולה למעלה ומקובלת לרחמים ורצון אמון כן יהי רצון.

אין זה כי אם צית אלקיס וזה שער השמים. אפשר לומר על פי הריב"ש טוב (דגל מחנה אפרים, פרשת שמות) שעיקר האדם הוא המחשבה ובמקום שמחשבתו של האדם מקושר שם הוא כולו. [ובזה אפשר לרמוז ענין מראות הסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שיעקב אבינו עליו השלום תיקן תפלת ערבית וצודאי היה מתפלל בכונה שלימה והיה מקושר במחשבתו למעלה. וזה הראו לו והנה קולם דא ללותא (וזה"ק השמעות 97 רסו: סימן ט) פירוש תפלת ערבית שהתפלל, מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כי במקום שמחשבתו מקושר שם הוא כולו]. ואיתא בגמרא ברכות (97 כח:) שקודם התפלה צריך לכוון לבו נגד ירושלים וצית המקדש וקודש הקדשים. ועל כן לפי עניות דעתי [נראה] שוב וראוי לומר פסוק זה קודם התפלה, ולכוון כאילו עומד בצית המקדש ונגד קדשי קדשים ממש ויעמיק בזה מאוד במחשבתו, וככה זה יכול להמשיך עליו ממש כח קדושת קדשי קדשים במקום הזה אשר הוא עומד. ופסוק זה רומז על זה, אין זה כי אם צית אלקיס "וזה" שער השמים, היינו זה המקום אשר עומד שם.

(בית אשר)

סגולת התפלה

קרוב ד' לבל קוראיו

מצינו בגמרא (ברכות י.) כשחלה חזקיהו המלך וצא אליו ישעיהו הנביא ויאמר לו (ישעי' לח, א), "כה אמר ה' זו לביתך כי מת אתה ולא תחיה", מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה לעולם הבא, שאל אותו מדוע, והשיב לו משום שלא עסקת בפרייה ורבייה, אמר לו משום שראה צרות הקדש שיצאו ממנו בנים לא טובים. ענה לו ישעיה הנביא אין לך לחשוב בנסמרות ה', מה שנות לה' הוא יעשה. אמרו לו חזקיהו המלך, תן לי בתך לאשה ואולי על ידי זכותי וחכותך יצאו ממני בנים כשרים. אמר לו כבר נגזרה עליך גזרה. אמר לו בן אמוך כלה נבואתך ולא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, ומיד כתוב (ישעי' לח, ב) "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'". מאי קיר? אמר רבי שמעון בן לקיש שהתפלל מתוך קירות לבו, ומיד נתקבלה תפלתו, וכמו שכתוב שאמר ה' לישעיהו שיאמר לחזקיהו (ישעי' לח, ה), "שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתי הנני יוסף על ימיך חמש עשרה שנה".

ולא זו בלבד שזכה חזקיהו המלך בכח תפלתו לבטל גזירת המיתה מעליו, ונתוספו לו ט"ו שנה על חייו, עוד יותר מזה שעד אותה עת כל מי שחלה מת בחליו, ונתחדש על ידי חזקיהו שאף מי שחלה קם מחליו (ילקוט שמעוני, פ' חיי שרה אות קה).

מבאן אנו למדים כמה גדולה כחה של תפלה שלא רק שיכולה להציל לבטל הגזרה שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו יכול לבטל הגזירה, אלא אף, יכול לעשות בכח תפלתו חדוש בצריאה.

סגולת התפלה תלוי' כפי שמאמין ומחשיב כחה

הנה אף שנתזרר לנו גדול כח התפלה, מ"מ עלינו לדעת מה שהורנו גדולי צעלי המוסר ז"ל וזרחשם רבי איציל זלצור ז"ל (כוכבי אור ח) עפ"י מה שמלאנו בחז"ל (ברכות סג): שלפיקך ויכסוהו בצגדים ולא יחס לו (מלכים-א, א, ח), משום שציה את הצגדים, שכרת כנף מעיל שאלו צמעה. והיינו כי בטבע הצגדים להחס הגוף, וזה מתנת השי"ת, ומאחר שציה את הצגדים לא עשו את פעולתם! ומכאן, מי שמזלזל צמתנת ד', ואין הדבר חשוב צעיניו, הרי מאבד עי"ז האפשרות להפיק ממנה תועלת, ולא תפעול ח"ו פעולתה! איום ונורא!

אדם א' ציקש מהגאון רבי שלמה איגר ז"ל לכתוב לאציו הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל לצקשהו להתפלל צעד אשתו לרפואה שלמה. וכן עשה. התשובה צאה מהגרע"א ז"ל: "התפללתי צעד שרה צת רצקה ולא נענית, אולי יש טעות צשמות". חקר רבי שלמה ז"ל אצל צעלה, ונתודע לו שאכן טעה. וכתב עוד הפעם לאציו הגאון ז"ל השם כהוגן. התשובה לא איחרה לצא: "התפללתי צעד רצקה צת שרה, ונענית!" וכן הי', להאשה היתה לה ישועה צמלואה (אגרת הסופרים, עמ' 74).

לא עלה על דעתו שלא נענה כלל, רק אולי יש טעות צשם. איפה לוקחים כזה אמונה פשוטה? הנה, זה גופא קוד הצלחת תפלתם של גדולי ומאורי ישראל, זה וזה גורם! גדול כח התפלה יחד עם האמונה הפשוטה והטהורה צרב כחה!

פעם צא איש אחד לצית המדרש וצכה לפני הסצא מנאווארדוק ז"ל שיתפלל צעדו היות וצנו חולה מסוכן למות ר"ל. אמר לו הסצא ז"ל שהוא יכול להשתדל להציה רופא מומחה שיציל את צנו, אולם הדבר יעלה מאה רוצל. האצ הסכים מיד. אז אמר לו הסצא ז"ל: עליך לשכור עשרה אנשים שיתפללו צעד החולה, ויאמרו אמן יהא שמיא רצא, ויש לנו הצטחה מפי חז"ל הק' (צצת קיט): שהעונה איהש"ר צכל כחו קורעין לו את דינו. וזהו הרופא מומחה שנתכוונתי.

התחיל האב לגמגם ולהתחרט על השכר המרובה שדרש ממנו, וגם הציב ספק, אם אמנם הענין יכול לעזור לו. אז אמר לו הסבא ז"ל שאם צטחונו אינו שלם ואין הוא מאמין צוודאות שרק הקצ"ה לבדו הוא הרופא נאמן — האיך יעזור לך הצרכות והתפליות? ישים כל אחד ואחד דבר זה ללבו!

(שמעתי מגיסי בעמח"ס מנחת חן שליטי"א)

לעורר זכות אבות בתפלה

ויעתר יחזק לה' וגו' ויעתר לו ה' (בראשית כה, כא). ודרשו חז"ל על זה (יבמות סד). א"ר יחזק למה נמשלה תפלתן של לדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום, כך תפלתן של לדיקים מהפכת מדותיו של הקצ"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות. שמעתי מאת ידידי הרה"ג מו"ה יהושע אשר ווייסבלום שליט"א שאמר לפרש ענין עתר שתפלתן של לדיקים נמשלו כעתר דייקא, דהנה ידוע שהזכרת זכות האבות הקדושים מעוררת רחמים, ושלשת האבות הצרהם יחזק ויעקב נרמזים בחיבת עת"ר, כמו שאומרים בתפלת שחרית, צרוגו רחם תזכור צרוגו עקידה תזכור צרוגו תמימות תזכור, שקאי על ג' האבות, רחם היינו זכות הצרהם אע"ה דכתיב ציה (ישעי' מה, ט) הצרהם אוהבי, ותרגומו הצרהם רחמי, עקידה היינו זכות העקידה שנעקד יחזק אע"ה על גבי המזבח, תמימות היינו זכות יעקב אע"ה דכתיב ציה (בראשית שס, טו) ויעקב איש תם יושב אהלים, והר"ת של ר'חם ע'קידה ת'מימות הם עת"ר, דפס"ח.

כפרת עוונות

והנה גדול כח התפלה לכפר עוונות עוד יותר מהקרבת הקרבנות צביהמ"ק, וכמו שאחז"ל (ברכות לב): גדולה תפלה יותר מן הקרבנות. וכן דחז"ל (במדב"ר יח, כא) עה"פ (הושע יד, ג) כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו, אמרו ישראל רצ"ע צומן שצביהמ"ק קיים היינו מקריבים קרבן ומתכפר ועכשיו אין צדינו אלא תפלה וכו', עיי"ש. ורבינו יונה

כתב צפ"ק דברכות (ד"ה מיון), דתפילה מכפר אפילו על עבירה צמודה, מה שלא מועיל לזה קרבן, וצוה א"ש דגדולה יותר מקרבנות.

סגולה למבקש על צרותיו רח"ל

בספר בני יששכר מאמרי חדש תשרי (מאמר ב, אות ו) א"י, במדרש (דצ"ר ב, ו) אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש עליהם רחמים מיד ענה אותם, א"ל הקב"ה, משה, חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם כדכתיב (דברים ז, י) כד' אלקינו בכל קראנו אליו, עכ"ל.

הדקדוקים רבו, (א) הרי משה ציקש כשלא יהיה מי שיבקש רחמים עליהם אעפ"כ יענם הקב"ה, והשי"ת השיבו כשיקראו אותי אני אענה, ובזולת קריאה לא. (ב) מהו הלשון הזה שאמר משה מיד ענה אותם. (ג) למה אמר השי"ת אני אענה אותם, תיבת אני מיותר, ונראה לפרש ע"פ מה שקבלנו כשאדם מתיירא להתפלל מחמת שחושש פן צבאו להתפלל יצואו המקטרגים לקטר על תפלתו, וח"ו ע"י זה יבוקר פנקסו, אזי יתר טוב לספר שצחו של מקום בנידון המצטרך, דהיינו אם יצטרך להתפלל על רפואה לא יתפלל דרך תפילה תיכף רק ישבח דרך שבח הצורה עולם שהוא רופא חולים, ובמחשבתו יכוין להמשיך רפואה להנרצה, וידע תעלומות לב עושה בקשתו, משום דכיון דמוכיר שבח הצורה שהוא פועל הישועה הזאת, מי יקטר על דבר הזה, הנה כל המלאכים מסכימים והקב"ה עושה כפי מחשבתו של המשבח להמשיך ישועה להנרצה.

ולדעתי זה שתיקנו חז"ל (ברכות לב.), לעולם יסדר אדם שצחו של מקום תחילה ואח"כ יתפלל, דכיון שמסדר שצחו של מקום, למשל כשמשבח את הצורה שהוא רופא חולים, הנה כל המלאכים עונים אמן ומסכימים לשבח הלוה, ואח"כ כשיצוא לבקש רחמים על הרפואה שוב לא יקטרו המלאכים, דהוי ח"ו כנוגע בצבד המלך ובשצחו, והנה להיות השי"ת יודע אשר שוב לא יקטרו המלאכים גם צעת הבקשה, הנה הוא ית"ש עונהו מקודם וצטרם יקרא היינו עת סידור השבח.

וזהו שציקש משה, רבש"ע כשתהא רואה צניך צלער ואין מי שמצקש רחמים עליהם (דהיינו שאין מי ראוי לצקש עליהם רחמים שלא יתיירא מן המקטריגים) מיד ענה אותם (היינו מיד צסידור השצח קודם התפילה, ענה אותם) וזה שהשיצ לו השי"ת צכל שעה שיקראו אותי (היינו אותי צלצד, היינו צעת סיפור השצח קודם הצקשה, וכונת המספר צשצח ג"כ צמחשצה על המצוקש וזה אינו מכיר צקריאה הזאת רק השי"ת) אני אענה אותם כי אני הוא היודע תעלומות, שהנרצה הוא למסדר השצח להיותם נעזרים צדצר המצטרך להם, והצן.

(כנסת ישראל — מדודי הגה"צ מטעמעשוואר זצ"ל)

בח התפלה לשנות מזולו

מציינו צגמרא (שצח קטו.) רצי חנינא אומר מזול מחכים מזול מעשיר, ויש מזול לישראל, רצי יוחנן אמר אין מזול לישראל ופירש רש"י אין מזול לישראל שעל ידי התפלה וזכות משתנה מזולו לטובה, עד כאן.

וביאור הענין הוא שכל אדם נקצע גורלו מיוס הולדו עד יום מותו, וכל הקורות שיעצרו עליו צחייו צצר נקצעו ונרשמו צמזל, וכמו כן מצינו צכמה מקומות צגמרא שחזים צכוכצים היו יודעים צדיוק מה יתרחש לאדם, וראה צגמרא (שצח קטו. קטו.) על זה אמר רצי חנינא מזול מחכים ומזול מעשיר ומה שנקצע צמזל אין אפשרות לשנות, אבל רצי יוחנן חולק ואומר שיש כח ציד האדם לשנות המזול על ידי התפלה, ולכן אף אם נגזר על האדם שיהא טפש או עני יש צאפשרותו לשנות על ידי כח התפלה.

ובתב רצנו צחי (דברים יא, יג) וזה לשונו: וצריך אתה לדעת כי כח התפלה גדול אפילו לשנות הטצע ולהנצל מן הסכנה ולצטל הנגזר, לשנות הטצע — מיצחק שנאמר (צראשית כה, כא), "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו", ודרשו רצותינו ז"ל מפני מה נתעקרו האמהות? מפני שהקדוש צרוך הוא מתאזהר לתפלתן של צדיקים, צארו לנו צכאן כי לא צא העקרות לאמהות אלא מפני התפלה, וכשתפללו צזה נשתנה הטצע.

מבאן אנו למדים עוד ענין נשגב בתפלה שיחכן שפעמים הקדוש ברוך הוא שולח לאדם יסורים במטרה אחת ויחידה כדי שהאדם יעמוד להתפלל, וברגע שמתפלל מיד נענה ונושע, ואם מעכב התפלה הרי יכול להמשיך לסבול היסורים.

הרי שכל נערים של בני ישראל היה כאמנעי כדי שישפכו נפשם בתפלה לבזרא עולם. וכל כך למה? משום שאינה דומה תפלה שצאה מתוך שלוה, לתפלה שצאה מתוך צרה, וצפרטו צסקנת מות כשמתפלל מתוך צרה, בצאותה שעה מתעוררים בו כל הרגשות ומרגיש אז שאין לו על מי להשען אלא על אציו שצשמים, ולתפלה כזו תאז בורא עולם, ואז מיד הקדוש ברוך הוא שולח אליו ישועתו. וכמאמר רבינו המאירי (במזור השונה מ"א פ"ה) יסוד ההתקרבות לה' שבו תפלת המתפלל נשמעת ומקבלת הוא בשצירת הלצ ומתפלל בהיותו דכא ושפל רוח.

(שומע תפלה)

סגולה שיתקבלו תפלותיו

והיה כי יצק אלי ושמעתי כי חנון אני (שמות כב, כו). יוצן כמו שכתב בספר בני יששכר משם האר"י אשר בכל ראש חודש צריכין לכוון במוסף צסיום הצרכה האמנעית צירוף שם הוי"ה השולט בצאותו חודש, ומזה פירשו רבותינו ז"ל מפני מה ישראל מתפללים ואינם נענים, מפני שאינם יודעים להתפלל בשם כמו שנאמר (תהלים נא, יד-טו), "אשגבהו כי ידע שמי, יקראני ואענהו". ועל פי זה פירשנו מה שאמר הכתוב (דברים ג, כג), "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר", דקשה מהו הנרצה בעת ההיא, ומהו לאמר? ועל פי הנזכר לעיל יתפרש "ואתחנן אל ה' בעת ההיא" אל צירוף השם הוי"ה השולט בצאותו חודש, והנה הנרצה לאמר לדורות שיכוננו בתפלתם צירוף שם הוי"ה השולט מדי חדש בחדשו ויהיו נענים בתפלתם. וזהו שאמר "והיה" אותיות שם הוי"ה השולט בצאותו חודש, כי יצק אלי, שיחפלל לפני, וצוה ושמעתי כי חנון אני, שאשמע תפלתם. וזהו שאמר (וינה ג, ט), "בהתעטף עלי נפשי את ה'", "השולט בצאותו חדש, "זכרתי", וצוה "ותצוא אליך תפלתי אל היכל קדשך" שתשמע

תפלתי. וזהו שאמר (תהלים יט, ז) "צנר לי אקרא ה' " השולט באותו חודש, "ואל אלהי אשוע ישמע מהיכלו קולי ושועמי לפניו תבוא באזניו", וישמע תפלתי.

(שומע תפלה)

צריך להתפלל שיתקבלו תפילותיו

ויעתר יצחק לה' וגו' ויעתר לו ה' (בראשית כה, כג), ופירש"י ז"ל ויעתה הרצה והפציר בתפלה, ויעתר לו, נתפצר ונתפייס ונתפתה לו, ואומר אני כל לשון עתה לשון הפצרה ורצוי הוא וכו', ע"כ. ויש להבין למה נצרך יצחק להרצות ולהפציר כ"כ בתפלה, הלא מקרא מלא דבר הכתוב (תהלים קמה, יט) רצון יראיו יעשה, והיה טרם יקראו ואני אענה (ישעי' סה, כד), ואם שהמתין השי"ת למלא בקשתו מפני שמתאוה לתפלתן של צדיקים, אולם בשביל זה היה די להמתין עד שיתחיל להתפלל, כי ב' צחינות יש בזה, א' שרצון יראיו יעשה ועוד טרם שיתפללו ימלא ה' בקשתם לטובה, ויש צחינה שמתאוה לתפלתן של צדיקים, ולכן מחכה ה' עד שיתחילו להתפלל, כפרש"י ז"ל על הפסוק (בראשית ג, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, אבל עכ"פ עודם מדברים ואני אשמע, וכמו שמצינו אצל אליעזר עבד אברהם (שם כד, טו) ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה וגו', ומכש"כ אצל יצחק אבינו, וא"כ לאיזה צורך היה שירצה ויפציר בתפלה.

וביותר תמוה מה שפרש"י ז"ל אצל ויעתר לו ה', נתפצר ונתפייס ונתפתה לו וכו', שענין זה שיהיה לשון רצוי שייך שפיר אצל ויעתר יצחק, כי כל זמן שלא הרגיש ולא נתוודע לו מן השמים שהקב"ה נמלטה לו, לא פסק מתפלתו, וכאומרם ז"ל (ברכות לב:) המתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהלים כו, יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', אבל במאמר ויעתר לו ה', מה שייך בזה לשון רצוי, כי העיקר שנמלטה לו ה' ושמע תפלתו ונפקדה רצקה אשתו, והו"ל לומר וישמע לו ה' ותהר וגו'. גם יל"ד למה המתין רש"י ז"ל לפרש לשון עתה עד ויעתר לו ה'.

ועיין בספה"ק אוהב ישראל, שיחזק פעל והועיל בתפלתו הק' לא רק לעצמו כי אם גם לדורות לפקידת עקרות, ויתיישב שפיר, כי ע"כ היה נכרך העמירה, שירצה ויפזיר בתפלה, כי תפלתו לא הייתה לעצמו לצד כי אם גם על הדורות אחריו שיפתח השער לפקידת עקרות לצני ישראל בכל עת שיטרכו.

ועל ענין זה שייך שפיר לומר ויעתר לו ה', לשון רבוי גם על קבלת התפלה, שנחפזר ונתפייס ונתפתה לו, לא רק לדבר זה שחלד רבקה, כי אם גם על בקשותיו לדורותיו אחריו, שגם להם יפתח שערי הנביעה וההשפעה לפקידת עקרות, וכמאה"כ (דברים 1, יב) ושמר ה' אלקיך לך את הצרית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך וגו', ועי"ז והרבך וצרך פרי בטןך וגו' לא יהיה צך עקר ועקרה וגו', דהיינו שכל זה יהיה בזכות אבותינו הקדושים אשר פעלו זאת בתפלתם לכל הדורות.

(נועם אליעזר, פרשת תולדות)

בשובן עד מרומנו יחזק ורבקה, יחזק רבקה בגימטריא תפלה, ועליהם אומר רש"י זה עומד צוית זו ומתפלל זו עומדת צוית זו ומתפללת, כי הזויות של שניהם י' של י' יחזק וה' של רבקה (שני קצוות) הם השם י"ה שבפסוק כי צי"ה ה' אור עולמים, כי העולם נברא בשביל ישראל שמתפללים, ועי"י יחזק ורבקה שניהם התפללו שיזכו להעמיד דורות ולבנות את כלל ישראל.

בתפילת שמרית לשנת ויום טוב, שוכן עד וכו' צפי ישרים מתרומם וצפתי נדיקים תמצרך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל. י' שרים נ'דיקים ח'סידים ק'דושים ראשי תיבות יחז"ק, ואותיות האמנעיות מתיבות תח'ר'ומם, תח'צ'רך, תח'ק'דש, תח'ה'לל, הם רבקה"ה. ויש לבאר מה שמזכירים ברמז כאן יחזק ורבקה דוקא.

והאבודרהם כתב, יש אומרים ששם מתברר יחזק ושם אשתו רבקה, ועשאו לכבוד יחזק אבינו ורבקה אמנו ע"ה, להזכיר לנו זכותם.

ובספה"ק בני יששכר כתב הטעם מה שמזכיר כאן ברמזו ינחק ורצקה, דכתיב (בראשית כה, כא) ויעתר ינחק לה' לנוכח אשתו, ובעת תפילת שמונה עשרה דומין ישראל למלאכים, שנאמר בהם (יחזקאל א, ז) ורגליהם רגל ישרה, ישר"ה גימטריא תקט"ו, והמלאכים עומדים צמרחק תקט"ו מיל. וכתב הבני יששכר, ינח"ק רצק"ה בגימטריא תקט"ו כמספר תפלה, וכמספר תיבת ואתחנ"ן. ולכן מזכירים ינחק ורצקה, שיעלו תפילותינו עד כסא הכבוד, כיון שהתפללנו יחדיו.

(ס' להודות ולהלל על הגדה של פסח, עמ' רי"ז)

בחינה על תפלתו אם היא מרוצה לשמים

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת (שמות כד, ז), דהנה האדם בעבודתו להש"י צמורה וצמנות מביא תענוג גדול למעלה, וכשאלס רונה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הצחינה היא על זה, אם אדם רואה שלבו צוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו ויש לו חשק ורצון בעבודת הצורא, אז צוודאי מוכח שהש"י יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר ומראה כבוד ה' כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקצ"ה נהנה ממנו, ולזה כאש אוכלת, אם לבו צוער כאש, וק"ל:

(קדושת לוי, סוף פרשת משפטים)

אל נא אחי תרעו (בראשית יט, ז), צסס אה"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזומיר זוק"ל, פי' נא לשון בקשה, היינו תפלה, והסימן של התפלה אם היא כראוי, אם היה לאדם קודם התפלה שונא מוחלט ואחר התפלה עלה בלבו שיהיה לאיש הזה אוהב נאמן, זאת היא סימן מובהק שהתפלה היה כראוי ועשה רושם ופעולה למעלה, וזה"פ אל נא אחי תרעו, פי' אל נא ר"ל אין זאת נקראת תפלה אם אחי תרעו, אם יש לו עדיין מחשבה רעה על חברו.

(דברי ישראל, פרשת וירא)

תפילה לשון חיבור

אחד הפירושים למלה "תפילה" הוא חיבור. וכמו שפירש"י על הפסוק (בראשית ל ט): "נפתולי אלקים נפתלתי" שהוא מלשון תפילה ומלשון חיבור.

הרמב"ם (פ"א מה' תפילה ה"ב) פוסק שיטנם שלשה חלקים בתפילה [ומשמע מלשוננו שהם מדאורייתא] וז"ל: "חיוז מצוה זו כך הוא, שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שצחו של הקדוש צרוך הוא, ואחר כך שואל זכריו שהוא זריך להם בצקשה וצחחינה, ואחר כך נותן שבת והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו". ואכן סדר התפילה הוא — "שלש ראשונות שבת לה', ושלוש אחרונות הודיה, ואמנעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולזרכי הציבור כולן" (רמב"ם שם ה"ד).

מטרתה של התפלה היא להידבק בקב"ה, לדבר עמו, ליצור קשר ולחוש עמו שייכות. ותמוה, מדוע רוב רובה של התפילה היא בקשות מהקב"ה — עד שזו"ל מכנים את התפילה במקומות רבים "בקשת רחמים"?

והסיבה היא, כיון שמטרת התפילה היא יצירת שייכות עם הקב"ה, והיות והנקודה הפנימית ביותר של האדם היא הרצונות שלו — לכן אנו מבקשים לקשר את הרצון שלנו — את הנקודה הפנימית ביותר שלנו — עם הקב"ה!

הקב"ה רצה שהחיבור שלנו עמו יהיה עם הרצון שלנו, עם מה שאנו צאמת רוצים! האדם הוא אדם, והוא לא יכול להתעלם מרצונותיו האמיתיים — אחד זריך פרנסה, והשני זקוק לרפואה, הרצון הזה יוקד בלב כל אדם ואדם, ובנקודה הרותמת הזאת — אנו מתחברים אל הקב"ה!

התחברות להקב"ה בעת התפלה

והנה קולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כח, יב).
 איתא בזוהר חדש קולם דא ללותא, וכן כתבו כל ספרי חכמי האמת כי
 כל עבודתנו בעבודה שלב ז' תפלה, לחצר שמים וארץ והיה המשכן
 אחד, כי תפלה היא לשון התחברות, מלשון נפתולי אלקים נפתלתי (שם
 ל, ט), כי האדם המתפלל עומד למטה על הארץ ותפלתו עולה למעלה
 ונעשית כתר לראש מלך מלכי המלכים הקב"ה, וזהו קולם מוצב ארצה
 וראשו מגיע השמימה.

(קדושת ציון, פרשת ויצא)

כח התפלה לאוקמי שבינתא מעפרא

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרוצים אליו כה' אלקינו בכל
 קראנו אליו (דברים ז, י). במדרש רבה (פ"ב, י) אין קריאה אלא לשון תפלה
 דכתיב (ישעי' סה, כד) והי' טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני
 אשמע. אפשר לומר דהנה כל אחד ואחד מיישראל יש לו חלק אלקי
 ממעל וכללות ישראל נקראת תפלה, זו השכינה הקדושה (וזה"ק ח"א רנ"ג),
 כי תפלה היא לשון התחברות כמו שתרגס אונקלוס עה"פ נפתולי אלקים
 נפתלתי (בראשית ל, ט), שאנו מדבקים אליו ית' ומסתכלים ברוממותו ית"ש
 ובשפלות עצמנו אנו נעשים כאין נגדו, ויש תפל בתי"ו כמו היאכל תפל
 מבלי מלח (איוב ג, י), שאי אפשר לאכול בלי מלח, וזהו משאחז"ל (דבר
 ג, יב) שערי תפלה לא ננעלו, אע"פ שעשה נגד רצונו ח"ו מ"מ (איוב
 לו, ה) הן אל-כביר ולא ימאס תפלתם ותשובתם כי כך הי' במחשבתו
 הקדומה כביכול שיעשה תשובה ויתכפר, ויקבל ברחמים וברצון את
 תפלתו, ועיקר תפלתו צריך להיות על גלות השכינה שהיא עמנו בגלות
 כביכול שיחזירה במהרה למקומה לאיתנה הראשון ברוב רחמיו, ועיקר
 הירידה היא רק להעלות הניצויות הקדושות לשרש העליון.

וזהו פי' אין קריאה אלא תפלה, דעיקר הקריאה צריך להיות
 להעלות התפלה שהיא השכינה הקדושה שנאמר והי' טרם יקראו ואני
 אענה, כי כך הי' במחשבתו הקדומה כביכול אם יעשה תשובה מיד

יקבלם וישיב שכינתו לציון צמרה, וזה נקרא טרם שפירושו קודם, כי זה הי' צמחצתו כזיכור קודם צריאת שמים וארץ שיעשה תשובה ויתכפר כמו שאמרו חז"ל (וזה"ק ח"ג ס"ט): וכי למגנא אני נקרא רחום וחנון, ומשפיע מעולם ששם הרחמים גמורים עלי שום תערוצת דין כלל, וזהו והי' טרם יקראו, אם יקראו מעולם הנקרא טרם, ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע, אפילו אם הם מתפללים על צרכי ועניני העוה"ז שהם נקראו עוד, שהם טפל, כי עיקר התפלה צריך להיות על התשובה שיזכנו צרוב רחמי ולהשיב שכינתו לציון עירו צמרה כזכר לעיל, ועניני העולם הזה נקרא עוד, גם כן אני אשמע.

(זרע יעקב — מעליץ)

בח התפלה על דורות העתידים

בספ"ה"ק זרע קודש ויגש אליו יהודה (בראשית מד, יח), אמרו ז"ל (ב"ר מט, ט) מנינו הגשה לתפלה, כי תפלה הוא לשון דביקות מלשון נפחולי אלקים נפתחי (בראשית ל, ט), כי ע"י תפלה הוא מדבק עצמו באלקותו יתצרך שמו, ואז כשדבק באלקותו ית"ש אז בודאי תפלתו עושה רושם, ואמרו ז"ל (ברכות לב): התפלל ולא נענה יחזור ויתפלל ולא יתייחס את עצמו מן הרחמים כי ית"ש חפץ ורובה ומתאוה לתפלות ישראל, ואעפ"י שלא נענה אדם עדיין בתפלתו לא יאמר כבר נסיתי הרבה פעמים ואיני רואה שום ישועה ע"י תפילתי, רק עכ"ז יאמר בלבו אחזור ואתפלל תמיד לו ית"ש כי בודאי אהי' מעורר רחמנותו ית"ש, כי ית"ש חפץ שלא ידח ממנו נידח וישגר את תפלתו צפי להתקבל לפניו יתצרך כיון שיש בנז חלק אלקותו ממעל ולמענו ולמענו יעש לקבל תפילתי ותהי תפילתי שגורה צפי ויתקבל. וזהו מרמו צכאן שראשי תיבות ויגש אליו יהודה הוא אי"ו, שפירושו ששואל איה חסד הא-ל וישועתו ע"י תפילתי. ומרמו לנו הכחוצ שיתרך לעצמו על זה שלא יתייחס את עצמו מן הרחמים כי צי אדוני, כי יש צי חלק אלקי ממעל, ולכן ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. ותעשה למענך ותקבל תפילתי, עכ"ל"ק.

ואיתא בספר לב שמחה לפרש הכתוב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' צעת ההיא לאמר, שמשה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפילות כמנין ואתחננ"ן, וזוה נתן כח לכל הדורות שיוכלו להתפלל. וזהו ואתחננ"ן בגימטריא תפל"ה, וגם הוא לשון עמיד, שפעל כח התפלה לדורות עולם. ולזה אמר שם צעת ההיא ולא אמר באיזה עת, כי בכל עת וזכל זמן מועיל תפלת בני ישראל, ורחמנא לבא בעי (סנהדרין ק:).

סגולת התפלה להביאו לידי יראת שמים

השל"ה הק' (גדךן חיים ומוכח מוסר) דקדק בפסוק (כה, כח) ויאבז ינחק את עשו כי יד צפיו ורצקה אוהבת את יעקב, מדוע צינחק נאמר ויאבז"צ לשון עבר, וברצקה נאמר אוהב"ת לשון הווה. ומי" כי סיבת אהבת ינחק לעשו היתה ע"י דבר גשמי, כמו שאמר כי יד צפיו, שעשו הביא לו יד לאכול, ואהבה גשמית היא אהבה התלויה בדבר, וצטל דבר צטלה אהבה, ולכן נאמר ויאבז ינחק את עשו לשון עבר, כי רק בצעה שהביא את ה"יד אהב אותו, אבל אחרי כן צטלה האהבה. לא כן רצקה שאהבתה ליעקב היתה מחמת תמימותו ועזרתו הרוחנית, וכיון שרוחניות היא נלחיות, לכן היתה אהבתה קבועה וקיימת, וע"כ נאמר ורצקה אוהבת את יעקב לשון הווה, כי נמשך הדבר תמיד. וזוה יקח האדם מוסר השכל להתדבק ולאהוב רק עניני קדושה, כי אהבת דברים גשמיים היא רק לרגע קטן לבד, משא"כ דברים רוחניים קיימים לעד, עכדה"ק.

וגיתן להרחיב את הדיבור צענין הלז, דאיתא צסה"ק תפארת שלמה צפרשתן על הפסוק (בראשית כח, כג) ויתרוולו הצנים צקרצה ותאמר אם כן למה זה אנכי, כי יש צני אדם הצאים צציהמ"ד ומתפללים ולומדים תורה ועוזדים את ד', אבל כשיוצאים מצין כותלי צציהמ"ד מתהפכים לאנשים אחרים, שנשכח מלצם שרגע לפני זה עמדו לפני ד' והיו דבוקים בו, ועתה נשקעים בצשמיות וצחומריות, עד שעלולים לעשות גם דברים שלא כשורה ח"ו. וזה מוכיח שכל עצדתם לא היתה צאמת לאמיתה. והוא אשר אמר הכתוב, ויתרוולו הצנים צקרצה, וצרש"י דכשהיתה עוברת על פתחי צציהמ"ד היה יעקב רץ ומפרכם ללאח וכשעברה על פתחי

ע"ז היה עשו מפרנס לנאת, והיא חשבה שיש צה ולד אחד שיש לו התעוררות לרון לביהמ"ד, אבל כשהולכת משם ועוברת דרך בית ע"ז כבר שוכח את ביהמ"ד ומתאוה לע"ז, ולזה אמרה אם כן למה זה אנכי, למה לה להוליד בן כזה שעבודתו לד' אינה אמיתית, והאור והחושך משתמשים בו בערבוביא, ועיי"ש עוד.

וזה אצן הצותן לכל אדם הרוצה לדעת ולהכיר ערכו בעבודת קונו ית', שיכול לעמוד על כך כשיצתן לאן לכו פונה כשיוצא מביהמ"ד, כגון שהולך ברחוב או שהולך לאכול או לשאר עסקיו ונרכיו, שאם אז עדיין דבוק בד', הרי זה מעיד שבדרך האמת הוא הולך, ואם מקיח דעת מד' ונכנס לעולם אחר, סימן שעבודתו אינה בשלימות.

ולעולם יאמר האדם (מדבאר"ה) מתי יגיע מעשי למעשי האבות הק', שהם המשיכו את תורתם ועבודתם במעשיהם של חול, כדאימא בפה"ק זרע קודש (פ' לך, בסופו, בליקוטים), שמקשה למה נאמר בתורה מעשה האבות אכילתם ושדוכס וגידול לאנס, ולא נאמר בתורה מעשה המלאכים אשר כולם קדושים ועושים צאימה וציראה רצון קונם להקדיש ליוצרים, והיה ראוי ציותר שהתורה הקדושה והטהורה תכתב רום עבודת המלאכים במקום מעשיהם הגשמיים של האבות. ותירך כי האבות הק' שצרו את טבעם הגופני בהפכס את כל חייהם הגשמי לעבודתו ית"ש, עד שגם צעת עסקם בכל אלה היו דבוקים בד' כמו צעת תורתם ותפלתם, וזה רבותא גדולה עד שממעשים אלו נעשה תורה, אבל המלאכים אין להם יצה"ר וגשמיות כי אם קדושה לבד, וממילא אין חידוש בעבודת ד' שלהם.

ואולי יש להעמיס זאת בדברי רב אחא שהוצא ברש"י עה"פ (בראשית כד, מז) ואצוא היום אל העין, "יפה שיחתן של עבדי אצות" (בר"ר ס, ט), היינו טעוים ויפס שיחות ועבודות ופעולות הגשמיים של האבות, כי אף בעשותם כל אלה מקושרים לתורה, וע"כ נעשו מעשיהם חלק "מתורתן של צנים", כי כל מעשיהם תורה היא, וע"כ נכפלה פרשת אליעזר בתורה, כי יש צה רבותא ויפסי שממנה נשמע שצברו האבות את טבעם הגשמי להעלות לד' עד שנעשה מזה תורה.

ברם עלינו לחפש עצה ותושיה שאנשים כערכנו יגיעו לידי כך, שאף אחר שיוצאים מלימוד התורה עדיין נהיה מקושרים לה.

וגראה בהקדמ הא דכ"ק מו"ח זללה"ה (הכ"מ) היה רגיל לומר בשם הגה"ק הרבי ר' שמעלקא זי"ע עה"פ (תהלים לה, יג) לכו בניי שמעו לי יראת ד' אלמדכם, דלכאורה הול"ל בואו בניי, דכדי לשמוע את דבריו נריכין להתקרב אליו, ולא לילך ממנו. ופי' שרצה הכתוב לומר, דאפילו צעת לכו בניי גם אז שמעו לי, כלומר דאפילו כשתלכו מביהמ"ד ומבית רבכם, אף אז תשמעו לי להתלבש ביראת ד'. ובזה פי' מו"ח ז"ל מאה"כ בפרשה השניה של ק"ש (דברים יא, יט), ולמדתם אותם את בניכם לדבר גם בשבתך צניתך ובלכתך צורך, שיהיו דבקים ומקושרים צדרכי התורה שלומדים בשבתם צנית, אף צעת לכתם צורך כשעוסקים בצרכיהם בלכת ידיהו, שאף אז תשפיע עליהם התורה שלמדו צנית.

ויתכן שבמקרה הנזכר לכו בניי נרמז העצה על הג"ל, שמסיים הכתוב ואומר יראת ד' אלמדכם, והוא כמאה"כ (תהלים יט, י) יראת ד' טהורה עומדת לעד, כלומר שיראת שמים היא סגולה על קיום תמידי שיתקיים לכו בניי, שאם האדם לומד תורה עם יר"ש שמכוון בלימודו לעשות רצון הבורא"ש, אז יש לזה כח השפעה שאפילו כשפוסק מללמוד תתלווה עמו קדושת התורה.

ובן הוא גם בתפלה, דיש לך אדם העומד ומתפלל כדי לפעול אחיה ישועה, צידעו שהקב"ה שומע תפלת כל פה. אבל זהו מדריגה פשוטה, ובאמת יש בתפלה משמעות ודרגא גדולה ביותר, כי תפלה היא עבודה רמה ועילאה, בחי' ולעצדו בכל לבבכם, כאז"ל (תענית ב) שהיא עבודה שכלב, וכמוצא בסה"ק שער התפלה (שער השמיני, פרק י"ח בדפוס"ח) בשם הרה"ק הקדוש לוי זי"ע, שלא יכוון האדם על עצמו צעת התפלה, אלא עליו לדעת שהתפלה היא עבודה נשגבה לד' ובה מתדבק צד', כידוע שתפלה מלשון (בראשית ל, ח) נפתולי אלקים נפתלתי, לשון חיבור, כי התפלה מחברת את ישראל לאביהם שבשמים, בהיותם עומדים לפניו ית' ומדברים אליו ואומרים לפניו שירות ותשבחות. וכשתתפלל האדם

באופן כזה, תפלתו היא עם יראת שמים, ותפלה זו יש לה כח שתשפיע על האדם גם אחר גמר התפלה, כי היא ענין חיצור הפועלת שנשאר האדם מחובר לד' כל היום.

וגדולה תפלה שהיא מרוממת את האדם ומוסיפה בו בחינת היראה, כדאי' בטה"ק מאור ושמש (פ' ויגא) עה"פ וייקן יעקב משנתו ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי וגו', ודרשו במדרש (ב"ר סט, ז), וייקן יעקב משנתו, ממשנתו. וציאר דידוע שתכלית השלימות בעבודת ד' הוא שיבוא האדם להשיג חלקותו ית"ש, וזה נעשה ע"י תורה עם תפלה, ועיקר המבוא לקנות יר"ש הוא ע"י תפלה בהתלהבות והתעוררות. והנה אמרו חז"ל (ברכות טו:) עה"פ ויפגע במקום, שיעקב תיקן תפלת ערבית, הרי שאז השיג סוד התפלה. ועד אז היה עיקר עסקו בתורה בישבו צביהמ"ד של שם ועבר, ועתה כשנתאמן בעבודת התפלה זכה ליראת הרוממות ולהתגלות חלקית בחלומו. וכשראה יעקב זאת, הקיץ משנתו, ודרשו ממשנתו, פי' שנתעורר להבין שאין די בלימוד התורה בלבד, כי רק אחר שהשיג ענין התפלה בא ליראה שלימה ולהשגה בצוכה"ע, ויאמר אכן יש ד' במקום הזה, שע"י תפלה השיג התגלות חלקית יותר ממה שהשיג עד עתה, ואנכי לא ידעתי, שלא ידע זאת עד הנה. ויאמר אין זה כי אם בית חלקים, שע"י התפלה בהתלהבות והתעוררות בא האדם ליראת הרוממות הרמוזה צבי"ת חלקים, כדמצינו בגמ' (שבת לא:) שצית רומזו לבחינת יראה, וזה שער השמים, שמיצא להשגת חלקית וליר"ש, עכתד"ק.

ויוצא מדבריו הק', דאף שבדאי כשהאדם לומד תורה, מושפע ביראת שמים, מ"מ השלימות בא ע"י תפלה, שיש לה סגולה מיוחדת להציא את האדם ליר"ש. ולזאת השקיעו תלמידי הצעשה"ק זי"ע כוחות גדולים בתפלה, כי היא המבוא להציא את האדם ליראה ולהשגות גבוהות. אך הדבר תלוי באופן עריכת התפלה, שצריך האדם לעשות הכנה לתפלה ע"י לימוד התורה, ויזהר שלא לשוחח לפני התפלה, ויאמר פסוקי דזמרה בהתלהבות, וכן בכל התפלה יתפלל כדת וכראוי וככוון.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב שליט"א, בסעודת ר"ח כסלו תשס"ו)

להודות סגולת התפלה ולהלל קה

סגולת התפלה בשמוציא דיבוריו בכוונה

ואתחנן (דברים ג, ג) גימטריא תפלה וגימטריא תקט"ו. הרמו
זוה כמד"א במדרש (דבר ג, י) הקצ"ה רחוק וקרוב, כילד, אמר ר"י
ז"ר סימון מכאן ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה, הרי רחוק, וקרוב מגין,
שאלם עומד ומתפלל ומרהר בתוך לבו וקרוב הקצ"ה לשמוע את
תפלתו. וזה הגימטריא תקט"ו, ת"ק כנגד המרחק מהארץ לרקיע, ט"ו
גימטריא שם הק' י"ה. וזהו ואתחנן גימטריא תפלה וגימטריא ת"ק
ט"ו, שגם כשנדמה לו ליהודי שהוא רחוק מהשי"ת מהלך ת"ק שנה
כימי השמים על הארץ ומרוחק ממנו יתצרך, בכל זאת ט"ו הוא שם
הק' י"ה, שעומד ומתפלל אל ה' ולפניו יתצרך ישפוך שיחו כאדם המשיח
באדון חזירו (כלשון הירושלמי ברכות ע, א), והנה ה' נלכ עליו, כמא"כ (תהלים
קמ, א) מן המזל קראתי י"ה, אף כשנדמה לי שאני צמיזר ומרוחק
מהשי"ת, ככ"ז קראתי י"ה, ואז ענני במרחב י"ה.

(ברכת אברהם, פרשת ואתחנן)

שעם למה התפלל משה רבע"ה חמש מאות וט"ו תפלות, כמנין
ואתחנן, דהנה איתא בגמרא (פסחים נד:) שהמהלך מרקיע לרקיע הוא
ת"ק שנה, ועוציו של כל רקיע הוא ג"כ מהלך ת"ק שנה, ומן רקיע
השביעי עד לחיות הקודש שהם נושאים את כסא הכבוד ג"כ מהלך ת"ק
שנה. ומשה רבינו רצה להעלות את תפלתו עד כסא הכבוד, לכן התפלל
תקט"ו תפלות, לרמו על ת"ק שנה, ועל ז' רקיעים וח' אווירם שביניהם.

בפיוט מוסף, וחיות הקודש, מרבעות לכסא חמש מאות וחמש
עשרה, דהיינו להעלות התפלה עד לכסא הכבוד, היינו חשבון של תקט"ו,
עיי"ש.

(מגלה עמוקות)

אין להתרעם אם לא נענה בחפצו

לפעמים מתרעם האדם שאף שהתפלל בכוונה גדולה, לא נענה
כחפצו, וכבר עמד על זה בשל"ה שיש לזכור ולדעת — שתפלותיו לא

נאבדו ויש לו לשמוח על שזכה לקיים מצות צורא — מצות התפלה ושכרו שמור לו על זה.

"דע כי התפלה היא מצות עשה מן התורה, כדכתיב ולעבדו בכל לבבכם, והרי הוא כשאר מצות עשה שאדם מקיים, עושה סוכה ונוטל לולב וכיוצא בו, הנה המצוה היא נחת רוח לפניו יתעלה, ועושה רושם למעלה ושכרו שמור, וענין שמיעת התפלה הוא, שהקב"ה צוחר בה והמלאך קושרה ועושה כתר להקב"ה ורשומה למעלה, ושכרו שמור ככל המצות".

האם יתרעם האדם כשקיים מצות לולב ולא קיבל שכרו צעוה"ז, אם היינו מעריכים גדול מצוה ומעלמה, הרי אף שלא השיג את מזקשו, הלא סוף כל סוף הרויח מנוה אחת, ויצא יום ויהא מוכן לשלם הון תועפות עבור מצוה זו!

ועוד יש להתחזק ולדעת שמלבד שהתפלה לא נאבדה, אי אפשר לדעת כלל שתפלתו לא נתקבלה, ובעל קהלת יעקב ז"ל (חיי עולם, פכ"ה) כתב במתק לשונו: "מה שנדמה לו שאינו נענה בתפלתו, אע"פ שהתפלל על זה זמן רב, אינו נכון כלל, שהרי אי אפשר לדעת האיך היה המצב אצלו — אילו לא התפלל, דאולי לולי תפלתו היה ח"ו המצב גרוע יותר ח"ו, ותפלתו עשתה מחלה (ויק"ר ג, ה)".

(שמעתי מגיסי בעמח"ס מנחת חן שליטי"א)

בשאינו נענה הוא לטובתו

אם אין האדם מקבל מה שמבקש, צריך לדעת שזה גופא מה שקיבל, שלא נתנו לו, וזה גופא הישועה, ומעשה היה ציהודי שהיה מהקצבים הראשונים צעיר הקודש בני צרק, צוקנותו כשעשה את השצב צרכות לילדו האחרון, עמד וסיפר לפני הנוכחים את קורות חייו, וכה סיפר: כשהייתי צחור צעיר קיבלתי יום אחד הזמנה להתייצב לצבא הפולני, וכידוע השירות צבא היה מבחינת פיקוח נפש ממש הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית, נסעתי מיד למורי ורבי האדמו"ר מגור בעל

ה"אמרי אמת" ז"ל, ובקשתי ברכה להשתחרר מהצבא, הרצי אמר לי: "מה אעשה שערי שמים סגורים".

אמרתי בלבי ללכת להרצי מאלכסנדר ז"ל ולבקש ממנו ברכה להשתחרר מהצבא, אולי הוא יכול לעשות צבילי משהו, כשראה הרצי את הקוויתל אמר לי: "מה אני יכול לעשות השערים סגורים", אבל בא ואספר לך מעשה, הוא סיפר לו את הסיפור עם הרצי מווארקא ואמר לו בא ונתפלל ביחד להקב"ה אולי השערים יפתחו, ישבו ואמרו תהלים ביחד בצביות נוראות, ולאחר מכן קם הרצי מאלכסנדר ואמר לו: "אני רואה עדיין שהשערים סגורים".

בשראיתי את המצב אמרתי בלבי הענה היחידה לצרות לארץ ישראל, וכך עשיתי, כשהגעתי לארץ ישראל למדתי כמה שנים ואח"כ נשאתי ופתחתי את חנות הצמר שברשותי, והנה כמה שנים אח"כ ל"ע הגיע היטלער ימח שמו והכחיד את רוב מנינה וצנינה של היהדות וכן את כל משפחתי, והנני היחידי שניצלתי מכל משפחתי, אני היחידי שזכיתי שכל בני ונכדי שומרי תורה ומצוות חיים וקיימים.

היום לאחר שנים רבות אני רואה שדוקא מפני שהשערים היו סגורים מפני כן ניצלתי, זה גופא היה הישועה שלי שהשערים היו סגורים, מאז ראיתי ולמדתי את המוסר החשוב ביותר צי"י "שגם כשהשערים סגורים, הם פתוחים, וכל מה דעבד רחמנא לטב עבד"...

(שמעתי מאחי רב דקהל בית יצחק ד'טורקא שליט"א)

עניית אמן

גודל חשיבת עניית אמן
כל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו.

(ברכות מז.)

פתחו שערים ויצא גוי לדיק שומר אמונים, אל תיקרי שומר
אמונים אלא שאומרים אמן (שבת קיט:), כי אלו שעונים אמן פותחים להם
שערי גן עדן.

מאי אמן, א"ר חנינא, אל מ'לך נ'אמן (ס).

בל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו
של שצעים שנה (ס). מהו בכל כחו, פירש"י בכל כוונתו.

"אמן" הוא המפתח לגן עדן, ולכן צריכים לחטוף ככל היותר
שיכולים. והרי המפתח של גן עדן צדינו, וכי כסילים אנחנו, וכי שוטים
אנחנו, שאין עונים "אמן" כדבעי, כל זמן שאנחנו נמצאים בזה העולם
עדיין יכולים לחטוף אמנים.

מהרש"א: מלאכים שנבראו בעניית אמן באים בגן עדן ומצווים
לפתוח שערי גן עדן לאדם שענה אמן. ופותחים לו כל שערי.

אמן היינו אמונה שמאמין שהצרכה יקום, ולכן גדול העונה יותר
מן המצרך, ומי שאינו עונה אמן בצוונה לא יתקיים הצרכה. וזהו הטענה
על שרה אמונו, ותלחק שרה בקרבה, ולא ענתה אז אמן, ולא האמינתה,
ואם אין עונים אמן אין כאן אמונה, אבל באמת ע"י עניית אמן ממשיכים
השפע ופורטים כל הגדרות.

בספר הגן ודרך משה: אמן ר"ת א'ני מ'וסר נ'פשי, כשאומר
יהודי א-ל מ'לך נאמן, בכל מצב ובכל זמן ועידן, ובכל אופן שהוא מן

השי"ת והוא טוב בעדי, זהו מי שמוסר נפשי, שאין לו רלוניות אחרות רק מה שעושה לו הקצ"ה, זהו אמן בכל כמו שצריך יהודי לכון.

אמן ר"ת מ'שכני א'חרך נ'רונה.

בתיב (תהלים נב, ג) חסד א-ל כל היום, בזה שעונים אמן משפיעים חסדים כל היום.

בבית יוסף (סימן נ"ו) מביא בשם האבודרהם, דאמן יהא שמה רבא מצרך לעולם ולעלמי עלמאי, הרי ז' תיבות, וגם כ"ח אותיות כמנין "כח", וכל העונה אמן יש"ר בכל כמו קורעים לו גזר דינו וכו'. גם בפסוק צראשית צרא אלקים את השמים ואת הארץ יש ז' תיבות וגם כ"ח אותיות. וכן הוא בפסוק ראשון של קבלת התורה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מצדדים, שזהו תכלית הצריאה, וזהו קבלת התורה.

גדול העונה אמן יותר מן המברך

אמרינן בצרכות צפרק אלו דצרים (נג): גדול העונה אמן יותר מן המצרך. יש מפרשים כי אמן בגימטריא עולה למנין ז"א והוא כמנין שני שמות יו"ד ה"א אל"ף דל"ת. ויש מפרשים כי המצרך דומה לשטר שלא נתקיים צבית דין ויכול אדם להכחישו ואחר שהוא מאושר ומקוים עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, כך אמן הוא קיום חותם הצרכה, וכן עיקר.

(אבודרהם, שמונה עשרה ד"ה וחוזר שליח)

ועוד יש מפרשים כי אמן בגימטריא ז"א כמנין היה הוה ויהיה אחד (עה"כ). והנה העונה אמן מורה כי הצורה ימצרך היה קודם צריאת העולם וצרכונו מקיימו ושיצבו לתוהו וצוהו, ולאחדותו אין סוף, ולכן גדול כח העונה אמן יותר מן המצרך כי המצרך ממשיך צרכה והעונה אמן מייחדו, ומורה על חידוש העולם צרכונו, ושהעולם מתקיים

במאמרו וישיבהו לתוהו וזוהו, שליט על הכל ראשון ואחרון יתברך שמו לעדי עד ולנצח נצחים אמן.

(ריקאנטי, פרשת בשלח)

ואמרו ז"ל (שבת קיט:): גדול העונה אמן יותר מן המברך ופותחין לו שערי גן עדן שנאמר (ישעי' כו, ב) פתחו שערים ויבוא גוי לדיק שומר אמונים, אל תקרי אמונים אלא אמונים, ומאותה שעה זוכין התינוקות לחיי העולם הבא, ואם כן איך להם למדברים דברים בטלים או שחוק בשעת התפלה ומוגעין בניהם מחיי העולם הבא, כי יש לנו לעשות קל וחומר בעצמו ממלך בשר ודם, כל שכן אנו שעומדין לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה, כי ראינו בעוננו כמה בתי כנסיות שנחרבו על שנהגו בהם קלות ראש ונהפכו להיות בתי עבודה זרה ועליהם אמר הנביא (ירמיי' ו, יא) המערת פריצים היה הבית הזה, על כן כל אחד ואחד יתן אל לבו להיות ירא וחרד מפני בוראו, ולא ידבר בשעה שהחזן מתפלל שמונה עשרה, הטעם למה גדול העונה אמן יותר מן המברך לפי שאמן בגימטריא כאותיות השם בקריאתו ובכתבו, המברך צירכו ככתבו והעונה אמן צירכו מזה וזוה ומאמן אותו בהן.

(כל בו, סימן י"א)

והשובע מפי שליח לצור התפלה כשחוזר אותה, חייב לענות 'אמן' על כל ברכה וברכה ולכוין את לבו לידע על איזו ברכה עונה 'אמן' ויטול בזה שכרו כפול, כמו שאמרו בסוף מסכת נזיר (סו, ב) תניא, רבי יוסי אומר גדול העונה אמן, יותר מן המברך. פירוש: 'אמן' עולה חשבונו ז"א, כמנין יהו"ה אדנ"י. דבר אחר העונה 'אמן' בכונה על כל ברכה עושה הדבר כפול, בכונה לברכה בלבו ובהאמונה בפיו. והמברך, פעמים אומרה בלא כונה, בהיות הדבר שגור בפיו ולא בלבו.

(מנורת המאור, אות קי"א)

ע"י עניית אמן נפתחים השערים, ונתקבל התפלות כאשר ישראל שומרים לשמוע הברכה כדי לענות אחריה אמן ומהרים לכוון את לבם כמו שצריך, כמה פתחים של ברכות נפתחים

למעלה כמה טובות וכמה שמחה יש בכל העולמות, ומהו שכרם, בעולם הזה בשעת צרה כשישראל מתפללים לפני קונם, יוצא קול ומכריז בכל העולמות, פתחו שערים ויצוא גוי לדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים אלא אמונים, וכמו שהם פתחו שערי הצרכות כן עתה פתחו להם שערי התפלות, ומתקבלת תפילתם. ובעולם הבא שכרו של אדם השומר לענות אמן הוא, שנשמחו עולה ומכריזים לפנייה פתחו שערי גן עדן לפנייה כמו שהיה פתח השערים כל יום כשהיה עונה אמן.

ובמהרש"א (שבת ק"ט: בחידושי הגדות) כתב, כי הגן עדן יש לו הרצה שערים מחיצה לפניים ממחיצה, וכמו שאמרו (בבא בתרא ע"ה) כל לדיק ולדיק נכוח מחופתו של חצירו, ובפרק שואל (שבת ק"ג:) אמרו כהאי גוונא, כל לדיק ולדיק יש לו מדור לפי כבודו, ואמר שזה העונה אמן בכל כחו, שפותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן.

בוונת עניית אמן

ידוע מה שמבואר בשלחן ערוך (או"ח ס"י קכד סעיף י'), שבשעת עניית אמן יכוון בלבו אמת היא הצרכה שצריך המצריך ואני מאמין בזה. וכמו המשנה ברורה (פ"ק כ"ה) בשם החיי אדם (כלל ו' סעיף קטן א'), דיכוון גם על מה שאמר המצריך כגון שאמר צריך אתה ה' מגן אצרהם, יכוון, אמן, שיהיה מצורך שם ה' שהיה מגן אצרהם, וכהאי גוונא בכל הצרכות. ומה שכתב המצריך אמת היא הצרכה, הוסיף המשנה ברורה דזהו בצרכות הודאה ושבח כגון צריך שאמר וישתבח וגאל ישראל, אצל בתפלה צריך שיכוון, אמת היא, וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקיים דבר זה, כגון בצרכת אתה חונן, שבקש המתפלל חננו מאתך דעה צינה והשכל, צריך אתה ה' חונן הדעת, יכוון, אמת שהוא חונן דעת ויהי רצון שיחונן לנו גם כן דעה, וכהאי גוונא בכל הצרכות.

אמן, פירושו ראשי תיבות אל מ'לך נ'אמן (שבת ק"ט:), וכחצו תוס' שם (ד"ה אמר רבי חנינא) שצריכים להרהר בזה צעת שאומרים אמן. ופי' המהרש"א (שם) דשם זה הוא עפ"י הפסוק (דברים ז', ט) הא-ל הנאמן שומר הצרית והחסד לאהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור, דמציין האמנת

הצטחותיו לשלם שכר לעבדיו הנאמנים, ולכן אנו עונים כן לתפלת הש"ך כשמתפלל שיתגדל ויתקדש שמו הגדול יתברך לעיני כל ישראל.

הבאיירי (סג) והרוקח (בסדורו עמוד ס"ח) פירשו שאמן הוא בגימטריא השמי שמות הוי"ה עם אדנ"י, שביחד עולים למספר ז"א, שהוא מספרו של אמן. וכעין זה כתב הדרכי משה (סימן ס"א ס"ק א'). וכוונתם צוה ששני שמות אלו מניינים שלימות הגילוי של אחדותו ית' המרומז בשם הוי"ה ז"ה, ושל מלכותו ית' הנקראת בשם אדנ"י. וכשייחדו שני גילויים אלו כל הבריאה תהיה בשלימות, וכמו שנאמר (וכר' יד, ט) והיה ה' למלך על כל הארץ ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

כתב המשנה ברורה (סימן קכד ס"ק גד) דבאמן דקדיש צריך לכוון על העמיד, שיאמנו דבריו של האומר קדיש, שמבקש שיגלה מלכותו בעגלה ובזמן קריב, דעיקר הענין צוודאי יקוים לבסוף, כמו שנאמר ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

עניית אמן בתור הגדת עדות

והיה כי תבוא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית כל פרי האדמה (דברים כו, ג). צמד"ר (דצ"ר ז, א) הלכה אדם מישראל שהיה עובר לפני התיבה מהו שיענה אמן אחר הכהנים וכו' מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים. וז"ב שייכות עניית אמן למצות זיכורים.

וי"ל דהנה אז"ל (שבת קי"ט:) מאי "אמן" א"ר חנינא א-ל-ל מלך נאמן, ופרש"י כך מעיד על צוראו שהוא א-ל-ל מלך נאמן. והמהרש"א שם מפרש "א-ל-ל מלך נאמן" כי בשם "א-ל-ל" נקרא הקב"ה בכל השנה שאומרים הא-ל הקדוש ובשם "מלך" נקרא בראש ויהי"כ שאומרים המלך הקדוש, הוא "נאמן" ואמיתי צו. והיינו כי כשעונה אמן הוא מאשר ומקיים הברכה, כי השי"ת הוא בכל היכולת והוא נותן כח וממשלה לכל.

והנה בצרכות (נג:) ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המזכר, והסבר ע"ז אימא בצעל הטורים פ' זו, וז"ל: אמן בגימטריא

הי"ה הדני"י במספר ז"א, ולכן גדול העונה אמן יותר מן המצרך שעולה שני שמות. נמצא דבעניית אמן הוא מעיד כי השי"ת הוא מושל בכל וצידו לגדל ולחזק לכל.

והנה צמנות צכורים אז"ל צמס' צכורים (פ"ג), יורד אדם צמוך שדחו ורואה תאנה שצברה קושרו צגמי ואומר הרי אלו צכורים. ואמר הרה"ז רבי משה לייב מסאסוב ז"ל הענין שקושרו דוקא צגמי, דר"ת "גמי" ג'דולים מ'עשי י', בהפרשת צכורים שמקדיש חלק הראשון לקיים מצות השי"ת, הוא מפרסם שהשי"ת הוא הזן ומפרנס ומטיב לכל. ולכן היה הפרסום הגדול צמנות צכורים שאז"ל שלש מדות צכורים, הצכורים, ותוספת צכורים, ועיטור צכורים, וכשצאו לירושלים יצאו לקראתם, לפרסם האמונה בה', וכמ"ש התוס' (שבת לא, ד"ה אמונת) שמאמין צחי העולם חזרע.

זוה שייכות עניית אמן צמנות צכורים, ענין הפרסום צאמונת א-ל עולם. וע"ז אז"ל צמדרש תנחומא פ' זו: צפה משה צרות הקודש שצית המקדש עמיד ליחרצ והצכורים עמידין ליפסק, עמד והתקין לישראל ג' תפלות בכל יום, דתפלה צמקום צכורים כנ"ל.

(בית אחרון, פרשת כי תבוא)

חובת עניית קדיש בכל בוחו

כתב השלחן ערוך (סימן נ"ו סעיף א'), יש לכוון בעניית הקדיש. וכתב המשנה צרורה צרורה, כי אמרו חז"ל (שבת קיט:): כל העונה אמן יהא שמייה רצא מצרך בכל כוחו, קורעין לו גזר דינו. ופירשו הראשונים דרואה לומר בכל כוחו, בכל כוונתו (רש"י), ובכל איבריו, דהיינו שיאמרנה בלב ונפש ולא רק כמוציא צשפתיו ולצו צל עמו. וכתב השלחן ערוך דצריך לענות בקול רם, ופירוש המשנה צרורה, שעל ידי זה מתעורר הכוונה, ועל ידי קול זה מתצטלים גזירות קשות (פסיקתא, מוצא שם צמוספות ד"ה כל העונה).

ענין כ"ח אותיות, וב"ח תיבות מיהש"ר עד דאמירן בעלמא

בבל זו, וארחות חיים כתבו שזיהא שמה רבא עד עלמיא, יש כ"ח אותיות, וכן מיהא שמה רבא עד דאמירן בעלמא יש כ"ח תבות. וביארו, שכ"ח מרמזו למה שכתוב (תהלים קיא, ו) כח מעשיו הגיד לעמו, שמדובר במעשה בראשית (עיין רש"י בראשית א, א ועיין חגיגה יב), ומשום הכי אומרים יהא שמה רב"א, שזהו אותיות ברא. וגם משום הכי יש עשרה לשונות של שצח בקדיש, יתגדל, ויתקדש, יתברך, וישתבח, ויתפאר, ויתרום, ויתנשא, ויתהדר, ויתעלה, ויתהלל, הרי עשר, כנגד העשרה מאמרות שבהן נברא העולם.

הרי שזיהא שמה רבא, אנו משבחים את הקצ"ה בכללות על כח מעשיו אשר ברא, על ידי כ"ח אותיות של השבח הזה, ואחר כך אנו מפרטים תהלותיו יתברך, בכ"ח תיבות, מיהא שמה עד דאמירן בעלמא.

גודל ענין עניית אמן

בם' שאל אצין ויגדך להרה"ץ ר' שלום שוואדראן: המנהג של הג"ר חיים מוואלאזין זצ"ל, שאם אין מי שיענה אמן לא צריך כלל, כך היה המנהג, כף החיים סי' קכ"ד מביא מוזה"ק מחילת פרשת עקב, שאם מצרכים צרכה צלי אמן כמו ששולחים מכתב שאין יכולים לפתוח, והרי שולחים צרכה להקצ"ה וחסר ה'אמן' שצוה פותחים מכתב סגור. פעם יש צלילה על התורה ועל העבודה, והי' צריך לשחות קצת מים, אצל באמצע הלילה אין מי שיענה אחריו אמן, פתאום דפק אחד צלחתו, הלה נתקשה באיזה סוגיא וצא לשאול, והוא שמח שמחה גדולה שיוכל עכשיו לשחות מים כיון שיהיה לו מי שיענה אחריו אמן. הכניסו לביתו, וענה אמן ושחה המים. הצוקר אור, נגש הג"ר חיים לאיש פלוני שצא באמצע הלילה, והכיר לו טובה והודה לו למאוד על שצא וצוה הי' ביכולתו לשחות מים לצמא. הלה לא ידע מכלום, הוא ישן כל הלילה במנוחה, ולא הי' לו סוגיא מוקשה, וכנראה שמן השמים עשו לו כך שיהיה לו אחר אמירת הצרכה ועי"ז יוכל לשחות.

המעשה כך היה, אצל הרבה עמון כסיפור זה. הנודע ציהודה חיבר ס' תשובה מאהבה, וכותב שם דברים מופלאים בענין אמירת אמן, וכך כותב שם: ושמעתי מהרב הגאון החסיד המפורסם רבי שמעלקא אבדק"ק ניקלשבורג והמדינה, פסוק הוא באיוב (כג, יג) ואומרים אותו בפיוטים (שחרית לר"ה), והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו איותה ויעש, אם אדם הוא לבדו ורוצה לזרז ואין לו מי ישיבנו, ונפשו איותה שיהודי יענה אמן אחר זרכתו, ויעש, הוא זורא מלאך והמלאך יבוא ויענה אחריו אמן. כך פי' הר"ר שמעלקא בדרך נחות.

הג"ר מרדכי בעל הלבוש ז"ל כשרצה להתקבל להיות אב"ד, אמר שעדיין אינו זקי בהלכות קידוש החודש, וצריך עדיין ללמוד הלכות אלו, והלך ללמוד אלל החכם הרב אבוב ז"ל. ויהי היום, קודם שאכל תינוק אחד — לערך בן ה' שנים — בן החכם אבוב פרי אחד, בירך זורא פרי העץ, וענו כל בני הבית אמן על זרכת התינוק, אולם הגאון רבי מרדכי יפה לא ענה אמן שלא במתכוון, והחכם רבו של הגאון כאשר ראה שלא ענה אמן על זרכת התינוק כעס עליו זכעס גדול וגער בו בזיפה, ולא רצה למוחלו, ואמר לרבו ימחל אדוני, מה פשעי ומה חטאתי נגדו, והשיב לו החכם אבוב, מדע נאמנה שהיית חייב מיתה זשעה שלא עניית אמן על הזרכה של התינוק, כיון שהקב"ה מדקדק עם הנדיקים כחוט השערה, אמנס זאמת וזתמים אני מוחל לך, רק זתנאי זה שזכל מקום וזכל קהלה אשר תדרוך כף רגליך, תדרוש זרבים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול שכל מי שאינו עונה אמן על כל זרכה השומע זישראל, וגם תנזה לזניך ולזני זניך עד סוף כל הדורות שיספרו זה המעשה הגדול והנורא.

חומר ענין עניית אמן

חפיד אחד הי' אוהבו של המלך, וכל גזירה שגזר המלך, הי' החסיד רגיל להשמדל לזבלה. פעם אחת אירע, שנצטרך ללכת לזבל גזירה ועדיין לא התפלל מנחה, החסיד רצה להתפלל אצל יאינו זו ללכת. ויהי כאשר זא לארמונו של המלך קיבלו המלך זאהבה, וזעת שהומו

שם נכנס כומר אחד והתחיל לזרז המלך בנוסח ארוך, והחסידי ראה שמתאחר הלך להצד והתחיל להתפלל מנחה. צינתיים הכריז הכומר שאחר ברכה זו שיזרז את המלך יצטרכו כולם לענות אמן אחריה שמהי לה קיום. החסידי עמד בצאנזע שמו"ע ולא שמע ולא ענה אמן. הכומר שאל אם כולם ענו אמן, ושאל הכי גם היהודי ענה אמן, ואמר לו שהוא מתפלל, וכששמע שהיה אחד שלא ענה אמן התחיל לתלוש שער ראשו, באומרו שכיון שלא ענה יהודי אמן שוב לא תתקיים הברכה. ויהי כאשר שמע המלך את דברי הכומר, ויקלף המלך מאד, וינו את עצדיו לנחתו לנחתים, ולהשים את הנחתים בצאנזע העיר. היה שם חסיד אחד חזירו של החסידי הנהרג, וזכה והתענה שיתגלה לו מן השמים לדעת מה ועל מה זה קרה לו כן, עד שנתגלה אליו אותו חסיד, ואמר לו ידוע מדע אל תירא ואל תחת, מימי לא עשימי שום עצירה, רק הקצ"ה כזיכול מדקדק עם נדיקים כחוט השערה, ופעם אחת עשה בני הקטן ברכה על פת, ושמעתי ולא עניתי אמן על ברכת בני, וזוהת ידוע מדע חומר הענין עניית אמן.

עניית אמן ממוגל לאריבת ימים

הגה"צ רבי משה שטערן ז"ל אצד"ק דעברעצין היה רגיל לספר המעשה דלהלן:

אביו הגה"צ רבי אברהם ז"ל דרש באיזה שבת דרשה צצית המדרש, ועורר אז על גודל הענין של עניית אמן, ואמן יהא שמיה רבא, ובתוך דבריו הזכיר מה שכתב הרמ"ק ז"ל, שהר"ת של ש'תיקה יפה צ'שעת ה'תפלה הם אותיות שיצ"ה, דהיינו מי שנוהר ואינו מדבר בשעת התפילה ועונה "אמן" הוא זוכה לאריכות ימים ושיצה טובה. וכה סיים ענין זה: אינני רוצה להוציא מפי אם חלילה אין נוהרים צוה, ואדרבה מחללים הצית המדרש צדיצורים בשעת התפלה וקדיש, שזהו היפוכו של שיצה רח"ל.

למחרת הדרשה נעשה מהומה צצית המדרש, שאחד מן המתפללים שם סיפר צרצים, שצאותו לילה חלם לו שעומד צצית דין של

מעלה ודנין אותו, ולבסוף נגמר דינו שהגיע קצו ונריך לעוזב את העולם. הוא התחיל לבקש צי"ד של מעלה שעדיין נעיר לימים הוא, ולמה מגיע לו עונש קשה כזה. ענו אותו, כיון שמדבר צעת התפלה ואינו עונה אמן ואמן יהא שמייה רבא וכו'.

הוא התחיל לפייס את הצי"ד בטענה שלא ידע גודל העונש וחומר הענין בזה, אבל הצי"ד של מעלה לא רצו לשמוע מזה, היכן יתכן שיהודי לא ידע דבר כזה! הלא בשבת דרש הרב שלכם צבית המדרש ואמר בשם הרמ"ק ז"ל שמי שנוהר ואינו מדבר צעת התפלה ועונה אמן ואמן יהא שמייה רבא, הרי מגיע לו צרכת שיצה טובה, ומי שעושה להיפוך מגיע לו העונש שהוא היפוכו של שיצה. ואמרו לו, הלא אתה היית צעת הדרשה, והיכן אתה אומר שלא ידעת גודל חומר הענין.

היהודי הצטיח לפני צי"ד של מעלה שמהיום והלאה יזהר מאד בענין זה, והוא יודיע כל המשפט לפני כל יודעיו ומכיריו, בכדי שכולם יהיו נוהרים מזה, ואז מחלו לו צי"ד של מעלה, והאריכו לו ימיו ושנותיו בטוב וזנעימים.

וסיים הגה"צ אבד"ק דעזרעלין זצ"ל: אני הייתי שם צעת שסיפר היהודי דבר זה להמתפללים שם צבית המדרש.

משל נאה מהחפץ חיים זצ"ל

פעם נסע יהודי אחד למרחקים למסחר, וטרם צואו חיפש משחקים לקנות עבור בני ציתו וצאצאיו, וראה אצנים מאירים מונחים על הקרקע, הגביה חמש אצנים כאלו והביאם הציתה. היהודי עוד טרם אשר נתן המתנות לבני ציתו הראה אותם לידיו. ידידו קפץ ממקומו, ואמר לו, אצנים אלו יקרים הם למאוד, ושהוא מוכן לקנות ממנו כל אצן בעד חמשים אלפים דאלער. היהודי כששמע את הדברים התחיל לבכות, ועל שאלת הידיד למה הוא בוכה, אמר, שאצנים כאלו היה צידו להגביה הרבה מהם צלי שיעור וערך, והמקום שהם מונחים הוא רחוק מאוד מכאן ואי אפשר לי לחזור.

והגה, אצנים מאירים אלו הם מה שעונים 'אמן' על הזכרות. ולאחר מזה ועשרים כשאלים חוזר מנסיעתו ממרחקים, והוא עומד לפני בית דין של מעלה, אז מראים לו האיך אמנים אלו הם מאירים כספירים ומרגליות. ומה יש לענות אז, הלא אצנים כאלו היה זיכולתו להגזיה מן הקרקע לאין שיעור וערך, אצל לאחר פטירתו מן העולם אין יכולים עוד לחזור למרחקים להגזיה עוד.

ולבן מוטל על האדם בעוד נשמתו צו, להגזיה אצנים טובים אלו שהם אצנים מאירים כספירים וכמרגליות, שהם עניית אמן, תפילה זכוונה, שלא לשיח צעמ התפילה, שבאצנים טובים ויקרים אלו אנחנו זריכים להעלות לפני אצינו שבשמים, ולא עם אצנים טובים הגשמיים עניני עולם הזה, ואז צבוא ליום הדין יאירו כולם ביחד יותר ויותר.

וכבר כתב החפץ חיים, וזיותר ניתן לתמוה על אנשים שמחפשין סגולות וקמיעות סיגופים ותעניות לכפרת עונותיהם וכדומה, ומזיאיין עליהם כמה וכמה אלפים, כל אחד לפי עושרו והצטרבותו לענין, יותר טוב שיחזיקו בקציעות זמנות עניית אמן יהא שמה רבא הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט ולכלל, ויזרו אחרים למצוה זו ויתעקשו זה תמיד, מה שאין כן אם מזיאי מעותיו לטמיון על סגולות חיצוניות, שלא יועילו ולא יזליחו והוא מכלה כוחותיו לריק והמשכיל יתן אל לבו.

וגם יים דצברי רבינו זחיי (בבד הקמת) 'צבוא וראה, כמה גדול כח האמונה, שלא נגאלו ישראל ממזרים אלא בשכר האמונה, שנאמר (שמות 7, לא) ויאמן העם, אף בגאולה העתידה עמידין ישראל להגאל בשכר האמונה שנאמר (ישעיה כו, ג) פתחו שערים ויצוא גוי זדיק שומר אמונים'.

תפלה בדמעות

שערי דמעות לא ננעלו

אמרו רבותינו ז"ל (ברכות לב:) כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, על כן יעורר אדם עצמו ויראה שתפלתו תהיה דמעה. ובזוידוייו והזכרת עונותיו ובקשת הסליחה והמחילה, פשיטא ופשיטא שיהיה בצני ותחנונים. ואף אם לפעמים אינו בוכה ממש, יהיה קול דברים שמדבר בתפלתו, יהיה בקול נמוך ונשבר כאילו היה בוכה, ועל זה רמז דוד המלך ע"ה (תהלים ו, ט) כי שמע ה' קול בכיי, לא אמר בכיי, רק קול בכיי. כלומר, שעושה קול כאילו היה בוכה, ויאמר הכל בקול תחנונים, כקול עני ואביון המתחנן.

(של"ה הקי', מסכת תמיד)

דוד המע"ה אמר (תהלים ו, ט), סורו ממני כל פועלי און כי שמע ה' קול בכיי, שמע ה' תחנוני ה' תפלתי יקח, אפ"ל עפ"י משל למלך שהיה לו בן, ולא הלך לפי רוח אביו המלך ובושה תכסה פניו, ע"כ השליכו לארץ אחרת, ואחרי עבור זמן מה התבונן הבן ורצה לראות אביו המלך, והלך לחבריו להתייעץ מה יש לעשות להתקרב שוב לאביו, ויעזו לו שבזמן שהיה שער המלך פתוח יעמוד לפני השער ויתפלל ויתחנן לאביו, אבל שערי המלך פתוחין רק לזמן קצר, ויעזו לו שיתפלל תפלה קצרה שישמע קולו ביום יקרא. והגמשל מובן, כי צעוה"ר בגלות שערי תפלה ננעלו, רק שערי דמעה לא ננעלו, א"כ העצה היעוזה שצשעת דמעה יחנן שישפוך כמים לבו ויחנן שישמע קולו תמיד. וזוה מובן, פועלי און הם הקליפות שהם הנועלים שערי תפלה, כי שמע ד' קול בכיי, כי שערי דמעה לא ננעלו, ומה תפלתי, ד' תפלתי יקח.

(דרשות מהרא"ל, לער"ה)

מי שיכול להוריד דמעות, מה טוב, וכמו שאחז"ל (ב"מ נט.) ששערי דמעה לא ננעלו. וצוה"ק (ח"ב כ.) "האי מאן דללי זכאי וזעיק וכו' הא כלותא שלימתא, דהוא בלבא, ולעולם לא הדרא ריקניא". ועוד איתא צוה"ק (ויחי רכג.) "כל בר נש דאושיד דמעין קמיה קוב"ה, אע"ג דאיתגזר עליו עונשא, איתקרע, ולא יכיל יהוא עונשא לשלטא זי'. מנא לן? מלאה, דהא לאה איתגזר למהוי חולקא דעשו, והיא בצעותא אקדימת לי ליעקב, ולא איתיהיבת לי לעשו".

ובפסיקתא (רצמי מג, ז) עה"פ 'וד' פקד את שרה' (בראשית כא, א) : "זה שאמר הכתוב (תהלים קכו, ה) 'הזורעים בדמעה זרנה יקלורו', זה אברהם שהיה זוכה ומתחנן לפני הקב"ה... מיד נתצטר צניס. הוי! זרנה יקלורו!

(נתיבות אמונה)

בח הדמעות לבטל גזירות

בווה"ק פ' ויחי לומד מלאה דכל איש ששופך דמעות לפני הקב"ה אע"ג דגזר עליו גזירה רעה ר"ל יבטלה ולא ישלט עליו העונש. ובס' חסידים (ס"י ק"ט): שאפי' אדם שאינו זכאי וכו' אלא בעבור תוקף מחנונים וכו' מקבל הקב"ה תפלתו.

(מעלות התפלה)

דמעות לשם שמים בלי שום פני'

ידוע מה שציווה הקדוש החוזה מלוצלין ז"ל לתלמידיו, שהזהיר אותם מאד על זה צעת בכייתם, כי היצר מתקנא מאד צהורדת דמעות של אדם, מפני גודל מעלת הדמעות אמיתיים שהמה לשם שמים (לאפוקי כשהוא לשקר ח"ו, או לשטותים והבלים), וטורח היצר מאד ליתן פניה בלב האדם. לכן כמו שמעלת הדמעות גדולים מאד, ככה ח"ו כשיש לו פניה, אז נתרומם הלצ מזה והיצר וכת דיליה חוטפים להם אלו הדמעות, ועושים מזה צניני ורקיעי שוא ח"ו, ואז הרס יומר משתיקן ח"ו.

ושגית, כשאדם מוריד דמעות מעיניו ומשבר לבו, אז כל אדם מישראל מרגיש אחר זה כאילו הוקל עול העונות מעל נוארו, ומרגיש קצת נחמה בלבו, כמאמר הכתוב (ישעי' נ, יח) ואשלים נחומים לו ולאבזליו, ופירש בזה"ק שהכוונה על המלאכים והמתאבלים על בעל החוטא. לכן יכול האדם לחשוב, הנה זכיתי ושברתי לבי וזוה כבר תקנתי הכל, וזה מעשה ישר, מלבד שהוא בכלל עיון תפלה שגורם לעיין בדינו ח"ו כמאמר רז"ל (ברכות נה).

(שמעתי)

גודל בוחמתפלל ברמעות

בספה"ק דברי יואל (פ' עקב עמ' ס"ו) כתב, כי נשחנה מצות תפלה משאר מצות, כי בשאר מצוות אם נעשית המצוה בדחילו ורחימו, פרחית לעילא, ונכנסת בצית גנוזי דמלכא, משא"כ מצות תפלה, כיון דשערי תפלה ננעלו (ברכות דף לב:), אי אפשר להיות נכנסת, וע"כ עומדים צרומי של עולם, ואם אחד בא ומוריד דמעות של אמת בתפלתו, נפתחו השערים, ואז יכנסו ויוכלו בתפלתו כל אלו התפילות העומדים שם ויש להם תיקון, עש"ב.

גאולה העתידה מבח בבי'

בתיב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם (בראשית מה, טו), ומוצא במדרש תנחומא על פסוק זה ז"ל: כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא מתוך צביה, כך כשיגאל הקצ"ה את ישראל מתוך צביה הוא גואלם, שנא' (ירמי' לב, ט), צבתי יצואו ובתחנונים אוצלים אוליכם אל נחלי מים צדק ישר לא יכשלו בה וגו'.

ואמרו במדר"ר (דברים ג, ו) עה"פ "כי מי גדול וגו' כה' אלקינו בכל קראנו אליו" וז"ל: אמר משה לפני הקצ"ה רבש"ע כשתהא רואה בניך צעור, ואין מי שיבקש רחמים עליהם מיד ענה אותן, אל הקצ"ה משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם, דכתיב "כה' אלקינו בכל קראנו אליו", עיי"ש, ולפי התנחומא נראה שהקצ"ה אל שאפילו שלא יהי' חכם וצדיק שידוע לבקש רחמים וכמ"ש (ב"ב קטג). כל שיש לו

חולה בחוך ציתו ילך אלל חכס ויצקש עליו רחמים, הרי שלצקש רחמים זקוקים לחכס ויודע, אלל מרע"ה ציקש אפי' שלא יהי' מי שיצקש רחמים ורק יצכו מהנער שקרה להס, והס סתס קוראים להשי"ת, ג"כ תענה להס, וע"ז הצטייח לו הקצ"ה וא"ל בכל שיקראו אני תענה אותס וזה שאמר מרע"ה "כי מי גוי גדול וגו' בכל קראנו" — בכל אופן שיהי' ואפי' בלי חכמה, וכמ"ס "קרוז ה' לכל קוראיו" (תהלים קמה, יח) רק שיקראו באמת, והבכי מראה שזה קריאה באמת, וצאצן שלמה (בפי' על מגלת אסתר) עה"פ (אסתר ת, ג) "ותוסף אסתר ותדבר וגו' ותצך" וגו' אמר שס, "ותצך" זו התפלה, כי שס צריך כוונה שהוא בלב, ועיקר הכוונה הוא צדמעות, וקודס זה אומר "ותצך" הוא מחשבה דאין בניה אלל בלב כמ"ס צוהר חדש דהא צדמעין אזלח ליצח ורעותא, עכ"ל. וע"כ אנו צריכים צעיקר לצקש בצכי ודמעות להשי"ת שישלח הגוא"ל צצ"א.

(מעלות התפלה)

ע"י דמעות פורתחין לו שערי תפלה

בתב צס' יסוד יוסף (פרק ח'), תפלה צדמעות חשונה וקרובה מאד להתקבל, ומרוב חשיבות התפלה שצדמעות על כן הפתח אשר נכנסים צו התפלה שהתפלל צדמעות אינה פתח שום אחד כי אס הקצ"ה צעלמו וצכצדו, ועל כן הם אינם ננעלים ופתוחים תמיד והס נקראים שערי דמעה, וכשהתפלה צדמעות עולה למעלה, אזי יוצח לקראתו אופן אחד ושמו רחמיא"ל והוא ממונה על שני מאות חיות של מעלה, ונוטל התפלה זו עם הדמעות ומעלה אותה והיא עולה ומתקשר למעלה למקום גבוה מאוד, ע"כ.

ובלקב רשימות (אלול דף כו) כתב, שערי דמעות לא ננעלו, פי' דכל ההסתר פנים בגלות הוא דוקא צחינוניות, אלל צפנימיות עדיין יש קירבה תמידית, אני ישנה ולצי ער (שה"ש ה, צ), וע"י הדמעות מנגיעין לעומק הלצ, והלצ תמיד צמצצ של קירוב ושמה אין ריחוק, ע"כ.

תפלה ברמעות

זוה"ק שמות (ח"ב יב:) אמר רבי יהודה כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלותא דללי צ"כ לקצ"ה, וכל סכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דליח לך תרעא דלא עאלין אינון דמעין, מה כתיב (שמות ב, ו) ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח, דא שכינתא דקיימא עלייהו דישראל כאמא על בני, והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל, כיון שפתחה ותראהו את הילד (ירמיה לא, ט) ילד שעשועים דאינון ישראל דמתחטאן קמי מלכיהון בכלא, ומיד דמתחננן קמי קצ"ה הרי בתשובה ובכאן קמיה כצרא דבני קמי אבוי, מה כתיב והנה נער צוכה, כיון דבני אמתדו כל גזרין ביסין דעלמא, מה כתיב ותחמל עליו, אתער עלוי ברחמים, ומרחס ליה.

אמר רבי יהודה כל ישועות שצעולם תלויות בתשובה ובתפלה שמתפלל האדם להקצ"ה, וכש"כ מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לך שער שלא יכנסו אותן הדמעות בוא וראה מה כתוב (שמות ב, ו) ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח, זו השכינה העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פתחה תמיד בזכותם של ישראל, כיון שפתחה ותראהו את הילד (ירמיה לא, ט) ילד שעשועים שהם ישראל שמתחטאים לפני רבונם בכל, ומיד שמתחננים לפני הקצ"ה חוזרים בתשובה ובזכים לפניו כבן שצוכה לפני אביו, מה כתוב והנה נער צוכה, וכיון שצוכה נחצטלו כל גזרות רעות שצעולם, מה כתוב ותחמול עליו, נתעורר עליו ברחמים ומרחס עליו.

דמעות דומה לניסוך המים ע"ג המזבח

מה נמללו דברי רבינו בחיי בפרשת בראשית (א, ט) שכתב: "וכשם שהמענית קרבן, כך הדמעה בשעת התפלה קרבן — כנגד ניסוך המים עם הקרבנות...". ושונה הוא דבריו אלו בספרו "כד הקמת" (ערך דמעה).

ובך מוצאים גם הדברים בספר "שערי העבודה" לרבינו יונה מגירונדי (אות י"א), וזה לשון קדשו: "והמתפלל בדמע תפלתו נשמעת, שהרי שערי דמעה לא נעלו, והדמעה הוא כנגד ניסוך המים שהיו מנסכים על גבי המזבח, כדאמר בבראשית רבה (עמ, טז) רבי בון אומר,

כל אותן שנים שהיה יעקב צבית אל לא נמנע מלנסך. אמר ר' יוחנן, מי שידע לחשוב כמה נסוכין נסך יעקב אבינו יודע לחשוב מי טצריא — כלומר, כשם שאין חשבון למי טצריא כך אין לניסוך ההוא חשבון, ואלו הם הדמעות שהיה צוכה בשעה שהיה מתפלל צבית אל. ואין מי שידע מספר הדמעות חוץ מן הקצ"ה שהיה סופרן, שנאמר (תהלים נ, ט) נודי ספרתה אמת, ואמרו ז"ל (שבת קה:): מלמד שהקצ"ה סופרן ומניחן צבתי גניזות, וגם הוא יודע לספור מי טצריא".

הבוכה עד שאינו יכול עוד לדבר אין תפלתו חוזרת
ריקם

זה לשון הזוהר הק' (ח"ב ב), האי מאן דללי וצכי, ונעיק עד לא יכיל למרחש בשפוותיה, האי ללותא שלימתא דהיא בלזא, ולעולם לא הדרא ריקניא.

תפלה בציבור

תפלה בצבור

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי מאי דכתיב "ואני תפלתי לך ה' עת רצון". אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללין (ברכות ט.א.).

תניא אבא צנימין אומר: אין תפלה של אדם נשמעת אלא צבית הכנסת שנא' (מלכים א-ח, ט, כח) "לשמוע אל הרנה ואל התפלה", במקום רנה שם תהא תפלה (שם ו.א.).

כתב הרמב"ם (פרק ח מהלכות תפלה הלכה א) תפלת הצבור נשמעת תמיד, ואפילו היו צה חוטאים, אין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתם של רבים, לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הצבור, ולא יתפלל ביחיד כל זמן שיכול להתפלל עם הצבור.

ובתב רבנו המאירי (ברכות ו:) כל שאדם יכול להתפלל צבית הכנסת יתפלל, מפני ששם כונת הלצ מצויה, כלל גדול אמרו תפלת הצבור חציבה, וכל המתפללים בעשרה צבית הכנסת שכינה עמהם.

והשלה"ק כתב, "פנה אל תפלת הערער (מהלים קג, יח), כלומר כשיחיד מתפלל בודקים את תפלתו וכו' וכמה מערערים יש עליה, אבל כשהצבור מתפללים לא צזה את תפלתם. אף על פי שאין תפלתם כל כך הגונה מקבלים אותה מלמעלה, וזה שאמרו חכמינו ז"ל מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתם של רבים שנאמר (איוב לו, ה) "הן אל-כביר ולא ימאס".

ובן איתא במדרש (דב"ר ג, יב) דוד שהיה יחידי אמר "ואני תפלתי לך ה' עת רצון" אבל תפלתן של צבור אינה חוזרת לעולם ריקן. (שומע תפלה)

מעלת התפלה על חבירו דהוי כתפלת רבים

בם' בית שמואל אחרון (פ' ויקהל) דהא דאין הקב"ה מואס בתפלת רבים (ברכות ט.) זהו ברבים שיש להם אהבה, וא"כ כשהם מתפללים א' על חבירו הוי תפלת רבים, אבל אם אין אהבה ביניהם א"כ כ"א מתפלל רק לעצמו לא הוי תפלת רבים ע"ש, ובס' תפלה למשה (תהלים נה, יט) עמד על הפסוק פדה בשלום נפשי כי ברבים כו' דתיבת בשלום הוא שפת יתר והיה די באמרו פדה נפשי מקרב לי כו'. אך הענין הוא כי כתבו המחברים דאם יש אחדות בישראל, א"כ כל אחד מתפלל בעדו ובעד כל הקהל ורואה בטובת כל א' וא' כמו שרואה בתפלת עצמו א"כ הוי תפלת הרבים, משא"כ כשאין אחדות ביניהם ושש ושמת ברעות חבירו ח"ו, ואינו חפץ רק בטובת עצמו וכל א' מהמתפללים כוונתם רק בעד עצמו, לא בעד חבירו א"כ כל תפלה ותפלה לא הוי רק תפלת יחיד דהא התפלות אינם מסכימים לדבר אחד, והיינו פדה בשלום ר"ל ע"י השלום יפדה נפשי כי ברבים כו' ואין הקב"ה מואס בתפילת של רבים, ואם לא היה שלום לא מקרי תפלת הרבים אבל ע"י השלום מקרי תפלת רבים והבן עכ"ל. ועי' מ"ש בס' ערבי נחל (פ' מקץ עה"פ ויאמרו איש אל אחיו בתו"ד) ובס' ייטב לב (ר"פ וישב) ובס' בת עין (פ' בא, ד"ה וישב).

תפלת הציבור אינה נדחית

ועבדתם את ה' אלקיכם ודרך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך (שמות כג, כה). — ועזדתם, בלשון רבים, ואח"כ כל הפסוק בלשון יחיד, ודרך את לחמך וגו'. וראיתי בספר אחד (מאור ושמש פ' משפטים) כי כאן רמז לגודל ערכה של התפלה בציבור. וע"כ נאמר ועזדתם את ה' אלקיכם בלשון רבים, עבודה זו תפלה, שתהי' התפלה ברבים היינו בציבור. כי לפעמים יש לאדם מניעות שונות ונראה לו כאילו אין ביכולתו בשום פנים ללכת להתפלל בציבור, כי צריך לילך לעסקיו לעבוד או לסחור כדי להשתכר לפרנסת ביתו ואם לא ישכים בצקר שמת יקדמו אחר. על זה אמר הכתוב ודרך את לחמך ואת מימך, ואין לו לחשוש להיזק ממנו, אם יבטח בהשי"ת שיזמין לו את פרנסתו בנחת ולא בצער בריות ולא בצמאום. ולפעמים יש שאדם חלש בגופו וקשה לו להשכים צוקר וחושש

שמה ינטון אם יאז צבוקר מציתו כדי להתפלל בציבור, על זה נאמר והסירותי ממך כל מחלה, וכל יחשוש לצריאותו כי אני ה' רופאך, ויבטח בה' וינך בכל יום לציהכ"נ להתפלל עם הציבור. וכמו שאמר לדיק אחד בענין התפלה בציבור, קרבן יחיד נדחה ואין קרבן ציבור נדחה, היינו שאם מתפלל אדם בציבור, אפילו תפלתו אינה בתכלית השלימות, אינה נדחית, ותפלתו כלולה צורך כל שאר תפלות ישראל.

(ליקוטי יהושע)

השפעות טובות באים מתפלת הציבור

בספר מאור ושמש (פ' משפטים) ועצדתם את ד' אלקיכם וצרך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך וגו' (שמות כג, כה), יש לדקדק שהתחיל הפסוק בלשון רבים ועצדתם את ד' אלקיכם וגמר אומר בלשון יחיד וצרך את לחמך וגו', ונראה בזה דתוה"ק מלמדת אותנו אין לעבוד את השי"ת, והן אמנת באיזה צחינה שיהי' האדם עובד את השי"ת אם כוונתו לשמים בודאי הוא מקובל לפני השי"ת, אך עיקר עבודת ד' הוא שישתתף האדם עם הציבור בכל עניני העבודה הן בתורה והן בתפילה ולא בד צד כמשאחז"ל (ברכות סג:) חרב על הצדים חרב על שונאיהם של ת"מ שעוסקים בתורה בד צד, רק לריך שישתתף עם הציבור וצפרט בשעת התפילה לריך כל אחד ליזהר מאד מאד להתפלל עם הציבור יחד, ואם מתפלל עם הציבור יהי' מוצטת שפרנסתו תהי' מזומנת לו בכל יום ברוחה, וצרכה תהי' מצויה במעשי ידיו, וע"י תפילת ציבור יכולים לצטל כל הגזירות קשות ורעות ר"ל, וכבר אמרנו זאת, צרב עם הדרת מלך (משלי יד, כח) פי' כשנאספין הציבור יחד להתפלל, אזי הם מצטלים כל הגזירות קשות ומצביאים את המלך מלכו של עולם לידי החזרה, שחוזר ממה שגור על צנ"י חלילה וחס איזה גזירה קשה ואומר הדרי צי ממה שגורתי עליהם, וזהו צרב עם הדרת מלך, פי' אם נאספים רוב עם יחד בתפילה אזי הדרת מלך, הקצ"ה אומר הדרי צי ממה שגורתי עליהם, וממשיכין על כנס"י ע"י תפילתם השפעות טובות, וזהו פי' הפסוק ועצדתם את ד' אלקיכם פי' לשון רבים, ואיזהו עבודה שהיא בלבד היא

אומר זו תפילה (תענית ב.), ואמר הכתוב אם תעבדו יחד את ד' אלוקים דהיינו שתתפללו יחד עם הציבור, וזרך את לחמך ואת מימך פירוש שיזרך את פרנסתך שמהיה לך פרנסה טובה ורחצה, גם וזרך את לחמך ואת מימך קאי על התורה (תגינה יד., תענית א.), אם תתפללו עם הציבור תשיגו השגות התורה.

(כנסת ישראל — מדודי הגה"צ מטעמעשוואר זצ"ל)

גודל בח תפלת הציבור

רבי נחמן נחלש ולא צא לבית הכנסת.

אמר לו רבי יצחק: מפני מה לא צא מר לבית הכנסת להתפלל?
אמרו לו: לא יכולתי, משש כחי.

אמר לו: יאספו למר עשרה, ויתפלל צמנין.

אמרו לו: טורח הוא לי.

הוסיף רבי יצחק להקשות: יאמר לו מר לשליח צבור שבשעה שהציבור מתחילים להתפלל יצוא ויודיע למר.

אמרו לו: כל כך, למה?

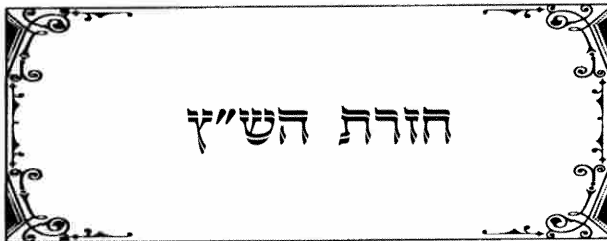
אמרו לו: כך אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי.

מהו שכתוב (תהלים סט, יד) "ואני תפלתי לך ה' עם רצון", אימתי הוא עם רצון? — בשעה שהצבור מתפללין.

(ברכות ז:)

מבאן אנו למדים כמה חשוב להתפלל בצבור שאין ה' משיב לתפלה בצבור ריקס, ועוד שתפלה ציחיד אדם צריך לכוון בכל התפלה היטיב כדי שתתקבל.

חזרת הש"ץ

בו יבואר מעלת חזרת התפלה על ידי השליח צבור,
וזהירות מלדבר בשעת חזרת הש"ץ, וכן בין תפלת לחש
לחזרת הש"ץ

מובא בשו"ע (או"ח סימן קכ"ד), לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח
ציבור חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו.
ואם גמר תפלתו בלחש ועדיין הש"ץ אינו מתחיל החזרה, חטא
חמור לדבר בין לחש לחזרה (גורי האר"י ז"ל).

(החיד"א, בקשר גדול סימן ח"י אות א"ד)

כתב הרמ"א (סימן קכ"ד סעיף ד'), יש אומרים שכל העם יעמדו
כשחוזר הש"ץ התפלה. ופירוש המשנה ברורה (שם סק"ב), כיון שמכונים
ושומעים מש"ץ, ושומע כעונה, וכאילו מתפללים בעצמם דמיה, וכן היה
מנהג הקדמונים.

ידוע מכתבי האר"י ז"ל דענין חזרת הש"ץ יש בה מעלה עצומה
על תפילת הלחש, ויש הבדל בין שני חלקי תפילה אלו מדרגות בלי
שיעור וערך, ועל זה רמזו חז"ל (ברכות לב): התפלל ולא נענה יחזור
ויתפלל, ומפרש הגר"א שם (בלקוטי הגר"א על הש"ס, והוצא דבריו במעשה רב מג,
ג) דהיינו חזרת הש"ץ דבה תלויה עניית התפלה, ועל זה נאמר (איוב לו,
ה) הן אל כביר ולא ימאס, ודרשו חז"ל (ברכות ט.) אין הקצ"ה מואס
בתפילתן של רבים דחזרת הש"ץ צמהותה היא תפלה של ציבור, ורמז
לכל זה הוא מה שתפילת עמידה חובה שתהא בלחש וחזרת הש"ץ בקול
רם, שתפילת הלחש לרוב יקרטה היא כאדם המחציא יהלום יקר שלא
יחטיפוהו לסטים ממנו, מה שאינו כן חזרת הש"ץ היא כל כך עליונה

שאין שם מגע לליקטים וכחות הרעים כלל, שכבר עומד הוא בדביקות כל כך להמלך, עד שאין כאן שום סכנה מכוחות זרים, ואין כאן שום חשש שיחטפו את התפלות הנוראות ההן, והנה רצים מאתנו שלא ידוע להם זאת הידיעה, חזרת הש"ץ היא אללם לכתחילה זמן המיועד לעיין באיזה ספר, או סתם זמן מצובז, ואפשר שיעברו שבעים שנה מצלי שיכוון בחזרת הש"ץ אפילו פעם אחת, ואפילו אם שומע את הצרכות וענה אמן, זה בלא התרגשות מיוחדת מענין הצקשות והשצחים הנאמרים כאן, וכל זה פשוט מחוסר ידיעה וחוסר חינוך והרגל צרטי מהלכי התפילה וסגולותיה.

(שערים בתפלה, עמי י"ד)

ובמעט היום לא יראה ולא ימצא זה כלל מי שידבר דברים בטלים באמצע חזרת הש"ץ, אבל יש שמחמת אי ידיעה חושבים שמוותר ללמוד או לעיין בחשבונותיו או להסתכל בעלון וכדומה באמצע חזרת הש"ץ, וגם יש שאינם יודעים שאסור לדבר ולשיח צין תפלה דלחש לחזרת הש"ץ, וצויתר נמצא זה כאשר יש הפסקה צין תפלה דלחש לחזרת הש"ץ, והוא איסור גמור כמצוה לקמן, ומה גם בהיות המדבר ש"ץ אזי חטאו בכפלים.

ובעוד שהחזן חוזר י"ח צרכות אל יעסוק אפילו בדברי תורה, אלא יכוין לענות אמן על כל צרכה, ויהיו אזניו למה שש"ץ מוציא מפיו, ויתן עיניו למטה ולצו למעלה, כמו צתפלתו בלחש ממש, ולכוין בכל צרכה וצרכה כמדתה הראויה להן, וירויח צוה שאם לא כיון צתפלתו בלחש, יכוין בחזרה והוא קצת תיקון, וכן מנהג מורנו [הרמ"ק] נשמתו עדן. והמדבר בחזרת ש"ץ הוא קולץ ומפריד, שהרי פירש צרעיה מהימנא (צוה"ק פינחס רכט.) כי תפלה בלחש וחזרת ש"ץ הם כנגד הוי"ה אדני, וכן פירשו צתיקונים דף ג: והמדבר הוא מפריד, ואין לדבר דבור אחר אלא אמן שעולה כמנין יאהדונה"י וכו'.

(תוצאות חיים לבעל ראשית חכמה, אות ק"ו)

להודות חזרת הש"ץ ולהלל קלא

בחזרת התפלה חוזרים ונעשים כל התיקונים שנעשו בתפלת לחש, אלא דהחזרה היא מגעת במקום עליון וגבוה יותר ממה שמגעת שם תפלה דלחש.

(בן איש חי, ש"א תרומה ב')

לבוון בשעת חזרת הש"ץ

יבין האדם את עצמו להתפלל שמונה עשרה בשמעו מפי הש"ץ כל תיבה ותיבה, והש"ץ יזהר לומר כל תיבה ותיבה בקול רם ובמתינות גדולה, כדי שיוכלו השומעים להאזין לכל תיבה היוצאת מפיו. וכתב בשלחן ערוך (פימן קד), כששליח צבור חוזר התפלה, הקהל יש להם לשתוק ולכון לברכות שמצדך החזן ולענות אמן. ואם אין תשעה מכונים לברכותיו, קרוב להיות ברכותיו לבטלה. לכן כל אדם יעשה עצמו כאלו אין תשעה זולתו ויכון לברכת החזן.

ובתב השלה"ק, וז"ל: ראיתי מהחכמים אל דבר ה' שמשמיעים הסדור בפניהם בשעת חזרת הש"ץ ועיניהם ולבם שם שלא יראו החוזה, ואז מכונים אל כל מלה ומלה.

ודע, דנתבאר ברעיא מהימנא (פרשת פינחס רכט). דתפלה בלחש וחזרת העמידה הם שני יחודים, וחזרת העמידה הוא יחוד משבח מהקודם, שעונה אמן על כל ברכה, דאמן עולה כמנין שני שמות יאהדונה"י, מה שאין יחוד זה כשאדם מתפלל בלחש, שהרי הוא מזכיר את השם בכנוי אדני"י, ואף על פי שהי כונתו בזהו"ה, מכל מקום אין שני שמות משלבים כאחד, אבל באמן הוא רמו לשני שמות המתיחדים כאחד, נמצא שהוא יחוד יותר משבת. ולכן יזהר מאד שיהיו אזונו למה ששליח צבור מוציא מפיו, ויתן עיניו למטה ולבו למעלה כמו בתפלתו בלחש ממש (ראשית חכמה, שעה"ק פרק יד).

(עולת תמיד)

ובשעה שאתה עומד ומתפלל, דע לפני מי אתה עומד, לפני אביך הנאמן שבשמים ית"ש המתאווה כביכול לתפלותיך בחוך תפלות כלל ישראל כאומרם ז"ל במדרש (שמו"ר כא, ה) עה"פ השמיעני את קולך

(שה"ש ב, יד). תתפלל ממוך סידור, ותשתדל לכוון פירוש המלות עד כמה שאפשר. וצפרט כוונת שמותיו של הקצ"ה שהוא אדון הכל, ה"י הו' ויהי' וכו' כנפסק בשו"ע סי' ה'. ואם קשה הדבר לכוון כראוי בכל שם ובכל מלה, הנה שאני הדבר בשעת חזרת הש"ץ שאז אין האדם טרוד בהוצאת המיבות מפיו ויכול אז בניקל לכוון ביותר בכל מלה שמוציא הש"ץ, והלא באמת נחשב גם אז כאלו כל אחד מתפלל שמו"ע, כידוע מהפוסקים הצ"י ומשוצת החת"ס הידועה שאז עיקר תפלה צניבור.
(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצוק"ל)

אסו"ר לדב"ר בחזר"ת הש"ץ בגמטריא שער"י שמי"ס פתוחי"ס
(עה"כ).

(שמעתי)

הש"ץ יזהר להתפלל בכוונה

בתוב צס' אור הישר (פרק י"ד), דהאדם שאינו מכוין בתפילה משתתף עם רוח הטומאה, ויצוא גם השטן בחוכם, ואוי לו ואוי לנפשו כמה רעה גורם לעצמו, וזהו בכל אדם, ק"ו לשליח ציבור, ודרשו דורשי רשומות כי שליח ציבור העוזר לפני התיבה יכוין, כי ראשי מיבות תיבה הוא תפילה ישרה צ'כוונת ה'לצ. וכמוצ צספר חסד לאלפים (סימן צ"ג) דאין לך רעה גדולה כמו זו כשאינו מכוין בתפלתו, והוא רצה רעה מכל רעות שבעולם, כאשר יעויין סס. ואיתא צתיקונים (תקו"ו תקון שבעין), ומאן די משתמע תמן קליה צין צאורייתא צין צללותא צין צעקה צלא דחילו, מיד וישמע ה' ויחר אפו (צמדבר יא, א).

תפלת שמו"ע סגולה לפרנסה

באבודרהם כתוב, שג' פעמים י"ט צרכות הם נ"ז צרכות, שצוכות ג' תפלות — שחרית מנחה וערבית — הקדוש צרוך הוא ז"ן את האדם ומזמין לו פרנסתו. וז"ל (צתחילת השער השני): סמך לשלש תפלות אלו מדוד, שאמר (תהלים נה, יח) ערב וצוקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי, ופי' ר' אצרהס צן שושן כי "ואהמה" עולה למנין נ"ז כמנין

להודות חזרת הש"ץ ולהלל קלג

הברכות שבג' תפלות אלו, שבכל תפלה יש י"ט ברכות נמצא לג' תפלות
נ"ז ברכות, ויש לאדם לידע ולהבין, שהזכיר בתפלות כתיקונם שבזכותם
הוא נזון והקב"ה מזמין לו מזונותיו. מדע, שהרי מנין הברכות הוא
ז"ך, ולפיכך השי"ת בזכות ברכות אלו הוא זן אותו ואת אנשי ביתו,
עכ"ל. וראה בזוה"ק (ח"ב קכא.) שאמרו: כלומא איהי מזונא לתמא, עיי"ש.

בח הדיבור

גודל בח הצעקה

קריעת ים סוף הי' ענין נכחי, דהא קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב.), וכן אמרו (פסחים ק"ט.) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, וכי מה הי' בקריעת ים סוף, כחיב וילעקו, שלעקו בני ישראל מפנימיות הלז ולכן קרע הקב"ה את הים. ולו יזוייר שאנחנו ילעקו כמו שלעקו אבותינו אז על הים סוף בוודאי הי' יותר קל למצוא זיווגו של אדם, וכן פרנסתו של אדם היה צניקל יותר, אבל אם אינם נועקים בכוונה איזה צעקה זה נקרא, אין צעקה כזו עולה לשמים כלל.

(מאור עינים)

חיוב תפלה בפה על כל דבר

בם' תפארת צבי (אבות פ"ב) כ', כי כל דבר הנערך להאדם מחויב הוא להתפלל אל ה' ולשפוך נפשו שה' ימלא לו מגמת מחשבתו ואז הי' ברוב רחמיו בראות לפניו כשרון לבו ושצרון לבו של המתפלל ממלא הוא רצונו, וזהו הסיבה אשר ראינו בעלי תורה שיושבים ולומדים בתורה ואינם מצליחים בה, וכן בעלי מו"מ שאינם מצליחים וכן בדומיהם הכל הסיבה הוא מחמת שאינם מתפללים אל ה' עבור זה כמבואר בדברייהם (גדה ע:.) מה יעשה אדם ויחכם בו, ולא די לזה הנוסח שתקנו אנשי כנסת הגדולה, אך צריך האדם להוסיף באמצע ברכה בקשה ע"ז כמו שתקנו בסידורים יהי רצון על חולה, כ"כ יהא צדוגמתם כל הנערך להאדם, ע"ש.

השמיעני את קולך

בספד"ק נועם מגדים (ר"פ חקת) האריך, וז"ל (ע"פ מדרש נועם):
דהנה כתבו בשם הארז"ל דיש להתבונן בענין התפלה, דמאחר דהעיקר

בתפלה הוא המחשבה שבלב, דיהא לבו לשמים, ורחמנא לבא צעי (סנהדרין ק"ו:), ואחר כוונת הלב הן הן הדברים (ברכות טו.), אם כן על מה זה ולמה יבטא האדם בשפתים להוציא התפלה גם בפיו ובשפתיו, והלא די לו במחשבת לבו לשמים, וכמוב הדר הוא (ש"א טו, ו) וה' יראה ללבב, דהשי"ת יודע מחשבות אדם ללבו הוא לטובה, וגם אם נאמר באיש ההמוני לנרץ להוציא בשפתיו לפי דהדיבור והקול מעורר לו הכוונה, כמו שכתוב בשו"ע (או"ח סי' ק"א) היתר לענין הרמת קול בתפלת הלחש, אבל מה נענה באלו הדברים ויראי ה' האמיתיים דהם מכוונים גם בלי ההתעוררות על ידי קול, ואם כן אללם דבר שפתים אך למותר, והי' אם כן די דיתפללו רק במחשבה וכוונת הלב מבלי להוציא בשפתים.

ותירץ האריה"ק דאין הכי נמי דהי' די להתפלל רק במחשבה בלבד, אך לענין של התפלה בקול הוא בעבור דיעורר האדם הנלדיק גם את לב שומע של האיש ההמוני על ידי אמרותיו הטורחים הנאמרים במחשבה קדושה, דעל ידי זה יבא לכיון לבו גם האיש ההמוני, על ידי דשומע דברים היוצאים מקרב ולב עמוק, ופירש בזה (ס' הליקוט'ים מהל"ס ס"א, ג) את הכתוב שומע תפלה עדיך כל אשר יבוא, היינו דעל כן הוא שומע תפלה היינו דעל כן מתפללים גם בקול ולא רק במחשבה, לפי דרונים דיהי' עדיך כל אשר יבוא, היינו דרונים דכל אשר גם ההמונים יבואו ויתפללו עדיך ואליק, וההמונים מתעוררים על ידי דשומעים תפלת הנלדיק, עיין שם בליקוטי תורה מהאר"ז"ל. [וזהו ענין דכ' האריה"ק לקבל עליו והאבת לרעך כמוך קודם התפלה דע"י תפלתו צפה יעורר רעהו ג"כ לתפלה].

ובן מפרש שם בנועם מגדים, דזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה (מהל"ס קמ"ה, כא) תהלת ה' ידבר פי, ומפרש למה נרץ לדבר צפה הלא במחשבה גם כן טוב להתפלל ולעבוד את השי"ת, ועל זה מירץ ויצרך כל אשר שם קדשו, היינו דהדיבור הוא לזכות את הרבים לעורר גם אחרים שגם השומעים אותו יצרכו שם קדשו להודות ולהלל ולהתפלל להשי"ת.

ועד"ז מוצא בספה"ק אהבת דודים (שה"ש ה) בשם הרה"ק הר"ר מענדל מפרימישלאן זצ"ל, דז"פ מאמחז"ל (מוצא בספה"ק, ועי' כרימות ו'), כל תפלה שאין בה מפושעי ישראל אינה תפלה, היינו שצריך כל איש ישראל להתפלל בהתלהבות כל כך עד שיכניס הרהורי תשובה גם בלבות פושעי ישראל, ומי שאינו פועל בתפלתו להכניס הרהורי תשובה בפושי ישראל, הטעם הוא מחמת שתפלתו היא רק מן השפה ולחוץ, וממילא אינה תפלה.

ובזה אפ"ל הפסוק ואתחנן אל ה' צעת ההיא לאמר (דברים ג, כג).
דהנה דקדקו המפרשים דתיבת לאמר היא כשפת יתר.

ובספה"ק קדושת לוי כתב הפירוש, ואתחנן אל ה' צעת ההיא, שהיה מתחנן תחילה כדי שיוכל להתפלל אחר כך, 'לאמר' היינו הדבר שהיה צריך לאמר, אלא שקודם לא היה יכול לאמר כי היה צוש מלפניו יתברך, והיה צריך להתפלל שיוכל להתפלל, עכ"ל. וכן מפרש רבינו יונה בדברי חז"ל (ברכות ל:): חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום, פירוש כדי שיכוונו שיהיה לבם שלם בעבודת המקום, ויצטלו מלבם תענוגי העוה"ז והנאותיהם, כי כשיטהרו לבם מהבלי העוה"ז ויהיה כוונתם ברוממות ה', תהיה תפלתם רצויה ומקובלת לפני המקום ע"כ, היינו גם כן שבאותה שעה היו מתפללין שיוכלו להתפלל.

ואענה גם אני את חלקי בס"ד לפרש מה שאמר הכתוב לאמר, על פי הנ"ל, ואתחנן אל ה' צעת ההיא, ואין חנון אלא תפלה כמו שהביא רש"י ז"ל, והתכלית של הדיבור הוא לאמר, היינו בשביל לזכות את הרבים ולעורר אותם שגם הם ישמעו ויראו להתפלל תפלה ישרה אל השי"ת, ונכון בס"ד.

(אאמו"ר זצ"ל בספרו בית יצחק, ריש פרשת ואתחנן)

ע"י תפלה יוכל לשנות מצבו

במד"ר (דברים ב, ד), ואתחנן אל ה' (דברים ג, כג), זש"ה (משלי ית, כג)

תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות, א"ר תחנומא תחנונים ידבר רש

זה משה שבה אלל צוראו בתחנונים, ועשיר יענה עזות, עשירו של עולם זה הקצ"ה ענה אותו עזות שנאמר אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. והמאמר הפלה ופלא, גם הלשון 'דבר אלי' ז"ע, דלמי ידבר אם לא אל הקצ"ה כצבול.

וי"ל בפשטות דהנה בעל העקרים ז"ל חקר בענין התפלה שמתפלל לצטל גזירה רעה, הלא היא עזות שרובה לשנות רצון הצורא יתברך. ואף במלכותא דארעא יכולים למחות נגד פסק דין של צית המשפט הנמוך, אבל נגד פסק הדין של צית משפט הגבוה א"א לעשות מחאה, ובפרט במלכותא דשמיא נגד פסק דינו של שופט כל הארץ, איך אפשר להתפלל ולבקש שיצטל גזירתו לשנות רצון העליון.

ותי' העקרים שתועלת התפלה היא לשנות את עצמו בהתעוררות התשובה, וממילא יתצטל הגזירה כי על איש הזה לא היתה הגזירה, ונמצא דאין כאן שינוי רצון השי"ת אלל שינוי האדם, שהוא כעת איש אחר לגמרי.

והנה מצואר דדרשות הר"ן דמשה רבינו השיג שלימות כל המדרגות שאפשר להשיג צהאי עלמא, וכמאמרם ז"ל (מדרים לת.) ותחסרהו מעט מאלהים זה משה. וא"כ לא היה יכול לשנות את מדרגתו לעלות במעלה עליונה, דהלא היה צמדרגה הכי גבוהה.

וזה כוונת המדרש תחנונים ידבר רש זה משה, כי משה בענוותנותו חפץ לשנות עצמו בתפלתו שביקש תקט"ו תפילות כמאמרם ז"ל, שרצה לעלות צמדרגות יותר ויותר, ועי"ז יצטל הגזירה כחירון העקרים הנ"ל, לזה א"ל השי"ת, עלה ראש הפסקה, היינו אתה צמדרגתך עומד ראש הפסקה, ואין לעלות יותר, וממילא תפלתך היא רק לשנות רצון השי"ת וזה דבר אלי, שכל תפלתך הוא רק "אלי" לשנות רצוני, והיא עזות לבקש ע"ז כדברי העקרים, וזה עשיר יענה עזות, שעשירו של עולם א"ל למשה שתפלתו לשנות רצון הצורא היא עזות, דתועלת תפלת האדם הוא לשנות א"ע ובמשה לא שייך זה כי הוא צמדרגה הכי גבוהה, וע"כ אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

ובזה נל"פ אמרס ז"ל (ברכות ו): אין עמידה אלא תפלה, היינו שאין באפשרות לעמוד נגד מדת הדין ולמנוע גזירות רעות רח"ל, כי לא שייך ציטול רצונו ית"ש וכו', כי אם ע"י תפלה, שעל ידה נשתנה המתפלל לאיש אחר ואז צטלו כל הגזירות מאליהן, והבן.

(בית אהרן)

כבל שמרבה לבקש בן נעתר לו

והנה יתכן שיפתה היצר לאדם שכיון שכת התפלה גדולה היא מאד, הרי כבר יצאתי ידי חובתי בתפלה אחת שהתפללתי בזונה, וזודאי יעלה לשמים להתקבל לטובה, ואין צורך להתאמץ לכוון בכל תפלה ותפלה — שהיא עבודה קשה וגדולה מאד. אף אחת אמור לו ליצה"ר שכמו שיש סמים לרפואה, שיש שמספיק לו כדור אחד לצד, ויש שלא יספיק לו רק צכמה כדורים בכל יום ויום לתקופה של שבוע אחד, ויש מי שצריך לעסוק בתרופות כמה חדשים. והנה אף שכל כדור וכדור עושה רושם בגופו, מ"מ כדי להתרפאות לגמרי לא די לו בכדור אחד לצד, ולא יועיל לו רק בהתקצרות כל הכדורים יחד, כן הוא גם ענין התפלה, יש מי ששיג מזוקשו בכל תפלה אחת לצד, אמנם יש שיצטרך להמשיך לעסוק בתרופות אלו זמן מרובה עד שיזכה להשיג מזוקשו, ואף שכל תפלה ותפלה עושה רושם למעלה, מ"מ יצטרך התקצרות הרבה תפלות יחד למלאות מזוקשו.

ובן מפורש בחז"ל (דב"ר ג, יז) יש תפלה שנענה לעשרים יום, ויש למי יום וכו' ויש תפלה שעד שלא יתפלל הוא נענה.

ובך ראינו בהאבות והאמהות הק' שהרצו והפצירו בתפלה לד'. 'ויעתר יצחק לד'' (בראשית כה, כא) וברש"י "הרצה והפציר בתפלה". 'ותאמר רחל נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי' (בראשית ל, ט). וברש"י: 'לשון עקש ופתלחול, נתעקשתי והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שזה לאחותי'. 'גם יכולתי': "הסכים על ידי"!

ובעין זה מצאנו צס' חסידים (ק"ל), "יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו אלא בעצור תוקף מחנונים ודמעת עינו אשר תמיד זוכה ומתחנן".

(נתיבות אמונה)

תפלה היא המפתח לקבל השפע לאחר שנתמלא משאלותיו

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' (בראשית כא, א). עיין צפרש"י ז"ל: סמך פרשה זו ללמדך שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לחותו דבר הוא נענה תחילה, שנא' ויתפלל וגו', וסמך ליה וה' פקד את שרה, שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך, עכ"ל (צ"ק צג).

וגורא הוא למתבונן, לראות מכאן שיתכן אפילו כשיש הצטחם הקצ"ה, כמו שנאמר (בראשית יז, יט) ויאמר אלקים אצל שרה אשתך יולדת לך בן וגו', וחזר על זה ע"י המלאך שנאמר (שם יח, י) שוב אשיב אליך וגו' והנה בן לשרה אשתך, עכ"ז אינה יכולה להתגשם בפועל אלא ע"י תפלה כמבואר בזה, ובאור החיים הק' (שם): כי תפלתו על אבימלך הוא דבר המעמיד לפקידת שרה, והצטחמו ית' היתה שיתן לו בן, והזמין לו הקצ"ה מנוה שסגולתה שיפקד, ובזה נתקיימה הצטחמו, כי כשירצה ה' להיטיב זמין המנוה שסגולתה היא הטובה המצוקשת, עכ"ל, ועי"ש.

רואים שאף כי מוכן לאדם אומר שלם של טובה אינו יכול לפתוח ולקבל האומר אלא ע"י תפלה, והיא המפתח שע"י יוכל להכנס וליהנות מהאומר המוכן עבורו, וכאן שהתפלל אברהם על אבימלך זכה הוא עוד ליהנות בעצמו תחילה, וכל זה מחוקי הבריאה כמו שאמרו צמדרש תנחומא (פ' מקץ) עה"פ וא-ל-שדי יתן לכם רחמים (בראשית מג, ד), אמר הקצ"ה כשם שאני זקוק להוריד גשמים לטללים וכו' כך תהא זקוק להתפלל לפני וכו', עכ"ל. וכן צפ' שמיני אף שמהא אמר צסס ד' (ויקרא ט, ו) זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', וצכ"ז אחרי שעשו הכל לא ירדה עוד שכינה לישראל, כמוצא צרש"י ז"ל עה"פ (שם,

כ) ויצא משה ואהרן אל אהל מועד, מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל, עיי"ש.

והביאור הוא שכמו שאי אפשר שיצמח צלי גשם, אפילו שהוא זרע וחרש ועמל הרבה לנקות השדה מכל הקוצים והצרקנים, וככ"ז ללא גשם לא יצמח ולא יהנה מיגיעו ועמלו, כך אי אפשר ליהנות מהמעשים טובים ללא תפלה, ולכן אף שזכה אברהם אבינו ע"ה צמעשיו להצטחת הש"י שיהיה לו בן, היה מוכרח עוד שיחפלה, ולכן סיבצ הקב"ה שיתעורר להחפלה על אבימלך, וממילא יכלה ההצטחה להתקיים מטעם המחפלה צעד חזירו הוא נענה תחילה, ודוק צוה.

(מעלות התפילה)

תפילתי שגורה בפי

ויגש אליו יהודה (בראשית מד, יח), כתיב סתם אליו והיינו להקב"ה, יהודה, היא כנסת ישראל, מגשת להקב"ה בתפילה, ויאמר בי אדני, ידבר נא עבדך, אין נא אלא לשון בקשה (ברכות ט), היינו אני מבקשך שאזכה שאוכל להתפלל לפניך ויהיה שגורה תפילתי צפי, דצ"ר גימטריא צנ"י חי"י מזונ"י עם ג' תיבות, היינו שתהיה תפילתי שגורה מה שאחפלה על צנ"י חי"י מזונ"י, ואז, באזני אדני, היינו אם תהיה שגורה צפי אז אדע שתכנס תפילתי באזני אדני, כמאמר חז"ל (שם לד:) אם תפילתי שגורה צפי יודע אנכי כו', ועוד אני מחפלה, ואל יחר אפך בעבדך שלא יסלטו עלינו הדיינים שיהיו לנו למירוק, רק מחוך חסדים טובים יהיה מירוק העונות כנוכר לעיל, כי כמו"ך גימטריא אלקי"ם, היינו כמו שיש מירוק עונות על ידי דין, כמו בן כפרעה (פרעה רומז לחסדים מגולים, מלשון הכתוב (שמות לב, כה) כי פרעה אהרן כו'), בן יש מירוק ע"י חסדים.

(אמרי יהודה)

לכוון בשמוציא דיבוריו מפיו

ואתחנן אל ה' צעת ההיא לאמר (דברים ג, כג). הנה תיבות אלו "צעת ההיא לאמר" המה לכאורה כמיותרין. ואפשר לומר צס"ד צהקדם

מה שפרשתי במשנה ברכות (פ"ה מ"א) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו את לבם למקום, עפ"י שכתבו בשם האר"י ז"ל (שער הכוונות בהקדמה לסדר שבת) דצכל תפלה מתחדש אור ושפע חדש וכו' ואין לך תפלה מיום שנברא העולם עד לעמיד לנא שחדמה לחזרתה כלל. ובמשנת חסידים (מס' הבריאה דערצית פ"א) ז"ל, אין שום תפלה בעולם שתוכל לתקן מה שמתקן תפלה אחרת אפילו דומה לה כי כל תפלה תיקון חדש עושה, עכ"ל. וזהו הטעם שדרשו חז"ל (ברכות כו.) מעוות לא יוכל לתקן (קהלת א, טו) זה שציטל קריאת שמע או תפלה, כי זה שציטל אין לה תשלומין עולמית, כי תפלה כזו שציטל לא יוכל להתפלל עוד. ולפי זה מה מאוד נריך האדם להתפעל ולהתעורר לכיון הרצה בכל תפלה, ולחשוב בלבו שאין לו עוד תפלה אחרת כי אם זו אשר עומד להתפלל. וזה שאמר חסידים הראשונים היו שוהין שעה [להתבונן ולהתעורר ולתת אל לבם היטב באותה שעה שהיו שוהין שאין להם כי אם תפלה] אחת, ומתפללים [אחר כך] כדי שיכוונו את לבם למקום, דאם לא עכשוו אימתי.

ותיבת לאמר רומז על תפלה, כי אמירה היא לשון רכה, ותפלה נריכה להיות ג"כ בלשון רכה, כמ"ש חז"ל (אבות פ"ג מ"ג) אל תעש תפלתך קצע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ז"ה. וז"ש ואתחנן אל ה' "בעת ההיא לאמר", פי' שאזכה להתעורר להתפלל בזוונה שלימה ורצויה, על ידי שאתן אל לבי "בעת ההיא לאמר", פי' שתפלה זו אשר עומדת נגדי איני יכול להתפלל כי אם בעת ההיא דייקא אשר אני עומד בה, הבן.

(בית אשר, ריש פרשת ואתחנן)

פירושי השמות הקדושים ולהזכירם ביראת הכבוד
כתב הטור (בסימן ה') וזה לשונו, בהזכירו את השם יכוון פירוש קריאתו באל"ף דל"ת, לשון אדנות, שהוא אדון הכל, ויכוון עוד פירוש כתיבתו ציו"ד ה"א, לשון הויה, שהוא היה והוא ויהיה. ובהזכירו אלפים,

יכוון שהוא תקיף אמיץ אשר לו היכולת צעליונים וצתחחחחחחחח, כי אל לשון כח וחוזק הוא. וכעין זה פסק שם בשלחן ערוך.

ושם הוי' צרוך הוא משמעותו גם מדת רחמיו יתצרך, וכמו שנאמר (שמות לז, ו) ה' ה' אל רחום וחנון, וצמהר"ל (עין גור אריה בראשית א, א, ותפארת ישראל פרק לו) פירש, משום דכיון דמשמעות שם זה שהוא מהוה את הכל ומחיה את הכל, והוא שורש כל הנמצאים וכמו שכתב הרמב"ם (ריש הלכות יסודי התורה), אם כן אין רחמים וחסדים גדולים מזה.

שם אדניי — כתב בצפון תולדות חיים (אות קע"ח), הכונה בשם זה הוא, להורות על שהוא אדון מושל על כל העולמות, ובפרט מורה על השגחה פרטית על כל אחד ואחד מישראל, והיינו אומרו אדניי בכנוי, רוצה לומר אדון שלי, משגיח ומושל בי.

שם אלקינו — וכונת אלקינו, כתב הגר"א (אדרת אליהו דברים א), שהשם יתצרך משגיח עלינו בפרטות, ולשון המכילתא (משפטים מסכת נזיקין פרשה כ) ה' אלקינו ה' אחד, והלא כבר נאמר ה' אחד, ומה תלמוד לומר ה' אלקינו, אלא, עלינו ועל כל המאמינים בקדושת התורה ובגלוי שכניה על הר סיני, ליחד שמו ביותר.

כתב הרמ"ק (בפרדס רמונים שער א' פרק ט') וזהו פי' אלקינו, כי עם היות מציאותו מחויב מלד כל העולם כלו, והוא היה הוה ויהיה, ומהוה כל היות, שזהו פי' שם בן ד' בכתבתו, ועם היותו רבון כל העולמים, עליונים ותחתונים, שזהו פי' קריאתו באדנות, ומזה יוכיח היות השגחתו כוללת בכל העולם, עכ"ז אלקינו פי' משגיח בפרטיות בנו.

השמות הקדושים הן הממשיכים כל השפע והצרכה שהקב"ה משפיע לצרואיו, וכמו שנאמר (שמות כ, כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אצוא אליך וברכתך, וכתב (במדבר ו, כז) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם (ועין אבן עזרא שם).

והגה גזר וחקק שבהזכיר צרואיו את שמו ימשך להם ממנו הארה והשפעה וכמו שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אצוא אליך

וזכרתיך, ואולם כפי השם שזכירוהו ויקראוהו זו, כך תהיה ההשפעה הנמשכת על ידי הזכרה ההיא וכו'.

כתב החיי אדם (כלל ה' סימן א'), ויירא ויזדעזעו איבריו בשעה שמזכיר השם, ולא שם המיוחד בלבד אלא כל השמות שאינן נמחקים המיוחדין לשמו הגדול צרוך הוא, ואיך לא ישים האדם אל לבו להזכיר השם ציראה ופחד וזכונת הלב, עד כאן.

והיות שקשה מאד לכון כונת כל השמות הרבות שאנו זוכים להזכיר בכל יום ויום, לכן תקן לנו הגאון מצוטשטש זכר לדיק לזכרה (בספר תהלה לדוד סימן כ"א) הנוסח הזה לאמרו כל יום בתחלת עבודת היום, וזה לשונו, הריני מכון מעמה עד למחר בעת הזאת בכל פעם שאזכיר שם הו"ה הקדוש, שהוא זכמיצתו היה הוה ויהיה, ובקריאתו אדני"י שהוא אדון הכל, וכשאזכיר שם אלקים, שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כלם, עלת העלות וסבת הסבות. ומועיל התנאי הזה לכל התפילות מלבד מפסוק ראשון שבקריאת שמע.

כתוב בספר בעל שם טוב (עמוד התפלה אות קל"ז), שמעתי ממורי [הבעל שם טוב], כי האדם גורם על ידי תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות וגם המלאכים נווין על ידי תורתו ותפלתו. שאלו היה מאמין זה, כמה היה עובד ה' בשמחה וציראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאמרה כדקא יאות.

מעשה נורא מקדושת הזכרת שם הו"ה יתברך הגדול והנורא

הגאון הקדוש רבי משה גלאנטי ז"ל לדיק היה בכל דרכיו ומסיד בכל מעשיו, ומכס בכל שבע החכמות, צעירו היה שיק ערבי שהיה אף הוא מושלם בשבע החכמות, ועלה על הרב בזה שכל מי שהיה לו חולה בתוך ביתו, היה הולך אל השיך ומבקשו שיעמיר לרפואתו, והיה פונה ומתבודד, ושז כעבור שעה והיה אומר זה חי וזה מת כרבי חנינא בן דוסא בשעתו להבדיל אלף אלפי הבדלות.

כשהגיעו הדברים לאזני הרב, תמה, היחכן שנגלו לפני הגוי כל תעלומות, וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, ויהודים משכימים לפתחו, אם מלך הקדושה הוא עלי לדעת צמה כוחו גדול, ואם מלך הטומאה עלי להזהיר את העם מלנהור אליו. נטל על עצמו לרדת לחקר הענין, חקר כיצד יוכל להועד עם אותו שיך, ואמרו לו שאינו יוצא מפתח ביתו חוזה, ואינו מתראה לפני המון העם, כל הרוצה לראותו משחר פניו צמתנות יקרות ערך ומצקש את רשותו.

קרא הרב לפרנס העיר ואמר לו: לך ואמור לשיך, ששמע הרב את שמעו הטוב ומצקש הוא לבוא אליו ולהקביל את פניו, ענה השיך לפרנס: גם אני שמעתי את שמעו של הרב, ועז רצוני להועד עמו. קם הרב והלך לבית השיך. קבלו השיך בכבוד ויקר, שאל לשלמו ואמר: שמעתי עליך לאמר, כי איש חכם אתה, היש ידיעה בחכמה פלונית?

אמר הרב חנן אותי אלקים מעט מאותה החכמה, החל השיך לשאלו, וראה כי הרב מלא וגדוש מאותה חכמה, וכל חכמת השיך כאין לפניו, ציקש ללמוד מפיו עוד ועוד, עד שהחשיך היום והרב קם והלך לו, ציום השני נכסף השיך לחברתו של הרב ולחכמתו הרבה, שלח את מרכבתו להציאו לפניו, אמר לו: וצחכמה פלונית כלום יש לך יד? ענהו הרב גם צוה חנן אותי אלקים, ויתן לי גם את זה.

החלו לישא וליתן צאותה חכמה, וראה השיך שהרב מלא וגדוש גם צה, חילה את פני הרב, כי יצא אליו בכל יום, וישתעשעו צחכמה, בכל יום נוכח לדעת כי חכמת הרב עולה על חכמתו עשרת מונים, בכל חכמה וחכמה, עד שהגיעו לחכמה השביעית, והשיך לא ידע הקדמה אחת נחונה צזאת החכמה, הפותחת פתח לאותה החכמה, שאל את הרב היש לך ידיעה צזה?

אמר לו תהלה לה' יתברך, שאני צקי צחכמה זו, נפל השיך לרגליו והפציר צו מלך, אם נא מלאתי חן צבעיניך, למדני נא חכמה זו לחכמתה, אמר לו הרב שמעני אדוני, כשלמדתי חכמות אלו, ציוקר עמדו לי, ולא למדתי חיים, אף אני לא אלמדריך צלא תמורה, ענה השיך ואמר: נקצה

עלי שכרך ואחנה, ככל אשר כבודו ישיח עלי, הן ידיעה זו לצדה חוננת ביני ולבין שלימות ההשגה, אתן כסף וזהב לרוב, ובלבד שאשיגה.

אמר לו הרב: חלילה לי למכור חכמה במחיר כסף וזהב, אין דבר שזה ערך לחכמה, אלא חכמה אחרת תמורתה. תמה השיך, וכי נעלם ממך דבר? הלא אתה שלם בכל חכמה ומדע, ומה אוכל להוסיף על חכמתך? ענהו הרב יש דבר אחד שאתה יודע יותר ממני, והוא שהנך מכיר בחולים אשר עליהם התפללת, אם יחיו אם לאו, חכמה זו נעלמה ממני, אם תודיעני את סודה, אודיעך את החכמה אשר ממך נסתרה.

אמר לו השיך: הקשית לשאול, לא אוכל לגלות זאת לשום נבוא צעולם. השיב הרב, א"כ לא אוכל גם אני לגלות לך את החכמה הנסתרה. אמר לו השיך: רבי, מושבע אני מאבותי שלא אגלגה לשום נבוא צעד כל הון שצעולם. אמר לו הרב, אין אתה מוכרה בממון, אלא מחליפה בחכמה אחרת שתשלים את ידיעותיך, ועל דעת כן לא השביעוך. אמר לו השיך, לו יהי כדברייך, אך קשה ממך הדבר, וירא אנכי כי לא תוכל לנקוט בהכנות הנזכרות לזאת החכמה, השיב לו הרב, מוכן אני לקבל על עצמי ככל אשר תאמר.

אמר השיך: א"כ שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך, לך לביתך וקבל על עצמך תענית לשני ימים רזופים, ובארוחה המפסקת לא תאכל צמר ולא תשתה יין וצימי התענית תטבול ערב וצוקר ותהרהר בתשובה, כי אדם אין נדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אמר לו הרב, קן אעשה כאשר דברת. ענהו השיך: א"כ לך וצא ציוס השלישי, ואודיעך את הסוד הגדול והנורא.

קם הרב והלך לביתו, כס יומים תמימים ולא פסק מתעניתו גם ציוס השלישי, בצוקר לאחר התפילה, בא אל השיך, חרד השיך לקראתו ואמר: בא צרוך השם, ניכר מפניך שעשית ככל אשר אני הורית. אמר לו הרב, אמנם כן, ועדיין אני בתענית. אמר לו השיך, יפה עשית וישר כחך, ועתה בא ואוריך את הסוד הגדול, הלך השיך והרב אחריו, הגיעו

לפתח נעול שמפתחו לא נמסר לאיש, פתחו ויאלו לגינה שצריכה צמרכזה, אמר השיך להרב, הנה נטבול צטרס נכא אל המקום המקודש.

יודו לטבול ובעלותם פנו לציתן צירכתי הגינה, והרב מחריש ומשתאה לדעת מה יהיה באחרית דבר, הגיעו לציתן, ששערו כסף מגולף ומפותח פתוחי חותם, ואין כיואל צו אפילו בארמונות מלכים, קס השיך והוליא מפתח זהב מכיסו, ואמר, הזהר להכנס לציתן צמורא וצרעדה, ממני תראה וכן תעשה, פתח את הדלת והנה אולם מפואר בתכלית ההדר, וממול תלויה פרוכת מרוקמת באצנים טובות ומרגליות להפליא, נכנס השיך בצרדה נוראה, והשתחויה שצע פעמים נגדה.

חרד הרב חרדה גדולה עד מאד, ואמר מי יודע אולי יש שם עבודה זרה, והשיך פנה אל הרב צקול נמוך ולצ נשצר: קרב אל ההיכל ותסיט את הפרוכת, ומאחריה תמצא את מצוקשך, קרב הרב הסיט את הפרוכת, ונגלו לעיניו דלתות זהב משוצלות יהלומים. פתח את הדלתות וראה לפניו לוח מצריק ומצהיק ציופיו, וצו מגולפת לורת המנורה חרוט לאמור "שויתי הוי"ה לנגדי תמיד", ואותיות שם הוי"ה גדולות מאד.

אמר השיך צחיל ורעדה, דע לך, רב היהודים, שאותיות גדולות אלו הן שמו של הצורא הכל יכול, שיצר את העולם יש מאין, ומקיימו מאמרו, כצבור היה אותו השיך, שאין אדם בעולם שידוע רו זה, והמשיך ואמר: תדע שכאשר צא אדם לצקש שאתפלל על חולה, אני יורד וטובל וכנס לכאן באימה וציראה, ומתפלל לפני ההיכל, וצקיס תפלתי אני מסיט את הפרוכת ופותח את הדלתות, אם אני רואה, שאותיות השם הקדוש מאירות ומזהירות, יודע אני שיחיה ויקום מחוליו, ואם הן כהות וכצויות, יודע אני שימות, וראה מה גדולה חבתך שנגלו לך דברים שלא נגלו לשום צריה.

שב הרב לציתו והוריד כנחל דמעה, אמר: "אוי לנו מיוס הדין אוי לנו מיוס התוכחה, אם גוי זה, מתוך שידע שזה שמו של הקצ"ה, עשה לו כבוד כה גדול וחרד מפניו צמורא כה רב, וזכה משום כך לכל

להודות בַּח הַדִּיבּוּר וּלְהַלֵּל קַמּוּז

הכבוד והיקר הזה, אנו, בניו של מקום וקוראי שמו, מה היה עלינו לעשות, וכמה היה עלינו לחרוד, וצפרט בהזכירנו את שמו הגדול יתברך, ולמה היינו זוכים, לו היינו מכבדים אותו כך ויראים מפני קדושת שמו כך, לכמה השראת השכינה היינו זוכים..."

(שמעתי מאחי רב דקהל בית יצחק ד'טורקא שליט"א)

מאמרי התנא אלקי רשב"י בזוהר הקדוש

מאמר "התפלה בונה עולמות"

מבאר כי האדם שמשתדל בעבודת השם, זוכה שכל ברואי העולם הם מסייעים לו, וכשמתפלל בכוונה או המלאכים מקבלים את תפלתו ומעלים אותה להקב"ה, ומדבורי התפלה בונה הקב"ה עולמות.

אמר רבי שמעון לחזריא, זכאה חולקנא דעלאין ותתאין אינון באסקמותא לסייע לן, האי איהו דאוקמוהו מארי מתניתין, דבר נש דאשתדל צפולחנא דמאריה, דכל צריין דעלמא אינון צסייעתא דיליה, כמה דאוקמוהו כל העולם כלו לא נצרא אלא לזוות לזה, ואפילו שרפים וחיות ואופנים לא אתצריאו אלא לסייעתיה.

וכד צר נש אפיק הצלים ודצורים בצלותיה, כמה עופין פתחין גדיייהו ופומייהו לקבלא לון, הדא הוא דכתיב (קהלת י, כ) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, ונטיל קודשא צריך הוא אלין מלין וצני צהון עלמין, דאתמר צהון (ישעי' סו, כג) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה, ורוא דמלה (שם נא, טו) ואשים דצרי צפיק וצלל ידי כסיתך, לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לניון עמי אתה, אל תקרי עמי אלא עמי צשותפו.

*

אמר רבי שמעון לחזריו, אשרי חלקינו שעליונים והמתחונים כולם מסכימים לדברינו, וצאים לסייע לנו, זהו שפירשו חכמי המשנה, כי אדם שעוסק בעבודת הצורה כראוי לו, אז כל הצורות שבעולם מסייעים לו לעבודת השם יתברך, כמו שפירשו חז"ל (ברכות ו:). כל העולם כלו לא נצרא אלא לזוות לזה, פירוש להתחבר ולסייע ליראי השם, ואפילו שרפים

וחיות ואופנים שהם מלאכי זי"ע שהם צעמם גם כן עוזדים להקב"ה צשירס וזמרס, עם כל זה לא נצראו אלא לסייע להס.

ומפרש שסייעתס הוא, כי כשאדם מוציא הצלים מן הלב, ודבורים מן הפה צתפלתו, ורצה לומר שמתפלל בצוונה, אז כמה עופים שהס מלאכים פותחים את כנפיהם ופיהם כדי לקבל את התפלות ולהעלותם להקב"ה, זהו שכתוב (קהלת י, ט) כי עוף השמים יוליך את הקול, היינו הקול של קריאת שמע, ובעל כנפים יגיד דבר, היינו את דבורי התפלה, והקב"ה לוקח את הדיבורים וצונה בהם עולמות, דהיינו שמתקן את פרטופי האצילות הנקראים עולמות, שנאמר בהם (ישעי' סו, כג) כי כאשר השמים החדשים היינו חידוש פרטוף ז"ל הנקרא שמים צמוחין דגדלות, והארץ החדשה היא התחדשות פרטוף המלכות הנקראת ארץ, אשר אני עושה, פירוש שאני מתקן צכה תורתס ותפלתס של ישראל, וסוד הדבר נרמז צמה שכתוב (שס נא, טו) ואשים דברי צפין היינו דבורי התפלה, ועל ידי זה וצלל ידי כסיתין, לשמרך מן המזיקים התחתונים ומהמקטרגים העליונים, ועוד על ידי דבורי התפלה לנטע שמים וליסד ארץ היינו שנעשה תקון ז"ן, ולאמר לציון עמי אתה, ודרשו חז"ל (ויה"ק ח"א ה.) אל תקרי עמי צפת"ת, אלא עמי צחירי"ק, והיינו עמי צשותפי, כי צני ישראל הס שותפים להקב"ה צתקון העולמות והפרטופים העליונים על ידי תורתס ותפלתס.

(תקו"ז תיקון ס"ט, דף ק"ה ע"ב)

מאמר "התפלה בוקעת רקיעים"

מבאר כי כל דבורי התפלה עולים למעלה ובוקעים רקיעים, אכן שם הם נבחנים אם הם כשרים וראויים להתקבל.

בלא שפתי מרמה (תהלים יו, א), מאי צלא שפתי מרמה, אלא הכי תנינן, כל מלה ומלה דלכותא דאפיק צר נש מפומיה, סלקא לעילא,

ובקעת רגיעין, ועאלת לאתר דעאלת, ותמן אהבנתם ההיא מלה, אי היא מלה דכשרא אי לא, אי איהי מלה דכשרא, עאלין לה קמי מלכא קדישא, למעבד רעותה, ואי לאו, סאטין לה לבר, ואתער צההיא מלה רוחא אחרא.

*

מה שכתוב (תהלים י"ח, א) האזינה תפלתי צלל שפתי מרמה, שאל מה היה כוונת דוד צוה, אלא כך למדנו, כי כל דיבור ודיבור של תפלה שמוציא האדם מפיו (וכן כל דבורי תורה ושאר דיבורים שאדם מדבר), עולה למעלה, ובוקע רגיעים, ונכנס למקום שנכנס דהיינו להיכלות העליונים, ושם נצחן כל דיבור ודיבור, אם הוא דיבור כשר וישר, או לא, ואמר כי אם הוא דיבור כשר, אז מכניסים אותו לפני המלך הקדוש כדי לעשות רצון המתפלל, ואם אינו דיבור כשר אז דוחים אותו לחוץ, ומתעורר על ידי הדיבור ההוא רוח של הסטרא אחרא רח"ל, לכן אמר דוד שתפלתי נאמרה כראוי צלל שפתי מרמה, ולכן בקשתי שתשמע את תפלתי.

(זוה"ק פרשת מצורע, ח"ג דף נ"ה ע"א)

מאמר "ערך התפלה כפי הבוונה"

מבאר כי התפלה נשקלת על ידי המלאכים הממונים להעלותה, וכפי ערך שלימות הדבור וכוונת המתפלל, בן היא זוכה לעליה. ומבואר עוד שנקיות מחטא וטהרת המחשבה הם סגולה לקבלת התפלה ולעלייתה.

ובמה נטורי תרעין אית ונטורי היכלין, דמקצלין ללותין, וכל ללותא לא תיעול אלא צמדה וצמשקל, ובגין דא אהמר על ללותא (דברים כ"ה, יג) לא יהיה לך צביסך וגו', וללותין חסרין עליהו אהמר (דניאל ה' כו) תקל תקילת צמאזינא והשתכחת חסיר, אף על גב דהאי קרא צאתר אחרא אוקמוה, שצעים אנפין לתורה, בגין דשכינתא עלה אהמר (שיר

השירים ד, ז) כלך יפה רעיתי ומוס אין צך, ולא קבילת כלותא דלית ציה מומא, הדא הוא דכתיב (עין ויקרא כג, ט) כל אשר צו מוס לא יקרב.

ואם כלותא לאו איהי שלמא, כמה מלאכי חבלה רדפין אצתרה, ואחמר צה (איכה א, ג) כל רדפיה השיגוה צין המצרים.

*

יש כמה מלאכים שומרי השערים ושומרי ההיכלות של התפלות שמכניסים ומקבלים את התפלות, וכל תפלה לא תיכנס להיכלות אלא צמדה וצמשקל, כלומר לפי כוונת וזכויות של המתפלל, וצביל זה נאמר על תפלה (דברים כה, יג) לא יהיה לך צביסך אצן ואצן וגו', אצן שלמה וצדק יהיה לך, והנה צדק היינו תפלה, כמו שכתוב (תהלים י, ה) שמעה ה' צדק, ורצה לומר כי תיבות התפלה הנקראות אצנים יהיו שלימות צדיבור וצכוונה, ועל תפלות החסרות הכוונה הראויה, או שהחסיר מתיבות התפלה, עליהם נאמר (מה שנאמר בצלשאצר מלך צבל (דניאל ה, ט) תקל תקילת צמאזניא והשתכחת חסיר (פירוש דניאל אמר לצלשאצר, שנשקלת לפני הקב"ה צמאזני משקל ונמצאת חסר), ורצה לומר ששוקלים את התפלה צמאזנים ונמצאת חסרה, אז אינה מתקבלת, ואמר אף על פי שפסוק זה פירשו חז"ל צמקוס אחר צאופן אחר, הנה יש שצעים פנים צתורה, לפי שעל השכינה נאמר (שה"ש ד, ז) כלך יפה רעיתי ומוס אין צך, ולכן היא אינה מקבלת תפלה שיש צה מוס, זהו שכתוב צקרבנות (ויקרא כג, ט) כל אשר צו מוס לא תקריבו, פירוש צהמה שיש צה מוס אינה ראויה להקריבה לקרבן, והתפלה היא צמקוס הקרבנות.

ואם התפלה אינה שלימה צכוונה הראויה, כמה מלאכי חבלה רודפים אחריה לעכב את עלייתה, ונאמר צה (איכה א, ג) כל רודפיה השיגוה צין המצרים, ורצה לומר התפלה אינה יכולה לעלות ומתעכבת צין המצרים.

מאמר "תפלה מתוך תשובה"

מבאר שהבא להתפלל צריך להקדים לשוב בתשובה כדי שתתפלתו תתקבל.

מאן דאית ציה חוצא וצעי למצעי רחמי עלוי, יכוין אנפוי ורעיונוי לתקנא גרמיה מההוא חוצא, ולצתר יצעי ללותא, כמה דאת אמר (איכה ג, טו) נחפשה דרכינו ונחקורה נקדמימא, ולצתר ונשובה.

*

מי שיש צו חטא ורועה לבקש רחמים על עצמו, בתחילה יכוין פניו ומחשבותיו לתקן עצמו מן החטא, ואחר כך יבקש תפלתו ובקשתו, כמו שנאמר (איכה ג, טו) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה', בתחילה נחקור את דרכינו ונחפש את מעשינו, ואחר כך ונשובה עד ה', שפירושו להתיחד עם ה' בתפלה.

(זוה"ק פרשת ויחי, ח"א דף רכ"ח ע"ב)

מאמר "מעלת תפלת רבים"

מבאר כי תפלת הרבים אין מדקדקים בה כל כך, וזוהי לעלות בחוזק למעלה, אבל תפלת היחיד נבחנת בדקדוק, וכשהמתפלל הקדים תשובה תפלתו עולה מיד, ומבאר מה נעשה מהתפלות שלא הוקדם להם התשובה.

בגוונא דא, ההוא ממנא קדישא, דקיימא על ההוא פתחא, כל אינון ללותין דבקעי אורין ורקיעין למיעל קמי מלכא, אי ללותא דסגיאין אינון, פתח פתחא, ואעיל ההוא ללותא, עד דאתעצידו כל ללותין דעלמא, עטרא צרישא דלדיק חי עלמין, כמה דאוקמוה.

ואי ללותא דיחיד, סלקא עד דמטי לפתחא דהיכלא דא, דהאי ממנא קיימא ציה, אי יאה ההיא ללותא, לאעלא קמי מלכא קדישא (יאות), מיד פתח פתחא, ואעיל לה, ואי לא יאה, דחי לה לצר, ונחתא

ושטייה בעלמא, וקיימא גו רקיעא תתאה, מאינן רקיעין דלתתא דמדברי גו עלמא.

*

בעין זה יש למלאך טהריא"ל גם מנוי אחר, והיינו זה הממונה הקדוש העומד על הפתח של היכל הראשון שבעולם הצריחה הנקרא "היכל לבנת הספיר", כל אותם התפלות הזקעות את האוירים ואת השבעה רקיעים של עולם הזה ליכנס לפני המלך ז"ה, אם הם תפלת רבים, הוא פותח את הפתח, והתפלות נכנסות שם על ידי מלאך סגד"ל, כי בתפלת רבים אין מדקדקים כל כך, וגם עוברת את כל הרקיעים בחזק יד, עד שנעשים שם כל תפלות בני העולם עטרה בראש נדיק חי העולמים (כלומר התפלות עולות ליסוד דמלכות בסוד מ"ן לגרום יחוד עליון דזו"ן), כמו שביארו החברים.

ואם היא תפלת יחיד היא עולה עד שמגיעת לפתח היכל הזה, שהממונה הזה עומד בו, אם יפה תפלה ההיא וראויה ליכנס לפני המלך הקדוש, מיד הוא פותח לה את הפתח ומכניס אותה, ואם אינה תפלה יפה דוחה אותה לחוץ ויורדת ומשוטטת בעולם, כי ההצל היוצא מפה האדם בתפלתו נעשה להצות אש, בסוד אותיות הקדושות העולות למעלה את פתח היכל לבנת הספיר להתקבל שם, ואם תפלה ההיא נדחית, אז היא יורדת מרקיע לרקיע, עד שעומדת ברקיע התחתון מאותם הרקיעים שלמטה המנהיגים את העולם הזה.

(זוה"ק פרשת פקודי, ח"ב דף רמ"ה ע"ב)

מאמר "מעלת תפלה ברמעות"

מבאר כי השב בתשובה ומתפלל ברמעות, אזי זוכה שתפלתו עולה ונכנסת בלי מניעה, ושזוכה להוציא את כל ניצוצותיו מידי החיצונים.

לעילא מהאי פתחא, אית פתחא אחרא, דקודשא צריך הוא חסיר לה, ואפתח תלת זמני ביומא, ולא אנעיל, וקיימא לאינן מאריהון

דחיצותא, די אושדין דמעה צללותהון קמי מאריהון, וכל תרעין ופתחין ננעלו, עד דעיילי ברשותא, בר תרעין אלין, דאקרין שערי דמעה.

וכד האי גלותא דדמעה סלקא לעילא, לאעלא צאינון תרעין, אזדמן ההוא אופן, דקיימא על שית מאה חיוון רברבן, ורחמיא"ל שמיא, ונטיל ההיא גלותא, צאינון דמעין, ולגותא עלתא ואתקשרת לעילא, ואינון דמעין אשתארו הכא, ורשימין צהאי פתחא.

*

למעלה מפתח הזה העיקרי יש צהיכל הזה פתח אחר, שהקצ"ה חותר אותו, ונפתח שלש פעמים ציום ואינו נסגר (עד שכל תפלות שהתפללו בדמעות נכנסו), ועומד פתוח לאותם צעלי התשובה השופכים דמעות בתפלתם לפני קונס, וכל השערים ופתחים סגורים עד שהתפלות נכנסות ברשות, חוץ משערים האלו הנקראים שערי דמעה, שהם תמיד פתוחים והתפלות בדמעות נכנסות צהם צלי רשות, כי האדם בתשובתו עוקר את עצמו מתחת ידי החיצונים, ומוציא מידם כל תפלותיו ומצוותיו, ופודה את הנצוץ שלו שנצלעו צחוכם, צסוד מה שכתוב (איוב כ, טו) חיל צלע ויקיאנו, וזהו מעלת צעלי תשובה שמכניעים ומשצרים את כל החיצונים.

ובשתפלה זו של דמעות עולה למעלה ליכנס באותם השערים, מזדמן אופן ההוא העומד על שש מאות חיות גדולות ורחמיא"ל שמו, על שש שמרחס ומעלה את התפלות (והוא מצד היסוד הכלול מו"ק שכל אחד כלול ממאה צחינות), והוא לוקח התפלה ההיא שהתפללו בדמעות, והתפלה נכנסת ומתקשרת למעלה צעולם האצילות, ואותם הדמעות נשארות כאן צעולם הצריחה ונרשמות צזה הפתח.

(זוה"ק פרשת פקודי, ח"ב דף רמ"ה ע"ב)

מאמר "תפלה ברורה ומפורשת"

מבאר כי צריך האדם לפרש את דבריו בתפלתו כראוי, שלא יהיו שום פקפוק, ומביא ראייה מיעקב אבינו עליו

להודות זוהר הקדוש ולהלל קנה

השלום שביאר היטב את תפלתו, באמרו הצילני נא מיד אחי מיד עשו וגו'.

מבאן מאן דללי כלותיה, דבעי לפרשא מלוי דקרא יאות, הצילני נא (בראשית לב, יב), ואי תימא דהא שזבת לי מלכין, מיד אחי, ואי תימא קריצין אחרנין סתם אחין אקרין, מיד עשו, מאי טעמא, בגין לפרשא מלה דקרא יאות, ואי תימא אנא אמאי אנטריך, כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני, בגין לאשתמודעה מלה לעילא, ולפרשא לה דקרא יאות ולא יסתים מלה.

*

מפסוק זה של הצילני נא (בראשית לב, יא) יש ללמוד, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי, הטעם כי התפלה היא צמדת המלכות, וסגולתה דדברים הנגלים ומפורשים, לכן צריך לפרט הדברים היטב שלא יהיו זהם שום פקפוק, כדי שמדת המלכות תזדקק לקיים את בקשתו, כי כן התפלל יעקב הצילני נא, והוסיף לומר ואם תאמר כבר הזלתי אותי מלכין, לכן אמר הצילני נא מיד אחי, ואם תאמר שסתם קרוצים אחרים נקראים אחים, ונשצילם אני מבקש שתצילני מהם, לכן פירש ואמר מיד עשו שהוא אחי, למה היה צריך לומר כל אלו הפרטים, כדי לפרש בקשתו אל המלכות כראוי, והוסיף עוד ואמר, ואם תאמר למה אני צריך לבקש שתצילני, כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על צנים, כדי שיוכר ויוודע דבר בקשתו למעלה, ולפרש בקשתו כראוי למדת המלכות ולא יסתום הדבר.

(זוה"ק פרשת וישלח, ח"א דף קס"ט ע"א)

מאמר "תפלה בשלימות התיבות"

מבואר כי צריך האדם המתפלל לדקדק להגות ולומר את תיבות התפלה בשלימות, ולא בהבלעה ובחסרון.

ומספרא דוטט, שטו העס ולקטו (במדבר יא, ט), אינון לקוטות דפקקות דמתניתא, וטחנו צריחים, מהכא מאן דאפיק מלין דאורייתא,

נריך למטחן לון בשנייס, ולאפקא מלין שלימין, ואינון מלין אתקריאו שלמים, ואחרנין דאינון שטיין דאכלין מלין בהלעטה, ולא טוחנין לון בטוחנות דלהון וצשיניאון, מה כתיב צהו (שם ג) הצשר עודנו צין שניהם ואף י"י חרה בעם, דאינון מגזעא דמאן דאמר (בראשית כה, ג) הלעיטני נא.

*

ומבאר עוד ענין צאבר ה"ושט" שהוא אותיות "שטו", ואמר ומנזד הושט נאמר (במדבר יא, ט) שטו העם ולקטו, היינו הם העם שלקטו פסקי הדינים שבמשנה, ומה שכתוב וטחנו צריחים, מכאן אנו למדים כי מי שמוציא דברי תורה ותפלה מפיו, נריך לטחון אותם בשניים, דהיינו לצרר אותם היטב, ולהוציא מפיו תיבות שלימות ולא תצאי תיבות, ואלו הדברי תורה נחשבים כקרצן שלמים, ואותם בני אדם שהם שוטים (דורש מלת שטו לשון שטות), שנראה כאילו אוכלים התיבות צמהירות, ואינם טוחנים אותם בטוחנות שלהם, שהם השייכים הפנימיים, וצשיניאם החיצוניים, כלומר שאינם מצררים דצריהם היטב כשמוציאים אותם מפייהם, מה כתוב צהו (שם ג), הצשר עודנו צין שניהם ואף ה' חרה בעם, טעם הדבר כי הם מגזע ושורש עשו הרשע שאמר ליעקב הלעיטני נא (בראשית כה, ג), כמו שפירש רש"י אפתח פי ושפוך הרצה לתוכה. (זוה"ק פרשת פנחס, ח"ג ברעיא מהימנא דף רלו ע"א)

מאמר "תפלה מעומק הלב"

מבאר כי צריך האדם המתפלל לבקש את בקשותיו מעומק הלב, ובוה יעורר את בוונת לבו לשאול את רצונו בשלימות מאת הקב"ה.

רבי חזקיה פתח, שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' (תהלים קל, א), שיר המעלות סתם, ולא פריש מאן אמרו, אלא שיר המעלות, דזמינין כל בני עלמא למימר, דזמין האי שיר למימריה לדרי עלמא, ומאי הוא, ממעמקים קראתיך, והכי תאנא כל מאן דמצלי ללותא קמי מלכא קדישא,

בעי למצעי בעומיה ולנלאה מעמקא דלצא, בגין די שחכח לביה שלים
 בקודשא צריך הוא, ויכוין לצא ורעותא.

*

רבי חזקיה פתח לפרש מה שכתוב (מהלים קל, א) שיר המעלות
 ממעמקים קראתיך ה', כתוב שיר המעלות סתם, ואינו מפרש מי אמרו,
 לכן כתוב סתם, לפי שעתידיס כל בני העולם לאמרו, והיינו שעמיד שיר
 זה להאמר לדורות עולם, ומאי הוא ענין שיר זה, ואמר ממעמקים
 קראתיך, שענינו, כך למדנו כל מי שמתפלל תפלתו לפני המלך הקדוש
 צריך לבקש בקשותיו ולהתפלל מעומק הלב, כדי שימצא לבו שלם
 בהקב"ה, ויכוין לבו ורצונו, וזה שכתוב "ממעמקים" פירוש מעומק הלב
 "קראתיך".

(זוה"ק פרשת בשלח, ח"ב דף ס"ג ע"א)

מאמר "הלכות תפלה"

מבאר שצריך האדם להתפלל בדרך תחנונים, ושהמתפלל
 תפלת שמונה עשרה צריך לבוין רגליו ביושר, ולבסות
 ראשו במליתו, ושלא להסתכל לצדדים כדי שלא יגרום
 ולזול ופגם בשכינה העומדת למול. ומבאר עוד כי
 המתפלל מקודם צריך לסדר את שבחו של הקב"ה ואחר
 כך לבקש את בקשתו.

והא אוקמוה חזרייא ללותא דבעי צר נש לקדשא צריך הוא,
 לכוונה דיהא ללותא תחנונים, מנלן, ממשה, דכתיב (דברים ג, כג) ואתחנן
 אל י"י, דא איהו ללותא מעליא.

תא חזי, מאן דקאים בצלותא, בעי לכוונה רגליו, ואוקמוה, ובעי
 לחפיה רישיה כמאן דקאים קמי מלכא, ובעי למכסייה (נ"א לאסתמא)
 עינו, בגין דלא יסתכל בשכינתא.

ובספרא דרז המנונה סבא אמר, מאן דפקח עינוי צשעתא
 דללותא, או דלא מאיך עינוי צארעא, אקדים עליה מלאך המות, וכד

תיפוק נפשיה, לא יסתכל זנהירו דשכינתא, ולא ימות זנשיקה, מאן דמזולזל בשכינתא, מזולזל הוא זנהוא שעתא דאצטריך זיה, הדא הוא דכתיב (שמואל-ב, ג, ל) כי מכזבי אכזב וזוי יקלו, האי מאן דאסתכל בשכינתא זשעתא דאיהו מזלי.

והיך יכיל לאסתכלא בשכינתא, אלא לינדע דודאי שכינתא קיימא קמיה, הדא הוא דכתיב (ישעי' לח, ז) ויסב חזקיה פניו אל הקיר, דתמן שארי שכינתא, זגין כך לא צעיא למהוי חוץ זינו וזין הקיר, ואוקמיה. זמאן דקאים זללותא, צעי לסדרא זכחא דמאריה זקדמייתא, ולזכר יתצע צעותיה, דהא משה הכי אמר, זקדמייתא אתה החלות וגו' (דברים ג, כד-כה), ולסוף אעברה וגו'.

*

והרי ציארו הזכרים (זכרות כט:), כי התפלה שמזקש האדם מהקצ"ה צריך לכון שמהיה תפלתו זתחנוגים, מנין אנו לומדים דזר זה, ממשה, שכתוב זו ואתחנן אל ה' (דברים ג, כג), זהו תפלה טובה הראויה להתקבל.

בא וראה, מי שעומד זתפלה צריך לחזר רגליו זו אלל זו, זקוד ורגליהם רגל ישרה (יחזקאל א, ז), וכזר ציארוהו חז"ל (שם י: וז"ל המתפלל צריך לכון את רגליו, שנאמר ורגליהם רגל ישרה), וצריך לכקות את ראשו זטוליתו כמי שעומד לפני המלך, וצריך לכקות את עיניו זטוליתו כדי שלא יסתכל בשכינה (כי הלשון למכסייה משמע לכקותם דזכר אחר הנפרס עליהם, ולגירסת לאסתמא משמע שדי להעצים את עיניו צעפעפיו).

ובספרו של רז המנונא קבא אמר, מי שפותח עיניו זשעת התפלה, או שאינו משפיל עיניו לנד הארץ, אפילו העצים עיניו (אי נמי רצה לומר או לפחות היה לו להשפיל עיניו אם לא העצימן, כמו שכתוב (יזמות קה:)) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, ועיין זכף החיים סי' ז"ה אות י'), מקדים עליו מלאך המות, וכשחלא נפשו זשעת פטירתו מן העולם לא יזכה להסתכל צאור השכינה, כמו שכתוב (שמות ג, כ) כי לא יראני האדם וחי, אצל זמיתתם רואים, והוא לא יזכה לזה,

שהוא הדבקות בשכינה, כי מי שמזלזל בשכינה על ידי שמסתכל בה בשעת התפלה, נעשה הוא מזלזל בשעה שיצטרך לה, זהו שכתוב (שמואל-א ג, ל) כי מכזבי אכזב וכוזי יקלו, פירוש יקלו מאליהם, וזהו מי שמסתכל בשכינה בשעה שהוא מתפלל.

ושואל ואיך יכול האדם להסתכל בשכינה, ומשיב אלא ראוי לאדם לדעת, כי ודאי השכינה עומדת כנגדו, כמו שכתוב (איכה ג, יט) שפני כמים לבך נוכח פני ה', היינו לפני השכינה העומדת כנגדו, (לכן לא יפתח עיניו כנגדה שזה מורה עזות וחסר מורא שמים, וכאילו אינה חשובה בעיניו), זהו שכתוב (ישעי' לט, ג) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, כי אם כנגד פניו שורה השכינה הנקראת קיר, ולכן לרמוז על זה, לא יהיה דבר חוץ צינו וצין הקיר בשעת התפלה, ורצה לומר צינו לצין השכינה, וכבר העמידו חז"ל דין זה וציארוהו.

ואמר עוד, מי שעומד בתפלה, צריך לסדר שצחו של מקום בתחילה, בשלש ברכות הראשונות, ואחר כך יבקש את בקשתו, צי"צ ברכות האמצעיות (ברכות לב), כי כך אמר משה, בתחילה אמר שצחו של מקום, דהיינו אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה וגו' (דברים ג, כד-כה), ולבסוף התפלל וביקש מהקב"ה לעזרה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'.

(זוה"ק פרשת ואתחנן, ח"ג דף ר"ס ע"ב)

מאמר "שכר המתפלל בראוי"

מבאר כי המתפלל בכוונה בראוי, וגורם בתפלתו נחת ויחוד לשכינה הקדושה, אזי שכרו מדה כנגד מדה, כי כשנפטר מהעולם זוכה שהקב"ה מעלה את נשמתו בלבוש של ענני כבוד ובשירה, וכן הקב"ה יורד להעלות את נשמתו ולקבלה עם מחנות המלאכים שלו ושל השכינה.

ואגרא דללותא לתקונא דא, כד נפקא נשמתא מן גופא, לאזלא לעלמא דאמי, כמה דאיהו אוקיר לשכינתא, ולציש לה בכמה עניני דלבושין

יקירין דאתקריאו ענני יקר, וסליק לה בצלותה לגבי קדשא צריך הוא, בשירין וזמירות ותשצחות והודאות דללותא, הכי סליק לה קדשא צריך הוא לעלמא דאתי לנשמתה בלבוש ענני יקר, ובכמה שירות ותשצחות והודאות, כגוונא דנפקו ישראל ממנרים צענני יקר ובגונא, הדא הוא דכתיב (שמות טו, ה) אז ישיר משה וצני ישראל וגו'.

ובמה דסליק לה בכמה משרין דמלאכים, ונחית לגצה משרין דקדשא צריך הוא לקדמותה, וקדשא צריך הוא עמהון, הכי סליק לנשמתא מן גופא צמשרין דשכינתא, ונחית קדשא צריך הוא לקדמותה צמשרין דילה.

*

ושבר התפלה של האדם הגורם תיקון זה, הוא כשהנשמה יוצאת מן הגוף ללכת לעולם הבא, כמו שהאדם הוקיר וכיבד את השכינה, והלביש אותה בכמה עננים של לבושים יקרים הנקראים ענני כבוד, והעלה אותם בתפלתו אל הקב"ה לסוד היחוד, בשירת הים, וזמירות של פסוקי דזמרה, ותשצחות בשלש ברכות הראשונות של תפלת העמידה, והודאות בשלש ברכות האחרונות של התפלה, שכרו יהיה מדה כנגד מדה, לכן כך יעלה הקב"ה את נשמתו בעולם הבא בלבוש של ענני כבוד, ובכמה שירות ותשצחות והודאות כנגד מה שהוא העלה את השכינה בהם, כעין שינאו ישראל ממנרים צענני כבוד ובשירה, זהו שכתוב (שמות טו, ה) אז ישיר משה וצני ישראל את השירה הזאת לה'.

ובמו שהעלה האדם את השכינה בכמה מחנות של מלאכים, והוריד אליה את מחנות של הקב"ה לקבל אותה, והקב"ה עמהם, כך יעלה הקב"ה את נשמתו כשתנא מן הגוף צמחנות של השכינה, וירד הקב"ה לקבל אותה צמחנות שלו.

מאמר "שכר תפלות ישראל"

מבאר כי מלאך מט"ט מעלה את תפלות ישראל למעלה לרקיע הנקרא שמים, וכשהקב"ה רוצה להשגיח ולהסתכל בזכותם של ישראל, אזי הוא מסתכל ומתבונן באותו רקיע, ומיד הוא מתמלא ברחמים על ישראל.

אמר, שמענא די צעידנא די צעון ישראל ללותהון ובעותהון צבתי ללותא, מטטרו"ן מארי דאפיא, נטיל כל ללותהון דישראל וסליק להו צהאי רקיע, וכד צעי קצ"ה לאשגחא צוכותהון דישראל, מעיין צההוא רקיעא דאתקרי שמים, דתמן בעותהון דישראל, ומרחס עלייהו, דכתיב (מלכים א' ט, ז) ואתה תשמע השמים, השמים ממש. כן אמר דוד (תהלים קמ"א, א) הללו את ה' מן השמים, דתמן הוא תושבחתא דישראל. אתא רבי יוחנן ונשקיה על רישיה, וצרכיה, אמר מרגלא הדא הוות תחות ידיך, מרגלא תהא צדריך.

*

אמר הילד, שמעתי ממורי, כי צעת שישראל מצקשים תפלותיהם וצקשותיהם צבית תפלתם, אז מלאך מט"ט שר הפנים לוקח כל תפלותיהם של ישראל, ומעלה אותם ומניח אותם צרקיע ידוע (צהכ"י כתב, כפי משמעות, רקיע זה הוא סוד יסוד של המלכות דאזילות שממנו מעלים את המ"ן), וכשהקב"ה רוצה להשגיח ולהסתכל בזכותם של ישראל, הוא מסתכל ומתבונן באותו הרקיע הנקרא שמים, ששם נמצאות תפלתם וצקשתם של ישראל, ומרחס עליהם, כמו שכתוב (מלכים א' ט, ז) ואתה תשמע השמים, השמים ממש, פירוש תשמע תפלות ישראל הנמצאות צשמים. וכן אמר דוד (תהלים קמ"א, א) הללו את ה' מן השמים, כי שם צשמים הוא התשבחות של ישראל. צא רבי יוחנן ונשקו על ראשו וצרכו, אמר, מרגלית זו הייתה תחת ידיך, מרגלית ואיש מקוים תהיה צדורך.

(זוהר חדש דף י"ג ע"ב)

התעוררות לסדר התפלה

ועתה ניזיל ונטייל בגן ה' צעניים פקוחות. כתיב (ישעי' מ, טו) שאו מרום עייניכם וראו מי צרא אלה. הגה ש'או מ'רום ע'ייניכם ר"ת ש'חרית מ'נחה ע'רצית, תשאו מרום עייניכם ותפתחו לבכם, האדם לא נצרא אלא להתענג על ה'. וצאצודהם כתב צוה"ל: שמע נוטריקון ש'או מ'רום ע'ייניכם. למי, ש'די מ'לך ע'ולם. אימתי, ש'חרית מ'נחה ע'רצית. ואם תעשה כן תקבל עליך ע'ול מ'לכות ש'מים, שהוא שמ"ע למפרע.

מודה אני

מתחילים את היום באמירת "מודה אני" וכו', ונותנים הודיה להש"ת על החזרת הנשמה. אח"כ כשבאים לביהמ"ד צבחי ואני צרוב חסדך אצוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, וזהו חסדים גדולים שיכולים לצוא צבית ה' ולהיות קרוב לו ולהתפלל אליו. אומרים ואני תפילתי לך ה' עת רצון, שמבקשים ומתפללים שיהי' עת רצון, חלקים צרב חסדך ענני באמת ישעך, וצריך התפלה שיהיה צוונת הלצ.

בם' קיצור של"ה כתב: מלאתי כתוב בכתיבת יד על שם ספר רבב אליהו דף ה', תיבף אחר שאמר מודה אני לפניך יסלצ אותיות נשמה עם שמו, כדי שיגבר על השטן, כי שטן במספר קטן י"ז, וכן נשמה במספר קטן י"ז, וכל הקודם זכה, ונמצא שהוא הקדים עצמו ואותיות מנשמתו, וזו היא סגולה מסוגלת המצלת את האדם מלצוא לידי חטא בעולם הזה, למשל מי שנקרא יצחק, כזה: ינצשחמקה. ר"ל יצייר במחשבתו לעולם את אחד משמו, ואחר כך את אחד מאותיות נשמה עד גמירא, ואם שמו הוא ה' אותיות או יותר, כגון אני נקרא יחיאל, בפעם רביעי יצרך צ' אותיות אל ואח"כ את ה' של נשמה.

ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו'.

בם' עטרות זקנים כתב: ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה צפיהם להתפלל על זרעם שיהיו לומדי תורה ודיוקים ובעלי מדות טובות, ויכוין מאד בצרכת אהבה רבה, וכן בצרכת התורה כשאומר "ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו'", וכן בתפלת ובא לציון גואל כשאומר "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", בכל מקומות אלו יעשה תפלתו קצב על בניו שיהיו לומדי תורה וכו'.

אדון עולם

אח"כ כשאומר אדון עולם הוא ממליך את השי"ת, ואומר עקידה קרבנות, ואומר הודו לה', ישמח לב מבקשי ה', בקשו פניו תמיד, להודות לשם קדשך, ובכוונת הלב נעשים מבקשי ה', הרחב פיך ואמלאהו, שתתפלל בכוונה אז ימלא השי"ת תפלתך.

שתצילני מיצר הרע

ב' בספר נתיבות עולם למהר"ל מפראג (ענין כח היצר פ"ד), יתפלל האדם אל השי"ת תמיד שיסיר את היצה"ר ממנו, אבל מעצמו קשה הוא כי האדם נחשב שהוא שצוי ואסור ביד מלך זקן וכסילי הוא יצר הרע (וזה"ק ח"א קעט:), שנקרא בכל מקום בשם הזה, והרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים (ברכות ה:), ולריך לאחר להחירו הוא השי"ת אשר מוציא אותו מבית אסורים, כי אין האדם נחשב נגד כח השטן, ודבר זה ראוי שיתפלל עליו האדם שהשי"ת יסלק וידחה השטן ממנו, כי מלך האדם בעצמו אף שהאדם מתנגד אל השטן הוא יצה"ר, מלך התנגדות הזה אין קיום לאדם כלל אם לא בעזר השם, ולכך תקנו יה"ר שתצילנו מיצר הרע.

ובם' פלא יועץ (עקד צרה) כתב, ואין צרה גדולה בעולם כצרת הנפש, וראוי לאדם להקדים תפלה ולהתפלל ולשפוך נפשו לפני ה' שיהא עמו בצרתו ושיעזרוהו להלחם עם היצה"ר ולינצל מגאוה וכעס וקפדנות וגזל ואונאה ודיבורים אסורים וכהנה, שאדם מעומד לעבור עליהם וכו', עיי"ש.

ובאגרות החזו"א (מ' כ') כתב להיות רגיל בתפילה להנצל מיצר הרע, יש להתפלל בכל נוסח, ובלבד שינא מן הלצ, עכ"ל.

ובספר הסגולות (ד"ג ע"ג) כתב, לבטל ממנו יצה"ר והרהורי עזירה, יאמר זה הפסוק בזוונה ט"ו פעמים (תהלים כו, יא), "הורני ה' דרך ונחני באורח מישור למען שוררי", וילית.

ברוך שאמר

כתב הערוך השלחן (או"ח סי' נ"א ס"ג), דיש בצרכה זו י"ג פעמים ברוך כנגד י"ג מדות של רחמים, להמשיך ברכה מכל מדה ומדה, ועוד משום דבפסקוי דזמרה יש י"ג עניני שבת, הודו, מזמור לתודה, יהי כבוד, אשרי, חמש פעמים הללו-ה, ברוך ה' לעולם, ויברך דוד, וכרות, והשירה. וזוה"ק כתב (ח"ג קלג). דגם ציטצת יש י"ג שצחים, משיר ושצחה עד קדושה ומלכות. הרי ששתי הצרכות של הפסקוי דזמרה, והמזמורים שציניהם כולם מרמזים ל"ג מדות של רחמים. והי"ג מדות של רחמים הם גם נרמזים צי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. תיבת אח"ד בגימטריא י"ג. גם אמונה רמוז במספר י"ג, שנכללה צי"ג עיקרים. גם האצות הקדושים נרמזים במספר י"ג כיון שישנם י"ג אותיות בשמותיהם, וגם האמהות הקדושות ישנם בשמותיהן י"ג אותיות. גם יש י"ג צרכות אמצעיות שבתפילת שמונה עשרה. וכל זה לרמוז על האמונה, והוה תכלית התפילה שעונה אמן שפירושו הוא אמונה.

מזמור לתודה

פסק צשו"ע (סימן נ"א ס"ט) שיש לאמרה צנגינה, שכל השירות עמידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה, וכן אמרו במדרש (ויק"ר פט, ו) לעתיד לבוא כל התפילות בטלות, הודאה אינה בטלה וכו'. ולכן אומרים עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו צרננה, והעיקר בעבודת הלצ.

יהי כבוד

יהי כבוד, היא תפלה נוראה מאוד שעיקר צנינה מיוסד על בקשות לגלוי כבודו יתברך על כל העמים וכל הצרואים, ושיחגלה רוממותו יתברך על כלם בקרוב, ושאגב זה יתגלה חצמו יתברך עלינו עם סגלתו.

אשרי והללוי-ה

בתב בשלחן ערוך (סימן נ"א סעיף ז'), צריך לכון בפסוק פותח את ידיך, ואם לא כיון צריך לחזור ולאומרו פעם אחרת. ופירוש המשנה ברורה (ס"ק ט"ו) בשם הטור (סימן נ"א), שעיקר מה שקבעו לומר תהלה לדוד בכל יום הוא בשביל אותו פסוק שמוכר בו שצחו של הקב"ה שהוא משגיח על צריחתו ומפרנסו. [היינו שהוא ממציא לכל האלפי אלפים צרואים שבעולמו את מזונם ונרכינם באופנים נפלאים מאוד ובחסד בלי גבול. ואיתא במס' עבודה זרה (ג): שכלל יום הקב"ה יושב וזן את כל העולם כולו, מקרני ראמים (שהם חיות גדולות, רש"י) עד ביצי כינים (שהם מין דק וקטן מאוד)].

אמנם כדי לקיים כל כונת חז"ל בחיקון אמירת אשרי צריך לכון בכל המזמור, דכן כתב המשנה ברורה (בסימן א' ס"ק י"ג) בשם המגן אברהם (ס"ק ז') דמה שאמרו חז"ל (ברכות ט): כל האומר תהלה לדוד ג' פעמים ביום מוצטח לו שהוא בן עולם הבא, אין די באמירה אלא שיצטונן מה שהוא אומר ויכיר נפלאות ה'.

בשאומו קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, יאמרהו באמת ובכוונה. אהללה ה' בחיי אומרה לאלקי בעודי, הרופא לשצורי לב ומחפש לעצבותם. ויצרך דוד והעושר והכבוד מלפניך, ואתה מחיה את כולם, תכין לבם תקשיב אזניך.

אז ישיר

בתב החיי אדם (כלל יח סימן ג') וכן כתב המשנה ברורה (סימן נ"א ס"ק י"ז), שירת היס יאמר בשמחה, וידמה דעתו כאילו באותו היום עבר היס, והאומרו בשמחה מוחלין לו עונותיו.

הסגולה לומר השירה בשמחה, כי לה' המלוכה ומושל בגוים, ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ויזכור מש"כ לעיל שבישמחה ישנם י"ג שצחים.

ברכת יוצר אור

מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית, וחבל לחטוף על התיבות ולא לבחון מה שאומרים. קדוש קדוש קדוש ה' נבואות מלא כל הארץ כבודו. ומצקשים מנמיח ישועות צורא רפואות. אור חדש על ציון תאיר, האם מכוונים כאן שאור חדש היינו אורו של משית, ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

אהבה רבה

היא ברכה מלאה געגועין ומשוקה להתקרב לשמו יתברך ולתורתו ומנמותיו מתוך יראתו ואהבתו יתברך, וכל מי שרוצה בכך צריך למסור את עצמו על עומק הכוונה זה בכל יום ויום. וידוע שמרן הצעל שם טוב זי"ע אמר שאחד מעיקר מעבדי הגאולה הוא משום שאינם עושים כן. לכן יש להתאמץ באמירת ברכה זו מאוד, כדי להראות שאנו מנפים ומתאווים לזכות להתקופה שבה נוכל לירא ולהובז אותו יתברך באמת.

ותן בלבנו צינה להצין ולהשכיל וכו' והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך וכו', נגילה ונשמחה בישעותך, ורחמיך ה"א וחסידיך הרבים אל יעזבונו נחם סלה ועד. מתפללים על הגאולה מהר והבא עלינו וכו' מארבע כנפות כל הארץ, להודות לך וליחדך באהבה ולאהבה את שמך, ואח"כ קריאת שמע, צריכים לבחון מה דמבואר בשו"ע. ואח"כ באהבת את ה"א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, וזה ע"י תפילה בכוונה הלז אז מראה האהבה שיש לו להשי"ת. מנחם צינית, אני ה' אלקיכם אמת.

בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פ' וארא) כתב: שמעתי בשם מורי [הצעש"ט הק' זי"ע] מה שנאמר לו משמים טעם איחור ביאת משית, שאין מאריכין צ'אהבה רבה'.

קריאת שמע

בתב השלחן ערוך (סי' ס"א סעיף ג'), בקריאת שמע יש רמ"ה תיבות, וכדי להשלים רמ"ח כנגד איבריו של אדם מקיים ש"ך ה' אלוקים אמת, וכתב הרמ"א (שם) בשם בית יוסף (שם ד"ה יש נוהגים בשם ארצות חיים, שזה כל אדם יוצא הואיל ושומע מפיו של ש"ך ג' תיבות אלו. ופירש המשנה ברורה (ס"ק ו') בשם מדרש הנעלם (מדרש רות מאמר ויהי בימי, נה, ה) פתח רבי יהודה ואמר, רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך (משלי ג, ח), התורה היא רפואה לגוף ולעצמות בעולם הזה ובעולם הבא, דאמר רבי נהוראי אמר רבי נחמיה, בקריאת שמע רמ"ח תיבות כמנין איבריו של אדם והקורא קריאת שמע כתיקונו, כל אבר ואבר נוטל תבה אחת ומתרפא בו.

קריאת שמע — מסירת נפש

אמרו בגמרא (ברכות ס"א:) בשעה שהוליאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע הי' והיו סורקים את צפרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מנטוער על פסוק זה, בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנה ועכשיו שבא לידי לא אקיימנה, היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד.

ואינו מובן, מה היתה כוונת התלמידים בשאלתם עד כאן, וכי לא ידעו ממצות קידוש השם שצריך כל אדם מישראל למסור נפשו עבור כבוד השי"ת.

וביאר עפ"י"מ דאיתא בכתבי האריז"ל (פרי עץ חיים שער ג, פרק ה) שמה רבינו הרג את המצרי בשם תכ"ה, ולכן מצינו כאשר ראה אתה כן אנשים עזרים נאים, ויאמר לרשע למה תכ"ה רעך, ויאמר הלהרגני אתה אומ"ר כאשר הרגת את המצרי, כי כששמעו מפיו תיבת תכ"ה חששו שיהרגם במאמר פיו כאשר הרג את המצרי. והנה השם תכ"ה נרמו גם כן בסופי תיבות ואהבת א'ת הוי"ה אלוקיך, ולכן כשראו תלמידי רבי עקיבא איך שמייסרין אותו במיתה אכזרית והוא מאריך בתיבת אח"ד, אמרו לו רבינו עד כאן, פירוש, למה אתה מאריך בתיבת אחד,

ולא תאמר הפסוק שלאחריו ואהבת את ה' אלקיך, ותכוין בסופי תיבות השם תכ"ה ותינצל מיד הרשע. השיב להם רבי עקיבא, הן כדצריכס כן הוא שיש צידי להמית שונאי להציל עצמי, אבל כל ימי הייתי מנטער על פסוק בכל נפשך מחי יצוא לידי ואקיימנה, ועכשיו שבא לידי אני חפץ ליהרג על קידוש השם ואין רצוני להינצל עכ"ד.

(דבריו הנפלאים של המקובל האלוקי הרמ"ז זלה"ה הובא במקדש

מלך פרשת משפטים, דף קח)

בספרים הק' מוצא שבעת קריאת שמע צריך האדם לצייר לפניו כאילו אש גדולה צוערת כנגדו והוא מפיל א"ע לתוכה בשביל קדושת שמו יתברך, ואני אומר שאת האש אינו צריך לצייר מולו אלא בתוכו, שירגיש שכל כולו צוער באש שלהבת עד שיחוש את כוית האש בכל איבריו וגידייו.

(בשם הרה"ק ר' נחמיה מביחוב בנו של היהודי הקדוש זיע"א)

שמע ישראל וברוך שם

בתב הצית יוסף (סוף ד"ה וצריך להאריך) בשם הסמ"ק (מזהב ז'), צריך לכוין בא' שהוא אחד, וצח' שהוא יחידי צו' רקיעים. וצארך, הרי ח', והד' רומז לד' רוחות, ולעתיד יאמרו כל העולם שהוא אחד. ועל דרך זה פירוש רש"י בחומש (דברים ו, ד), ה' שהוא אלקינו עמה ולא אלקי האמות, הוא עמיד להיות ה' אחד, עד כאן. ושם בפירוש רש"י הביא מה שכתוב בצפני' (ג, ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה צרורה לקרוא כולם בשם ה', וצוכרי' (יד, ט) ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

פרשת ואהבת

בתב החיי אדם (כלל כ"א סעיף י"ג), בפסוק ואהבת, יכוין לקיים מצות עשה של אהבת ה'. וצריך לאהוב אותו בכל לצבך, ודרשו חז"ל (ברכות גז.) בשני יצריך, רוצה לומר כשיתגבר עליו היצר הרע לפתותו לעבירה אז מחייב להתגבר עליו עבור עבודת ה', וינלחנו, ויחשוב בלבנו, איך אעשה דבר זה נגד רצון הקב"ה שאני אוהב אותו ואיך אצגוד בו.

ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך, עד כאן. ובכל מאודך, נתפרש במשנה (טו), בכל ממונך, דבר אחר בכל מדה שהוא מודד לך הוי מודה לו, ופירוש רש"י (ד"ה בכל), צין מדה טובה צין מדת פורעניות.

ולעבדו בכל לבבכם

בתב החיי אדם במחלת ספרו (כלל א' סימן א'), מלות עשה מן התורה שיהיה האדם דבק תמיד במחשבתו בהקצ"ה כדכתיב את ה' אלקיך תירא אותו תעבוד ובו מדבק (דברים י' כ) וכי אפשר לאדם שיהיה דבק בהקצ"ה, אלא רוצה לומר שידבק תמיד במחשבתו זו כדכתיב שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו, ח).

בספר צית אלקים (שער החפלה פרק ג') מצאנו המצי"ט זכר לדיק לברכה את כונת דרשת חז"ל (מעניית ב:) ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שלב, הוי אומר זו תפלה שנקראת עבודה, משום שיש בה מעשה, והוא עקימת שפתיו במפלתו, ולזה אין יוצא בהרהור דלאו כדיבור דמי (ברכות כ:). אבל עקרה היא כונת הלב, וענין זאת הכונה הוא לדבק במחשבתו במה שמוציא בשפתיו.

ולא תתורו

שלא תתור אחר מחשבת הלב וראית העינים, שנאמר (במדבר טו, לג) ולא תתורו אחרי לבבכם וגו', ואמרו חכמים (ברכות יב:) אחרי לבבכם זו אפיקורסות, ואחרי עיניכם זו זנות, ובכלל אפיקורסות הוא כל מחשבות זרות שהם היפך דעת התורה, ובכלל זנות הוא מי שהוא רודף אחר תאות העולם מבלי שיכוון בהם כלל לכוונה טובה, כלומר שלא יעשה אותם כדי שיעמוד בריא ויוכל להשתדל בעבודת בוראו, רק כוונתו תמיד להרבות תענוגים גדולים לנפשו.

פרשת ויאמר

זבירת יציאת מצרים היא מלות עשה מן התורה, ולכן תכוין בפרשה זו לקיים מלה זו של זכירת יציאת מצרים, בקריאת שמע דשחרית ובקריאת שמע דערצית.

ה' שפתי תפתח

בם' נדקת הנדיק (סי' ר"ט) כמו: צעמ התפלה גוזרים הדמיונות ביותר באדם, וזהו עיון תפלה שאין אדם ניכול בכל יום (ב"ב קסד:). ועל זה תיקנו בתחילה אדני' שפתי תפתח וגו', שהשם אדני' מורה על שכינתו ית' שבקרב לבות בני ישראל, ומצדדים שהיא תפתח הפה, ולא שהפה ידבר מעצמו, רק מה שהלב יפתחנו, והקצ"ה לזן של ישראל שנאמר (תהלים עג, כו) לור לבזי, כמ"ש צשה"ש רצה (ה, ג), והיינו מדת השם הנזכר כנודע וכו'.

שלש ראשונות

בתב הרמח"ל זי"ע בספר דרך ה' (חלק ד' פרק ו' אות י"א), נריך שמדע, שקוגי ההשפעה העליונה, שתחתיה נכללים כל מיני ההשפעות ופרטיהם, הם שלשה, והם הנרמזים בשלש אותיות השם צרוך הוא, ומצורם ציחד להשלמת הצריחה כלה נרמו צה' אחרונה, וכנגדם שלשה הכנויים, הגדול הגבור והנורא, והממשיך אותם כראוי הוא זכותם של אצרהם ינחק ויעקב, והממשיך ההשלמה היוצאת מצורם הוא זכותו של דוד המלך ע"ה, שמתחבר עם האצות ומשלים תקונם של ישראל.

והנה, כנגד שלשה הסוגים האלה נתקנו שלש צרכות ראשונות של התפילה, וזהם נמשך השפע העליון בכלל, ואח"כ באמצעות נמשך לפרטים כפי הצורך, ובשלש אחרונות מתחזק ומתיישב במקבלים, על ידי ההודאה שנותנים עליו, וזה כלל תיקון התפלה כלה.

אתה חונן

בתב השו"ע (סימן קט"ו) מפני שמותר האדם מן הבהמה היא הצינה והשכל, קצעו צרכת אתה חונן ראש לאמצעות שאם אין צינה אין תפלה.

ופירש המשנה צרורה (ס"ק א') צשם סדר היום (סדר תפלה עמידה), אתה חונן, ראשונה לשאלת החכמה והדעת באדם, דבלאו הכי טוב ממנו הנפל. ולכן נריך לכוון צה כראוי שזה עיקר השאלה שנריך האדם לשאלו מאת הצורא יתצרך, שיתן לו שכל ודעת ישר למאוס צרע ולצחור צטוב.

והנה ענין הדעת מלינו כמה פעמים צמח"ק, כדכתיב (דברים ד, לה) אמה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, וכן לדעת כי אני ה' מקדשכם (שמות לא, יג), וצלי דעת אין כלום [כנגמ' נדרים מא]. דדא ציה כולא ציה, דלח דא ציה מה ציה]. משה רבינו היה מקור הדעת, והוא הכניס דעת בקרב כלל ישראל. וזה קוד הגאולה כי מלאה הארץ דעה את ה', ועל זה מתפללים אמה חונן לאדם דעת וחננו מאתך דעה צינה והשכל קודם שמתפללים על התשובה השיבנו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, שעל התשובה צריכים דעת, כמ"ש (דברים ד, לט) וידעת היום אז והשבות אל לצבך. ולכן דעת הוא מקור הקדושה ומקור האמונה, כמש"כ (דברי הימים א כח, ט) דע את אלקי אביך ועבדהו, וכן כתיב (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו, וכתיב (הושע ג, כב) וארשתיך לי באמונה וידעת את ה'.

ובתב צסידור היעצ"ך (עמ' רנ"ה) צסס השל"ה, שאס צא לו איזה צינה צעבודתו ית' או צתורתו יתן תודה על זה צצרכה זו.

רפאנו

בם' מוסר מלכים ויניליאה תק"צ (דני"א ע"ב) עמד על נוסח צרכת רפאנו והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו, שלכאורה הוא מיותר אחר שאמרנו רפאנו ה' ונרפא, ונוכל לומר שאנו מצקשים צוה רפואה לתחלואי הנפש היינו מדות רעות הקצועות צנפש כגון קנאה ושנאה ותחרות וכדומה כו' ע"ש צארוך. ועי' צס' שלמי לצור (עמוד ש"ה). וצדד"ק (תהלים ס" קי"ז) כ' דהמצקש רפואות הנפש ימצא רפואת הגוף ממילא ע"ש. וצס' עבודת הקודש (קשר גדול ס" ט"ו או"א) כ' דחולי הגוף נמשך מחולי הנפש וא"כ זה עיקר רפואות חולי הגוף, ע"ש.

שומע תפלה

בתב המצ"ט (צצית אלקים, שער התפלה פרק ג'), אנו אומרים צקוף הצרכות האמצעיות, שמע קולנו ה' אלקינו, כי גם שלא כווננו כראוי צתפילותינו, שישמע קול תפלותינו גם כי הקול צלי כוונה. וצתחימה אנו אומרים, כי אמה שומע תפלת כל פה, כלומר, אפילו התפלה שהיא מן

השפה ולחוק, שאינה צכוונה, אתה שומע אותה על ידי רחמיך הרבים, כיון שאינם יודעים לכוון זה, כמו שנאמר (תהלים סה, ג) שומע תפלה עדיך כל בשר יצאו, כי מנצח שהוא שומע קול התפלה גם צלי כוונה, עדיו כל בשר יצאו, אותם שהם קרובים לחומר יותר מן הצורה, והם מכוונים לבשר, יצאו עדיו תפלתם.

מודים

מודים היא תפילה קדושה, שמודים בו על חיינו המסורים צידיו ית', ועל הנסיונות שבכל יום ויום, נרות ויסורים ל"ע.

יש פוסקים (עי' משנה ברורה סימן ק"א ס"ק ג') שסוצרים שכוונת פירוש המלות מעבדת בצרכת מודים כמו באצות.

כתוב בדעת זקנים מצעלי התוספות (דברים י, יב), נראה לנרין להיות הרגשת הכרת הטוב והודאה על חסדיו המרובים והנפלאים של הבורא יתברך אלינו, עד שהודאתנו יציא אותנו באופן של ממילא להשתחוות לו יתברך מרוב ציטול מפני טובותיו הבלתי פוסקות.

הודאה

ישנם שתי מיני הודאות להקב"ה, אי' על נסים ונפלאות שעושה למעלה מן הטבע, כגון קריעת ים סוף, ירידת המן וכדומה, אבל ישנה עוד הודאה היותר גבוה ונעלה מהודאה הראשונה, והיא ההודאה על הנסים ונפלאות שהקב"ה עושה אתנו בכל עת ערב וצוקר וזהרים, אלא שנראים הם כדרך הטבע, אבל באמת הם מלאים חסדים גדולים נסים ונפלאות, וכדאיתא בתנא דבי אליהו (רבה ב, ט), "בכל יום ויום עושים לו נסים כיוצאי מצרים", עכ"ל. וחז"ל הביאו כמה דוגמאות שונות מגודל הנסים שהקב"ה עושה עם כל יחיד ויחיד בכל יום ויום, אלא שאין בעל הנס מכיר בנסו, ונסים אלו הם מוסתרים בתוך הטבע בצחינת ירח בלילה, כי אין רואים אותם להדיא אלא אחרי התבוננות וחיפוש אחריהם, וזהו שאנו אומרים ועיינו מאירות כשמש "ויכירח", כלומר שאם אנו מחפשים גם הנסים שבצחי' ירח בלילה, אז אין אנו מספיקים להודות

לה' על אחת מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רצות פעמים וכו', כי נסים
כאלו הם צלי שיעור וסוף.

(ספרים)

ברכות והודאות לשמך הגדול

ובסידור עיון תפלה (צרכת ישמחת) מפרש הלשון צרכות והודאות
"לשמך הגדול", שהשם יתברך הוא הנושא והמשפיע כל מיני צרכות,
ו"הודאות" הוא מלשון (תהלים 10, ו) הוד והדר לפניו, כי הוא המשפיע
כל מיני הוד. ולפי זה פירוש הלשון הזה כך הוא, שכל מיני הצרכות
ומיני הוד והדר שיש בעולם, כלם שייכים לשמך הגדול וכולם נובעים
משמך הגדול, שהוא המקור לכלם.

אולם יש ליישג על פי מה שפירוש הבית יוסף (עיין לעיל אות א')
ד"על" רוצה לומר מלצד, ופי זה משמעות הדברים היא, צרכות והודאות
על שהחיינתו מלצד שאנו מודים לך, ורוצה לומר דגם על זה שאנו זוכים
להיות מודים לך, אנו נותנים לך צרכות והודאות. ושיעור הלשון כך הוא,
צרכות והודאות וכו' על (ר"ל על דבר) שהחיינתו וקימתנו, ועוד על
(ר"ל על דבר שזכינו) שאנחנו מודים לך. ולפירוש זה גם הוספתו של
רבי סימאי קאי אדברי האמוראים שקדמו לו ומסכים עם הבנתם בפירוש
המלות, על שאנו מודים לך.

ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך

ועוד אנו מתפללים שהקב"ה יאסוף גליותנו לחצרות קדשו, לבית
המקדש, דזשכר שעסקנו בעבודת ההודאה כל זמן הגלות, יאסוף אותנו
לחצרות בית המקדש ויכול שם לעבדו בלצב שלם, דהודאה ועבודת
המקדש שזין צענין, וכמו שפירש הבית חדש צריש הלכות חנוכה, עיין
שם בדבריו הנפלאים, דהודאה נקראת עבודה שבלב וכדכתיב (דברים יא,
ג) ולעבדו בכל לבבכם, כדרשת חז"ל (מעניי 3), והקרבנות הקרבנות גם
כן נקראת עבודה.

ולעבדך בלבב שלם

הנה צומן הגלות שעדיין יש לנו יצר הרע בלצנו, אי אפשר לנו לקיים שני ענינים אלו כראוי, לעשות המצות בכל לצנו, ולהתפלל בכל לצנו, כי הרי היצר ממלא חלק גדול מלצנו, כמצואר בספרים הקדושים (עיין בשל"ה הקדוש שער האמויות, אות ל', ובריש ספר לקוטי אמרים).

ורק אחר שימגלה הקצ"ה אלינו לעת קצוץ גליות, וימול את היצר הרע מלצנו, אז נוכל לעשות רצונו יתברך ולעבדו בתפלה בכל לצנו ובכל נפשנו. דהיינו, שנקיים כל המצות בכל דקדוקיהם ופרטותיהם, ובלי שום פניה אחרת, אלא כדי לעשות נחת רוח להקדוש ברוך הוא ומאהבה, וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות תשובה. וגם נזכה להתפלל לפניו בלב שלם, דהיינו מתוך דבקות אמיתית ואהבה ויראת הרוממות, וכעין מה שכתב בשלחן ערוך (בסימן 578), וכמו שאנו מבקשים בצרכת אהבה רבה.

הטוב שמך ולך נאה להודות

כתב המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע בספה"ק עבודת ישראל (פי' לך ד"ה והקימותי את בריתי), וזה לשון קדשו, ואגב אבאר מה שכתב האר"י ז"ל (בכוונת שמונה עשרה) בסופי תיבות הטוב שמך ולך' נאה' להודות' שם כה"ת, עיין שם. נראה הטעם מפני כי בשלש אחרונות נעשה היחוד, ונריך להיות שמירה שלא תאבד ההשפעה רק שתקלוט, לכן כתב לכיין בשם זה שהוא טוב להריון, כי שם זה הוא כח מגביל, והוא היוצא מסופי תיבות הנך' הרה' ויולדת' (בראשית טו, יא), עכלה"ק לענינינו, ועיי"ש.

אמר לי ידידי הרה"ג מו"ה יהושע אשר וויסבלום שליט"א, שתיבות ולך' נאה' עולה בגימטריא שם יצ"ק היוצא מפסוק (תהלים ב' י' עננו ציוס ק'ראנו, שנרמו כאן ענין קיבול התפילות שיעננו השי"ת על תפילותינו ציוס קראנו אליו, ודפח"ת.

שים שלום

בתוב צירושלמי (ברכות פ"ג ה"ד): וחותם בשלום, שכל הברכות חותמיהן שלום. אמר רבי שמעון בן חלפתא אין לך כלי שמחזיק ברכה יותר מן השלום, ומה טעם ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום (תהלים כט, יג).

בם' יסוד ושורש העבודה כתוב: שים שלום היא ברכה שלישיית משלש ברכות האחרונות, שבהם מקבל פרס מרצו שמשבח והולך לו. ובדאי ראוי לאדם לידע שיש בעולמות העליונים הקדושים עולם אחד קדוש מאד שנקרא "שלום", שמעולם זה באים כל ההשפעות לעולמות התחתונים, וכל מקום שנזכר בתורה הקדושה "שלום" מרמז לעולם העליון הקדוש הזה, ולזה רמזו רז"ל (שבת י:) ששמו של הקב"ה "שלום" וכו', וראוי לאדם להתבונן גודל מעלת ברכה של שלום. ועי' צוהר הק' פרשת פקודי (תפג). בענין ברכה של "שים שלום".

ברבנו אבינו בולנו באחד

ברבנו אבינו, אימתי תהי' הברכה שלימה, אז כשהוא כולנו כאחד, פי' כשיש אחדות אז תהא הברכה שלימה.

ובענין האחדות אמר הגה"ק השר שלום מצעלו זי"ע על הפסוק ואהבת לרעך כמוך אני הוי"ה, כי ב' פעמים אהב"ה עולה בגימטריא כ"ו שהוא שם הוי"ה, ולכן כשיש אהבה הרי השכינה שורה שם. והנה טבע האדם שהוא קרוב אלל עצמו, וא"כ האיך יכול האדם לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, והתירוץ כי אחרי אומיות רע"ך באים אומיות שפ"ל, אחר ר' באה ש', אחר ע' באה פ', ואחר ק' באה ל'. ואדם שחושב שחברו הוא גדול ממנו, אז זוכים לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

אהבה בין ב' בני אדם (או בין איש לאשתו) מביא לאהבת הצורא, והרמז בפסוק וישאלו איש לרעהו, איש לרעהו בגימטריא אהבת הצורא. דוק ותמצא כי ואהב"ת לרעך כמוך אני הוי"ה עולה בגימטריא (907) בדיוק כמנין ואהב"ת את הוי"ה אלקיך. (גם עולה

בגימטריא משמ"ח חת"ן וכל"ה, כי המשמח חתן וכלה גורם האחדות
 (זיניהס).

יהיו לרצון אמרי פי

בתוב צסדר היום: פסוק יהיו לרצון יש צו רמז לכמה ענינים,
 תחלתו יו"ד וסופו יו"ד, תיבותיו יו"ד, ויש צו עשר יודי"ן, ויש צו מ"צ
 אותיות, וסודו סוד גדול, לכן נריך לאמרו בנחת ולכוין צו ויעיל הרבה
 לקבלת תפלתו ולא ישוב ריקס.

והגיון לבי לפניך

בתוב צרוקח (הלכות מסידות): וכשאתה מתפלל הכנע לנך והשפל
 רוחך ותשוב עוונותיך, וכוין בתפלתך צדמע לנך, ויכונו מחשבותיך על
 מה שאתה מוציא מפיך, ואל תמהר, וכוין דעתך פן תכזב בתפלתך
 כשמהרהר מחשבות אחרות ותאמר לבסוף "יהיו לרצון אמרי פי והגיון
 לבי לפניך ה' צורי וגואלי, וכתיב (תהלים טו, ט) שויתי ה' לנגדי תמיד,
 לכן בג' צרכות ראשונות ובג' צרכות אחרונות ובחיתוס כל צרכה "צרוך
 אתה ה'" נריך כוון הלצ צדעת שלימה ובהכנעת הלצ ורות.

והנה מצינו צמורה ענין "לצ" (לצ, לצו, לצב, לצבך, לצבכם,
 וכדו') קי"ג פעמים, וזהו נגד קי"ג תיבות שצחתימות הצרכות של תפילת
 י"ח, לרמז שצריכים לכוונת הלצ לכל הפחות צחתימה של כל צרכה.

נצור לשוני מרע

בענין שמירת הדיבור איתא בצפה"ק זרע קודש (פ' וירא) דעיקר
 מלחמת היצר הוא על הדיבור, כי קל וקרוב הדבר מאד צפי האדם
 להוציא דברים, ועל כן אורצ היצה"ר לחטוף את אדם צרשת זה של
 דיבורים אסורים, ונריך האדם לעשות משמרת למשמרת לנצור לשונו מרע
 ושפתיו מדבר מרמה, עיי"ש. ובזאת יצוא האדם אל הקודש לקבל את
 התורה הק', כמו שרמז בצפה"ק נועם אלימלך (פ' בחקותי ד"ה או יאמר)
 על הלשון תורה שבעל פה, שהרועה להיות זוכה לכתר תורה, נריך שיהא
 צעל על הפה שלו שלא יאמר פיו דבר שלא כרצונו של מקום ית"ש.

ואיתא זשס הרה"ק הרצי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (בדברי שמואל פ' ב'ג) שאמר דתיבת דמיס תרתי משמע, ממון ודממה (לשון וידוס אהרן), וקא יליף מזה ששמירת הלשון סגולה להתצרך בממון, עיי"ש.

ועפ"ז יתפרש נוסח הזמירות (ליל שצ"ק) נעציד להון כתרין צמילין יקירין, דאמרו רז"ל (שבת פ"ט.) שבשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע צאו מלאכי השרת ועטרו לכל אחד ואחד בשני כתרים. ולפי הנ"ל לא יכלו לומר נעשה ונשמע ולקבל עליהם עול התורה, אלא אחר שהקדימו לקבל לשמור את פיהם ולשונם, אף שדבר קשה הוא מאד, באשר היצר עורך עיקר מלחמתו על ענין הדיבור כנ"ל. וזה נעציד להון כתרין, שזוכה לעצדו בשני הכתרים של קבלת התורה, וכי"צ נגיע לזה, צמילין יקירין, ע"י שנלחום עם היצר מלחמת המילין והדיבור הכבדה מאד (יקיר לשון כבד כמ"ש התרגום שמות י"ח על כי כבד ממך הדבר). אי נמי יתפרש צמילין יקירין, שנדבר רק דברים יקרים בתורה ובעבודת ד', ולא דברים בטלים והבלים.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב שליט"א)

בם' חרדים (מלות המשובה פ"ה) כתב, שלכן סדרו לנו צסוף תפילותינו נכור לשוני מרע, כי עון לשון הרע הוא עון פלילי, ואמרו (ב"צ קסד): שאין אדם ניזול מעון אבק לשון הרע בכל יום אם לא יהיה על משמרתו כארי.

עלינו לשבח

בתוב בכל זו: ואחר כל התפילות אומר "עלינו לשבח", צפרק ר' אליעזר אומר שבח גדול יש בעלינו לשבח על כן צריך לאומרו מעומד. ותמצא "עלינו" עולה בגימטריא "ומעומד". ושמעתי שיהושע תקנו בשעה שבכש יריחו, ותחס צו שם קטנותו [הושע] למפרע, ע' עלינו, ש' שלא שם, ו' ואנו כורעים, ה' הוא אלקינו. צס' סדר היום כתב: וצריך לאומרה בצוונה גדולה, ויש צו כמה סודות ורמזים וכתו גדול וכו'.

תפילות בנגד ד' עולמות אבי"ע

הגאון הקדוש צעל משיב כהלכה זי"ל אצד"ק פשעווארסק שהי' תלמיד הרה"ק הר"ר מענדלי מרימנוב זי"ע והרה"ק החוזה זי"ע, פי' אומז"ל (ברכות 1) דברים העומדים צרמו של עולם ובני אדם מזולזים בהם, כי רואים הרבה פעמים שעד תפלת שמו"ע מתפלל כראוי, ובאשרי ובא לציון ואין כאלקינו אינו מתפלל כראוי עוד. ובתצי אריה"ק יש קדר בתפילה, ואינם דברים פשוטים, כך תיקנו אנשי כנסת הגדולה, שישנם ד' עולמות, עולם שלנו עולם עשי', עולם המלאכים עולם היצירה, למעלה ממנו עולם הצריחה עולם השרפים, עולם הגבוה ביותר עולם האצילות שהוא כולו טוב, עולם העשי' רובו רע, עולם היצירה חציו טוב וחציו רע, עולם הצריחה רובו טוב, ועולם האצילות כולו טוב, יום שכולו טוב, עולם הכי גבוה קרוב להקב"ה אין סוף ב"ה.

ועבודה שלנו צעת התפילה ללכת מעולם לעולם, עד צרוך שאמר נקרא תפילת העשי', התפילות של עולם העשי', ואח"כ אומרים קדיש כמו גשר שמתעלים כל יחיד ויחיד ועולה ע"י הקדיש שלפני הודו, והולכים מעולם העשי' לעולם היצירה, והי"א סממני הקטורת וצריחת דרבי ישמעאל שהוא כנגד י"ג מדות וגם אנה צכה שהוא שם מ"ב, זה מסייע להאדם להתעלות לעולם היותר גבוה. מצרוך שאמר עד ישחצח הוא עולם היצירה, בצרוך שאמר ישנם י"ג שחצים וגם צישחצח ישנם י"ג שחצים נגד י"ג מדות של רחמים, וכל יחיד מתעלה. ואח"כ כשאומרים קדיש זה מעלה את האדם לעולם הצריחה עד שמו"ע, ואז אין מן הצורך לומר קדיש, ומתעלה האדם בתהלות לא-ל עליון מכחות העליון ומתעלה לעולם האצילות. וממשיך האריה"ק לומר, שלכן מתפללים תפילת שמו"ע בלחש, כיון שכבר עומדים קרוב כל כך לכביכול כמו שמתפללים ומדברים באוזו ואין מן הצורך להתפלל בקול.

ובשמגיע שם, אז הזמן והמקום שממשיכים כל ההשפעות ומתפללים כל הבקשות, אתה חונן, השיבו אבינו, סלח לנו, ראה נא בענינו, רפאנו, צרך עלינו, תקע בשופר, השיבה שופטנו, ולמלשינים, על הצדיקים, ולירושלים עירך, את צמח דוד עבדך, כולם בקשות נוראות.

והקצ"ה כי אתה שומע תפילת כל פה, וממלא כל הבקשות. ואומר האריה"ק, שאחר התפילה צריכים להוריד ההשפעות, אשרי וצא לזיון נקרא ירידת השפע עד עולם הצריאה, ואומרים קדיש ועושים כזה כמו גשר, וממשיכים להוריד השפע לעולם היצירה, וכשאומרים קדיש ואומרים אין כאלקינו הרי מורידים השפע לעולם העשיה, ואז מגיעים אלנו כל הבקשות. ואיזה פנים יש אחר שהתפלל האדם כל התפילה וכבר הגיע לעולם האצילות, והקצ"ה רוצה למלאות כל בקשותיך, ואז כשצריך אתה להוריד השפע אלךך, כל הבחינות וכל הבקשות והתחנונים, ואתה הופך פניך לצרות מצית המדרש, והרי אין אתה שומע הקדישים ואין אתה מוריד השפע, וכי יש לך שטות גדול מזה, הרי זה דומה כמי שזורע ואינו קוצר.

ועל זה אומר המשיב כהלכה ז"ל שזהו הכוונה שאמרו חז"ל עה"פ (תהלים יג, ט) כרום זלות לבני אדם, אלו דברים העומדים ברומו של עולם, כל הבקשות וכל התחנונים עומדים ברומו של עולם, בעולם האצילות, וכבר נתמלאו שם כל הבקשות, ובני אדם מוזלים בה להוריד השפע אחר התפילה.

אמירת קריאת שמע שלפני הודו יש לו קדר ואין יכולים לדלגו, כשאומרים אותו אחר התפילה אין זה מן התפילה, הרי מהפך היוצרות, ואינו יכול להגיע לשום מקום כשמהפכים הסדר, ואין התפילות יכולים לפעול, תפילה מלשון דביקות, התפילה צריכה להציא את האדם לאמונה בצורא כל העולמים, והתקשרות שצוה יוכל להאמין באמונה שהשי"ת ממלא תפילותינו.

יש מאמר מהרה"ק החוזה מלוצלין זי"ע, וכן מטו משמיה דהיהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע, עה"פ (תהלים יג, ג-א) עד אנה תסתיר את פניך ממני עד אנה אשית עצות בנפשי, כל זמן שהאדם חושב שיכול בעצמו לעזור את עצמו בעת צרה שלו, הקצ"ה מסתיר פניו ממנו, כי הקצ"ה אומר להאדם, אם תוכל בעצמך תעזור לך בעצמך. אבל כשהאדם רואה ומרגיש כי אובד עצות הוא, ואין לנו על מי להשען אלא על אצינו שבשמים בעצמו, אז נעשה התגלות והקצ"ה עוזר לו. וז"פ עד אנה

תסחיר את פניך ממני, עד אימתי יהי' הסתרת פנים, עד אנה אשית
עלות צנפשי, כל זמן שהנני שם ונותן עלות בעצמי.

יהודי כשמתחיל להתפלל ויש לו בקשה להתפלל, הדבר הראשון
צריך להאמין שהקב"ה ימלא לו בקשתו וישפיע לו. הרה"ק המאור עינים
צפ' נשא מפרש הפסוק (שמות טו, כו) כי אני ה' רופאך, שכל זמן שאדם
מחפש רפואה אלל רופא, אי אפשר שהרופא ירפאהו צרפואה שלימה,
הרה"ק הצעש"ט זי"ע ה' מרפא ביחודים, באמונה, שהי' מיוחד שמות
הקדושים, כי אני ה' רופאך, וכותב שם "צדידי הוה עוצדא" שהי' לו
יסורים גדולים, ובאמונה הלכו ממנו היסורים כרגע. וז"פ תמים, שיהי'
לך רפואה שלימה, תהיה עם ה' אלקיך (דברים יב, ג), עם ה' אלקיך
לדב, כי בלי הקב"ה אין רפואה שלימה ותמימה, כי הרופא אינו מרפא
רפואה שלימה ותמימה, כי רק אני ה' רופאך. [יש קבלה מנדיקים
הקודמים שמאמר זה הוא מסוגל לרפואה].

צדיקים אמרו, אם יהודי משיח את לבו להקב"ה, אז בכה האמונה
שיודע האדם שאין לו למי לדבר רק להקב"ה לעצמו, ושופך שיחו לפני
קונו, זאת היא התפילה שהקב"ה רוצה באמת, השלך על ה' יהבך,
שיאמר להקב"ה אין לי אף אחד רק אתה, וצריך אתה למלא את בקשתי.
והתפילה צריכה להיות ותחזינה עינינו בשופך לציון צרחמים, ולירושלים
עירך צרחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת, את למח דוד עבדך
מהרה תלמיח, שבזכות שבני ישראל יזכרו בתפילה זו אז כבר הצטיחו
לנו חז"ל (תענית ב:): שכל המתאבל בירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ובוודאי
יעזור לנו השי"ת שנושע וגאל בגאולה קרובה ושלמה במהרה צימינו
אמן.

(שמעתי מאת ש"ב כ"ק אדמו"ר מבורשטין שליט"א)

עֲנִינֵי תְּפִילָּה הַשְּׂיֹכִימִים לְנִישׁוֹאִין

זיווג יצחק ורבקה ככל אדם

בתפלת שחרית לשבת ויום טוב, שוכן עד וכו' צפי ישרים תתרוםם ונשפתי לדיקים תמצרך ובלשון חסידים תתקדש וצקרב קדושים תתהלל. ישרים לדיקים חסידים קדושים ראשי תיבות יח"ק, ואותיות האמצעיות מתיבות תת'ר'ומם, תת'צ'רך, תת'קד'ש, תת'ה'לל, הם רבקה"ה. ויש לבאר שמזכירים ברמו כאן יצחק ורבקה דוקא.

והאבודרהם כתב, יש אומרים ששם מצברו יצחק ושם אשתו רבקה, ועשאו לכבוד יצחק אבינו ורבקה אמינו ע"ה, להזכיר לנו זכותם.

ובספה"ק בני יששכר כתב הטעם מה שמזכיר כאן ברמו יצחק ורבקה, דכתיב (בראשית כה, כא) ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, ובעת תפילת שמונה עשרה דומין ישראל למלאכים, שנאמר בהם (יחזקאל א, י) ורגליהם רגל ישרה, ישר"ה גימטריא תקט"ו, והמלאכים עומדים במרחק תקט"ו מיל. וכתב הבני יששכר, יח"ק רבקה גימטריא תקט"ו כמספר תפלה, וכמספר תיבת ואחחנ"ן. ולכן מזכירים יצחק ורבקה, שיעלו תפילותינו עד כסא הכבוד, כיון שהתפללו יחדיו.

והגר"י עמדין כתב עוד טעם לשבח שמזכירין ברמו יצחק ורבקה, דכתיב (בראשית א, ח) בראשית ברא חלקים את השמים ואת הארץ, ובמדרש הוצא ברש"י ז"ל, בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים למדת הדין. והכוונה, דהנה צריאת העולם יש לה תכלית שיתנהגו בני אדם כשורה, ועי"ז נשלם ונתקן הצריאה. ולזאת נריך שותפות מדת הדין ומדת הרחמים. וכמו שהוא בעולם השלם, כן הוא באדם הפרטי שהוא עולם קטן, שמתקיים ע"י שותפות מדת הדין ומדת הרחמים.

ויש לפרש מה שאמר הכתוב (בראשית ב, יח) ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, דהנה ידוע מה שאמרו חז"ל שהקב"ה יושב ומזווג זיווגים (ב"ר סח, ד) ולא נעשה שום זיווג ע"י האדם בעצמו, והטעם לזה הוא כי העולם אינו יכול להתקיים אלא בשותפות דין ורחמים, וכיון שאין אדם אחד דומה לחבירו, ואין דעותיהן שוות כמו שאמרו רז"ל (במדבר כא, ב), יש לך אדם שמדתו דין ויש לך אדם שמדתו רחמים, והקב"ה משתף דין ורחמים כמו שהיה צריאת שמים וארץ, וכן הוא ציווג איש ואשה, כיון שאינם דומין זה לזה, הקב"ה משתף ומזוג אותם.

וזהו כוונת הכתוב, ויאמר ה' אלקים, שם הוי' מדת הרחמים ושם אלקים מדת הדין, שיתף הקב"ה דין ורחמים, ואמר, לא טוב היות האדם לבדו, כי כל אחד משני המדות והבחינות אינו יכול להתקיים בלי המזוג עם חבירו, וכן הוא ציווג איש ואשה, אעשה לו עזר כנגדו.

וענין זה מצינו באבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שהיה מיזוג המדות ביניהם, אברהם מדת החס"ד, יצחק מדתו גבור"ה ויעקב מדת תפארת"ת שהוא מיזוג חס"ד וגבור"ה. ואיתא בזוה"ק אברהם חסד ושרה אמת דהיינו דין, שר"ה בגימטריא אמ"ת די"ן, אבל רבקה מדתה חסד, וכמו שמוצא בשם הרה"ק השר שלום מצעלו זי"ע על פסוק (בראשית כד, סה) מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו, כי רבקה מדתה חס"ד ורחמי"ם, והאיש הזה ההולך לקראתינו היתה מדתו יראה וגבורה, ולזה שאלה, מי האיש הלזה ההולך לקראתינו, פירוש שמדתו לקראתי ולנגדי, כי מדת יצחק הוא דין וגבורה, ועל זה אמר לה אליעזר הוא אדוני, שהוא אדון על מדת הגבורה, וזו היא עבודתו להשי"ת שיתגבר על מדתו מדת הגבורה.

ובן מצינו ענין שילוב המדות אצל העקידה שעקד אברהם אבינו ע"ה את יצחק בנו על גבי המזבח, דכתיב (בראשית כב, יב) כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כי אברהם אבינו ע"ה מקור החסד הולך כעת להשתמש במדת הגבורה והיראה, ועל זה נאמר (שם סג, ו) וילכו שניהם יחדיו, שעבדו את ה' בשני המדות אהבה ויראה, מדתו של אברהם שהיא

אהבה יחדיו עם מדת יחזק מדת הגבורה והיראה. וכן איתא בספרים הקדושים בשם הארז"ל (אזהב ישראל לר"ח אדר ד"ה משנכנס) על מה שאמר אברהם הנני בני, שבעת הנני צנחנת היראה ג"כ שהיא מדת בני.

וזהו כוונת הפסוק, ויעתר יחזק לה' לנוכח אשמו, שיחזק היה מתפלל לנגד מדתו שהיא מדת רבקה, דהיינו שעבד בתפלתו לזווג ולזוג צ' מדות חסד וגבורה, ונתקבלה תפלתו ויעתר לו ה' וגו' ונולד יעקב שמדתו תפארת מיזוג חסד ורחמים.

וזהו שגרמזו יחזק ורבקה בתפלה, צפי ישרים תמרומם ובשפתי נדיקים תמצרך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל, לרמו שדי שיתקבלו תפילותיו לר"ך מיזוג ושיתוף רחמים צדין כי רק באופן זה יש קיום לעולם.

ובשבועים בית חדש להשי"ת ציווג איש ואשה, לר"ך להיות לנוכח אשמו, שישתלצו צ' המדות של יחזק ורבקה, חסד וגבורה, וכמו שמצינו בתפילה שותפות מדות יחזק ורבקה, כן הוא ציווג, ונרמו גם כן בכחוב (ישעיה נב, ו) כי ציתי בית תפלה יקרא לכל העמים, שציתו של אדם יהיה צנחנת תפלה, מיזוג חס"ד ודי"ן, ועי"ז יתקיים הציווג לאיש"ט עבג"ס.

ביאור בנוסח של השבע ברבות

אשר יצר את האדם צלמו צלם דמות תצניתו, והתקין לו ממנו ציין עדי עד. יש להצין שהתקינו רז"ל נוסח הצרכה צלשון ציין עדי עד, ולא צלשון בית עדי עד, ללא מצינו בשום מקום צנח"ך שיכנה את הציווג בשם ציין, כי אם צית, כגון (בראשית יז, כז) אנשי ציתו, (שם לו, ו) נפשות ציתו, (ויקרא טו, ו) וכיפר צעדו וצעד ציתו, (מ"א יא, לח) ציתי לך צית נאמן, וכדומה.

גם ראוי לצאר מנהג ישראל תורה שצ' שצמות שקודם ולאחר החתונה שייכים לשמחת הנשואין, שצת עליה לתורה ושצת שבע צרכות, ובפרט שמוליכין את החתן לצית הכנסת, וכן עליה לתורה, ויש מקומות

שהוסיפו פיוט מיוחד לכבוד החתן, וראוי להצין שייכות ענין חתן וכלה לשבת ולתפלה.

ואפשר לומר בהקדם לבאר מה שאמרו רז"ל (סוטה יז.) איש ואשה שזכו שכינה שרויה ציניהם, פירש רש"י יו"ד צאיש ה"א באשה. ויש לבאר שייכות שם י"ה דוקא לזיווג איש ואשה, הלא כיון שיש ציניהם השראת השכינה, היה לו להשרות שם הוי' בשלימות צאיש ואשה, ולא חזיו.

ואפשר לומר בהקדם שנדבר מענינה דיומא, דהנה מצוהר מפי ספרים וסופרים שזמן החמונה הוא עת רצון להתפלל שיתקבלו התפילות לרחמים ולרצון, ולכאורה טעמא בעי. וי"ל דמצינו שייכות וקשר מזיווג לתפלה. תפלה היינו חיבור, כמאמר הכתוב (בראשית ל ט) נפתולי אלקים נפתלתי, דע"י התפלה נתחבר האדם להקב"ה, והתפלה נקראת דברים העומדים ברומו של עולם (ברכות ו:) כי התפלה שמתפללים בעולם הזה עולה להיכלות העליונים ומתקשרים צוה עולם הזה ועולם הבא, והזיווג הוא ענין חיבור, ותכליתו הוא שיחא מזיווג זה דורות לעתיד ויתחברו צוה הגוף והנשמה, וצוה קשר וחיבור עולם הזה ועולם הבא.

ולבן מצינו כשהלך יצחק לקראת זיווגו רבקה, כתיב (בראשית כד, טג) ויאל יצחק לשוח בשדה, ואז תיקן תפלת מנחה כדאיחא בגמרא (ברכות כו:) כי הזיווג והתפלה שייכים זה לזה.

וכתב בספה"ק יסוד האמונה (פרשת ואחמנו) ואחמנו"ן בגימטריא תקט"ו כמנין תפל"ה. והנה אמרו רז"ל (פסחים כד:) מן הארץ עד לקיע מהלך ת"ק שנה, ועי"ז התפלה נעשה חיבור בין שמים וארץ, שנבא צי"ה, כדאיחא בגמרא (מנחות כט:) על פסוק (ישעיה כו, ד) כי צי"ה ה' צור עולמים, ת"ק בצירוף י"ה מספר תקט"ו, כמנין תפל"ה. חזינן מזה ששם י"ה וכן מספר תפל"ה שהוא ת"ק בצירוף י"ה, מרמז לחיבור שמים וארץ שנעשה ע"י תפלות בני ישראל.

אמנם ידוע מספרים הקדושים שע"י שם יצ"ק נתקבלים תפלות ישראל, יענוו צ"ום ק'ראינו (תהלים כ, י). הוי"ה אלהי"ם בגימטריא קי"ב,

וזה שמנינו שכאשר התפלל משה רבינו ע"ה שיכנס לארץ ישראל, אמר (דברים ג, כד) ה' אלוקים אתה החילות להראות את עבדך, כחביב שם צ' שמות הק' הוי' ואלוקים. ומשה רבינו רצה לשלב צ' השמות הק' הנ"ל כמספר שם יצ"ק, כדי שתתקבל תפילתו.

ויובן בזה מה שמנינו בזיווג איש ואשה שילוב אותיות שם י"ה דוקא, דהנה עולם הבא נברא בזיו"ד ועולם הזה בה"א כנ"ל, והמה אותיות שמחברים שמים וארץ, שילוב עולם הזה ועולם הבא, והוא תכלית זיווג איש ואשה כמו התפלה שמחבר עולם הזה ועולם הבא.

גם יש לרמוז, חת"ן כל"ה (עם התיבות) בגימטריא תפלה, כי זיווג חתן הוא דוגמת תפלה שמחברים ומרפאים שמים וארץ.

וזה שנרמזו בצרכת אשר יצר את האדם בצלמו וכו' והתקין לו ממנו "בנין" עדי עד, ודקדקנו שלא אמר לשון צי"ת כבכל מקום, אלא לשון בני"ן. ולהאמור יש לומר, דבני"ן בגימטריא קי"ב, ראשי תיבות יעננו צ"ים ק'ראינו שהוא שם יצ"ק מספר הוי' אלוקים, שתפלתו שיתקבלו תפלותינו ויתקיימו עדי עד. ולזה מצרכים והתקין לו ממנו בנין עדי עד, שהזיווג יתקיים עדי עד ע"י שילוב צ' שמות הק' כמו בתפלה.

והנה ידוע מה שכתב באור החיים הק' שצששת ימי בראשית ברא הקב"ה גוף הבריאה, וצשבת נברא נשמת הבריאה שהוא חיות כל הבריאה. ובספר נתיבות שלום הרחיב צביאור דבר זה, שהוא צירוף שמים וארץ עיין שם.

ולפי כל הנ"ל נמצא שצבת, נישואין, ותפלה, לכולם צחינה אחת, ששלשתן מרמזים לענין זה שיש לחבר שמים וארץ ולעבוד את ה' גם בעניני עולם הזה, (ולכך מנינו צשצ"ק גם ענין אכילת שלש סעודות, רומז שיש לעבוד את ה' גם בגשמיות אכילה ושתיה, ועי"ז מתחבר עולם הזה ועולם הבא). ולהכי יש הלכות ומנהגים מיוחדים לחתן לשבת שקודם ושלאחר החתונה, כי שלשחם, שבת, זיווג חתן וכלה, ותפלה, צחינה אחת הם.

ולזה צריך שיהיה בצחינת זכו שכינה שרויה ציניהם, וחוכים לזה רק על ידי שהצית הוא מקום ראוי ונכון להשראת השכינה, וגם בזה דומה הזיווג לתפלה, כי בתפלה מצינו ג"כ שעולה לרצון רק במקום שיש השראת השכינה, וכדכתיב (תהלים קמה, יח) קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו בצמת, ורק אז, רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם (שם, טז).

ובתיב צפרשמינו (דברים כב, ח) כי תזנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ויש לפרש לענין חתן וכלה, בהקדס מה שכתב כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מצאצב ז"ל בספר ליקוטי כרם שלמה על פסוק זה, כי תזנה בית חדש, בית מורה על עבודת התפלה, עפי"ד הרה"ק בעל נועם אלימלך ז"ע דבית פירושו פנימיות, ותפילה היא עבודה הפנימית שיוצאת מקירות הלב, כאמרם ז"ל (תענית ב.) איזה הוא עבודה שבלב זו תפלה, ואמר, בית חדש, כי תמיד יש לאדם תפלות ובקשות חדשות לפי מצב העת והעונה, ומזהיר הכתוב, ועשית מעקה לגגך, גגך עולה בגימטריא כ"ו כמנין שם הוי' ב"ה, ורצה לומר שתעשה מעקה וגדר להשי"ת כדיכול שיוכל להשרות שכינתו במקום תפלתך, ושלא תסתלק השכינה משם ע"י עון שיחה בטילה בשעת התפלה וקריאת התורה, עיין שם בליקוטי כר"ש באריכות דברים חוצצים להצות אש צענין חומר האיסור של שיחה בטילה בשעת התפלה וקריאת התורה.

ולענינינו יש לפרש הכתוב דקאי על שמחת חתן וכלה, כי תזנה בית חדש, כפשוטו שתזנה בית נאמן בישראל בזיווג איש ואשה, ורצונך שתשרה שכינה צינתך, לזה אמר הכתוב ועשית מעקה לגגך, שתעשה גדרים וסייגים להתנהג בדרך הישר, גגך גימטריא הוי' כנ"ל, ורומז הכתוב ועשית מעקה לגגך, שכדי שישרה שכינה ציניכס משם הוי', גימטריא גגך, כי אע"פ שיש בזיווג איש ואשה י"ה כדברי הגמ' סוטה ה"ל, מ"מ ידוע שהמילוי של שם י"ה, יו"ד ה"א, עולה לחשבון הוי"ה, ומרמז הכתוב, דע"י שתעשה מעקה, גדרים וסייגים כדי שתשרה שכינה צינתך, לגגך, תזכה בצמת שתשרה ציניכס שכינה הק'.

ואמרו רז"ל (סוכה ג.) תניא אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן, אם אני כאן הכל כאן ואם אני כאן מי כאן וכו', פירש רש"י, אם אנכי כאן הכל כאן, דורש היה לרבים שלא יחטאו בשמו של הקב"ה, אם אני כאן הכל כאן, כל זמן שאני חפץ בבית הזה ושכינתו שרויה בו, יהא כבודו קיים ויבואו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתו מי יבוא כאן, עכ"ל.

וב"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל אמר פעם שתיבות קולי כל יונטל (שאומרים בהמבדיל במוש"ק) ראשי תיבות קי"ב שהוא נוטריקון יענונו צ"וים ק'ראינו, לרמוז שהקול לא יונטל ממני ויתקבלו תפלותי צרחמים וצרון לפני השי"ת זכח שם יצ"ק.

ולענינינו יש להוסיף, דקו"ל ידוע שהוא ראשי תיבת ו'רפואה ק'רובה ל'בוא, להמשיך רפואה שלימה לחולי ישראל, וביחד נוכח לקבל פני משיח לדקינו זנערינו וזוקנינו צצ"א.

נחיצת תפילה על זיווג

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא (תהלים ל"ב). חז"ל (ברכות ה' ע"א) לעת מצוא זה אשה, כל מי שיש צורך לאדם להתפלל על זיווגו על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו, ודצ"ק בגימטריא יצ"ק, שם היוצא מר"ת של הפסוק יענונו צ"וים ק'ראנו, בגימטריא הוי"ה חלקי"ם, שצריך להתפלל על זיווגו.

וחיו לבשר אחד בגימטריא תפלה. כמו שמצינו באבות הקדושים שהתפללו על זיווגם. ציחק כתיב ויצא יצחק לשוח בשדה והנה רבקה יוצאת, וכן יעקב ויפגע במקום שהתפלל על זיווגו, ובמדרש מאין יצא עזרי, ובכתבי הארז"ל הרמוז על א'דני ש'פתי ת'פתח ופי ר"ת אשתו, וכן אחת שומע תפלת כל ר"ת אשתך, שהתפלה היא על זיווג טוב.

מצ"א אש"ה מצ"א טו"ב עולה בגימטריא המילוי של תפלה.

לזכר עולם יהיה צדיק

נשמתו הקדושה של
כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו
הגאון הקדוש עטרת תפארת ישראל
האי סבא קדישא משיירי כנסת הגדולה
אשר הקים עולה של תורה וחסידות בכל קצוי תבל
רבן ואביהן של ישראל

מרן רבי שלמה זצוקללה"ה

אבד"ק באבוב יע"א

בן כ"ק אדמו"ר מרן בן ציון זצוק"ל הי"ד

עלה בסערה השמימה

ליל ר"ח מנחם אב תש"ס לפ"ק

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

לזכר עולם יהיה צדיק

נשמתו הקדושה של

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו

הגאון הקדוש עמרת תפארת ישראל

האי סבא קדישא משיירי כנסת הגדולה

אשר הקים עולה של תורה וחסידות בכל קצוי תבל

רבן ואביהן של ישראל

מרן רבי נפתלי צבי זצוקללה"ה

אבד"ק באבוב יע"א

בן כ"ק אדמו"ר מרן שלמה זצוק"ל הי"ד

עלה בסערה השמימה

יום י"ב אדר ב' תשס"ה לפ"ק

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

לעלוי נשמות

אבי מורי הרב החסיד
מו"ה יצחק ב"ר יוסף וועבער ע"ה
מחשובי זקני חסידי בעלזא
נפטר ב' ניסן תשל"ו

אמי מורת האשה החשובה
מרת רבקה בת ר' ישעי' שלום ע"ה הי"ד
נהרגה עקה"ש י' סיון תש"ה

חותני הרב החסיד
מו"ה יחזקאל שרגא ב"ר שלמה זלמן לוי ע"ה
מחשובי זקני חסידי סאטמאר
נפטר כ"ח טבת שנת תשמ"ג

חמותי האשה החשובה
מרת אסתר פיגא בת ר' יהודה ע"ה
נפטר ר"ח אלול שנת תשל"א

הונצח ע"י בנם וחתנם
אברהם וועבער

לזכר עולם יוחק בספר

לא ימוש מזכרונינו
מעשיו הכבירים לטובת הכלל והפרט,
הי' אהוב לשמים ונוח לבריות,
הלך בדרכי אבותיו נבג"מ בגן עדן,
ה"ה הרבני החסיד המפואר, איש חי רב פעלים,
איש מורם מעם,

מוה"ר דוד גרינצווייג ז"ל
בן הרהגה"צ מוה"ר משה זצ"ל
אבדק"ק ליפשא והגליל
נלב"ע ג' לחודש שבט שנת תשס"ג לפ"ק
תהא מנוחתו עדי יבא שילה בעגלא ובזמן קריב

הונצה ע"י בנו
מוה"ר יוסף גרינצווייג הי"ו

זכרון קדושים

אבי מורי

הרב החסיד המפורסם

מחשובי תלמידי הגה"ק בעל עצי חיים מסיגעט זצ"ל
מוה"ר אלימלך בן הגה"צ נחום עזריאל זצ"ל הי"ד

אחי הב' החשוב חריף ובקי טובא

נתן נטע זאב ע"ה הי"ד

נהרגו עקה"ש בשנת תש"ד

ונקבע היארצייט י"ז אב

אמי מורתי

האשה החשובה יראת ה' היא תתהלל

מרת חוה לאה בת הגה"צ ר' אלעזר ע"ה הי"ד

נהרגה עקה"ש ד' סיון תש"ד

הונצח ע"י בנם

משה מיללער

לעילוי נשמת

דודי הרב הגאון הצדיק חסיד במעשיו
עבד את ה' מנעוריו ולא פסק פומיה מגירסא כל ימי חייו

העמיד תלמידים רבים בנתיבות התורה

בדרך תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע

כש"ת מוהר"ר אשר יונה זצ"ל

בן הרב הצדיק רבי אלעזר זצ"ל

וויינבערגער

יצתה נשמתו בטהרה

ביום א' אדר שנת תשנ"ו לפ"ק

וזוגתו דודתי הרבנית הצדיקת

בת קדושים מנב"ת

מרת פראדיל ע"ה

בת הרה"ח המפואר מוהר"ר דוד זצ"ל פינקעס

יצתה נשמתה בטהרה

ביום ד' תמוז שנת תשנ"ה לפ"ק

לזכרון עולם ולעילוי נשמת

האי גברא יקירא גדול בתורה וגדול במעשים
פעל ועשה הרבה בשנות הזעם למען הצלת ישראל
ובפרט אשר זכה במסירת נפש להציל
כ"ק אדמו"ר מהר"א מבעלזא זצוקללה"ה זי"ע
השיא יתומים ויתומות ועשה הרבה להקים מוסדות התורה
הרה"ה רבי חיים שלמה בן הרב רבי אליקים ע"ה
פרידמאן
קראקא-אנטווערפען

גלב"ע כ"ה תשרי תשמ"ו לפ"ק
והשאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים

הונצח ע"י בנו
אלעזר פרידמאן

מצבות קודש

אבידה שאין לה תמורה, ועפעפי יולו מים, הוא הלך למנוחה, ואותנו
עזב לאנחה, כבוד אאמו"ר הרב הגאון המפורסם בעולם התורה
כש"ת רבי יצחק אהלבוים זצ"ל

מלפנים אבדק"ק טעשיין יצ"ו
(עוד מלפני המלחמה הי' דומ"ץ בק"ק פעלשאסעלי, אלטענדארף, ומיקולאש)
ולאחרונה רב דקהל "אהבת אחים" בק"ק טאראנמא יצ"ו
בעמח"ס שו"ת שאילת יצחק ד"ח, וס' עזר ליצחק על אהע"ז,
וס' אוצר הגיוני יצחק עה"ת

נפטר ביום ב' מרחשון תשמ"ז לפ"ק

כבוד אמי מורתי, הרבנית הצדיקת המפורסמת בשער בת רבים
בצדקתה ובחכמתה, עושה צדקות בכל עת, בת גדולים וקדושים
מרת חי' ברכה אהלבוים ע"ה

בת כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי יצחק אייזיק פרידריך זצוק"ל
אב"ד ור"מ דק"ק הומנא יצ"ו

ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך.
צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל.

עלתה נשמתה השמימה בקדושה
עש"ק י"ט מנחם אב תשנ"ג לפ"ק

תהיינה נשמותיהן צרורות בצרור החיים

הונצה ע"י בנם

הרב נח אייזיק אהלבוים
אבד"ק נחלת יצחק ד'הומנא

זכרון בספר

נשמת אבי מורי הרב החסיד המפואר
שקדן בתורה ועושה חסד לאלפים
אציל המדות ואהוב על הבריות
מוה"ר יהושע מאיר ז"ל

נפטר ביום ט"ו תמוז שנת תשל"ו לפ"ק
יומא דהילולא של האור החיים הקדוש זי"ע
אשר היה כל ימיו דבוק בתורתו להפליא

ונשמת אמי מורתי הצדקנית בת קדושים
אשר נשאה עליה עדינות ואצילות בית אבותיה
מרת נחמה גאלדא ע"ה
בת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מהרב"צ מכאבוב הי"ד זי"ע
נפטרה בשיבה טובה
י"א אדר שנת "כל כבודה בת מלך פנימה" לפ"ק

תנצב"ה

הונצח ע"י בניהם
הרב בן ציון שלום אליעזר פרישוואסער
והרה"ג שלמה ישראל פרישוואסער
רב דקהל סאסוב, לאנדאן יע"א

זכרון בספר

לזכר נשמות אבי הרה"צ שלשלת היוחסין
גדול בתורה ובמעשים טובים איש חסד
דורש טוב לעמו ומרים קרן הדת בעירו
הרב אברהם יהושע העשיל ראב"ן זצ"ל
בן הגה"צ הק' רבי חיים ברוך זצלה"ה הי"ד אבד"ק ווישניצא

האדמו"ר מווישניצא

ורב דקהל עין חיים בלאם אנדזשעלעם

נפטר כ"ט טבת תשנ"ט לפ"ק

ולזכר נשמת אמי האשה החשובה והצנועה
חיה היו שרשרת של צדקה וגמ"ח בגלוי ובסתר
חכמה ונבונה להפליא ובעלת מדות עדינות

הרבנית חיה שרה ע"ה

בת הרה"ח ר' משה יצחק פיש ז"ל

נפטרה ט' תמוז תש"ס לפ"ק

תהיינה נשמותיהן צרורות בצרור החיים

הונצח ע"י בנם

יעקב ראב"ן

חכם לב יקה מצוות

תתברך לנצח כבוד ידידי ש"ב היקר,
הנודע לשם ולתהלה, בקרב עם סגולה,
בפעליו היקרים והמרוכים,
כש"ת הנגיד והנדיב המרומם והנעלה
מו"ה **יונתן יוסף מענצער** הי"ו
שנדב סכום הגון להדפסת הספר

לעילוי נשמת אביו היקר
הרבני החסיד הדגול המופלא והמפורסם
המפורסם במעשי הצדקה והחסד
מוה"ר **מרדכי אהרן חיים** במוה"ר **אליעזר** ז"ל

תלמיד חביב בן ביתו ועבדו הנאמן של
הגה"ק בעל ויחי יוסף מפאפא זצוק"ל
נפטר בשם טוב כ"ו אלול תשנ"ט לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

ברכות והודאות

אזמר בשבחין במילין ועיטורין,

להנהו תרי אחים יקירין,

ידידיי הדגולים והעסקנים

ותלמידי חכמים נלהבים

הרה"ג מוה"ר משה שרייבער שיחי'

והרה"ג מוה"ר שמעון שרייבער שיחי'

שנדבו סכום הגון להוצאת הספר

לעילוי נשמת אביהם היקר

האי גברא יקירא

הרה"ח הרבני מו"ה אליעזר שרייבער ז"ל

נפ' בשם טוב כ"ו מרחשון תשס"א לפ"ק

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

יישר כחו וחילו לאורייתא

תתברך לנצח כבוד ידידי היקר,
הנודע לשם ולתהלה, בקרב עם סגולה,
בפעליו היקרים והמרובים,

כש"ת הנגיד והנדיב המרומם והנעלה
מו"ה **חיים משה נוסענצווייג** הי"ו
שנדב סכום הגון להדפסת הספר

ולעילוי נשמת אביו היקר הרבני החסיד
מוה"ר **יצחק ב"ר משה חיים ע"ה**

ולעילוי נשמת אמו האשה החשובה והצנועה
מרת **אלטע לאה ב"ר חיים ע"ה**

ולעילוי נשמת חמיו היקר הרבני החסיד
מוה"ר **חיים מנחם זאב ב"ר מאיר שטערן ע"ה**

תהא נשמותיהם צרורות בצרור החיים

לעילוי נשמת

הרב הגאון

מוה"ר נתן נטע פרל ז"ל

נפטר ר"ח שבט שנת תשס"ב לפ"ק

ולעילוי נשמת

האשה החשוכה

מרת אסתר פרל ע"ה

נפטרה י"ב אלול שנת תשנ"ט לפ"ק

תהיינה נשמותיהן צרורות בצרור החיים

הונצח ע"י בניהם

שלמה פרל

ואליעזר פרל

כל ברכאן דלעילא ותתא

יחדיו יהיו תמים על ראש ידידי היקר והמהולל
איש חי רב פעלים, רודף צדקה ועוזר דלים,
הרה"ח מוה"ר בעריש לעזער שיחי'
שנדב סכום הגון להוצאת הספר הזה

יתברך מן השמים

בשפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו

מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת

לאורך ימים ושנים טובים

ש'כרו ה'רבה מ'אוד

האברך המפואר, יפה פרי תואר
מו"ה משה הלוי שמיינבערג שיחי'
אשר השתתף בהוצאת הדפוס

יתברך מן השמים
בשפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת
לאורך ימים ושנים טובים

ברכות והודאות

לידידי היקר והנכבד
הרבני המשובח והמפואר לשם ולתהלה
רודף צדקה וחסד ימצא חיים וגו'
ה"ה

מע"כ איש חכם ונבון כבוד שמו מפארים
מוה"ר יעקב רייז שיחי'

על עזרתו להוצאת הדפוס לעילוי נשמת אביו
הרבני החסיד המפואר נעים הליכות
הרה"ח ר' אשר צבי ב"ר ברוך ע"ה
נפטר י"ח אייר - ל"ג בעומר שנת תש"ל לפ"ק

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

לעילוי נשמות

זקני הר"ר שמואל דוב ב"ר יעקב ז"ל
גלב"ע ד' אלול תשמ"ג

זקני הר"ר משה דוד ב"ר שלמה ז"ל
גלב"ע כ' חשון תש"ל

חמותי האשה החשובה העסקנית
מרת ברכה שרה ב"ר יחיאל ע"ה
אשת יבלחט"א מוה"ר דניאל קליין הי"ו
נפטרה י' סיון תשנ"ט

תהא נשמותיהם צרורות בצרור החיים

